

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

Τριμηνιαίο περιοδικό για την Έλληνική

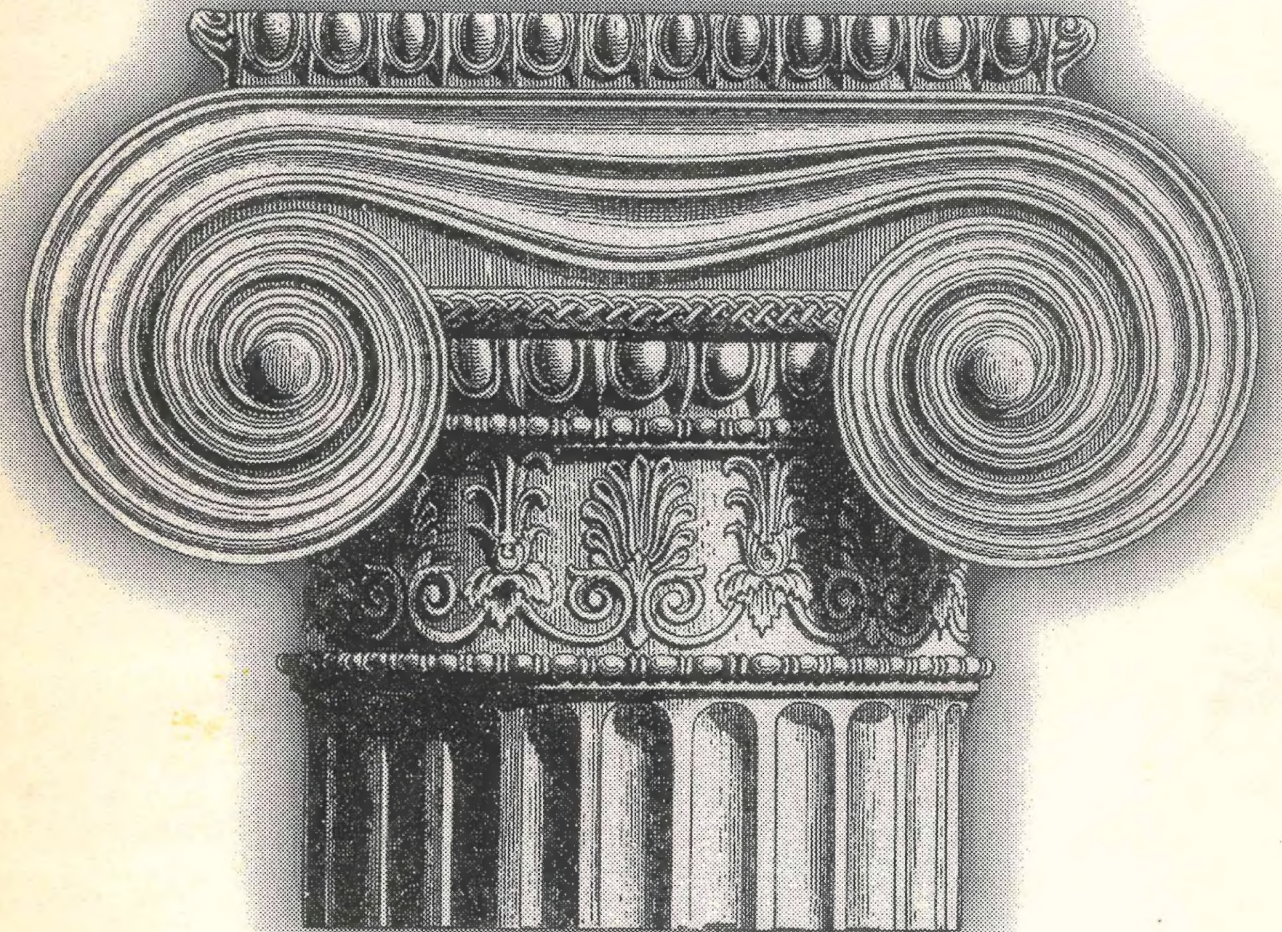


Μυθολογία - Φιλοσοφία - Πυθαγορισμός

ΕΤΟΥΡΜΑΡΗ 57 104.32 ΑΘΗΝΑΙ

ΕΑΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ '99

ΤΕΥΧΟΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ (5) ΔΡΧ. 1.200



ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
 Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ Η ΜΗΤΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
 ΤΟ ΕΝΙΑΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
 ΝΟΜΟ ΚΩΑΝΤΙΣΜ - Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ
 Η ΨΥΧΗ, Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ
 Η ΕΑΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΘΕΙΟΝ ΟΡΦΕΑ
 ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΚΑΙ Η ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ίδεο-Θέατρον
ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ



ΕΑΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ '99

"Ετος Α' 'Αρ. Φύλλου 5
Μάρτιος 1999

Τριμηνιαία έκδοσις τῆς Ἀστικῆς Μη Κερδοσκοπικῆς Ἑταιρείας
"Θεατρικὴ Ἐρευνητικὴ Ὁμάδα Σύνθεσις"
Στοιχεῖα 57 104.32 Ἀθῆναι Τηλ.: 52.37.543.Φάξ 52.26.694
Ἐκδόσις - Διηγήσις: Ραδάμανθος Ἀντ. Ἀναστασάκης
Ἐπεξεργασία: Θέμος Μαρτίνος - Στοιχειοθεσία: Δῆμ. Μουστάκη
Διορθώσεις: Δημήτρης Ἀθανασοπούλου
Ἐκδόσεις: Γ. Γ. Χ. Ζαχαρόπουλος - Δ. Σιγάρας Λευκάδος 9 Μοσχάτο
Τὰ κείμενα, ὅπως καὶ ἡ γλῶσσα κάθε δημοσιεύματος
ἀπαρτῶν τὴν ἀπόφαισιν τοῦ ἑκάστοτε γράφοντος.

ΕΑΝ ΘΕΛΕΤΕ ΝΑ ΓΙΝΕΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ἀποστέλλετε γιὰ ἑτησίαν συνδρομὴν ταχ. ἐπιταγὴν 5.000 δρχ.
πρὸς ὄνομα: Ίδεο-Θέατρον Ρ. Ἀ. Ἀναστασάκη,
Στοιχεῖα 57 104.32 Ἀθῆναι ἢ τηλεφωνήσατε στὸ 52.37.543
Συνδρομὴ ἑξωτερικῶν: 10.000 δρχ.

Δωρίσατε μιὰ συνδρομὴν στοὺς φίλους σας!

Ἐάν θέλετε νὰ γίνετε δωρητὴς,
ἀποστέλλετε τὸ ποσό πού ἐπιθυμεῖτε στὴν ἴδια διεύθυνση
καὶ ὄνομα, μὲ τὴν ἐνδειξὴν δωρεά.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ
ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μὲ τὸ
τεῦχος αὐτὸ

λήγει ἡ συνδρομὴ σας.

Παρακαλοῦμε
γιὰ τὴν ἀνανέωσίν της,
συμπληρώσατε τὸ
σχετικὸ ἐντύπο πού σας
ἀποστέλλουμε.

* Αὐξάνονται κατὰ 16
οἱ σελίδες τοῦ περιοδι-
κοῦ χωρὶς καμμία
ἐπιβάρυνση στὴν
συνδρομὴ σας.

* Τὸ Ίδεο-Θέατρον
ἐκδίδεται κάθε Ἑαρινή
καὶ Φθινοπωρινή
Ἰσημερία καὶ κάθε
Θερινὸ καὶ Χειμερινὸ
Ἕλισσάσιον.

* Ἀπὸ τὸ τεῦχος αὐτὸ
θὰ δημοσιεύουμε σὲ
συνέχειας τὴν
περίφημὴ ἐργασία
τοῦ Γ. Γεωργιούλη

ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ.

* Παρουσιάζουμε
σὲ κάθε τεῦχος κείμενα
τοῦ Πυθαγορείου
Διδασκάλου Σ. Νάγου.
Χρῆζουν ἰδιαιτέρως
μελέτης.

ΑΛΤΑΝΗ
ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟ
ΚΑΙ Η ΔΘΑΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ κελ. 3
Α. ΧΑΛΑ
ΤΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΥΗΤΙΚΑ
ΚΕΝΤΡΑ ΠΟΥ ΙΔΡΥΣΕΝ Ο ΟΡΦΕΥΣ κελ. 11
Δ. ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Η ΟΜΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΝΤΥΠΟ κελ. 13
Μ. ΚΕΕΛΙΝ
ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ
ΜΗΤΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ κελ. 15
Π. ΛΕΚΑΤΕΑ
Η ΨΥΧΗ, Η ΔΘΑΝΑΣΙΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΕΦΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ ΜΕΡΟΣ 2 κελ. 19

Ν. ΒΑΡΔΙΑΜΠΑΝΗ
ΟΜΗΡΥΜΙ ΑΠΟΛΛΩΝΙΑ ΙΝΤΡΟΝ κελ. 20
Α. ΔΑΔΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΟ ΕΝΙΔΙΟΝ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ κελ. 21
Γ. ΔΑΔΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΜΕΡΟΣ 10^ο κελ. 24

Ε. ΝΑΓΟΥ
ΕΑΡΙΝΗ ΙΣΗΜΕΡΙΑ κελ. 42
Α. ΔΑΔΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΣ κελ. 44
Μ. ΠΑΠΑΚΥΡΙΑΚΟΥ - ΔΕΛΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ
25^Η ΜΑΡΤΙΟΥ
ΩΣ ΜΥΗΤΙΚΗ ΕΟΡΤΗ κελ. 46
Ε. ΝΑΓΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΡΑΧΥΤΗΤΟΣ ΒΙΟΥ κελ. 52
Δ. ΜΑΝΤΙΝΗ
Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΤΗΣ κελ. 56

Ε. ΝΑΓΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΡΑΧΥΤΗΤΟΣ ΒΙΟΥ κελ. 52
Δ. ΜΑΝΤΙΝΗ
Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΤΗΣ κελ. 56



ΑΓΩΓΗ
ΛΟΓΟΥ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ

ΡΗΤΟΡΙΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΣΤΗΝ ΕΥΧΗΡΟΝΗ ΣΩΗ

Η ΑΝΑΓΚΗ ΤΗΣ ΕΚΦΡΑΣΕΩΣ
ΔΙΑ ΜΕΣΟΥ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Διδάσκονται:

ΑΝΑΠΝΟΗ - ΟΡΘΟΦΩΜΙΑ
ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ - ΚΑΛΛΙΕΡΓΙΑ ΜΝΗΜΗΣ

κείμενα ἐργασίας
Ρητορικοὶ Λόγοι
(ἀρχαιοελληνικῆς γραμματείας)
Ὁρφικοὶ Ὕμνοι - Τραγωδίαι
Ὁμηρικὰ Ἔπη

Τέλος πιά στὸ βράχνισμα!
Προστατέψτε τὴν φωνητικὴν σας χορδὴν!
Ἐλευθερώστε τὴν σκέψιν σας!
Ἀρθρώστε τὴν τέλειαν
τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν,
ἐκφράσατε τὰ συναισθήματά σας
καὶ ἐπικοινωνήσατε!

Τὰ Μαθήματα εἶναι κατάλληλα γιὰ ὁμιλητὲς,
ὁμιλητὲς, δασκάλους, καθηγητὲς, στελέχη
ἐπιχειρήσεων, καλλιτέχνες, δημοσιογράφους,
ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅσους θέλουν νὰ βελτιώσουν τὸν
λόγον τους.

ΜΕΤΟΝ ΡΑΔΑΜΑΝΘΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

(Ἡθοποιός - σκηνοθέτης - Διηγὴς Ίδεο-Θεάτρον)

Πληροφορίες: Ίδεο-Θέατρον Τηλ.: 52.37.543

ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΑΛΦΑΒΗΤΟ ΚΑΙ Η ΔΘΑΝΑΣΙΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΑΛΤΑΝΗ

Τὸ Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητον τῶν 24 γραμμάτων κατόπιν ἐντολῆς τοῦ ἀρχόντος Εὐκλείδου τῶν Ἀθηνῶν, συνετάγη
γιὰ νὰ ἐνοποιηθῇ ὅλα τὰ Ἀλφάβητα τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου τὸ ἔτος -402.

Τὸ Ἀλφάβητον τῶν 28 γραμμάτων καὶ 1000 ἀριθμῶν ἔχει ἀρχαιοτάτη προέλευσι. Στὸ ἀλφάβητον αὐτὸ συνδυάζονται
οἱ ἀριθμοὶ μὲ τὰ γράμματα σὲ μιὰ ἀριστοτεχνικὴ σύνθεσι. Τὰ τέσσαρα γράμματα, Στίγμα ζ, Δίγαμμα Ϝ, Κόππα Ϟ, καὶ
Σαμπι ϗ, ἄγνωστο γιὰ ποῖόν λόγον δὲν συμπεριελήφθησαν στὸ νέο Ἀλφάβητον.

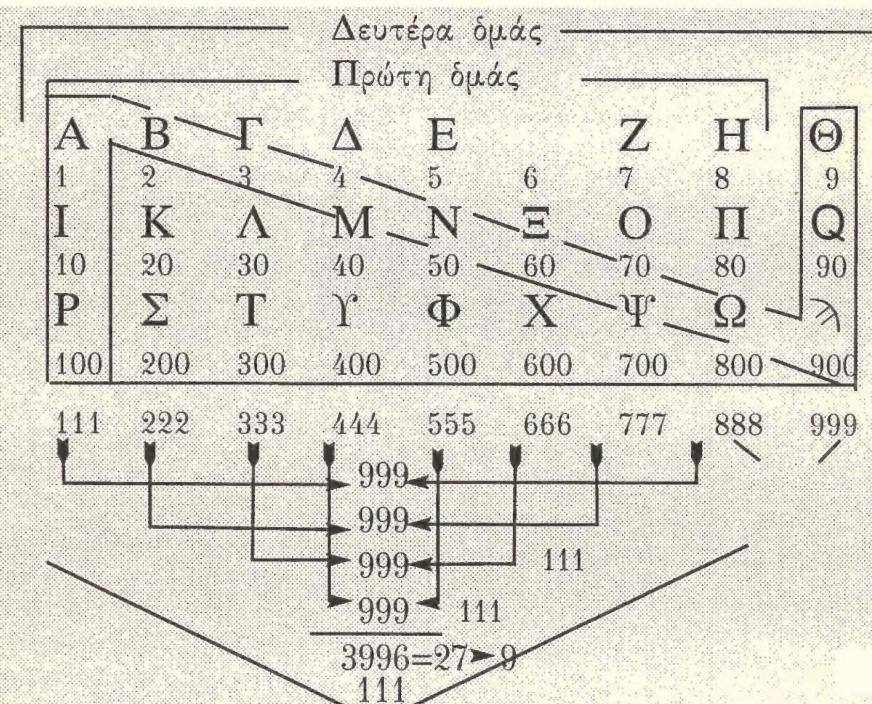
σχ.:1

Ἀριθμ. σειρά	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α Ζώνη	Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ϝ-ς	Ζ	Η	Θ
Ἀριθμ. Ἀξία	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Ἀριθμ. σειρά	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Β Ζώνη	Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ϟ
Ἀριθμ. Ἀξία	10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ἀριθμ. σειρά	19	20	21	22	23	24	25	26	27
Γ Ζώνη	Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϗ
Ἀριθμ. Ἀξία	100	200	300	400	500	600	700	800	900

Προκειμένου κάποιος νὰ κατατοπισθῇ σχετικῶς μὲ τὴν προέλευσιν τοῦ Ἀρχαίου Ἀλφαβήτου θα ἦταν σκόπιμον νὰ
ἀναφερθῇ εἰς τὸν 4ο τόμον τῆς ἐργασίας τοῦ ἱππ. Δάκογλου μὲ τίτλον «Ὁ μυστικὸς Κώδικας τοῦ Πυθαγόρα» (ἐκδ.
Νέα Θέσις). Στὴν σελίδα 57 τῆς ἐν λόγω ἐργασίας ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς:

«Ἐχει ὁμοῦ ἐντοπισθῇ μιὰ πιθανὴ διάταξις μὲ πολὺ περίεργες ἀριθμητικὰς ιδιότητες, ὅπου τὰ γράμματα σὲ
συνδυασμὸ μὲ τοὺς ἀριθμούς, διατάσσονται σὲ τρεῖς γραμμὰς τῶν ἐννέα ἀριθμογράμμάτων, ὅπου ἡ πρώτη σειρά
ἔχει ἀριθμοὺς ἀπὸ 1 ἕως 9, ἡ δευτέρα σειρά ἔχει δεκαπλασίαν ἀριθμοὺς τῶν ἄνω καὶ ἡ τρίτη ἐκατονταπλασίαν
τοιαύτη, κάνοντας χρῆσιν καὶ ἐκ τῶν κρητικῶν Β εἰδικῶν συμβόλων Στίγμα, Κόππα καὶ Σαμπι. (βλ. "Δαυλός" τεῦχος 87/1989)

Ὁ ἱππ. Δάκογλου
ἀναπτύσσει
τὴν ἀποψιν μὲ τὴν
ὅποια τόσο
τὰ γράμματα
ὅσο καὶ οἱ ἀριθμοὶ
κατασκευάσθησαν
μὲ γνώμονα
καὶ διαβήτη
μὲ πιθανὴν
προέλευσιν
τὴν ἀρχαίαν
προκατακλυσμαίαν
μνήμην,
ποὺ διέσωσε
ὁ ἐφευρέτης
Παλαμήδης
ἥρως τῶν Τρωικῶν
χρόνων.



σχ.:2

Τί είναι λεξάρια, αριθμοί πυθμένες
καί ισότιμοι ή ισάξιοι αριθμοί;

Λεξάριθμος είναι μία σύνθετος λέξις. Αποτελείται από την έννοια «λέξις» καί την έννοια «αριθμός». Τά γράμματα πού αποτελούν την λέξι αντιστοιχούν σέ συγκεκριμένους αριθμούς του Αρχαίου Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου σύμφωνα μέ τόν Πίνακα (1). Τό ἄθροισμα τῶν ἀριθμῶν πού ἀντιστοιχεῖ στά γράμματα τῆς λέξεως ἡ ὁποία ἐξετάζεται καλεῖται λεξάριθμος. Π.χ. ἡ λέξις **Κόσμος** ἔχει λεξάριθμο τόν ἀριθμό **600**.

ΚΟΣΜΟΣ:

$$K=20+O=70+\Sigma=200+M=40+O=70+\Sigma=200=600$$

Ἀριθμός-πυθμήν τῆς λέξεως Κόσμος=600
εἶναι τό ἄθροισμα $600=6+0+0=6$.

Ἰσότιμοι ἢ ισάξιοι ὀνομάζονται οἱ λεξάριθμοι πού οἱ ἀριθμητικές τους ἀξίες ταυτίζονται, π.χ.

$$\text{Ἀγαθός} = 1 + 3 + 1 + 9 + 70 + 200 = 284$$

$$\text{Ἄγιος} = 1 + 3 + 10 + 70 + 200 = 284$$

$$\text{Θεός} = 9 + 5 + 70 + 200 = 284$$

Ὁ κοινός ἀριθμός πυθμήν εἶναι:

$$284 = 2+8+4 = 14 = 1+4 = 5$$

Ἡ χρῆσις καί ἡ σκοπιμότης τῶν λεξάριθμων ἔχει πολλοὺς στόχους ὅπως ἀναφέρει καί πάλι ὁ ἱππ. Δάκτουλος στὸν 4ο τόμο, σελ. 97:

α. Γιά ἐκπαιδευτικούς σκοπούς.

β. Γιά ἐμπορικούς λογιστικούς σκοπούς.

γ. Γιά φιλοσοφικούς σκοπούς.

δ. Γιά πλάσιμο εἰδικῶν συμβολικῶν λέξεων εὕρισκον σέ αἰτιώδη σχέση μέ τόν συμβολισμό τους.

ε. Γιά μόρφωση ποιητικῶν μέτρων.

ς. Γενικῶς ὡς μέθοδος συμβολισμοῦ, ἀποσυμβολισμοῦ κ.λπ..

Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ ἡ Διττὴ τῆς Οὐεία

Ἡ «ἐν ἐνεργείᾳ» σημασία τῆς λέξεως

Ἐρωτηθεὶς ὁ Πυθαγόρας:

Τί τό σοφώτατον πάντων;

Ἀριθμός, ἔφα. Τί δὲ δεύτερον εἰς σοφίαν;

Ὁ τὰ ὀνόματα τοῖς πράγμασι θέμενος

καί ἡ «ἐν δυνάμει» τοῦ **λεξάριθμου**:

Εκ τῶν δύο σαφεισμάτων ἀπαντήσεων τοῦ Πυθαγόρου προκύπτει ὅτι πρῶτος ἐτέθη στήν σειρά τῆς σοφίας ὁ ἀριθμός καί δεύτερος ὁ ὀνοματοθέτης τῶν οὐσιαστικῶν καί ἀφηρημένων ἐννοιῶν.

Οἱ λέξεις, συνεπῶς, αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν ἀπό τὰ σύμφωνα καί τὰ φωνήεντα καθίστανται δευτέραι εἰς σοφίαν **μετά** τοὺς ἀριθμούς. Τό Ἀλφάβητο, ὃν πάνσοφος ἱερώτατος Κῶδις, συνδυάζων τοὺς ἀριθμούς μέ τὰ γράμ-

ματα, ἐμμέσως πλὴν ὅμως σαφῶς, προτρέπει ἀπόπειρα συσχετισμοῦ τῶν δύο ἐνοτήτων: **τῶν γραμμάτων ἐν συνδυασμῷ μετά τῶν ἀριθμῶν**. Οἱ ἀριθμοὶ ὅμως καθιερώθη ὅπως λαμβάνονται στήν καθημερινήν ζωὴν ὡς ποσοτικά διαβαθμίσεις, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες μέ ποσοτικῆς σημασίας λειτουργικῶν **ἀρχετυπικῶν οὐσιῶν**, τὰς ὁποίας εἰς τὴν ἀφηρημένην σκέψιν ἐκπροσωποῦν.

Πέραν συνεπῶς τῶν λέξεων, πού δὲν εἶναι συμβατικά καί ἀσχεταί κατὰ συνθήκην παραθέσεις γραμμάτων καί μελετώμεναι ἀποσαφηνίζον διευρύνουσαι τὰς ἐννοίας τὰς ὁποίας ἐκπροσωποῦν, οἱ ἀντιστοιχοῦντες εἰς τὰ γράμματα ἀριθμοὶ σχηματίζοντες **λεξάριθμους**, ἐμπεριέχουν τὴν «ἐν δυνάμει» κατάστασιν τῆς ἐννοίας, τὴν ὁποίαν περιγράφει ἡ λέξις εἰς τὴν ἐνεργητικὴν τῆς φύσιν διὰ τῶν συμφῶνων καί τῶν φωνηέντων. Ἡ «ἐν δυνάμει» αὐτὴ κατάστασις τοῦ λεξάριθμου κατατάσσει τὴν λέξιν μέ ἀκρίβειαν εἰς τὸν χῶρον ἐντός τοῦ ὁποίου ἔχει τὴν καθ' ὅλοκληρίαν δυνατότητα δράσεως, πράγμα μὴ ἐμφανές ἀπὸ τὴν λέξιν ἐάν ἐκληφθῇ μόνον μέ τὴν ἐννοίαν, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ «ἐν ἐνεργείᾳ» κατάστασις αὐτῆς.

Τὸ Ἀρχαῖον Ἀλφάβητον

εἶναι διττός ὁργανισμός

Ἀποτελεῖται :

α) Ἀπὸ τό φυσικὸ σῶμα, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τὰ 28 γράμματα καί

β) Τό νοητικὸ σῶμα, πού ἐκπροσωπεῖται ἀπὸ τοὺς χιλίους ἀριθμούς. (βλέπε σχ. 1)

Σύνολον γραμμάτων καί ἀριθμῶν εἶναι τό σύνολον τοῦ ὁργανισμοῦ.

α) Ἐκ τῶν 28 γραμμάτων τὰ 21 σύμφωνα αποτελοῦν τὸν σκελετόν, τὰ 7 φωνήεντα τοὺς μυῶνας. Ὁ ὁργανισμός αὐτός παρουσιάζεται εἰς τὴν κοινὴν θέαν, ὥστε οἱ πάντες δύνανται νὰ ἀντιληφθοῦν αὐτόν διὰ τῆς ἑλξεως τῶν συμφῶνων καί τῶν φωνηέντων εἰς λέξεις κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον, μέ σαφήνειαν καί ἀντικειμενικότητα. Πραγματοποιεῖται δὲ αὐτό μέ τὰ 24 μόνον γράμματα καί ὄχι τὰ 28, διότι τὰ 4 (τό Στῖγμα, Δίγαμμα, Κόππα καί Σαμπῖ) διὰ κάποιον ἄγνωστον λόγον ἀφηρέθησαν. Προφανῶς διὰ νὰ καλυφθοῦν οἱ συσχετισμοὶ μεταξύ γραμμάτων καί ἀριθμῶν, ὥστε ὁ ἱερός Λόγος νὰ καταστῇ ἀνενεργός στοὺς ἀμυήτους.

Ἡ μελέτη τῶν συσχετισμῶν ἦτο μυστικὴ καί ἀπηγορευμένη, καθὼς πρόσβασιν εἰς αὐτὴν εἶχαν μόνον οἱ Μεμνημένοι.

Ὁ Λόγος, ἑλληνικὴ Γλῶσσα, εἶναι ὁ ἡχητικὸς φυσικὸς ὁργανισμός μέ τὸν ὁποῖον ἐπικοινωνοῦν οἱ πάντες, κατανοοῦντες ὅλοι διὰ τῶν συμφῶνων-σκελετοῦ, καί τῶν φωνηέντων-μυῶνων τῶν λέξεων τὰς ἰδίας ἐννοίας. Εἶναι ἡχητικὴ ἡ «ἐν ἐνεργείᾳ» κατάστασις τῆς Γλώσσης.

β) Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς ἀριθμούς, αὐτοὶ ἔχουν διπλὸ ρόλο. Δρῶν ἀφ' ἑαυτοῦ διὰ τῆς ἀριθμοσοφικῆς τῶν ἐννοίας, σύμφωνα μέ τὴν Πυθαγόρειο Ἀριθμοσοφία. Συνδυαζόμενοι δὲ μέ τὰ γράμματα συμπορεύονται προκειμένου νὰ ὁλοκληρώσουν καί νὰ ἀποκαλύψουν τὴν βαθύτερα ὄντολογικὴ καί λειτουργικὴ σημασία τῆς ἐννοίας τῆς λέξεως.

Ὁ μικτός τρόπος προσεγγίσεως τῶν ἐννοιῶν ἀποκαλύπτεται πολὺ ἀργά καί σταδιακά στὸν ἐρευνητὴ καί στὸν ἀσχολούμενο σταθερῶς μέ τὰ ἱερά αὐτὰ σύμβολα, τόσο τῶν γραμμάτων, ὅσο καί τῶν ἀριθμῶν.

Ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα καὶ οἱ ἀναγραμματισμοὶ τῆς

Οἱ λέξεις ἐξετάζονται ἀπὸ τὴν Γλωσσολογία ἐτυμολογικῶς προκειμένου νὰ εὕρεθῇ ἡ ρίζα ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουν προκύψει οἱ παράγωγε λέξεις. Τό Μνημεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου εἶναι τό μεγαλύτερο νοητικὸ Μνημεῖο τοῦ πλανήτου Γῆ καί ἀναμφιβόλως τό σοφώτερο.

Οἱ λέξεις ὅμως ἔχουν καί μία παράλληλο, βαθύτερη πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία εἶναι δυνατόν νὰ ἀντληθοῦν ποταμοὶ γνώσεων, οἱ ὁποῖες διευρύνουν τὴν συνειδητότητα τοῦ Εἶναι, διότι ἀπτονται καθαρῶς φιλοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν ἐννοιῶν, καί ὄχι μόνο.

Ἀπὸ τοὺς ἀναγραμματισμοὺς εἶναι ἐμφανές ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα εἶναι πράγματι ἡ μητέρα τῶν Γλωσσῶν, διότι δὲν εἶναι δυνατόν λέξεις πού προήλθαν ἀπὸ ξένες ρίζες ἀρχικῶς, νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα νὰ ἐπαληθεύωνται μεταξύ των, χωρὶς τὴν παρέμβασι ἀντιστοιχῶν ξένων ριζῶν ἀπὸ τίς ὁποῖες ἐνδεχομένως νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι προήλθαν.

Ἡ δευτέρα αὐτὴ πηγὴ εἶναι οἱ ἀναγραμματισμοί.

Ὁ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι εἶναι ἐπαναστατικὸς καὶ ἀπαιτεῖ μεγάλη προσοχή, διότι εἶναι εὐκόλο νὰ παρεκκλίνῃ καί νὰ δημιουργήσῃ ἐσφαλμένες ἢ παραπλανητικὲς ἐντυπώσεις, ἐάν δὲν μελετηθῇ σέ βάθος μέ τὴν εὐσέβεια πού ἀπαιτεῖ ἡ ἐρευνα αὐτῆ.

Τό μέγα ἀπόρρητο τῶν ἀναγραμματισμῶν ἀπέκρυψε ἐπιμελῶς ὁ Πλάτων στὸν Κρατύλο, χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν μεθοδευμένη, μαιευτικὴ διαλεκτικὴ τῆς συνήθους σκέψεώς του. Μήπως δὲν ἦταν εἰς θέσιν νὰ τό πράξῃ; Ὁχι βεβαίως. Ἀφῆσε στὸν ἐρευνητὴ τὴν παρακαταθήκη τοῦ Κρατύλου μέ ἐντολὴ ὅπως τό θέμα τύχῃ περαιτέρω ἐρευνας. Ὁ διάλογος αὐτός κλείνει μέ τὰ ἐξῆς λόγια τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Κρατύλο:

«Μπορεῖ λοιπόν, Κρατύλε, νὰ εἶναι ἔτσι, μπορεῖ ὅμως καί ὄχι. Ὡστε πρέπει νὰ ἐξετάζῃς μέ θάρρος καί μέ προσοχή καί νὰ μὴ παραδέχεσαι τίποτα ἀπερίσκεπτα - γιατί ἀκόμα εἶσαι νέος καί στὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας - καί

ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἐξέτασι, ἂν τό βρῇς, νὰ τό μεταδώσῃς καί σέ μένα».

Οἱ ἀναγραμματισμοὶ εἶναι τό θεῖο δῶρο τοῦ Ἑλληνικοῦ Λόγου πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην διάνοια προκειμένου νὰ ἐξελιχθῇ καί νὰ συλλάβῃ τίς ἐπέκεινα ἐννοίες μέσω ἐνός κώδικος. Ἐνας σταθερὸς καί ἀναλλοίωτος κώδις εἶναι ἡ μόνη ἐγγύησις τῆς διαχρονικῆς ἀληθείας τοῦ Ὁλοῦ, τό ὁποῖον ἐμπεριέχεται στὸ Ἐν. Ὁ Κῶδις αὐτός εἶναι τό Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο (τῶν 28 γραμμάτων καί τῶν 1000 ἀριθμῶν).

Οἱ λέξεις, πού εἶναι ἑλξεις γραμμάτων, περιελίσσονται τίς ἑλικες τοῦ νοῦ καί τὸν καθιστοῦν ἐξαιρετικὰ εὐστροφο, προκειμένου νὰ ἀν-ελιχ-θῇ στὸ ὅρος Ἑλικῶν τῶν 9 Μουσῶν, μέ μουσαγέτη τὸν ἐτεροθαλὴ ἀδελφὸ των τὸν Ἀπόλλωνα.

Οἱ λέξεις

λ ε ξ ι ς
ε λ ξ ι ς
ε λ ι ξ
Ἑ λ ι κ ὠ ν

εἶναι ἀπὸ παράδειγμα τῆς ικανότητος τοῦ Λόγου ὅπως ἐλίσσῃ τίς ἑλικες τοῦ νοῦ καί καθιστᾷ τὸν Ἑλληνα ἰδιαιτέρως, ὄχι μόνον εὐστροφο, ἀλλὰ καί ἐρευνητικὸ ὡς πρὸς τὴν φυσικὴ καί νοητὴ πραγματικότητα.

Ὁ Ἑλληνικὸς Λόγος ἀποσαφηνίζει μέσω τῶν ἀναγραμματισμῶν τίς πολλαπλές ἐννοίες τῶν λέξεων, πού εἶναι παρούσες καί ἐτοιμες νὰ ἐνεργοποιηθοῦν μόλις ὁ νοῦς δραστηριοποιηθῇ στὰ ἀνώτερα νοητικὰ πεδία τῶν ἀφηρημένων, καθαρῶν ἰδεῶν. Ὅταν δοθῇ τό ἀρχικὸ ἔναυσμα μέ τὸν μίτο τοῦ νήματος τῶν ἀναγραμματισμῶν, ἡ ἐπιστροφή ἀπὸ τὸν λαβύρινθο εἶναι ἐξασφαλισμένη.

Ὁ Μινώταυρος θά ἔχῃ παραδοθῇ στήν ἐκλαμπρὸ διαύγεια τοῦ Λόγου, διότι ὁ νοητικὸς Μινώταυρος εἶναι ἐκεῖνος πού πρέπει νὰ κατακτηθῇ καί νὰ ὁδηγηθῇ ἀπὸ τὸν Θησέα Μυσταγωγὸ ἐκτός τοῦ δαιδαλώδους, σκοτεινοῦ καί πλήρους ἀδιεξόδων λαβυρίνθου. Μίτος εἶναι τό νῆμα καί ἡ σφαῖρα τοῦ νήματος, τό κουβάρι. Γιά νὰ μὴ κοπῇ τό νῆμα τῶν σκέψεων, τό κουβάρι, πρέπει νὰ εἶναι πλήρες ἀγαθῶν σκέψεων. Οἱ ἀγαθές σκέψεις θά ὁδηγήσουν τὸν νοῦ ἔξω ἀπὸ τὸν νοητικὸ λαβύρινθο τῶν ἀδιεξόδων. Οἱ ἀναγραμματισμοὶ λειτουργοῦν μόνον ἐφ' ὅσον ὁ νοῦς εἶναι σταθερῶς προσανατολισμένος στὸ Ἀγαθόν μέ τὴν πλατωνικὴ ἐννοία μέ ὁδηγὸ τὴν θηλυκὴ ὑπόστασι τοῦ Εἶναι, τὴν Ἀριάνην, τὴν πολὺ ἀγνή.

Η € Λ Ι Ξ

Ἡ Ἑλληνική Γλῶσσα:

συνδυασμός ἀναγραμματισμῶν τῶν λέξεων
μετά τῶν ἀντιστοιχῶν λεξαρίθμων:

Τί σημαίνει ἔλιξ γιά τήν Θεία Φυσική Πραγματικότητα; «Βιολογικῶς εἶναι δυνατόν νά θεωροῦμε τόν γενετικό κώδικα τῶν κυττάρων ὡς μέσον ἀναδιπλασιασμοῦ καί συνεχίσεως, ὁ κῶδιξ ὅμως αὐτός δέν ἀφορᾷ εἰς τά εἰδικά ἄτομα (ἄνθρωκος, ὑδρογόνου, ὀξυγόνου καί ἀζώτου) ἀπό τά ὁποῖα τό γενετικό ὑλικό τοῦ **DNA** εἶναι δομημένο, διότι καί αὐτά ὑπόκεινται στήν συνεχῆ ἀλλαγὴ καί ἀντικατάστασι. Συνεπῶς φορεῦς τῆς ἀλύσεως δέν εἶναι μόνο ἡ μοριακή σύνθεσις τοῦ **DNA** ἀλλά ἐπίσης καί ἡ ἐλικοειδής του μορφή. Ἡ μορφή εἶναι ὑπεύθυνος γιά τήν ἀναπαραγωγική δύναμι τοῦ **DNA**. Ἡ ἔλιξ, πού εἶναι εἰδικός τύπος ἀπό ἕνα σύνολο κανονικῶν σπειρῶν, προκύπτει ἀπό καθωρισμένες, σταθερές γεωμετρικές ἀναλογίες. Οἱ ἀναλογίες αὐτές θά πρέπει νά θεωρηθῇ ὅτι προϋπάρχουν, χωρίς καμμία μορφική, ὑλική ἀνταπόκρισι, σάν ἀφηρημένες, γεωμετρικές σχέσεις. Ἡ ἀρχιτεκτονική τοῦ σώματος καθορίζεται ἀπό ἕναν ἀόρατο, αὐλο κόσμο καθαρῶς γεωμετρικῆς μορφῆς».

(Ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Robert Lawlor «Sacred Geometry, philosophy and practice» Copyright 1982 Thames and Hudson Ltd., London.)

Συνεπῶς ἡ προϋπάρχουσα αὐτή νοητική ἀρχιτεκτονική, πρὶν ἀκόμη δώση μορφή στό φυσικό κύτταρο ἐνδημεῖ στόν κόσμο τῶν ιδεῶν.

Ἡ ἔλιξ, διά τῆς ὁποίας ἀναπαράγονται τά κύτταρα στόν φυσικό κόσμο ἰσχύει καί στόν νοητικό, μέ πλήρη ἀνταπόκρισι στόν Ἑλληνικό Λόγο τοῦ συνδυασμοῦ ἀναγραμματισμῶν καί λεξαρίθμων. Δηλαδή ὁ προφορικός Λόγος διά τῆς ἑλέξεως τῶν γραμμάτων προκειμένου νά σχηματισθοῦν οἱ λέξεις, ἀντιστοιχεῖ στό φυσικό κύτταρο τοῦ ὁργανισμοῦ, ἐνῶ ὁ λεξάριθμος ἀποτελεῖ τόν ἀφηρημένο, ἀόρατο, αὐλο κόσμο τῆς νοητικῆς πραγματικότητος.

Ἀπό κοινοῦ τό σύνολον τῶν ἀναγραμματισμῶν μιᾶς λέξεως σέ συνδυασμό μέ τόν ἀντίστοιχο λεξάριθμο παραδίδουν στό κέντρο τοῦ ἐγκεφάλου, στόν Νοῦ, τήν πλήρη καί πραγματική εἰκόνα τῆς ἐπέκεινα νοητικῆς ἰδέας, ἀπό τήν ὁποία προῆλθε ὁ Λόγος καί ἐσχημάτισε τό οἰκοδόμημα τῆς Ἑλληνικῆς Γλώσσης.

ΤΟ ΔΙΝΙΓΜΑ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΦΩΝΗΕΝΤΟΣ ΟΜΙΚΡΟΝ

Τό κλειδί τῆς ἐργασίας κρατεῖ ἡ ὀνομασία τοῦ φωνήεντος **Ὀμικρον**. Ἐάν τοῦ ἀφαιρεθῇ ἡ ὀνομασία δέν εἶναι δυνατή καμμία ἐρμηνεῖα σέ κανένα ἐπίπεδο τοῦ ἱεροῦ Κώδικος τοῦ Ἀρχαίου Ἀλφαβήτου. Ἡ ὀνομασία αὕτη πρέπει νά εἶναι ἀρχαιοτάτη καί νά ἐδόθη μαζί μέ ὅλες τίς ἄλλες ὀνομασίες στά ἀντίστοιχα γράμματα. Ἡ ἱστορική ἀλήθεια ὅμως εἶναι ἄλλη. Λέγεται ὅτι ὁ μέγας ἀστρονόμος ἐξ Ἀλεξανδρείας Πτολεμαῖος Κλαύδιος (125-161) καθιέρωσε τήν ὀνομασία τοῦ **ΟΜΙΚΡΟΝ**, τό ὁποῖον μέχρι τότε ἀναφέρετο ὡς οὐ καί ὄχι, ὡς **Ὀμικρον**. Πρὶν δέ ἀπό τόν Πτολεμαῖο, ὁ Πλάτων διά στόματος Σωκράτους στόν μυστηριακό διάλογο Κρατύλο (393 ε) λέγει τά ἑξῆς:

«ΣΩ. Τίποτα τό περίπλοκο, ἀλλά, καθὼς ξέρεις, ὀρίζομε τά στοιχεῖα μέ ὀνόματα, ἀλλ' ὄχι αὐτά τά ἴδια τά στοιχεῖα, ἐξω ἀπό τέσσερα, δηλαδή τό ε, τό υ, τό ο καί τό ω. Καί γιά τά ἄλλα ὅμως φωνήεντα καί σύμφωνα ξέρεις ὅτι τά προφέρουμε προσθέτοντας καί ἄλλα γράμματα καί τά κάνομε ὀνόματα. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἐκφράζομε καλά τήν δύναμι τοῦ κάθε στοιχείου εἶναι σωστό νά τοῦ ἀποδίδωμε ἐκεῖνο τό ὄνομα πού θά μᾶς δείξη καθαρά τό πρᾶγμα. Λόγου χάριν τό βῆτα βλέπεις ὅτι ἡ πρόσθεσις τοῦ η καί τοῦ α (βῆτα) διόλου δέν ἐβλαψε, ὥστε νά μή ἐκφράζη τήν φύσι ἐκείνου τοῦ στοιχείου μέ τήν βοήθεια ὁλοκληροῦ τοῦ ὀνόματος, ὅπως τό ἤθελε ὁ νομοθέτης. Τόσο ἀμφέβαλλε ὅτι ἔδωσε στά γράμματα τά ταιριαστά ὀνόματα».

Ποῖός εἶναι ὁ λόγος πού τά τέσσερα φωνήεντα ε, υ, ο καί ω στεροῦνται ὀνόματος, ὅταν ὁ Σωκράτης διευκρινίζη ὅτι ὁ νομοθέτης ἐφρόντισε ἰδιαίτερως, ὥστε ὅλα τά ὀνόματα νά δοθοῦν σωστά στά γράμματα (πού τά ἀποκαλεῖ στοιχεῖα); Εἶναι δεδομένο ὅτι τά γράμματα ἔχουν ὀνόματα πού «ταιριάζουν» στήν φύσι τοῦ γράμματος. Μήπως σκοπίμως, λόγῳ ἀπαγορεύσεων ἀπό τό ἱερατεῖο, ὁ Σωκράτης κρατᾷ τίς 4 ὀνομασίες μυστικές, ἐάν αὐτές ἀναφέρονται σέ γνώσεις, οἱ ὁποῖες δέν πρέπει νά κοινοποιηθοῦν;

«Τά τέσσερα ἀναφερόμενα φωνήεντα εἶναι τά μόνα γράμματα τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου πού ὀρίζονται μέ τόν φθόγγο πού παριστάνουν. Σήμερα, ὅπως εἶναι γνωστό, προσθέτομε ἐπίθετα σ' αὐτά τά στοιχεῖα γιά διάκρισι (ἔ φιλόν, ὤ φιλόν, ὄ μικρόν καί ὦ μέγα), τά ὁποῖα συνήθως προφέρονται ἐνωμένα. Αὐτές οἱ ὀνομασίες χρονολογοῦνται ἀπό τήν Βυζαντινὴ ἐποχή».

Σχόλια τοῦ Ἡλ. Λαγίου τῶν Ἐκδόσεων Ι. Ζαχαρόπουλος

Η ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΩΝΗΕΝΤΟΣ ΟΜΙΚΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

ΟΜΙΚΡΟΝ: 70+40+10+20+100+70+50= 360.

Ο συνδυασμός τῆς λέξεως μετά τοῦ λεξαρίθμου παρουσιάζει φαινόμενο δυσερμήνευτο. Εἶναι δυνατόν ἡ λέξις **Ὀμικρον** νά προέκυψε μεταγενεστέρως, ὅταν ἡ γλῶσσα εὕρισκετο ἤδη σέ πλήρη διάρθρωσι; Πῶς τά γράμματα μέ τήν συγκεκριμένη νοηματική σύνθεσι πού προσδιορίζει κάτι μικρόν, πού ἔχει ἐκ τοῦ σχήματος τοῦ φωνήεντος κυκλική μορφή, συνέπεσαν μέ τόν λεξάριθμο τοῦ γράμματος καί ἔδωσαν μέ ἀπόλυτο ἀκρίβεια τριψηφίου ἀριθμοῦ, τόν ἀριθμό τῶν μοιρῶν τοῦ κύκλου;

Ὁ ἀριθμός τῶν μοιρῶν τοῦ κύκλου, ὁ ἀριθμός 360 ἀναπαρίσταται μέ κύκλον εἰς τό Ἀρχαῖον Ἀλφάβητον τῶν 28 γραμμάτων, πρᾶγμα ἀδύνατον νά ἔχη προκύψει ἀπό μίαν ἐκ τῶν ὑστέρων διάρθρωσιν τῆς ὀνομασίας τοῦ φωνήεντος.

Ἐπειδή τό αὐτό συμβαίνει καί μέ τās ὀνομασίας τῶν ἄλλων τριῶν φωνηέντων, θά θεωρήσωμεν ὅτι τό ὅλον θέμα χρήζει περαιτέρω ἐρεῦνης προτοῦ γίνῃ ἀποδεκτόν, ὅτι αἱ ὀνομασίαι χρονολογοῦνται ἀπό τήν βυζαντινὴν ἐποχήν. Ἴσως τότε ἐκονοποιήθησαν εἰς τόν εὐρύτερον χῶρον χάριν διασώσεως τῶν ἐσωτερικῶν ἐννοιῶν.

ΣΥΝΕΠΩΣ
ΚΥΚΛΟΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ
ΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΦΩΝΗΕΝΤΟΣ
ΟΜΙΚΡΟΝ ΚΑΙ ΛΕΞΑΡΙΘΜΟΣ 360,
ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΩΝ ΜΟΙΡΩΝ ΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ,
ΑΠΟΣΕΦΗΜΙΖΟΥΝ ΟΤΙ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΚΥΚΛΟΥ,
ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΔΙΑΚΟΥ,
ΚΥΚΛΟΥ ΖΩΗΣ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΥ ΚΟΣΜΙΚΟΥ
ΟΝΤΟΣ, ΠΟΥ ΩΣ ΜΟΝΑΣ
ΔΙΕΡΧΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΥΚΛΟΝ
ΑΥΤΟΝ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΥ ΝΑ ΛΑΒΗ
Η ΨΥΧΗ ΤΑΣ ΑΝΑΓΚΑΙΑΣ
ΕΜΠΕΡΙΕΙΔΑΣ

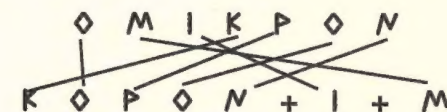
Ἐχει ὅμως περαιτέρω τεκμηρίωσι ἀστρονομικῆς ὑφῆς ὁ λεξάριθμος αὐτός ὥστε νά δικαιολογῇ τήν ἀποψι τοῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου στήν θέσι πού βρίσκεται στό Ἀρχαῖο Ἀλφάβητο; Βεβαίως καί ἔχει. Τό θέμα τοῦ παρόντος ἀρθρου εἶναι ὅμως ὁ Κῶδιξ τοῦ ἱεροῦ Ἀλφαβήτου

καί ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς καί συνεπῶς πρῶτον θά ἐξετασθῇ κατά τό δυνατόν πληρέστερα αὐτό τό θέμα καί ἐν συνεχείᾳ θά προσεγγισθῇ ἡ ἀστρονομική ταυτότης τοῦ **Ὀμικρον**. Μέ τόν τρόπο αὐτόν θά καταστή σαφές καί ἡ σχέσις τοῦ ἱεροῦ Ἀλφαβήτου τῶν μὲ τόν μικρόκοσμο, ὅσο καί μέ τόν μακρόκοσμο.

ΟΜΙΚΡΟΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΙ

Πρὶν προσφύγῃ ἡ ἐρευνα στοὺς ἀναγραμματισμούς πρέπει νά ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ λέξις προσδιορίζει ὅτι πρόκειται περὶ κάποιου μικροῦ πράγματος ἢ ιδέας. Αὐτοπροσδιορίζεται εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ὁ Λόγος καί τοῦτο δέν πρέπει νά διαφύγῃ τῆς προσοχῆς.

Οἱ ἀλλεπάλληλοι ἀναγραμματισμοὶ θά ὁδηγήσουν σέ μία σύνθεσι τοῦ Λόγου προκειμένου νά καθορισθοῦν τά κωδικοποιημένα στοιχεῖα καί νά ὁλοκληρώσουν νοήματα ἐγγενῆ τῆς λέξεως.



Μεταξύ τῶν διαφόρων ἐννοιῶν τῆς λέξεως **κόρος**, σημαίνουσα στήν προκειμένη περίπτωσι εἶναι ἡ ἐννοια τῆς καθαρότητος, ὅπως τήν ἐρμηνεύει ὁ Σωκράτης στόν Κρατύλο τοῦ Πλάτωνος (396 β):

«Γιατί μικρό παιδί, **κόρος**, σημαίνει ὄχι παιδί, ἀλλά τήν καθαρότητα καί τό ἀμόλυντο τοῦ νοῦ».

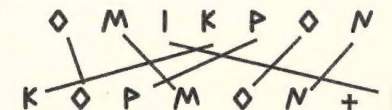
Ἀπαιτεῖται καθαρὸς καί ἀμόλυντος νοῦς προκειμένου νά διανύσῃ κάποιος **Μ** - Μιούμενος τόν **Ι** = ἱερόν μικρόν κύκλον = **Ο**).

Νέος ὅμως ἀναγραμματισμός ἐξ ἴσου σημαντικός ἐπιβεβαιώνει τόν πρῶτο:



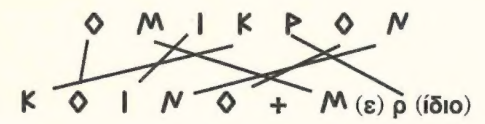
Ἐχωριστή, **Ι** = ἴδια μοῖρα θανάτου = **μόρος** κλείνει τόν **Κ** = Κύκλος, τό **Ὀμικρον** καί αὐτός εἶναι ὁ Ζωδιακός μικρός Κύκλος.

Ὁ τρίτος ἀναγραμματισμός ἀποκλείει κάθε περίπτωσι συμπτώσεως τῆς ἐννοίας τοῦ μικρο-κοσμικοῦ ὄντος, διότι



τό μικρό ὄν ἔχει **Ι** = ἴσον κορμόν.

Εἶναι δηλαδή ὄν εὐθυτενές, πού μετέχει τῆς μορφῆς, ἐφ' ὅσον ἔχει **κορμόν** καί διά τοῦ **κόρου** καί τοῦ **μόρου** δηλώνεται ὅτι θά ἔχῃ καί



ἡ **κοινή μοῖρα**. Οἱ δύο λέξεις **μοῖρα** καί **μόρος** προέρχονται ἀπό τό ρῆμα **μείρομαι** = **μοιράζω**, λαμβάνω μερίδιον, συμμερίζομαι, λαμβάνω διά κλήρου, μετέχω τινός. Ξεχωριστή (ἴδια) **μοῖρα** θανάτου, ἀλλά **κοινό μερίδιον** ζωῆς κατανέμεται στό **Ὅμικρον** = **360° μοιρῶν ἢ μόρων** στό **μικρό ἐν-σάρκον ὄν**.

Μηδένα πρό τοῦ τέλους μακάριζε

Στήν λέξι Ὅμικρον μνημονεύεται ἡ γέννησις τοῦ θνητοῦ ὄντος, πού θά διανύσῃ μία **μικρά** κυκλική τροχιά ἀναπτύσσοντας τήν καθαρότητα τοῦ νοῦ προκειμένου νά ἐπιτύχῃ τήν **Μ** = **Μάθησι** καί ἐν συνεχείᾳ τήν **Μ** = **Μύησι** ὡς **Ι** = **Ἱερό σκοπὸ** τῆς παραμονῆς του στόν **πλανήτη Γῆ** = **Ὅμικρον**.

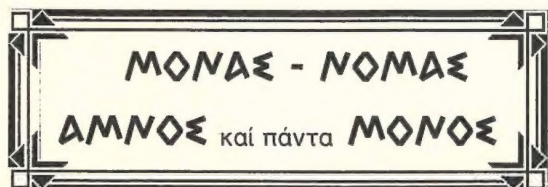
Υπάρχουν ἄλλα στοιχεῖα πού νά ἐπιβεβαιώνουν αὐτὴν τήν ἐκδοχὴν;

Κάθε ἔλλογο, **μικροκοσμικὸ ὄν** εἶναι καί μία **μονάς**. Ὡς **μονάς ἐν-σάρκος** ἔχει **περιορισμένο χρόνο ζωῆς ἐπὶ τοῦ πλανήτου**. Τό φωνῆεν Ὅμικρον προσδιορίζει τήν μέση διάρκεια ζωῆς τοῦ ἐλλόγου ὄντος **στά 70 ἔτη**, διότι ὁ ἀριθμὸς **70** εἶναι ἡ ἀριθμητικὴ ἀξία τοῦ φωνῆεν-τος Ὅμικρον = **70**. (Σχ. 1)

Ἡ Ἡρόδοτος στήν **ΙΣΤΟΡΙΑ Α'** (Κλειῷ) 32 ἀναφέρει τὰ ἐξῆς: «Ἐς γάρ ἐβδομήκοντα ἔτη οὖρον τῆς ζωῆς ἀνθρώπῳ προτίθημι» (Εγὼ τουλάχιστον ὀρίζω εἰς τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη τό **τέρμα** τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς).

Ὁ **λεξάριθμος** τῆς λέξεως **Ὅμικρον** εἶναι **μονοειδής**, ἐνῶ ὁ **λεξάριθμος** τῆς **μονάδος** εἶναι **διπλός**, διότι στόν ἀριθμὸ **360** - ἐννοία **Ζωδιακοῦ Κύκλου**, ἐννοία **ζωῆς** χωρίς ὅμως ἐκδήλωσι, πού εἶναι ὁ **λεξάριθμος** τῆς λέξεως **Ὅμικρον** - ἔρχεται τώρα μέ τήν λέξι **μονάς** ὁ **λεξάριθμος** νά προσθέσῃ τήν ἐννοία τῆς ζωῆς.

Μονάς = **40+70+50+1+200** = **360+1**. Αὕτῃ ἡ **μονάς** εἶναι καί ὁ ἐκδηλωμένος ζῶν ὀργανισμός, **μοναχικός, νομάς**, ἐλεύθερος, περιφερόμενος σέ κυκλικὸ χορὸ (**360**), ἀγνός (1)...



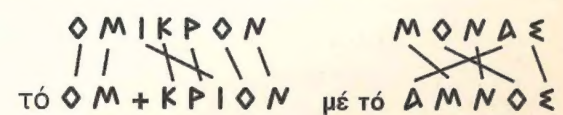
εἶναι οἱ κυριώτεροι ἀναγραμματισμοὶ τῆς λέξεως **μονάς**.

Ἡ λέξις **μονάς** = **μόνος** χαρακτηρίζει τήν **μοναχική** περιπλάνησι τῆς ψυχῆς ἐπὶ τοῦ **πλανήτου Γῆ**, περιφερομένη ἐπάνω στόν **Ζωδιακὸ Κύκλο** = **Ὅμικρον** = **360**.

$$\begin{matrix} \text{Ο} & \text{Μ} & \text{Ι} & \text{Κ} & \text{Ρ} & \text{Ο} & \text{Ν} \\ \text{Μ} & \text{Ο} & \text{Ν} & \text{Α} & \text{Ξ} & = & 360 + 1 \end{matrix}$$

Ἡ σύνδεσις τῶν δύο λέξεων διά τῶν **λεξαρίθμων** προξενεῖ τώρα ἀκόμη μεγαλύτερη ἀπορία: **Λεκτικῶς** οἱ δύο ἐννοιες **Ὅμικρον** καί **μονάς** δέν παρουσιάζουν καμία σύνδεσι. **Λεξαριθμικῶς** ἡ ἀφανὴς σύνδεσις των καθίσταται φανερή.

Μέ ἐστίασιν τῆς προσοχῆς στίς δύο λέξεις Ὅμικρον καί **μονάς**, ἀποκαλύπτεται ἡ ταυτοσημία των μέ ἐντελῶς ἀπροσδόκητο τρόπο. Οἱ ἀναγραμματισμοὶ διδόν:



Κριός = τό ἄρρεν πρόβατο - ὁ ἐπιβήτωρ, τό **κριάρι** τό ὁποῖο ὁ **ρ μ ᾱ** πρὸς τήν κατάκτησι τοῦ Ὅμ(ι κ ρ ο ν)=**360**, τοῦ **Κύκλου (Ο)** τῶν **Μυήσεων (Μ)**.

Ἀ μ ν ό ς: Ἀμνή κ. ἀμνίς κ. νεώτ. ἄρνιον, ἄρνάκι θηλ. τό ὁποῖον ὡς **μ ο ν ά ς** καί **ν ο μ ά ς** κάνει τήν **κυκλική περιφορά** πού τοῦ ὑποδεικνύει ὁ **λεξάριθμος** τῆς λέξεως **μ ο ν ά ς** = **360 + 1**

Ἡ νοηματικὴ διαδικασία συμπλέκεται, ὅταν οἱ ἀναγραμματισμοὶ ἐπιβεβαιώνουν τοὺς **λεξαρίθμους** καί **συλλειτουργοῦν** δίδοντας ὁλοκληρωμένες εἰκόνες τῆς πραγματικότητος τῶν **ΙΔΕΩΝ**. Ἡ σύνθεσις συνεπῶς τῶν δύο **λεξαρίθμων** **ΟΜ + ΚΡΙΟΣ ΟΜΙΚΡΟΝ 360 = ΑΜΝΟΣ = ΜΟΝΑΣ 360 + 1**

δέν εἶναι παρὰ ἡ ἐπιβεβαίωσις τοῦ **κριοῦ=ἄμνοῦ** ὁ ὁποῖος θά διανύσῃ καί στίς δύο περιπτώσεις, εἴτε ὡς **ἄμνός - ἄκακον ἄρνιον**, εἴτε ὡς **κριός - ἀρχηγός τοῦ ποιμνίου καί πατέρας αὐτοῦ, ἐπιβήτωρ τῶν ἀμνίδων**.

Ἄς μὴ λησμονῆται ὅτι ὁ **Κριός** εἶναι τό **πρῶτο Ζῶδιο τοῦ Ζωδιακοῦ κύκλου Ὅμικρον**. Οἱ δύο αὐτές λέξεις, «ἐν ἐνεργείᾳ» διά τῶν λέξεων καί ἐν «δυνάμει» διά τῶν **λεξαρίθμων**, **διασταυρώνουν** τό **ἐσωτερικὸ μήνυμα**, πού ἐπιθυμεῖ νά ἐκφρασθῇ τόσο μέ τό **ὕλικό μέρος** τοῦ **Λόγου - λέξεων**, ὅσο καί μέ τό **νοητικὸ τῶν λεξαρίθμων**.

Πῶς εἶναι δυνατόν νά **συνδυάζονται** οἱ **λεξαρίθμοι** μεταξύ των, ἐάν μεταγενεστέρως προέκυψε ἡ ὀνομασία τοῦ **νευραλγικοῦ φωνήεντος**, πού ἀποκαλύπτει τήν **βασικώτερα ὁδὸ διεισδύσεως** στίς ἐννοιες τοῦ **Πλανητικοῦ Συστήματος**; Ἀπὸ τήν στιγμή τῆς ἀποκαλύψεως ἡ ὁδὸς **μετετράπη** σέ **λεωφόρο**, πού ἐπιτρέπει τήν **περαιτέρω διεύρυνσι** καί **ἐπιβεβαίωσι** ὅτι τό **Ἀλφάβητο** εἶναι **Κῶδιξ**

συμπαντικός, διαχρονικῶν ἀληθειῶν. Ἡ ἀρχὴ ἐγίνε. Τό **Ὅμικρον** εἶναι τό **κλειδί** τῆς **ἐξω θύρας**, τό ὁποῖο **λόγῳ** τῶν **ἀληθειῶν** πού ἀνακινεῖ, δέν ἔπρεπε νά παραδοθῇ στοὺς ἀμυήτους, γι' αὐτὸ καί δέν παρεδόθη παρὰ πολὺ ἀργότερα, ὅταν ὁ ἀληθὴς Ἑλληνικὸς **Λόγος** εἶχε πέσει σέ **λήθαργο**.

Ἡ λέξις **μονάς** λειτουργεῖ καί αὕτῃ καί **στά δύο ἐπίπεδα**: **στό μικρο- καί στό μακρο-κοσμικὸ**, τό ὁποῖον δέν ἐρευνᾶται πρὸς τό παρόν.

Στό **μικρο-κοσμικὸ** συνδέεται μέ τήν **φυσικὴ σύστασι** τοῦ ἀνθρωπίνου ὄντος στήν ὁποία μέ **ισοτιμία ἢ ἰσαξία** καθορίζει τόν **ἴδιο λεξάριθμο** μέ τήν λέξι **σάρξ**. **Λεκτικῶς** οἱ δύο λέξεις **μονάς** καί **σάρξ** ἐτυμολογικῶς ἢ διά τῶν **ἀναγραμματισμῶν** δέν ἔχουν καμία σχέσι μεταξύ των.

Λεξαριθμικῶς ἰσοψηφοῦν:

$$\Sigma \Delta \rho \Xi = 200+1+100+60 = 360+1 = \text{Μ Ο Ν Α Σ}$$

Ἡ λέξις **σάρξ** παρουσιάζει μία ἐνδιαφέρουσα σύνθεσι, ἡ ὁποία πιστοποιεῖται μέ τήν ἀπομόνωσι τοῦ ἀρκτικοῦ της γράμματος: **Σ + ἀρξ** (ασθαι).

Αρξ - εἶναι τὰ 3 ἀρκτικά γράμματα κάθε **ἐν+ἀρξ-εως**. Ἐναρξίς ἔργου ἢ καταστάσεως ὑποδηλώνεται μέ τήν ὑπόδειξιν ὅτι τό **πρῶτο γράμμα**, τό **σύμφωνον Σ**, ἔχει **διὰ τῆς σχεδιαστικῆς παραστάσεως** τήν ἐκδήλωσι τῆς ὀριζοντίου **παλινδρομικῆς κινήσεως**, διότι λέγει ὁ **Σωκράτης** στόν **Κρατύλο (427 α)** ὅτι τό **σῖγμα** προέρχεται «ἐκ τοῦ **σειομαι** καί **γενικά τὸν σεισμός**», ὁ ὁποῖος κατὰ κύριο λόγο εἶναι ὀριζόντιος, **παλινδρομικὴ κίνησις**. Ἡ **καλυμένη ἐννοία** τῆς λέξεως **σάρξ** εἶναι ἡ **παλίνδρομος συνεχὴς ἐπανάληψις** τῆς **ἀρχ+ικῆς ἐν-σ+αρκ+ώσεως**, (ώσεως τῆς ψυχῆς), ὅπως κάνει **ἐν+αρξιν** **παλινδρομικῶν κινήσεων** ἀπὸ τόν **αὔλον κόσμον** στόν **κόσμον τῆς σαρκός**.

Ἡ λέξις **σάρξ**, ἀναφερομένη στήν **φυσικὴ ἐν-σάρκο** κατάστασι τοῦ ὄντος, διδάσκει ὅτι **ισότιμοι ἢ ἰσάξιοι** **λεξάριθμοι**, ἔχουν **κοινές ἐσωτερικὲς «ἐν δυνάμει» διασυνδέσεις**, ἀκατανόητες ἐκ πρώτης ὄψεως, διότι ἡ λέξις

$$\Sigma \Delta \rho \Xi = 200+1+100+60 = 360+1 = \text{Μ Ο Ν Α Σ}$$

Χωρὶς **ἐν-σάρκ-ωσιν** δέν ἔχει δυνατότητα ἀποκτήσεως **αὐτοσυνειδησίας** ἢ **ψυχῆς**.

Ἡ δυνατότης ἀποκτήσεως **αὐτο-γνωσίας** γίνεται **μόνον** ὅταν τό ὄν **συνειδητοποιήσῃ** τήν **ἀνεξάρτητον** **δρᾶσιν**, δηλαδή τήν **μοναδικότητα** τῆς **ψυχῆς** του καί τήν **ἐνταξι** στό **σύνολον** τοῦ **ὑφισταμένου κύκλου** τῆς **ζωῆς (360°=Ὅμικρον)** προκειμένου νά ἀποτελέσῃ **ἀρμονικόν μέλος** τοῦ **Μικροῦ Κύκλου** ὡς **αὐτεξούσιος** καί **ἐλεύθερη ψυχὴ** ἐνσάρκωμένη εἰς **σῶμα (σάρξ=360+1)**.

Οἱ **τρεῖς** συνεπῶς λέξεις **Ὅμικρον=360, μονάς=360+1** καί **σάρξ=360+1** ἐπισημαίνουν ὅτι ἐφ' ὅσον ἡ **ψυχὴ ἐν-σάρκ-οῦται**, εἶναι **κοινός** ὁ **ἀριθμὸς 360** καί στίς **τρεῖς** λέξεις, **μόνον** ἡ **προστιθεμένη μονάς** εἶναι ἐκείνη πού **διοφοροποιεῖ** ὀρθὰ τίς ἐννοιες.

Αὕτῃ ἡ **ἀνεξάρτητος μονάς** **ὑφίσταται** πάντοτε, εἴτε μετέχει τῶν **360°** ὡς **ἐν+σάρκ+ος** **ψυχῆς** εἴτε ὡς **Μονάς** δέν μετέχει τῶν **360°** τοῦ **Μικροῦ Κύκλου** τοῦ **Ὅμικρον**. Διότι ἡ **ψυχὴ** εἶναι **ἀθάνατος**, ἐφ' ὅσον μετέχει τῆς **Μονάδος**, ἡ ὁποία **Μονάς=360+1** δηλώνει ὅτι οἱ **360°** εἶναι **κοινὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα, ὃχι μόνον τοῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου, ἀλλὰ ὅλων τῶν κύκλων, ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον μέχρι τὸν μέγιστο**.

Τό Ἀρχαῖο Ἀλφάβητο μέ τοὺς **ἰσαξίους ἢ ἰσοτίμους** **λεξαρίθμους** φέρει στό **προσκήνιο** τό **ἐπίμαχο θέμα** τῆς **ἀθανασίας τῆς ψυχῆς** καί μέ **σοφὸ καί ἄριστο τεχνικὸ τρόπο** δίδει τήν αὐτὴν **ἐννοιολογία** πού ὁ **Πλάτων** τόσο **διεξοδικῶς** ἀνέπτυξε στόν **Φαῖδρο** περὶ τῆς **ἀθανασίας** τῆς **ψυχῆς (245 c)**:

«**Ψυχὴ πᾶσα ἀθάνατος· τό γάρ αὐτοκίνητον ἀθάνατον· τό δ' ἄλλον κινεῖν καί ὑπ' ἄλλου κινούμενον, παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς**».

Μέ τόν **ἴδιο ἀριθμὸ, 360+1**, οἱ δύο λέξεις **μονάς** καί **σάρξ** **περιγράφουν**, ἡ **μέν μονάς** τήν **ἀθανασία** τῆς **ψυχῆς** **χρησιμοποιώντας** τίς **360°** **μεγίστου κύκλου**, ἡ **δέ σάρξ** τίς **360°** τοῦ **μικροῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου**, τοῦ **Ὅμικρον** τῶν **70** **ἡλιακῶν περιστροφῶν** τῆς **ἐνσάρκης ζωῆς** τοῦ **φθαρτοῦ σώματος**.

$$\Sigma \Delta \rho \Xi = 360+1 * \text{Μ Ο Ν Α Σ} = 360+1$$

Οἱ δύο λέξεις εἶναι **ισότιμες ἢ ἰσάξιες** καί δέν ἔχουν **τυχαίως** τόν **ἴδιο λεξάριθμο**. Ἡ **σάρξ** περιγράφει τόν **μικρόν βίον**, πού **διανύει ἐπὶ τοῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου** τῶν **360°**, τοῦ **Ὅμικρον = 360** (λεξάριθμος τῆς λέξεως **Ὅμικρον**) καί καθορίζει **διὰ τοῦ Ο = 70** **ἀριθμητικὴ ἀξία** τοῦ **Ὅμικρον**, τήν **μέση διάρκεια** τῆς **ζωῆς** τοῦ **ἐλλόγου ὄντος**. **70** **ἡλιακά ἔτη ἢ 70** **γῆινες περιστροφές** γύρω ἀπὸ τόν **Ἥλιο (κύκλος τῶν 360°)** **πραγματοποιεῖ** **ἐξοπλισμένη** μέ τόν **σάρκινον φορέα** τῆς **διὰ τῆς **μονάδος** ἢ **ψυχῆς****. (Ἡρόδοτος).

Ἡ **παρουσία** τῆς **μονάδος** στήν λέξι **σάρξ** **ἐνεργοποιεῖ** τήν **σάρκα**, πού δέν εἶναι παρὰ ἓνα **ράκος** χωρίς τήν **παρουσία** τῆς **μονάδος**, διότι στήν **γενικὴ ἢ λέξις σάρξ**

σ ά ρ ξ γεν. σ α ρ κ ό ς
μεταβάλλεται σέ (Σ) + ρ ά κ ο ς

Ἡ **σάρξ** **συνεπῶς** **ἐξαρτᾶται** ἀπὸ τήν **παρουσία** τῆς **μονάδος**. Ὄταν ἡ **μονάς** **ἐγκαταλείπει** τήν **σάρκα**, αὕτῃ **μεταβάλλεται** σέ **ράκος** γιὰ νά **ἐπανέλθῃ** μέ τήν **ἄφιξι** τῆς **μονάδος** στήν ἐν «ἐνεργείᾳ» καί **πάλι** **κατάστασι**, **περιφερομένη** στήν **τροχιά** τοῦ **Ὅμικρον, μικροῦ κύκλου** τῆς **ζωῆς**. Τό **ἀρκτικὸ σύμφωνο Σῖγμα** ὑποδεικνύει τήν **συνεχῆ ἔλευσι** καί **ἀναχώρησι** τῆς **μονάδος-ψυχῆς** ἀπὸ τό **ράκος+Σ**, τό **ἀρκτικὸ Σῖγμα**, τῆς **παλινδρομικῆς κινήσεως**.

«Παῦλαν ἔχον κινήσεως, παῦλαν ἔχει ζωῆς»

ἡ σάρξ, ὅταν ἡ μονάς ψυχὴ ἐγκαταλείψῃ τὸ ράκος, ὅπως ὁ Πλάτων στὸν Φαῖδρον (245 c).

Καί μέ τό ἀπ. 15 τοῦ Ἐμπεδοκλέους δίδεται ἡ πλήρης διάστασις τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς:

«Οὐκ ἂν ἀνὴρ τοιαῦτα σοφός φρεσί μαντεύσαιτο, ὡς ὄφρα μέν τε βιώσι, τό δὲ βίον καλέουσι, τόφρα μέν οὖν εἰσίν, καί σφιν παρά δειλά καί ἐσθλά, πρίν δέ πάγιν τε βροτοί καί (ἐπεὶ) λύθεν, οὐδέν ἄρ' εἰσιν».

Δέν θά μπορούσε ἄνδρας σοφός καί μάντις τέτοια νά πῇ: ὅτι ὅσο ζῶντας οἱ θνητοί, αὐτό πού λένε ζῆση, τόσο μονάχα ὑπάρχουν, καί ἀνταμώνουν ἄσχημα καί καλὰ· ἐνῶ πρίν οἱ θνητοί ἀρμολογοῦν, καί ἀφοῦ διαλυθοῦν, δέν ὑπάρχουν.

Τό ἀποσπ. 15 παραφράζει ὁ Fr. Solmsen (1980, σ. 225) εὐστοχα ὡς ἑξῆς:

«Δέν θά μπορούσε σοφός ἄνδρας νά πιστέψῃ ὅτι παύει νά ὑπάρχῃ ὅταν πεθάνῃ, ἢ ὅτι ἀρχίζει νά ὑπάρχῃ ὅταν γεννιέται». (Γιάννη Τζαβάρ, Ἡ ποίησις τοῦ Ἐμπεδοκλέη)

Ἡ μονάς-ψυχὴ εἶναι ἀεὶ ὑπάρχουσα ἐφ' ὅσον συμμετέχει τοῦ μεγίστου κύκλου διὰ τῶν 360+1.

Ἡ σάρξ-μονάς ἐπαναλαμβάνει τὸν μικρὸ κύκλο τοῦ Ὀμικρον στὸν Ζωδιακὸ Κύκλο ἄγνωστο, ἀριθμὸ ἐν+σάρκ+ώσεων.

$$\begin{aligned} \text{Μ Ο Ν Α Ξ} &= 360+1 \\ \text{Ο Μ Ι Κ Ρ Ο Ν} &= 360 \times 1 \\ \text{Ξ Α Ρ Ξ} &= 360+1 \end{aligned}$$

Στὴν Ὀρφικὴ Θεολογία ὁ ψυχοπομπός Ἑρμῆς στὸν ὁμώνυμο Ὀρφικὸ Ὑμνο συναινεῖ καί μέ τὴν πανίερη ράβδο του εἶναι ὁ ἐντεταλμένος νά μαγεύῃ τίς ψυχές τῶν θνητῶν καί νά τίς ὁδηγῇ στὸν Ἄδη, ἀπὸ ὅπου ἀφοῦ τίς ξυπνήσῃ καί πάλι, τίς ἐπαναφέρει στὴν

ἐν+σάρκωσι:

«ἄς (ψυχὰς) κατάγεις, ὅποταν μοίρης χρόνος εἰσαφίκτηται, εὐιέρω ράβδω θέλων ὑπνοδότιδι πάντα, καί πάλιν ὑπνώνοντας ἐγείρεις».

(Αὐτές τίς ψυχές ὅταν φθάσῃ ὁ μοιραῖος χρόνος, καθοδηγεῖς πρὸς τὸν κάτω κόσμον, ἐσύ πού μαγεύεις τὰ πάντα μέ τὸ μαγικὸ ραβδί, πού ὑπνωτίζει, καί πάλιν τοὺς σηκώνεις ἀπὸ τὸν ὕπνο).

Ὁ θάνατος διὰ τῆς ἀντιστροφῆς τοῦ λεξαρίθμου παραμονεύει:

$$\begin{aligned} \Theta \Lambda \Lambda \alpha \tau \omicron \varsigma &= 9+1+50+1+300+70+200=630+ \\ \Xi \alpha \rho \xi &= 200+1+100+60=360+ \end{aligned}$$

Ἡ μονάς εἶναι παρούσα τόσο κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐν-σάρκ-ώσεως, ὅσο καί κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ θανάτου.

Ὁ μικρὸς κύκλος=Ὀμικρον=360 ἐπαναλαμβάνεται.

$$\begin{aligned} 360+1 &= \text{ΜΙΚΡΟΝ} = 360 = \text{Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ} \\ \Xi \alpha \rho \xi & \end{aligned}$$

Ὁ θάνατος τῆς ἐν-σάρκ-ώσεως, ὁ 630+1 μετατρέπεται σέ ζωὴ τῆς μονάδος=360+1, ἀφοῦ πρῶτα ἐξήντηλῃσε τὴν ἐν-σάρκ-ωσιν τοῦ μικροῦ κύκλου, 360+1. Ἀγνωστος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν Ὀμικρον κύκλων τῶν ἐπανε-σάρκ-ώσεων. Τώρα γίνεται κατὰφανής ἡ σοφία τῆς ὀνομασίας τοῦ φωνήεντος, τοῦ ὁποῖου ἡ ὀνομασία ἐπρεπε νά παραμείνῃ ἄρρητος καί ἀόρατος.

Ἀπειροὶ μικροὶ κύκλοι τῶν 360° περιέχονται ὡς ἐν-σάρκ-ώσεις στὸν 1 καί μοναδικὸ μέγα κύκλο τῆς ψυχῆς. Τό διαφορετικὸ μέγεθος τῶν μικρῶν κύκλων πού βρίσκονται μέσα στὸν Μέγα Κύκλο τῆς ψυχῆς, ἀναπαριστᾷ τὴν διάρκειά τῆς ἐνσάρκου ζωῆς, ἡ ὁποία εἶναι ἄλλοτε σύντομος καί ἄλλοτε μακρά. (σχ. 3)

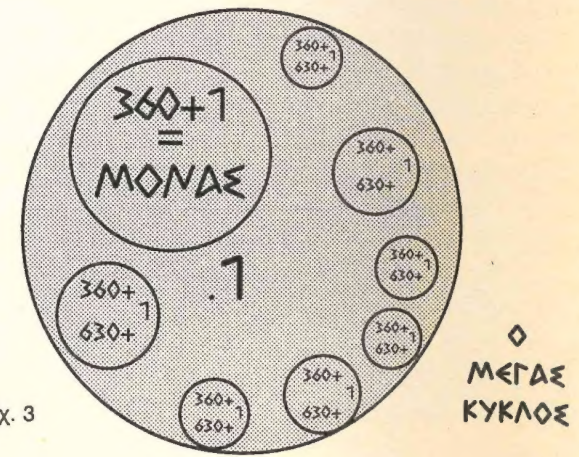
Ἡ ἀνάπτυξις τῶν λεξαρίθμων τῶν λέξεων θάνατος, σάρξ καί μονάς ἔχει μυστηριακὸ, ἀριθμοσοφικὸ περιεχόμενον.

Ἡ προσέγγισις τῆς ἐσωτερικῆς ἐννοίας τοῦ Ὀμικρον κατέστη δυνατὴ μόνον ὅταν παρεκάμφθῃ τὸ ἐμπόδιο τῆς πραγματικῆς γενέσεως τοῦ ὀνόματός του, ἡ ὁποία διὰ τῶν ἀναγραμματισμῶν καί τῶν λεξαρίθμων παρέδωσε τὴν ὠλοκληρωμένη σύνθεσι τῆς ζωῆς τοῦ μικροκοσμικοῦ ἐλλόγου ὄντος στὸν πλανήτη Γῆ. Τότε ἐγινε ἐφικτὴ ἡ περαιτέρω συνέχισις τῆς πορείας στὰ δαιδαλώδη, σκοτεινὰ καί ἀπόκρυφα ἀδιέξοδα τοῦ Κώδικος, ὁ ὁποῖος λόγῳ τῆς ἱερότητός του κρατεῖ τὴν γνώσι ἐπιμελῶς μακριὰ ἀπὸ τοὺς βεβήλους.

Ἡ ἀστρονομικὴ ἐρμηνεία τῶν δύο λέξεων ἐν συνδυασμῷ, τῶν λέξεων Ὀμικρον καί Μονάς θά ἀποδείξουν καί τὴν μακροκοσμικὴ λειτουργία τῶν ἐννοιῶν πού εἶναι συσσωρευμέναις στὸ Ἀρχαῖο Ἑλληνικὸ Ἀλφάβητο, διότι ὁ Κώδιξ αὐτός, ὁ πανίερρος, ὁμιλεῖ δύο γλώσσας: τὴν ἀστρονομικὴ καί τὴν γλῶσσα τῆς ψυχῆς

Στὴν Ἀρχαία Ἑλλάδα καί τὰ δύο θέματα ἦσαν ἀπόρητα καί ἄρρητα καί συνεπῶς ἐφ' ὅσον οἱ ὀνομασίες τῶν γραμμάτων πού ἀπεκάλυπταν τὰ θέματα αὐτὰ διὰ τοῦ ἱεροῦ Κώδικος τοῦ Ἀλφαβήτου θά ἐδίδοντο στὴν δημοσιότητα, θά παρεβιάζετο ὁ αὐστηρὸς αὐτὸς περιορισμός.

Ἡ συνέχεια τῆς ἐρευνας θά καταστήσῃ μέχρι τοῦ ἐπιτρεπτοῦ βαθμοῦ τὴν ἀποκωδικοποίησι φανερὴ, διότι τώρα πλέον δέν ὑφίστανται οἱ λόγοι τῆς τότε σιωπῆς.



σχ. 3

ΤΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΑ ΚΑΙ ΜΥΗΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΠΟΥ ΙΔΡΥΞΕΝ Ο ΟΡΦΕΥΣ

ANT. ΧΑΛΑ

Πρό τοῦ Ὀμήρου, ὁ Ὀρφεύς ἦτο ἐκεῖνος ὅστις ἀνέλαβεν ὅπως μεταδῶσῃ τὴν Ἀπόκρυφον Γνώσιν, εἰς ὅσον τό δυνατόν εὐρυτέρους κύκλους ἀνά τὴν Ἑλλάδα καί ἀμέσως ἤρχισε τὴν ἴδρυσιν τῶν μυστικῶν κέντρων καθ' ὅλην τὴν χώραν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ σημαντικώτατα ἦσαν τὰ «Μυστήρια τῆς Σαμοθράκης» καί τῆς Ἐλευσί-νος. Πολυτιμώτατος καί λεπτομερὴς κατάλογος τῆς ἐξαιρετικῆς εὐεργετικῆς καί πολυμόρφου δράσεώς του, εὐρίσκεται εἰς τὰς πρῶτας δύο σελίδας τοῦ ἀφθάρτου ἀποκαλυπτικότητος ἔργου του, «Ὀρφῆως Ἀργοναυτικά». Εἰς τοὺς 50 ἢ 60 ἐκείνους πρῶτους στίχους τοῦ θεο-πνεύστου αὐτοῦ ἔργου ἀποκαλύπτονται τόσον τὰ σπουδαιότατα τῶν μυητικῶν κέντρων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ὅσον καί τὰ κύρια σημεῖα περὶ τὰ ὁποῖα περιστρέφεται ἡ «Ἀπόκρυφος Γνώσις».

Εὐθύς δέ ἐξ ἀρχῆς μᾶς ἀποκαλύπτει δύο λησμονημένας περιόδους τῆς ἀνθρωπότητος, ἑκατομμυρίων ἐτῶν μεγαλοῦργοῦ ἱστορίας, ἐπιστήμης καί πολιτισμοῦ οὐρανογεΐτονος! Μᾶς ἀποκαλύπτει δηλαδὴ τὴν ἱστορίαν ἀφ' ἐνός τῶν Λεμουρίων, ἀφ' ἐτέρου δέ τῶν Ἀτλαντίνων. Ἡ ἱστορία τῶν πρῶτων ἔχει διαρκέσει ἑκατομμύρια ἔτη, ἡ δέ κολοσσιαία ἡπειρος, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἔζων οἱ γίγαντες ἐκεῖνοι, κατὰ τὴν συντέλειαν τοῦ οὐρανογεΐτονος ἐκείνου πολιτισμοῦ, κατεστράφη διὰ πυρός.

Καί αὐτός εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ἐλάχιστα λείπανα διεσώθησαν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ.

Ἐπηρεάσθησαν σεισμοὶ τρομεροὶ καί νέα διαμόρφωσις τοῦ πλανήτου μας. Καί τοιοῦτοτρόπως ἡ γῆ μας διεσκεύασθη καί διεμορφώθη πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ λεγομένου «τετάρτου γένους», τῶν... Ἀτλαντίνων, οἱ ὁποῖοι καί αὐτοὶ ἦσαν γίγαντες. Τὰ ὅρια τῆς ζωῆς τῶν γιγάντων αὐτῶν ἦσαν κατὰ πολὺ ἀνώτερα τῶν σημερινῶν. Οὗτοι εἶναι οἱ Κύκλωπες περὶ τῶν ὁποίων κάμνει μνεῖαν ὁ Ὀμηρος εἰς τὴν Ὀδύσειάν του. Διότι, καλῶς πρέπει νά ἐννοηθῇ, ὅτι τὰ Ἔπη τοῦ Ὀμήρου περιέχουν ὁλόκληρον τὴν ἀπόκρυφον γνώσιν καί ἔχουν περισώσει πλεῖστα ὅσα μυστικά τῆς ἱστορίας τοῦ πλανήτου μας. Τό δέ περιέργον εἶναι, ὅτι ἐλάχιστοι μέχρι σήμερον, ἐκ τῶν Ἑλληνιστῶν ἀντελήφθησαν ὅτι «ἡ Καλυψώ», περὶ τῆς ὁποίας κάμνει μνεῖαν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς ἡ Ὀδύσεια, δέν εἶναι ἄλλη ἢ ἡ ὑπὸ τῶν ὑδάτων κατακαλυφθεῖσα Ἀτλαντίς!

Ἐνα λοιπὸν μέρος τῆς «ἀποκρύφου γνώσεως» ἀσχολεῖται μέ τὴν ἀποκάλυψιν τῆς λησμονημένης ἱστορίας



τοῦ πλανήτου μας καί τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλὰ καί τοῦ ἡλιακοῦ μας συστήματος, τοῦ ὁποῖου τμήμα ἀποτελεῖ ἡ γῆ.

Κατόπιν ὁ Ὀρφεύς μᾶς ἀποκαλύπτει τὰ μυστικά κέντρα τῆς Φρυγίας, «τὰ ὄρη τῆς Κυβέλης». Τοιοῦτος εἶναι ὁ σεβασμὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος πρὸς τὴν λατρείαν τῆς Κυβέλης καί πρὸς τὰ «Κυβέλεια Μυστήρια», ὥστε πρέπει νά εἶναι κανεὶς πλέον ἢ πεπεισμένος, ὅτι ἐπὶ μακροτάτους αἰῶνας μετεδίδοντο ἐκεῖ, ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, τὰ μυστικά τοῦ ὑπνωτισμοῦ, μαγνητισμοῦ καί τῆς ὑπερνήκσεως τοῦ θανάτου. Ἡ Φρυγία προσέφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καί τὸν ἕνα ἐκ τῶν τριῶν θεμελιωδῶν τρόπων τῆς μουσικῆς, ὡς ἀποκαλύπτει ἡ φράσις: «φρυγιστὶ ἁρμονία» ἣν συναντᾷ κανεὶς συχνά εἰς τὰ ἀρχαῖα συγγράμματα. Εἶναι ἀφάνταστος ἡ ἐπίδρασις τῶν Μυστηρίων τῆς Κυβέλης ἐπὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Δυστυχῶς ὁ πανδαμάτωρ Χρόνος ἐπέθηκε τοιαύτην λήθην ἐπὶ τοῦ προκειμένου, ὥστε μόλις ὑποτρέμει ἀμυδρὰ ἀνάμνησις τῶν ἐκεῖ τελουμένων, διδασκομένων καί παραδιδόμενων συνταρακτικῶν Μυστηρίων.

Ἀκολουθῶς ὁ Ὀρφεύς μᾶς ἀποκαλύπτει ἄλλα σπουδαιότατα μυητικά κέντρα: τὰ «ὄργια τῶν Ἰδαίων Δακτύλων» καί «τὴν πελωρίαν καί ἀπλετον ἰσχύν τῶν Κορυβάντων»! Τὴν παντοδυναμίαν, δηλαδὴ, τῶν μεμνημένων εἰς τὰ Μυστήρια τοῦ Ὑπνωτισμοῦ καί τοῦ Μαγνητισμοῦ. Περαιτέρω μᾶς ὁμιλεῖ περὶ τῶν Μυστηρίων τοῦ Βάκχου, τῆς Λήμνου, τῆς Σαμοθράκης! Ἀναμνήσεις καί περὶ τούτων ὑποτρέμουςαι μᾶς ἔχουν παραμείνει.

Ἀλλὰ καί περὶ τῶν παρὰ τό Ταῖναρον Μυστηρίων κάμνει ὁ Ὀρφεύς λόγον, πρᾶγμα πού ρίπτει τελείως νέον φῶς ἐπὶ τῆς μυστηριώδους Σπάρτης!

«Ἄλλα δέ σοι κατέλεξ' ἅπερ εἰσίδον ἡδ' ἐνόησα, Ταῖναρον ἡνίκ' ἔβην σκοτίνην ὁδόν, Ἀἴδος εἴσω, ἡμετέρῃ πίσυνος κιθάρῃ, δι' ἔρωτ' ἀλόχοιο...» (Καί ἔχω ψάλει σέ ἄλλα μου ἔργα, ἐκεῖνα, πού εἶδα

όταν έπηγα στό Ταίναρο, μέσα στόν σκότιο δρόμο, ακολουθώντας τόν οΐστρο τής Μούσας καί νά αποσπάσω από τοῦ "Αδη τά μαῦρα βασίλεια, τήν Εὐρυδίκη, πού ἦταν γιά μένα ἡ μόνη ἀγάπη, ἐλπίδα καί πόνος).

Κατόπιν ἀπαριθμεῖ ὁ Ὀρφεύς ὅλα τά εἶδη τής «ἀποκρύφου Γνώσεως»: τήν οἰωνοσκοπεῖαν τήν θυτικήν ἢ τήν διά τῶν σπλάγχχνων μαντεῖαν τήν ἐπιστήμην τῶν ὀνείρων πού ἐξυμνεῖ καί ἡ Παλαιά Διαθήκη, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Ἰωσήφ τās πορείας τῶν ἀστρῶν ἢ τήν ἀστρολογίαν καί τόν λεγόμενον «καθαρόν», πού εἶναι σήμερον τελειωτικῶς λησμονημένος. Τί εὐεργετική, ὅμως, δυναμικότης ἐγκλείεται εἰς τήν ἐπιστήμην αὐτήν, πού προσέφερεν ὁ Ὀρφεύς εἰς τήν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀποδεικνύει ὁ ἀκόλουθος, πολυσήμαντος στίχος του:

«ἀγνοπόλον τε καθαρόν, ἐπιχθονίοις μέγ' ὄνειαρ». (Τόν καθαρόν τούς ἐχάρισα, πού τήν ψυχή καθαρίζει, κι εἶναι πηγή διαρκῆς εὐλογίας καί κέρδους μεγάλου).

Ἔνας, πού μελετᾷ τά ἔργα τοῦ Ὀρφέως, καθώς καί τόν Βίον Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως, ὑπό τοῦ Φιλοστράτου, σχηματίζει ἀμέσως μίαν τελείως διάφορον ιδέαν καί περί τής Ἀρχαίας Ἑλλάδος καί περί τής σημερινῆς «προόδου» καί «ἐπιστήμης». Μὲ ἄλλους λόγους ἀποκαλύπτεται διά τοῦ Ὀρφέως καί τοῦ Φιλοστράτου ἡ πραγματική ἀπαστράπτουσα ἀπό παντοδυναμίαν, σοφίαν καί κάλλος Ἑλλάς, τῆς ὁποίας ἡ ἀνωτάτη της φροντίς καί μέριμνα εἶναι «νά ἀποκρύψῃ διά τῶν ἐπτὰ σφραγίδων τῆς Ἀποκαλύψεως» μακράν ἀπό τούς ὀφθαλμούς τῶν βεβήλων, τήν παντοδύναμον ἀπόκρυφον Γῶσιν καί Ἐπιστήμην! Καί αὐτός εἶναι ὁ κύριος λόγος, διά τόν ὁποῖον δέν κατωρθώσαμεν ἴσα μέ σήμερον νά κατανοήσωμεν τό πραγματικόν μεγαλεῖον τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος καί τήν ἐπιστήμην! Πρέπει νά θεωρῇται εὐτυχῆς καί προνομιούχος ὁ Νεώτερος Ἕλλην, διότι κατέχει τήν αὐτήν σχεδόν γλῶσσαν καί κατοικεῖ τήν αὐτήν Γῆν, μέ τούς μεγάλους ἐκείνους προγόνους του, πού εἶχαν μετατρέψει σχεδόν κάθε σπιθαμὴν τῆς πατρώας γῆς εἰς κέντρον ἐπιστήμης καί μεταδόσεως τῶν μυστικῶν τῆς Ἀθανασίας καί τῆς ὑπερνικήσεως τοῦ θανάτου!

ΟΙ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΕΣ ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΘΡΗΣΚΕΙΕΣ

Χριστιανική
Ἰσραηλιτική
Μουσουλμανική

ΔΟΓΜΑΤΑ

Ἀρμένιοι
Ρωμαιοκαθολικοί
Ἑλληνόρρυθμοι (Οὐνίτες)
Ἀγγλικανοί

ΔΙΑΜΑΡΤΥΡΟΜΕΝΟΙ

1. Ἐλεύθεροι Εὐαγγελικοί - 2. Ἕλληνες καί Ἀρμένιοι Εὐαγγελικοί - 3. Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς - 4. Ἐλευθέρα Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς - 5. Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ τῆς Προφητείας (Πεντηκοστῆς) - 6. Χριστιανοὶ Ἀδελφοὶ (πρώην Πλημμούθιοι) - 7. Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ - 8. Μεθοδιστὲς - 9. Ἀντβεντιστὲς 10. Ἐκκλησία τῆς Χριστιανικῆς Ἐπιστήμης - 11. Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά (Χιλιαστὲς) - 12. Διεθνὴς Ἐκκλησία τοῦ Τετραγωνικοῦ Εὐαγγελίου - 13. Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ - 14. Μελετητὲς τῆς Βίβλου - 15. Ἐκκλησία Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν Ἁγίων τῶν τελευταίων ἡμερῶν - 16. Χριστιανικὴ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία.

ΟΙ ΠΟΛΥΘΕΟΙ

Μακαρισμένος ἐσύ πού μελέτησες
νά τόν ὀρθώσης ἀπάνω στοὺς ὤμους σου
τόν συντριμμένο ναό τῶν Ἑλλήνων.
Τοῦ Νόμου τ' ἀγαλμα, σταίνεις κορώναν του
στὶς μαρμαρένιες κολῶνες του, σκάλισες
τούς λογισμούς τῶν Πλωτίνων.

Εἶδες τόν κόσμο ἀτέλειωτο ἀναρχο
ψυχῶν καί Θεῶν, μαζί κύριων καί ὑπακουῶν,
σφιχτοδετά κρατημένη ἀρμονία
καί τῶν καπνῶν καί τῶν ἰσκιῶν τά εἰδῶλα,
παραμερίζοντας ὅλα, ἴσως τράβηξες
πρὸς τήν Αἰτία
καί σέ κρυψῶνα ἱερό, καί σωπαίνοντας
ἐσπείρες, ἔξω ἀπ' τό μάτι τοῦ βεβήλου,
κ' ἐπλάσες λιοκάλη ἐσύ Σπαρτιάτισσα
τῇ θυγατέρα σου τὴν Πολιτεία.

Στοὺς χριστιανούς τούς μισόζωους ἀνάμεσα
ξαναζωντάνεψες Ὀλυμπους ἀγνωρῶν,
ἔθνη καινούριων ἀθανάτων κι ἀστρῶν
μέσα σέ σένα Λυκοῦργοι καί Πλάτωνα
ἀπαντήθηκαν. Τό λόγο ξανάνοιωσες
τῶν Ζωροαστρῶν.

Κι ἀφοῦ τό τέκνο μεγάλωσες, ἐνοιῶσες
τότε τὴν κούραση, κ' ἔγειρες
ζωὴ κατόχρονη ἰσόθεης σκεψῆς,
κι ἀλαφροπῆρε σε ὁ θάνατος κ' ἔφυγες
τό μυστικό, τὸν ἱακχο
μέσ στοὺς Ὀλύμπιους Θεοὺς νά χορέψης.

Σοφός, κριτὴς καί προφήτης μᾶς μοίρασες
ἀπὸ τό γάλα πού εσένα σέ πότισε
τῆς Οὐρανίας Ἀφροδίτης ἡ ρῶνα.
Τοῦ κόσμου ἀφήνεις τό τέκνο, τό θᾶμα σου
μά ὁ μισερὸς κι ὁ στραβὸς κι ὁ ζηλόφτονος
λυσσομανάει καί τό ρίχνει στὴ φλόγα.

Ὅμως ὁ ἀέρας τριγύρω στὴ φλόγα σου
πνοὴ σοφίας κι ἀλήθειας γίνεται
κι ἀπὸ τὴ θράκα τῆς φλογας πεταχτὴ
στόν ἥλιο ὁλόγισα ἕνας νοῦς μεγαλόφτερος
τ' ἀποκαΐδια σου κρύβουμε, γκόλφια μας,
καί θησαυρὸς, τῆς φωτιᾶς σου εἶναι ἡ στόχτη.

Κ. Παλαμᾶς

Homo quanticum;

Θά κατανοήσουμε τό Σύμπαν μέσο ἀπὸ κβαντικές ἐξισώσεις;

ΔΗΜ. ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ἀκαδημαϊκός, δ/ντὴς Κέντρου Προηγμένων Ἑρευνῶν τῆς ομάδας Ἀστρονομικῆς Φυσικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Χιοῦστον.

Ἀκούγεται περίεργο, τραβηγμένο, «τρελό» ἀλλὰ μπορεῖ νά εἶναι καί ἀλήθεια! Οἱ βασικὲς λειτουργίες τοῦ ἐγκεφάλου, ἀντίληψη σκέψης, συναισθήματα, νά βασίζονται σέ κβαντικούς νόμους.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι τό ἀνθρώπινο εἶδος περνάει ἕνα καινούργιο κατώφλι γνώσεως καί ἴσως καί αὐτοσυνειδησεως. Δέν ἀναφέρομαι βέβαια στά συμβατικά μέτρα τοῦ χρόνου, ὅπως τέλος αἰῶνα ἢ τέλος χιλιετίας, ἀλλὰ στήν οὐσιαστικὴ εξέλιξη τοῦ ἀνθρώπινου μυαλοῦ, πού κατόρθωσε, ἀπὸ τίς σαβάνες τῆς Κένυας καί Αἰθιοπίας, νά φθάσῃ νά «δαμάσῃ» τὴν φύση. Θά δοῦμε τά καλά καί κακά αὐτῆς τῆς ἐξελιξέως ἀλλὰ ἕνα εἶναι γεγονός: Τό ἀνθρώπινο εἶδος περνάει σέ ἕνα νέο ἐπίπεδο, ἴσως, τολμῶ νά πῶ, ἕνα μικρὸ βῆμα δαρβινικῆς ἐξελιξέως. Πῶς φθάσαμε, ὅμως, σέ ἕνα τέτοιο στάδιο;

Ἀναμφίβολα, ἡ δραματικὴ πρόοδος στὶς γενικὲς ἐπιστῆμες καί ἡ ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος καί συνάμα κινητήρια δύναμη ὅλης αὐτῆς τῆς ἐξελιξέως. Στόν αἰῶνα αὐτό πού τελειώνει σέ λίγο, ἔχουμε μίαν ἀνατροπὴ τῆς κανονικῆς, ἢ ἂν θέλετε, ἀριστοτέλειας λογικῆς, ὅπου τό μαῦρο εἶναι μαῦρο καί τό ἄσπρο εἶναι ἄσπρο καί τὴν ἀντικαθιστοῦμε μέ τὴν «κβαντικὴ» λογικὴ, ὅπου μποροῦμε νά μιλάμε μόνο μέ πιθανότητες γιὰ τό τί εἶναι κάτι. Δηλαδή, μίαν ριζικὴ ἀναθεώρηση τῆς καθιερωμένης ἀνθρώπινης λογικῆς, πού ἐφαρμόζουμε ἐδῶ καί χιλιετίες.

Δέν νομίζω ὅτι ὁ πολὺς κόσμος, οἱ φιλόσοφοι, οἱ ποιητὲς καί ὅλοι οἱ μὴ ἀσχολούμενοι ἰδιαίτερα μέ τὴν φυσικὴ ἔχουν συνειδητοποιήσει τό μέγεθος αὐτῆς τῆς ἀνατροπῆς καί τίς τεράστιες συνέπειες, πού συνεπάγεται γιὰ τόν ἄνθρωπο, τά «πιστεύω» του καί γιὰ τὴν εἰκόνα πού ἔχει γιὰ τό Σύμπαν.

Ἀλλὰ ἂς δοῦμε ἀπὸ

πού προέρχεται ὅλη αὐτὴ ἡ τεράστια ἀνατροπὴ.

Ὅπως ὅλοι ξέρουμε, προέρχεται ἀπὸ μελέτη φαινομένων σέ ἀτομικὸ καί ὑποατομικὸ ἐπίπεδο.

Ξέρουμε ὅτι οἱ κλασσικοὶ νόμοι φυσικῆς, πού μαθαίνουμε στό σχολεῖο, δέν ἐφαρμόζονται στόν μικρόκοσμο, πού ἀκολουθεῖ δική του λογικὴ καί ἀρχές: ἀβεβαιότητα, συμπληρωματικότητα καί τά συναφῆ.

Μπορεῖ κανένας νά διερωτηθῇ, δικαιολογημένα, τί μᾶς νοιάζει ἐμᾶς γιὰ τόν μικρόκοσμο, ἐμεῖς εἴμαστε ὁ μακρόκοσμος; Λάθος μέγα!

Εἴμαστε παιδιὰ τοῦ μικροκόσμου κυριολεκτικὰ καί μεταφορικὰ.

Ὄντας τό Σύμπαν διαστελλόμενο, σημαίνει ὅτι κάποτε ξεκίνησε ἀπειροελάχιστο, ἄρα μικροκοσμικὸ καί ἄρα κβαντικὸ.

Πιστεύουμε σήμερον ὅτι ἡ ὅλη ὑπαρξὴ τοῦ Συμπαντος ὀφείλεται σέ μία κβαντικὴ διαταραχὴ, ὅπου μπορεῖ, σύμφωνα μέ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀβεβαιότητας, νά παραβιάσουμε, ἔστω καί γιὰ ἐλάχιστο χρόνο, αὐτὴν καθ' ἑαυτὴ τὴν διατήρηση τῆς ἐνέργειας καί νά πῶς, λοιπόν, βρίσκουμε τὴν πηγὴ τοῦ παντός!

Ἀκόμη πιο πέρα, ὅχι μόνον ἡ ὑπαρξὴ τοῦ Συμπαντος ὀφείλεται σέ μίαν κβαντικὴ διαταραχὴ, ἀλλὰ ἀργότερα στήν ἐξέλιξη τοῦ Συμπαντος, ἡ ὑπαρξὴ ὁποιοδήποτε δομῶν στό Σύμπαν, σμήνη γαλαξίων, γαλαξιακοὶ ἀστέρες κ.λπ. ὀφείλονται ἐπίσης σέ κβαντικὲς διαταραχές, «τυπωμένες» στήν ἀρχὴ τοῦ Συμπαντος καί ἐτοιμες νά δράσουν πολὺ ἀργότερα σάν «σπόροι» πού θά ὀδηγήσουν στὶς μεγάλες δομὲς τοῦ Συμπαντος.

Οι συνέπειες της κβαντικής φυσικής στην καθημερινότητα είναι έκδηλες: από τα laser στα transistors, στα chips, στην υπεραγωγιμότητα, έχουν αλλάξει κυριολεκτικά την ζωή μας. Άλλα ή δράση της κβαντοφυσικής δεν σταματά εδώ. Τα τελευταία χρόνια μία σειρά από εργασίες έχουν δείξει ότι υπάρχει πιθανή εφαρμογή της κβαντικής φυσικής στην λειτουργία του εγκεφάλου. Ακούγεται περίεργο, τραβηγμένο, «τρελό» αλλά μπορεί να είναι και αλήθεια! Τα νευρικά κύτταρα ή νευρώνια έχουν εσωτερικές δομές, τα μικροσωληνίδια (microtubules) που έχουν βασικά χαρακτηριστικά κβαντικού συστήματος και φαίνονται να παίζουν ουσιαστικό ρόλο στην μνήμη και άρα σε όλα τα συνεπακόλουθά της.

Δηλαδή είναι δυνατόν οι βασικές λειτουργίες του εγκεφάλου, αντίληψη σκέψης, συναισθήματα, να βασίζονται σε κβαντικούς νόμους. Δηλαδή ή συνειδητοποίηση για τον εαυτό μας και τον κόσμο που μας περιβάλλει να είναι ουσιαστικά κβαντική! Πράγμα που έχει τεράστιες συνέπειες για την «συνείδηση κόσμου» που έχουμε και όπου ή «βεβαιότητα», τό «κουρδιστό» Σύμπαν του Laplace, αντιδιαστέλλονται από τό τυχαίο και μη προσδιορισμένο. Όχι ότι δεν υπάρχουν βασικοί νόμοι, εκπνερασμένοι μέσα από μία σειρά εξισώσεων, αλλά ή μορφή των εξισώσεων και ή λύση τους μας δίνουν ποσοτικές εκφράσεις πιθανότητας γεγονότων και όχι βεβαιότητας.

Αν είναι έτσι τά πράγματα, προβλέπω, όχι στο πολύ άπώτερο μέλλον, όλες οι λειτουργίες του εγκεφάλου να αναλυθούν μέσα από ένα σύστημα κβαντικών εξισώσεων, που θά αποτελούν την βάση μιας ιεραρχίας για τά πιό καθολικά συναισθήματά μας. **Θά ρωτήσετε, κβαντική εξίσωση για τον έρωτα;**

Και ή απάντησή μου; Ίσως ναί! Μπορεί όλη αυτή ή προσπάθεια μελλοντικά να όδηγήσει σε καταπολέμηση βασικών εγκεφαλικών δυσλειτουργιών, όπως ή νόσος Alzheimer, όπου ήδη ξέρουμε ότι ή «λανθασμένη» διακλάδωση των μικροσωληνιδίων είναι μία από τίς κύριες αιτίες της νόσου. Άλλά τώρα μιλάμε για πράγματα του 21ου αιώνα, που νομίζω ότι θά είναι ίσως πιό συναρπαστικός από τον αιώνα που τελειώνει σύντομα. Προτού αφήσω τό μέλλον και γυρίσω σε μία ανασκόπηση του παρόντος, θέλω να τονίσω ότι πιστεύω ακράδαντα ότι ό «θαυμαστός, καινούργιος κόσμος» του Huxley, θά είναι μία αναιμική φιγούρα μπροστά σ' αυτά που θά ζήσουμε(ν)ε στον επόμενο αιώνα. Άλλά άς αφήσουμε τίς εικασίες και άς γυρίσουμε στην εποχή μας.

Όταν ήμουν μαθητής στο Λύκειο, στα μέσα της δεκαετίας του '60, πίστευα, πολύ αφελώς, με την τεράστια έκρηξη γνώσεως που αισθανόμουν να συμβαίνει γύρω μου, ότι ό κόσμος θά αλλάξει, σίγουρα προς τό καλύτερο, χωρίς να είχα την παραμικρή άμφιβολία. Πόσο λάθος είχα! Ποτέ δεν πίστευα ότι όλη ή γνώση και ή συνεπα-

κόλουθη τεχνολογία, θά έχρησιμοποιείτο για να κρατήση τον πολύ κόσμο στο ίδιο και ίσως χειρότερο επίπεδο από πριν.

Μπορεί τό βιοτικό επίπεδο να έχη άνεβή, μπορεί να κάνουμε «ανάιμακτες» έγχειρίσεις μιας μέρας, μπορεί να έχουμε περισσότερο έλεύθερο χρόνο στην διάθεσή μας, μπορεί να τρώμε υγιεινότερα, μπορεί να πληροφορούμαστε πράγματα γρηγορώτερα, έχουμε όμως γίνει πραγματικά καλύτεροι;

Νομίζω πώς, όχι αναγκαστικά. Δεν είναι ότι είμαι άπαισιόδοξος, τούναντίον είμαι αισιόδοξος από την φύση μου, αλλά δεν μπορώ να κλείνω και τά μάτια μου στην πραγματικότητα. Θά πίστευε κανείς ότι στο τέλος του αιώνα αυτού, όπου πιστεύω ότι έγινε ή μεγαλύτερη πνευματική επανάσταση από ποτέ, στην τέχνη (Πικάσο), στην φιλοσοφία (Wittgenstein Camus...), κινηματογράφο (Orson Welles, Φελίνι, Bergman, Renoir, Antonioni...) στην επιστήμη (κβαντική φυσική, μοριακή βιολογία...), στα κινήματα σαν τό New Age και τά ανάλογά τους δεν θά είχαν θέση. Και όμως, υπάρχουν. Πού σημαίνει ότι οι επιστήμονες έχουμε μερικώς άποτύχει στο να περάσουμε τά μηνύματά μας, που είναι ή αντικειμενική αλήθεια, πειραματικά στηριγμένη, όσο σκληρή και άν είναι. Δηλαδή ότι είμαστε προϊόντα τύχης και ότι όλο τό Σύμπαν, από την ύπαρξή του, την εξέλιξή του και τό μέλλον του, μπορεί να κατανοηθί μέσα από ένα σύστημα κβαντικών εξισώσεων, που ίσως κάποτε κατορθώσουμε να άποδείξουμε ότι ή πιθανότης ύπαρξεως του Σύμπαντος είναι μεγαλύτερη από την πιθανότητα άνυπαρξίας του!

Φαντάζομαι, πλέον, ό τίτλος του άρθριδίου μου να γίνη τώρα πιό κατανοητός!

ΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ
ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΕΩΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΔΟΣΗ ΤΩΝ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ
ΕΔΕ ΠΡΟΤΙΝΕΙ ΝΑ ΥΙΟΘΕΤΗΣΕΤΕ
ΕΝΑ ΑΡΧΑΙΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΟΝΟΜΑ
ΤΙΜΩΝΤΑΣ ΤΟ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΟΠΩΣ
ΔΙΑΔΩΣΕΤΕ ΑΥΤΟ ΣΤΟΥΣ ΑΠΟΓΟΝΟΥΣ ΕΔΕ
ΚΑΘΕ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΑ
ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ
ΟΙ ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΞΙΕΣ.
ΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΗΣΟΥΝ ΣΤΟ 52.37.543

ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ ΜΗΤΡΑ ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Σέ τί αλήθεια εύτυχή θέση εύρισκόμεθα όμιλώντες την Έλληνική.

Μετά την άποκάλυψη του Άρχαίου Γεωμετρικού Τριγωνισμού τό 1967 και την μετρική μαθηματική και Άστρονομική έρμηνεία των Άρχαίων μνημείων, διερωτήθηκα, μήπως τό άπόλυτο κάλλος του Πλάτωνος εύρίσκεται σε αυτά τά έργα. Από σχετική έρευνα όμως, διεπιστώθη ότι ναί μέν αποτελούν έργα θαυμαστά, αλλά όχι, τέτοια που να μας εισάγουν στην πεμπτουσία της Έλληνικής σκέψης. Τό κλειδί προς τοϋτο είναι ή Έλληνική γλώσσα. Αυτή αποτελεί τό ωραιότερο μνημείο τέχνης του Λόγου της ανθρωπίνης ιστορίας.

Οι Νεοέλληνες, εύρισκόμενοι πλησιέστερα από κάθε άλλο λαό στον άρχαίο κόσμο έχουν καθήκον να έρευνήσουν και να έρμηνεύσουν τό όλο περιεχόμενο αισθητικού, ήθικού, πνευματικού και επιστημονικού χαρακτήρος του περιλάμπρου αυτού μνημείου της οικουμένης.

Πρέπει, προς τοϋτο, να κάψουμε τό καρφί τό όποιο δεν μας καίγεται, ακριβώς διότι έχομεν ξεχάσει την Έλληνική. Κάρφος και καρφίον κατά τον Άριστοφάνη (Όρνιθες, στίχος 642) είναι τά υλικά με τά όποια πτηνά κατασκευάζουν τίς φωλιές των. Σκουπίδια δηλαδή (άπό της κύλικος κάρφος τῷ μικρῷ άφαιρεῖν), φράση του Άθηναίου στίχος 604 c ή επίσης: «καρφίον εις τούς όφθαλμούς», δηλαδή σκουπιδάκι στα μάτια. Αυτό ακριβώς είναι, αυτό που μας έμποδίζει. Τόσο άπλό και νομίζω πολύ εύκολο να καθ' έν αντιθέσει με την πρόκα που πραγματικά δεν καίγεται.

Τόσο λοιπόν άπλό είναι. Άρκεί να διώξωμε τά καρφία από τά μάτια μας.

Τό σημερινό θέμα είναι ή τετρακτύς μήτρα της δημιουργίας.

Η τετρακτύς ήταν ένα σύμβολο τό όποιο εκτός από τά Δελφικά Μνημεία, εικονιζόταν στίς έσθητες της Θεάς της Σοφίας, Άθηνάς.

Η γνωστή φράση: «Ζεύς Τετρακτύν έποίησεν» (ή όποια έξεφωνείτο δοξαστικά κατά τίς έορτές των Παναθηναίων), μας κάνει να πιστεύσωμε ότι ή Τετρακτύς ταυτίζεται με την ΘΕΪΚΗ ΣΟΦΙΑ. Ναί αυτός είναι ένας σπουδαίος όρισμός, στον όποιο πιθανώς θά επανέλθωμε μετá κάποια πιό έμπεριστατωμένη ανάλυση του θέματος.

Ό Διάλογος, π.χ., του Πλάτωνος Τίμαιος, ό όποιος αποτελεί συνέχεια της Πολιτείας και τό πρώτο μέρος μιας τριλογίας, που συμπληρώνεται από τούς διαλόγους Έρμολάτης και Κριτίας, ήταν αναμενόμενο να τραβήξει την προσοχή και τό ενδιαφέρον των ασχολουμέ-

νων με την φιλοσοφία της Τετρακτύος, γιατί αναφέρεται σε πολύ σημαντικά θέματα, όπως της κοσμογονίας, της ψυχογονίας και της δημιουργίας του ανθρωπίνου όντος.

Στό γνωστό χωρίο του Φαίδωνος (Κεφ. 96 Α), ό Πλάτων έλέγχει τούς προγενεστέρους φιλοσόφους ότι απέτυχαν να έντοπίσουν την βάση της διαδικασίας της δημιουργίας του κόσμου. Άκόμα και ό Άναξαγόρας με την εισαγωγή της έννοιας (ΝΟΥΣ) δεν έπιτυγχάνει να βάλη τίς βάσεις μιας αιτιοκρατικής άρχης. Αντιθέτως στον διάλογο «Τίμαιος» γίνεται διάκριση μεταξύ μιας βασικής και μιας συμπληρωματικής άρχης συνδυάζοντας κατά βάση τον ΝΟΥ με την Δυναμική ώθηση της αναγκαιότητας (βλέπε τελευταίο συλλογισμό του παρόντος). Έτσι έπισημαίνεται ή ύπαρξη μιας δυνάμεως άκατανίκητης στον έμψυχον που κατ' άρχήν δεν επιτρέπει ούτε στον δημιουργό της να ύλοποιήση τά σχέδια του άν δεν επανέλθι ή ισορροπία της τάξεως.

Με σημερινά λόγια, Ο ΝΟΥΣ δημιούργησε τό Μπίγκ Μπάγκ και, μετá την άρχική βία, όταν άπεκατεστάθη ή τάξη των ισορροπιών εκόσμησε (κόσμος = Σύμπαν) διά της Μεθέξεως του πνεύματός του τό σύμπαν δίδοντας ζωή.

Όμοιότητα με τίς άπόψεις που εμφανίζονται στον Τίμαιο περί Τετρακτύος (Μήτρας γεννέσεως Κόσμου) θά βρούμε και στον Φίληβο (κεφ. 230) όπου ως αίτία δημιουργίας του Σύμπαντος επαναλαμβάνεται ή δημιουργική δύναμη του Θείου ΝΟΥ (προσέξτε: όχι του Θεού, του Θείου ΝΟΥ).

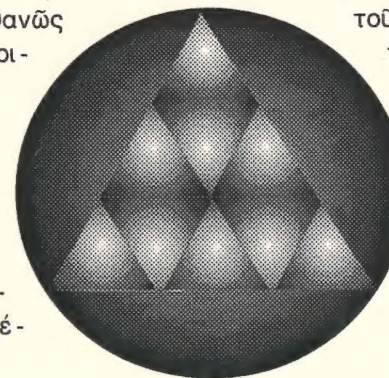
Προκειμένου να μελετηθί πληρέστερα τό έργο αυτό του Πλάτωνος, θά πρέπει να χωρισθί σε τρία μέρη:

α. Την εισαγωγή, που περιλαμβάνει τον μύθο της Άτλαντίδος, όπως αυτός αναφέρεται σε σχέση με την συζήτηση του Σόλωνος και του Αίγυπτίου ιερέως.

β. Την Ψυχογονία και την Κοσμογονία, δηλαδή προέλευση και σύσταση του υλικού και του ψυχικού κόσμου.

γ. Την δημιουργία της ψυχής και του σώματος του ανθρώπου, καθώς και σημαντικές παρατηρήσεις που άφορούν στην υγιεινή αυτών (φυσιολογία-παθολογία).

Σχετικά με τό πρώτο μέρος και σύμφωνα με την αφήγηση, οι Άθηναίοι εμφανίζονται ως έναργεις, άνιδιοτελείς έλευθερωτές, όχι μόνο των Έλλήνων αλλά και των γειτονικών λαών, αναχαϊτίζοντας και νικώντας τούς Άτλαντες πριν 9000 χρόνια, υπερασπιζόμε-



νοι τήν ιδέα της ελευθερίας. Για τό θέμα αυτό, καθώς και για τήν ανάλυση της ελληνικής Έναργείας, έχουμε ήδη ασχοληθῆ ὥστε νά μή ἀπαιτῆται τίποτα ἄλλο πλὴν τό ἀπολύτως ἀναγκαῖο, τό ὁποῖο ἀναφέρεται στόν Τίμαιο.

Έναργεια εἶναι: ἡ ἔμφυτη ἀλλά ἐπικτήτα ἡδονή, ἡ ἰδιότητα τῶν Ἑλλήνων νά σκέπτονται ἀπό αὐτοῦ καί ἂν δέν γνωρίζουν πολλά γύρω ἀπό τό θέμα πού χειρίζονται. Πιθανῶς ἤθελε νά κολακεύσῃ τοὺς Ἑλληνες ἀκροατές προκειμένου νά ἔδιδαν περισσότερη προσοχή στά δυνάτα νοήματα πού ἔμελλε νά ἀκολουθήσουν.

Ἡ διάταξη τῶν τριῶν μερῶν τοῦ διαλόγου θυμίζει παράταξη μάχης μέ ὀλιγάριθμον τό ἀριστερό καί δεξιό κέρας καί πυκνό τό κέντρο.

Κέντρο λοιπόν τοῦ διαλόγου καί αἰτία τῆς ἱερότητος καί τῆς φήμης του εἶναι ἡ ἀναφορά στό θέμα τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου.

Ὁ Τίμαιος ἀμέσως μετά τήν προτροπή τοῦ Σωκράτους νά μῆ στοῦ θέμα δέν ξεκινᾷ ἡπια καί περιγραφικά, ἀλλά δυναμικά καί ἐπιθετικά, χρησιμοποιώντας ὡς ὄπλον τήν ἐρώτηση: «Τί τό ὄν αἰεὶ, γέννῃσιν δέ οὐκ ἔχον καί τί τό γινόμενον μέν, αἰεὶ, ὄν δέ οὐδέποτε;»

Δηλαδή: Τί εἶναι αὐτό πού πάντοτε ὑπάρχει χωρίς νά γεννιέται καί τί αὐτό πού πάντοτε γεννιέται καί ποτέ δέν εἶναι αἰώνιο.

Ἡ ἐρώτηση αὕτη εἶναι κρίσιμη, γιατί θέτει τίς βασικές ἐννοιες τοῦ Πνεύματος καί τῆς ἐνεργείας (εἶναι-γίνεσθαι).

Τό ὄν εἶναι ἀγέννητο, αὐθύπαρκτο, ἀμετάβλητο, αἰώνιο καί ἀναλλοίωτο θεωρεῖται δικαίως ON AEI καί συνεπῶς βρίσκεται στόν χώρο του NOY. Ὅπως π.χ. οἱ ιδέες. Ὅτι ὅμως κινεῖται μεταξύ γεννήσεως καί θανάτου, ὅτι εἶναι πρόσκαιρο καί γίνεται ἀντιληπτό ἀπό τίς αἰσθήσεις μας, εὐρίσκεται στό γίνεσθαι.

Ὁ κόσμος λοιπόν χωρίζεται σέ νοητά καί αἰσθητά ἀμφότερα ἐν μέρει γνωστά, ἐν πολλοῖς δέ ἄγνωστα.

Ὁ κόσμος ὑπάρχει καί τόν ἀντιλαμβανόμαστε διότι ἡ Τετρακτύς διέλυσε τό χάος τῶν πρωταρχικῶν Τιτανείων δυνάμεων (ἐπαναλαμβάνω σήμερα λέμε Μπίγκ Μπάγκ) καί ἔφερε τήν ἁρμονία πού συνταιριάζει τά ἀντίθετα καί τά διαφορετικά καί τά βοηθᾷ νά λειτουργοῦν μέ τάξη.

Ἐκεῖνο, λοιπόν, πού βγῆκε διά τῆς τετρακτύος ἀπό τό χάος εἶναι ὁ κόσμος, τό στολίδι ὅπως τό ὀνόμασε ὁ Πυθαγόρας, κόσμος ἰδεῶν καί φαινομένων.

Ἐδῶ γιά νά μή ξεχαστῶ θά σᾶς θυμίσω τόν πνευματικό γίγαντα τῆς ἐποχῆς μας ΧΟΤΚΙΝΣ ὁ ὁποῖος μᾶλλον ὑπάρχει σ' ἓνα κόσμο ὁ ὁποῖος δέν εἶναι ὑλικός. Καθολικά ἀνάπηρος καί ἀμέτοχος τοῦ ὑλικοῦ γίνεσθαι. Καί ὅμως αὐτός πού ὅλοι θαυμάζουμε καί ὅλοι νομίζουμε ὅτι ἔχει πιάσει ἐπιστημονικά τό θέμα τῆς

κοσμογονίας εἶναι ἀνεπαρκῆς μπροστά στήν Σοφία τοῦ Πλάτωνος.

Γιατί; Μά αὐτός ἀσχολεῖται μέ τόν προσδιορισμό τοῦ Μπίγκ Μπάγκ καί μόνο. Δηλαδή μέ τό ὑλικό γίνεσθαι τοῦ θέματος, παραβλέποντας τήν δημιουργική δύναμη τοῦ NOY, τήν ἀπόλυτη δύναμη (Φίληβος, Κεφ. 23 D).

Ὁ Χότκινς, μελετώντας τήν διαστολή τοῦ σύμπαντος, ὑπολογίζοντας τίς ταχύτητες ἀπομακρύνσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων, μπόρεσε νά ὑπολογίσῃ ἀντιστρέφοντας τίς ἐξισώσεις, τίς θέσεις τῶν σωμάτων στό παρελθόν καί ἀκόμα τόν χώρο καί τόν χρόνο ἐκκινήσεως τοῦ Γίνεσθαι. Μπίγκ Μπάγκ.

Λέει ὅτι κάποια στιγμή στήν ἀρχή τῆς παρελθούσης αἰωνιότητος, δισεκατομμύρια χρόνια πρίν, ὅλη ἡ ὕλη τοῦ σύμπαντος ἦταν συγκεντρωμένη σέ ἓνα σημεῖο. Ἄν τά ἀκούγε αὐτά ὁ Πλάτων θά γελοῦσε. (Ἑλλην ἐναργείος βλέπετε). Τί λέει ὁ ἄνθρωπος; Κανείς δέν τοῦ εἶπε γιά τήν συνέχεια τοῦ χρόνου; Κανείς δέν τοῦ μίλησε γιά τήν Τετρακτύν καί τήν ἰσχυρότερη ἀπό ὅλες τίς δυνάμεις, αὕτην τῆς πνευματικῆς δυνάμεως τοῦ ὄντος NOY;

Γιά νά ἐννοήσετε τί σᾶς λέγω, πρέπει πρῶτα νά ἀναφερθῶ στό τελευταῖα κεφάλαια τοῦ ἔργου «Τίμαιος». Μετά θά ἐπανέλθω νά δώσω ἐξηγήσεις γιά τήν ἱεροσουλία πού νομίζετε ὅτι αὕτην τήν στιγμήν διέπρεψε.

α. Ψυχογονία

Ἀπό αὐτό τό κεφάλαιο θά ἀναφέρω τά ἀπολύτως ἀναγκαῖα τά ὁποῖα ἀπαιτοῦνται γιά τήν νόηση τοῦ θέματος.

Τά στοιχεῖα τῆς Δημιουργίας εἶναι τρία: Τό πρεσβύτερο ἡ ψυχὴ καί ὁ νοῦς ὡς ἰδιότητα αὐτῆς. Τό νεώτερο ἡ ὕλη καί τό τρίτον ἡ συνεκτική δύναμη τῆς ἐνεργείας πού τά ἐνώνει καί τά κάνει νά λειτουργοῦν ἁρμονικά.

Ἄν ἀνατρέξουμε στόν Φαῖδρο καί τοὺς Νόμους (896 A) ὁ Πλάτων προσδιορίζει τήν ψυχὴ ὡς ἀεικίνητη. «Τό γάρ ἀεικίνητον ἀθάνατον ὡς ἀν πηγή καί ἀρχή κινήσεως». Μάλιστα, κ. Χότκινς, πηγὴ ἀρχικῶν κινήσεων, καθ' ὅσον ὁ Νοῦς θεωρεῖται ὡς ἡ κυριώτερη ἰδιότης τῆς Ψυχῆς.

Λογιστικόν τό ἔλεγε.

β. Κοσμογονία

Ἐδῶ γίνεται ἐν πρώτοις κατανοητὴ ἡ ἀνάγκη νά προϋπάρχῃ, ὅπως χαρακτηριστικά διατυπώνεται καί στόν Ἀριστοτέλη, ὁ ΑΡΙΘΜΟΣ καί ὁ ΧΡΟΝΟΣ τῶν σχημάτων. Ἐτσι θά πρέπει νά δεχθούμε ὅτι γιά νά ὑπάρχουν σχήματα θά πρέπει κατὰ τήν πρώτη στιγμή τῆς δημιουργίας νά ὑπῆρχε μία ὑπόσταση πού ἴδια μέν νά μή ἔχῃ σχῆμα, ἀλλά νά μπορῇ

νά φιλοξενηθῇ σάν μήτρα ὅλα τά ἄλλα σχήματα, ἐξασφαλίζοντάς τους τόν ἀναγκαῖο χωροχρόνο γιά νά ὑπάρξουν.

Αὕτη ἡ πρώτη στιγμή τῆς δημιουργίας ἦτο ἓνα σημεῖο, ἀλλά ἓνα σημεῖο ὀρίζεται ἀπὸ ἓνα προηγούμενο καί ἓνα ἐπόμενο. Τά δύο αὐτά σημεῖα ἦσαν ἡ ΜΗΔΕΝΕΙΑ καί ἡ ΤΕΤΡΑΚΤΥΣ μέ σύμβολα τόν δεξιόστροφο καί τόν ἀριστερόστροφο ἀγκυλωτό σταυρό.

Πολλοὶ νεώτεροι φιλόσοφοι ὅπως κι ὁ Χότκινς, ταυτίζουν τά δύο αὐτά σημεῖα σέ ἓνα δηλαδή τό Μπίγκ Μπάγκ. Δέχονται τήν ὑπαρξὴ τοῦ σημείου χρόνου μὴδέν ὡς ἀρχὴ καί πέφτουν στό παράδοξο ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ σημείου ἦταν συγκεντρωμένη ὅλη ἡ ὕλη πού ἀποτελεῖ τό σύμπαν. Κάτι παράλογο. Ὁ Πλάτων θά τοῦ ἔλεγε ὅτι καταπιάνεται μέ τήν Τετρακτύν. Δηλαδή Ἐνέργεια (πῦρ), Ὑλὴ (ἀήρ, ὕδωρ, γῆ) τὴν Πειπτουσία (πνεῦμα) καί τόν χρόνο, δηλαδή τήν τετάρτη ἀκτῖνα τῆς Τετρακτύος, θεωρώντας ὅμως ὅτι... αὕτη ἡ τετάρτη ἀκτὶς ξεκίνησε ἀπὸ ἓνα σημεῖο. Τό σημεῖο «χρόνος μὴδέν» πού ὁδηγεῖ στό παράλογο τῆς παραλλήλου συγκεντρώσεως ὅλης τῆς ὕλης τοῦ σύμπαντος σέ ἓνα σημεῖο.

Θλίβομαι, συνθλίβομαι διότι ἀκούω τόν Πλάτωνα νά μοῦ λέγῃ: Ἄνθρωπε τά σύμβολα μόνο πού ἄφησα εἶναι ἱκανά νά σᾶς κένουν νά σκεφθῆτε. Ὁ Σταυρὸς συμβολίζει τό σημεῖο διὰ τῆς τομῆς τῶν εὐθεσιῶν. Αὐτό πού ἐσεῖς ὀνομάσατε σβάστικα δέν εἶχε ὄνομα γιατί ἦταν γιά μᾶς ἀνύπαρκτη. Αὕτη ὅμως ἡ ἀνυπαρξία ἡ μηδενεία δηλαδή ἐν συνδυασμῷ μέ τήν Τετρακτύν, ἔπρεπε νά σᾶς δώσουν νά καταλάβετε ὅτι δέν ὑπάρχει σημεῖο μὴδέν, ἀλλὰ σημεῖο τροπῆς τοῦ χρόνου ἀπὸ ἀρνητικές σέ θετικές τιμές. Αὐτές οἱ τροπές συμβαίνουν μιά φορά σέ κάθε αἰωνιότητα καί εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἐκδήλωση τοῦ παγκοσμίου ρυθμοῦ. Ἄν ἤθελα θά μπορούσα κι ἐγὼ νά σᾶς πῶ ὅτι καί τά δύο χαρακτηριστικά τῆς ἀρχῆς μαζί, τά ὁποῖα θά τὰ ὀνόμαζα «μηδενεία τοῦ ὄντος ὄντος» εἶναι τό ἀπώτατο σύνολο πού μπορεῖ νά συλλάβῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Μέ λίγα λόγια περιλαμβάνει ὅτι ὑπάρχει καί ὅτι δέν ὑπάρχει, δηλαδή τά πάντα ἀπὸ τό ἀπείρο μέχρι τό μὴδέν. Ὅχι ὅμως διότι τό ἀπείρο ἀποτελεῖται ἀπὸ μία μεριστή οὐσία, ἀπὸ ἄτομα, ἀπὸ ἀστέρες, πλανῆτες, διάστημα καί χρόνο, ἐνῶ ἡ μηδενεία ἀπὸ ἐν δυνάμει ἀμερίστη οὐσία.

Ὑπάρχει λοιπόν «ὁ ἐνεργεῖα κόσμος» καί ὁ «δυνάμει κόσμος» ὅπου καί ἐδράζονται ὅλα ὅσα εἶναι ἀναγκαῖα γιά τήν δημιουργία. Μέ παράπονο βλέπω ὅτι ἀσχολεῖσθε μέ τόν «ἐνεργεῖα κόσμος» ξεχνώντας τόν «δυνάμει» καί πέφτετε σέ παράδοξες καί παράλογες ἀποδοχές. Τά πράγματα εἶναι ἀπλοῦστερα ἀπ' ὅ,τι νομίζετε. Βεβαίως ὑπῆρξε... Μπίγκ Μπάγκ ἀλλά ἐν ἀρχῇ στήν μηδενεία ὑπῆρχε αὐτό πού ἤδη ἔχουμε πῆ. Ὑπῆρχε ἡ τεράστια δύναμη τοῦ θεοῦ

νοῦ τό Α δηλαδή. Τό Β ἐγινε μετά. Σ' αὐτό ἄλλωστε συμφωνεῖ καί ὁ φίλος μου ὁ Φίληβος (κεφ. 230).

Πρέπει ἐπίσης νά σᾶς πῶ ὅτι, στήν ἐποχή μου αὐτά πού ξέρετε ἐσεῖς, ἦταν γιά μᾶς μεταφυσική.

Ἀπ' ἐδῶ πού εἶμαι, βλέπω ὅτι δύο σοφοὶ τῆς ἐποχῆς σας, ὁ Ἀἰνστάιν καί ὁ Plank, κατανόησαν καί κατέγραψαν σέ μαθηματικούς τύπους τίς δύο μεγάλες μορφές τῆς ἐνεργείας. Αὕτη τοῦ μεσοκόσμου $E=mc^2$ δηλαδή ἐνέργεια εἶναι ἡ μάζα ἐπὶ τό τετράγωνο τοῦ ὁρίου τῆς ταχύτητος. Αὕτη προϋποθέτει τήν ὑπαρξὴ μάζας, δηλαδή ἰσχύει μετά τήν ἀρχὴ Μπίγκ Μπάγκ ὅπως λέγεται κι αὕτη τοῦ μικροκόσμου (Plank) $E=h\nu$, δηλαδή ἐνέργεια εἶναι ἐπίσης τό γινόμενο τοῦ συχνοῦ (συχνότητα δηλαδή) τῆς ἐν δυνάμει σταθερᾶς (Plank) πού εἶναι τό... Ἐνέργειας φυσικά ἄυλο ἐν δυνάμει τεμάχιο τῆς πρωταρχικῆς δυνάμεως τοῦ Νοῦ.

Λόγω τοῦ παραλογισμοῦ σας, ὅχι μόνο πέφτετε σέ διλήμματα (σεῖς οὔτε ἓνα κόκκο σινάπεως δέν μπορεῖτε νά συμπίεσετε τόσο ὥστε νά μηδενισθῇ ὁ ὄγκος του, πόσο μᾶλλον τό σύμπαν), ἀλλά καί ἀδυνατεῖτε νά ἐξισώσετε αὐτές τίς δύο μαθηματικές παραστάσεις καί τοῦτο διότι, τά ἔχω ἤδη πῆ. Ὅχι, κύριοι, λίγο πρίν ἀπὸ τήν ἀρχὴ δέν ὑπῆρχαν μάζες.

Ἐξισώστε τὴν προαναφερθέντες τύπους καί ἄστε ὡς πρὸς μάζα. Θά ὀπτε ὅτι αὕτη ἡ πράξη θά σᾶς πῇ ὅτι $m=mv/c^2$ δηλαδή τό γίνεσθαι ν, (συχνότητα) ἐπὶ τό ἐν δυνάμει στοιχειῶδες φορτίο δυνάμεως τοῦ Νοῦ διὰ τό τετράγωνον τοῦ ὁρίου ταχύτητος δίδει μιά μάζα m.

Αὐτό τό ἔχετε ἤδη κάνει ἀλλὰ τό ποσόν τῆς μάζας αὐτῆς $7,36 \cdot 10^{-47}$ γρ. πού ἐξάγεται εἶναι γιά σᾶς παράδοξο καί μάλιστα πιὸ παράδοξο ἀπ' αὐτό τῆς ἀπείρου συγκεντρώσεως τῆς ὕλης. Αὐτά φυσικά γιατί ἔχετε ἀπορίψει τήν ὑπαρξὴ τῆς μηδενείας, ξεκινώντας ἀπὸ τόν χρόνο μὴδέν ἐνάρξεως τῆς Τετρακτύος μὴ γνωρίζοντας τίποτα γιά τήν ἐν δυνάμει ὑπαρξὴ τῆς ἀπολύτου δυνάμεως τοῦ Νοῦ ἐντὸς τοῦ ἀντιστρόφου χρόνου τῆς Μηδενείας.

Γιά νά καταλάβετε θά σᾶς μιλήσω μέ ὅρους πού γνωρίζετε.

Δέχεστε ἀνεπιφύλακτα ὅτι ἓνα ὑλικό σημεῖο ἀποκτᾷ ἀπείρο μάζα ὅταν κινῆται μέ τό ὄριο τῆς ταχύτητος. Ἄν καί αὐτό εἶναι λίγο παράδοξο, ἐν πάσῃ περιπτώσει τό δέχομαι καί ἐγὼ. Ἄν ὅμως τό δεχθῶ, τότε σᾶς λέω ὅτι θά ἦταν ἀδύνατον νά γίνῃ τό Μπίγκ Μπάγκ, διότι ὅπως σᾶς λέει ὁ Χότκινς, ἡ ἐκτίναξη τῆς ὕλης ἐγινε μέ τήν ταχύτητα τοῦ ὁρίου τῆς.

Ἐτσι ὅμως ἡ ἀπειρη μάζα πού ἦταν μέσα στό «ἀρχικό σημεῖο» θά ἦταν ἀδύνατον νά ἐκτιναχθῇ διότι αὕτη θά γινόταν ἀπείρως ἀπειρη. Γιά νά σκεφθῆτε. Ἄν τό τίποτα «ὁ κενός χώρος» δηλαδή ἡ τό κβάντο χώρου πού ἐπίσης ἀνεπιφύλακτα δέχεστε, ἐκινεῖτο μέ τήν

ταχύτητα του φωτός αυτό προϋποθέτει ύπαρξη Νοῦ ἐντός της Μηδενείας, ὅπως ἔχω ἤδη πεί. Μήπως ἐπαναλαμβάνω, αυτό ἀποκτᾷ τὴν μᾶζα $7,36 \cdot 10^{-47}$ γρ. πού δὲν ξέρετε τί εἶναι, δηλαδή τὴν μᾶζα πού ἀποκαλύπτεται ἀπὸ τὴν ἐξίσωση τῶν ἐνεργειακῶν συναρτήσεων Ἀϊνστάιν καὶ Planck; Εἶναι τόσο εὐκολο νὰ τὸ δεχθῆτε ὅσο καὶ αὐτὸ πού ἔχετε ἤδη δεχθῆ! Μετὰ ὅλα τὰ παράδοξα τῆς φυσικῆς σᾶς γίνονται νοητά.

Ὁ Νοῦς εἶναι φυσικό νὰ μπορῇ νὰ κινήσῃ τὸ τίποτα. Ἀκόμα καὶ ὁ ἀνθρώπινος. Ἔτσι ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν Μηδενεία στὴν Τετρακτὺν ἦταν ἐκρηξη ἀλλὰ μία ἐκρηξη πού προεκλήθη ἀπὸ τὴν ὥθηση τοῦ κενοῦ χώρου ἀπὸ τὸ μηδὲν στοῦ ἀπειρο, πράγμα πού θὰ μπορούσε νὰ προκληθῇ ἀπὸ τὴν δύναμη τοῦ προϋπάρχοντος νοῦ, καὶ ὅταν ὁ χώρος ὠθεῖται στὰ ὅρια τῆς ταχύτητος παράγει μᾶζα καὶ ἡ μᾶζα συμπυκνώνεται σὲ σωματίδια, σκόνη, ἡ σκόνη συγκεντρώνεται σὲ ἀστέρες, οἱ ἀστέρες ψήνουν, μαγειρεύουν τὰ βαρύτερα ὑλικά καὶ δημιουργοῦν τίς μορφές τῶν ὑλικῶν κρυστάλλων: Τὰ πέντε γεωμετρικά σχήματα πού σᾶς ἔδειξα καὶ πού ἴσως ἀπὸ τότε δὲν βρήκατε ἄλλα.

Με αὐτές τίς σκέψεις ἐπαναλαμβάνω, ὅλοι οἱ μαθηματικοὶ τύποι τῆς φυσικῆς σᾶς γίνονται παραδεκτοὶ καὶ συμφωνοῦν. Σᾶς ἔχω ἤδη ἀναφέρει ὅτι ἡ Πεμπτουσία καθιστᾷ διὰ τῆς τάξεως ἰσορροπία καὶ συνεργασία τῶν ἀντιθέτων. Καταλαβαίνετε;

Στόν Τίμαιό μου σᾶς προτείνω νὰ μελετήσετε ἐπισταμένως τὸ σημεῖο αὐτό διότι ἐνδεχομένως θὰ μάς ὁδηγήσετε πάλι στόν τόπο ὅπου (δυνάμει) ὑπάρχει καὶ λειτουργεῖ τὸ φαινόμενο τῆς δημιουργίας, δηλαδή τὴν Μηδενεία (Κεφ. 53 c).

Σιγή.

Ἐν κατακλείδι πρέπει νὰ ἀναφέρω ὅτι γιὰ τὴν κατανόηση εἰς βάθος τῶν διαλόγων ἀπαιτεῖται γνώση τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Μουσικῆς, τῶν Μαθηματικῶν, ἀλλὰ κυρίως τῆς Γλώσσης, πού ὅπως ἀνεφέρθη στόν πρόλογο, εἶναι τὸ κυριώτερο μνημεῖο τοῦ ἀρχαίου Πνεύματος.

Αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ τὸ λάβῃ σοβαρά ὑπ' ὄψη του κάθε μελετητὴς τοῦ Πλατωνικοῦ ἔργου διότι ἀποτελεῖ τὴν κλεῖδα γιὰ τὴν βαθύτερη κατανόηση τῶν ἰδιοτύπων γραμμένων αὐτῶν κειμένων.

Τελειώνοντας ἐπαναλαμβάνω τὴν στερεότυπη πλέον εὐχή πού συνηθίζω.

Νομίζω ὅτι σᾶς ἔρριξα γιὰ καλὰ στὰ βαθειὰ νέρα τῆς Πλατωνικῆς σκέψεως. Ἔτσι σᾶς παρακαλῶ διὰ τῆς ἐνεργείας καὶ τῆς σκέψεώς σας νὰ ἐπαναφέρετε τὴν τάξη. Πρέπει νὰ προσπεράσωμε τὴν βοή τῆς ἀρχικῆς τιτάνειας καὶ ἀνεξέλεγκτης ἐκρήξεως τοῦ Νοῦ καὶ νὰ μετατρέψωμε τίς ἐπερχόμενες μελωδίες ἀπὸ κληρονομικὲς ἀναμνήσεις τρομερῶν νοημάτων σὲ συνειδητὴ ἀντίληψη. Τότε νομίζω ὅτι ἡ Ἐνάργειά μας θὰ ἔχῃ εὖρει τὸν πραγματικό λόγο ὑπάρξεώς της πρᾶγμα πού δικαιολογεῖ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Δημιουργίας.

M. Ἑσσιλιν

ΤΟ ΠΕΝΘΟΣ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Πρὸς νεαροὺς Ἡρόστρατους

Τὴ γλῶσσα μου ξήλωσαν
ἀλλόφρονα συνθήματα,
περιήγαγαν τὴν ψυχὴ μου
ἀπὸ τὸ φῶς τῆς γνώσης
στὸ σκοτάδι τῆς νυχτερινῆς ἡμέρας
παιδιά δίχως χνούδι στὸ μάγουλο,
μ' ἓνα σκουλαρίκι ἀσυντρόφευτο
καὶ λίθινα δάχτυλα κομμάτιασαν
σύμβολα νὰ μὴν ἀναγνωρίζονται
οἱ φίλοι ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.

Ὁ μαθητὴς τῆς γενιᾶς μου πού
ἀπήγγελλε τῆς Σημαίας τὸ παίημα
στὶς γιορτές τοῦ Σχολείου πληγώθηκε
ἀπὸ ἓνα καρβουνάκι στὸ μάτι,
ὁ παππούς μου, πού κρέμασαν στὴν
πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του οἱ Τοῦρκοι γιατί,
ὡς τὰ χίλια ἐνιακόσια εἴκοσι δύο
τοὺς ἀνάγκαζε νὰ προσκυνοῦν τὴ
γαλανόλευκη πρὶν μποῦν στὸ μαγαζί
του, ἀπαγχονίστηκε ξανά στὴν πόρτα
τοῦ Πολυτεχνείου ἐξήντα τρία χρόνια
μετὰ τὸν ἀδικο χαμό του στὴ Σμύρνη.
Ξύλιασαν πάλι τὰ πόδια τοῦ ὑπολοχα-
γοῦ πατέρα μου πέντε χρόνια ἀπὸ τότε
πού πῆρε μαζί μέ τ' ἄλλα του
κτερίσματα τὸ ἔπος τοῦ Σαράντα.

Ἡ Ἱστορία διδάσκει,
ἀλλ' οἱ μικροὶ Ἡρόστρατοι θαρροῦν
πὼς δραπετεύοντας στὴ θία
μεγαλώνουνε.

Δὲν ξέρουν πὼς ὁ ἀνθρώπος
μεγαλώνει μόνο ὅταν γίνῃ ἀνθρώπος -
καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι θέμα χρόνου.

Ἀννα Κελεσιδου

Παναγὴ Λεκατσᾶ

Μέρος 2ο

Ψυχή

Η ΙΔΕΑ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ, ΤΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΘΑΝΑΤΟΥ

ΑΦΕΤΗΡΙΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΗΣ ΙΔΕΑΣ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

Ἡ Ψυχὴ τῶν παιδιῶν εἶναι τόσο ἀδύναμη, πού κάποτε τὴν δένουν γιὰ νὰ μὴ τοὺς φύγῃ. Ἡ ἀρρώστια, πάλι, εἶναι, γιὰ τίς πρωτόγονες δοξασίες, ἡ κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου πού τοῦ ξέφυγε ἡ ψυχὴ του (παρ. 24). Χαμηλὴ, ἔτσι, ζωτικότητα καὶ ἀδυναμία, ἀπαρξία ἢ ἀπουσία τῆς ψυχῆς, εἶναι τὸ ἴδιο. Τὰ ρήματα «λιποθυμῶ», «λιποψυχῶ», καὶ «ὀλιγοψυχῶ», καὶ στίς ἀρχαῖες καὶ στίς νεώτερες σημασίες τους, λένε τὴν ἴδια ἱστορία. Ψυχὴ, ἔτσι, εἶναι πρῶτα ἡ ζωτικότητα, πού ἡ αἴσθησή της εἶναι καὶ ἡ πιὸ ἀναγκαῖα τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ζωτικότητα αὐτὴ ψυχὴ εἶναι, γιὰ τὴν πρωτόγονη νοοτροπία, μιά «δύναμη» πού ποτίζει τὸ κορμί, ὅπως ὁ χυμὸς ποτίζει τὸ δένδρο. Ἀναχυμένη σὲ ὅλο τὸ κορμί, συγκεντρώνεται, μαζί, καὶ σὲ ὁρισμένες του μεριές (ὅπως στὸ κεφάλι καὶ στὰ μαλλιά), ἢ σὲ ὄργανά του (ὅπως τὰ νεφρά, τὸ σπλῆν, ἡ καρδιά) ἢ σὲ στοιχεῖα του (ὅπως τὸ ξύγκι καὶ τὸ αἷμα) ἢ σὲ ἐκκρίματα (ὅπως τὸ σάλιο καὶ τὸ σπέρμα) ἢ σὲ λειτουργίες (ὅπως ἡ ἀνάσα) ἐκφράζεται στὰ σωματικά καὶ στὰ ψυχικά ἰδιώματα τοῦ φορέα της· μεταδίδεται, τέλος, μέ τὸ ρούφηγμά της ἢ μέ τὸ φάγωμα τοῦ κορμιοῦ ἢ τοῦ ἰδιαίτερου ὀργανικοῦ της τόπου. Οἱ πολλοί, πάλι, τόποι τῆς ψυχῆς αὐτῆς γεννοῦν τὴν ἰδέα τῶν πολλῶν ψυχῶν (γιατί δὲν ἔχουμε μιά μονάχα μὰ πολλές, μέ χωριστές ἢ μπερδεμένες λειτουργίες). Ἡ ἐνότητα ὅμως τῆς ζωτικῆς Ψυχῆς καθαροφαίνεται πίσω ἀπὸ τίς πολλές, καὶ μάλιστα σάν χωνεύονται ἢ ἀντιπροσωπεύονται ἀπὸ μία, τὴν σπουδαιότερή τους.

Ἡ ζωτικότητα, ὅμως, εἶναι ἐκδήλωση τῆς ἐξατομικευμένης ζωῆς· ἀνεβαίνει μέ τὴν ἀκμὴ καὶ καταπέφτει μέ τὴν παρακμὴ της. Ἔτσι ζωτικότητα καὶ ζωὴ κατὰ βάθος δὲν ξεχωρίζουν. Ἀπὸ ἐδῶ βγαίνει ἡ ἐξίσωση πὼς «ψυχὴ εἶναι ἡ ἴδια ἡ ἐξατομικευμένη ζωὴ», ἀξονικὴ ἐξίσωση σὲ ὅλη τὴν ἱστορία τῆς ἰδέας. Εἶναι λαοὶ πού δὲν ξεχωρίζουν ἀνάμεσα στὴν «ψυχὴ» καὶ στὴν «ζωὴ» καὶ τόσο ἀπὸ τὴν συγγένεια τῆς λαϊκῆς μέ τὴν πρωτόγονη ἀντίληψη, ὅσο κι ἀπὸ τὴν σύνδρομη ἐδῶ ἑλληνικὴ καὶ ἐβραϊκὴ παράδοση (παρ. 14), ὅπου ὁ ὅρος «ψυχὴ» σημαίνει σταθερά καὶ τὴν «ζωή», οἱ ὅροι ἔμειναν συνώνυμοι καὶ ἀνάμεσά μας. Ἐνα κύριο, ἐδῶ, χαρακτηριστικὸ τῆς ζωτικῆς Ψυχῆς εἶναι καὶ μένει τὸ Ἀπρόσωπό της. Ἀντίθετα μέ τὴν Ψυχὴ τοῦ Νεκροῦ, πού εἶναι ἀπόλυτα προσωπικὴ, ἡ ζωτικὴ Ψυχὴ δὲν ἔχει οὔτε κρατεῖ τὴν προσωπικότητα τοῦ φορέα της, οὔτε κατὰ τὰ χαρακτηρι-

στικά (στίς περισσότερες παραστάσεις), οὔτε κατὰ τὴν συνείδηση τοῦ Ἐγὼ του.

Ἀπρόσωπη καὶ ἄμορφη σάν ζωτικότητα, ἡ ψυχὴ μορφώνεται, σάν παράσταση τῆς ἐξατομικευμένης ζωῆς, στὴν παράσταση τῆς Ψυχῆς-Εἰδώλου. Ἡ παράσταση τούτῃ πού γεννιέται ἀπὸ τὸ ὄνομα (πού ἀνακαλεῖ τὴν μνημονικὴ εἰκόνα), ἀπὸ τὰ ὄνειρα, ἀπὸ τὸν ἴσκιο, ἀπὸ τὸ καθρέπτισμα καὶ ἀπὸ τὸ «Ἀνθρωπάκι τοῦ Ματιοῦ», δίνει στὴν ζωτικὴ Ψυχὴ τὴν εἰδωλικὴ τους εἰκόνα. Ὅσο, πάλι, ἀτομικεύεται καὶ μορφώνεται σὲ ὄντοτητα ξεχωριστὴ ἢ ψυχὴ, τόσο καὶ παύει νὰ εἶναι ἡ ζωὴ, καὶ γίνεται ἡ «ἀρχὴ» της ἢ ὁ φορέας. Ἔτσι καὶ τὰ μέρη, τὰ στοιχεῖα καὶ οἱ λειτουργίες τοῦ κορμιοῦ, πού εἶναι τόποι τῶν πολλῶν καὶ μερικῶν ψυχῶν, γίνονται τόποι μερικοὶ τῆς μιᾶς ψυχῆς, ἀρχῆς ἢ φορέα τῆς ζωῆς τοῦ ἀτόμου.

Ἡ καθεμιὰ ἀπὸ τίς παραστάσεις αὐτές δὲν ἐκτοπίζει τίς ἄλλες. Σὲ ὅλα τὰ στάδια τῆς ἱστορίας τῆς ἰδέας τῆς Ψυχῆς θὰ βρίσκουμε τὴν ἄμορφη ζωτικὴ δύναμη ἢ ζωτικότητα νὰ συναλλάσσεται σταθερά μέ τὴν ἄμορφη ἢ μορφωμένη παράσταση τῆς ἐξατομικευμένης ζωῆς, καὶ τίς δύο πάλι νὰ συναλλάσσονται μέ τὴν παράσταση τῆς ἄμορφης ἢ μορφωμένης Ψυχῆς, σάν ἀρχῆς ἢ φορέα τῆς ζωῆς καὶ, παραπέρα, τῆς συναισθηματικῆς καὶ πνευματικῆς λειτουργίας.

ΟΡΓΑΝΟΨΥΧΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΚΟΙ ΤΟΠΟΙ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ - ΤΟ ΛΙΠΟΣ ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

Τὸ στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν Ψαλμ. 16 (17).10

Ὅταν ὁ Αὐστραλὸς σκοτῶν ἡ σέ βεντέτα τὸν ἐχθρό, τοῦ παίρνει καὶ τὸ ξύγκι τῶν νεφρῶν του. Ἔτσι τοῦ κόβει τὴν ἱκανότητα νὰ τὸν ἐκδικηθῇ, στερῶντας του τὴν «δύναμη» τοῦ σκοτωμένου. Ὅταν ἀνάμεσα στίς φυλές τῆς Βικτωρίας πεθαίνῃ κανεὶς, πιστεύεται πὼς τὸν σκότωσαν οἱ μάγοι κλέβοντας τὸ ξύγκι τῶν νεφρῶν του. Μιά ἀραβικὴ ἐκφραση, «τὸν βρήκα μέ τὸ ξύγκι τῶν νεφρῶν», θὰ πῇ «τὸν βρήκα ζωντανό καὶ στὴν ὑγεία του». Ἔτσι τὸ ξύγκι τῶν νεφρῶν θεωρεῖται τόπος τῆς ζωῆς, τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἢ ψυχῆς (ὅπως καὶ τὰ νεφρά τὰ ἴδια).

Τό ξύγκι, ωστόσο, πού ξεχώρισε σάν τόπος τῆς ζωῆς καί παραπέρα τῆς ψυχῆς, εἶναι τό «διάφραγμα», ἴσως ἀπό τήν θέση του στήν μέση τῶν σωθικῶν, πού τό ἓνα ἢ τό ἄλλο, ἢ καί ὅλα μαζί, θεωροῦνται νά εἶναι τέτοιοι τόποι. Γιά τήν γυναῖκα πού τοῦ λάβωσε τήν ψυχή, «μοῦ ἀναποδογύρισε τήν καρδιά καί μοῦ ἔσχισε» λέει ὁ Ἄ-ραβας ἐννοῶντας τό διάφραγμα, «τό ξύγκι». Μαζί μέ τά ἄλλα ξύγκια, τῆς κοιλιᾶς καί τῶν νεφρῶν, ὁ Ἰσραήλ τό ἀφιερώνει καί ἐτοῦτο τοῦ Θεοῦ, καί στόν Ψαλμό 16, 10 «τό στέαρ αὐτῶν συνέκλεισαν, τό στόμα αὐτῶν ἐλάλη-σεν ὑπερηφανίαν», μαρτυριέται πώς γίνεται καί τόπος τῶν συναισθημάτων. Ἡ ἱποκρατική σχολή μεταχει-ρίζεται τήν λέξη φρένες, γιά νά πῇ τό διάφραγμα, ἀπό τά μισά τοῦ 5ου αἰῶνα· μά μία σειρά χωρία μαρτυροῦν πώς τήν ἴδια σημασία ἔχει καί στήν ἐποποιία. Ὁ πλη-θυντικός καί ἡ σύνθετη χρήση τῆς λέξης μαρτυροῦν πώς σημαίνει τόσο τό διάφραγμα, ὅσο καί τό «περι-κάρδιον», πού μία πρωτόγονη ἀνατομία δέν τά ξεχω-ρίζει. Οἱ «φρένες» εἶναι ὁ τόπος τῆς Ζωτικῆς Ψυχῆς, τοῦ «θυμοῦ» (παρ. 3), καθώς τά γνώριμα ὁμηρικά «θυμός ἐνὶ φρεσίν» καί «κατά φρένα καί κατά θυμόν» τό μαρ-τυροῦν. Σέ δεύτερο σκαλί οἱ «φρένες» εἶναι ὁ τόπος τῶν συναισθημάτων. Ἡ τρίτη σημασία τους, στόν Ὅμηρο καί στήν ποίηση τῶν κατοπινῶν, εἶναι τοῦ τόπου ἡ τῆς σφαίρας τῆς πνευματικῆς λειτουργίας. Χωρίς ἀξίωση νά ἀκολουθήσουν τήν πορεία τῆς ιδέας τῆς ψυχῆς, τό «ἐπίπλοον» καί τά ἄλλα ξύγκια τῶν σωθικῶν καί τοῦ κορμιοῦ, ἐξακολουθοῦν νά μένουν τῆς Ζωτικῆς Δυνά-μεως τόποι. Ἀνάμεσα στούς Αὐστραλοῦς Νταϊέρι τά ξύ-γκια τῶν μηρῶν, τῶν μπράτσων καί τοῦ στομαχιοῦ τοῦ νεκροῦ, τρώγονται ἀπό τοὺς συγγενεῖς του. Στήν θυσια-στική πράξη τῶν Ἑβραίων, τό «στέαρ τό ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων», τό «στέαρ τό ἐπὶ τῆς κοιλίας», τό «στέαρ τό κατακαλύπτον τόν κοιλίαν» ἀνήκουν, ὅλα, στόν Θεό τους. Στό πρόσωπο τοῦ νεκροῦ οἱ ἀρχαῖοι Ἴνδοι ἄπλω-ναν τό ξύγκι τῆς κοιλίας τῆς γελάδας πού τοῦ θυσίαζαν στήν ταφή, γιά νά τονώσουν τήν ψυχή του. Τά κόκκαλα τῶν καμένων ὁμηρικῶν ἡρώων φυλάγονται μέσα σέ λί-πος. Στήν θυσιαστική τους πράξη οἱ Ἑλληνες τυλίσουν τά κόκκαλα στό ξύγκι τῆς κοιλιᾶς καί τά καίνε γιά τόν θεό τους. Στήν πράξη τῶν Ρωμαίων καίγεται τό ξύγκι τοῦτο στόν βωμό, μαζί μέ τά ἄλλα σωθικά τοῦ ζώου. Οἱ Πέρσες ἄφηναν λίγο ἀπό τό ξύγκι τῆς κοιλιᾶς τοῦ θύμα-τος στήν φωτιά, λέγοντας πώς ἄφηναν, ἔτσι, στόν θεό τήν «ψυχή» του.

Ἀπό τήν σημασία, τέλος, τοῦ Ξυγκιοῦ ὡς τόπου τῆς Ζωτικῆς Δυνάμεως, βγαίνει ἡ μαγική, καί λατρευτική ὕστερα, πράξη, νά ἀλείφουν τά κορμιά καί τά ἀγιοπράματα μέ ξύγκι. Σκοπός τῆς πράξεως εἶναι νά μεταδοθῇ ἡ ζωτική δύναμη τοῦ ζώου. Ἡ πράξη κατε-βαίνει ἀπό τό κυνηγητικό στάδιο καί συνεχίζεται, σάν ἄλεμμα ἢ «χρῖσμα», μέ τά κάθε εἶδους φυτικά λάδια πού ἀντικαθιστοῦν τό λίπος.

ΤΑ ΝΕΦΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΝΝΗΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

*Πύρωσον τοὺς νεφρούς καί τήν καρδίαν μου. Ψαλμ. 25
(26, 2 Αἱματόεντ' αἰδοῖα φίλαις ἐν χερσίν ἔχοντα:*

Τυρταῖος 7,25

Ἀπό τήν μεσαία τους θέση στό κορμί, ἀπό τήν ἀτο-νία καί τοὺς πόνους τῆς μέσης στήν ἀρρώστια καί στόν κάματο καί ἀπό τόν σχετισμό τους μέ τά γεν-νητικά ὄργανα, τά Νεφρά (μαζί μέ τό Ξύγκι τους· παρ. 5) θεωροῦνται τόπος τῆς Ζωτικῆς Δυνάμεως ἡ ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ ζώου. Ἔτσι στήν θυσιαστική πράξη τῶν Ἑβραίων τά νεφρά εἶναι ἀνάμεσα στά σωθικά πού προσφέρονται σταθερά στόν Θεό τους. Εἶναι, πάλι βι-βλικά χωρία, ὅπου τά νεφρά θεωροῦνται, δίπλα στήν καρ-διά, τόπος τῆς ψυχικῆς καί τῆς πνευματικῆς περαιτέρω λειτουργίας. Τά ἀχνάρια τοῦτα συναντιοῦνται σέ κομ-μάτια τῆς Γραφῆς πού ἀνακρατοῦν τήν ἀρχαιότερη πα-ράδοσή της. Ὅτι καί ἀνάμεσα στούς Ἰνδοευρωπαίους ἐπικρατοῦσε ἄλλοτε ἡ ἴδια σημασία τῶν νεφρῶν, δέν λείπουν τα σημάδια.

Στό κάψιμο τοῦ νεκροῦ ἀνάμεσα στούς ἀρχαίους Ἰνδούς, ἦταν καί ἡ συνήθεια νά τοῦ βάζουν στά χέρια τά νεφρά τοῦ ζώου πού τοῦ θυσίαζαν στήν ταφή «φυλακτό γιά τόν σκύλο τοῦ Χάρου». Ὁ ἀρχικός ὡστόσο, σκοπός ἦταν νά δυναμώσουν τήν ψυχή τοῦ νεκροῦ μέ τήν ζωτι-κή δύναμή τους. Στά ἀρχαῖα γερμανικά ἡ λέξη *niuro* ση-μαίνει καί «νεφρός» καί «ὄρχις» μαζί καί τό διπλό τοῦ-το νόημα στήν λέξη νεφρός βρίσκεται καί στήν χρήση τῶν Ἑλλήνων. Ἔτσι καί τό γνώριμο χωρίο στόν Σουῖδα: «λ. νεφροί· οἱ λογισμοί· ἐπειδὴ τὰς ὑπογαστρίους ὀρέ-ξεις διεγείρουσι (οἱ νεφροί), ἐντεῦθεν κινοῦνται τῆς ἐπι-θυμίας οἱ λογισμοί», ἀγκαλά καί κατεβαίνει ἀπό τήν ἐ-βραϊκή παράδοση, δέν εἶναι ἀταίριαστο μέ τήν παρά-δοση τῶν Ἑλλήνων.

Ἡ σημασία τῶν νεφρῶν ὡς τόπου τῶν ἐπιθυμιῶν, ἡ τόσο φανερή στήν γλῶσσα τῶν Ψαλμῶν, ἔχει τήν ρίζα της καί ἐδῶ στόν ἀρχικό σύνδεσμο τῶν νεφρῶν μέ τά γεννητικά ὄργανα, πού τόν ἀνακρατεῖ ἡ διπλή σημασία τους στίς Ἰνδοευρωπαϊκές γλῶσσες. Ἀπό τόν σύνδεσμό τους πάλι μέ τό Σπέρμα καί μέ τά Νεφρά, καί ἀπό τό συμπεράτημα τῆς λειτουργίας τους με τήν ἀκμή τοῦ κορμιοῦ, τά ἀνδρικά Γεννητικά Ὁργανα θεωροῦνται καί αὐτά τόποι τῆς Ζωτικῆς Δυνάμεως, ἀπ' ὅπου καί θεω-ροῦνται «σεβαστά», αἰδοῖα καί *verenda*. Ὁ Ἀβραάμ βά-ζει τόν ὑπῆρέτη του νά ὀρκιστῇ μέ τό χέρι του πάνω στό ὄργανό του. Ἡ ἴδια συνήθεια διετεθεῖτο μέχρι τόν πε-ρασμένο αἰῶνα ἀνάμεσα στούς ἀραβικούς πληθυσμούς, ὅπου ἡ χειρονομία αὐτή ἔδινε τήν πιό ἀναντίλογη ἐγ-γύηση γιά τήν ἐπισιμότητα καί εὐλικρίνεια τοῦ ὄρκου. Ἀπό ἐδῶ καί ἡ πράξη νά κόβει ὁ φονιάς τά γεννητικά ὄργανα τοῦ σκοτωμένου του, γιά νά τοῦ κόψῃ τήν δύ-ναμη νά τόν βλάψῃ.

Ἡ πράξη αὐτή συνθηθίζεται ἀνάμεσα σέ καθυστερη-μένους λαούς, ὅπως στούς Ἀβυσσηγούς καί στούς Μπα-χίμα. Ὅτι τήν ἴδια πράξη ἀντιμετωπίζουν στούς μεσση-νιακούς πολέμους οἱ Σπαρτιάτες, τό μαρτυροῦν οἱ γνώ-ριμοι στίχοι τοῦ Τυρταίου, ὅπου τά κομμένα ὄργανα το-ποθετοῦνται στά χέρια τοῦ σκοτωμένου. Μά ἡ κατοχή τοῦ τόπου τῆς ζωτικῆς δυνάμεως τήν μεταδίδει σέ ὁ-ποιον τόν ἔχει. Μιά ἐπιγραφή τῶν αἰγυπτιακῶν Θηβῶν, ἱστορῶντας τήν νίκη τοῦ Menepthah I' ἐνάντια στούς Λίβυες, ἀναφέρει ἀνάμεσα στά τρόπαια τοῦ βασιλιᾶ καί γεννητικά ὄργανα τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ Σαοῦλ τάζει τοῦ Δαβίδ τήν θυγατέρα του, ἂν τοῦ φέρῃ τά γεννητικά ὄρ-γανα ἑκατό Φιλισταίων. Ἡ Ὀδύσσεια ξέρει ἓνα βασιλιά στήν Ἥπειρο πού κόβει τά γεννητικά ὄργανα τῶν ξέ-νων. Σέ διάφορες ἀφρικανικές φυλές τά τρόπαια αὐτά κρεμοῦνται στόν σβέρκο τοῦ ἀλόγου, στήν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ καί ἐνίοτε στό κούτελο τοῦ κατόχου τους· καί γιά νά φτιάχνουν τέτοια διαδήματα, τά κόβουν καί ἀπό ζωντανούς ἀκόμα σκλάβους.

ΤΟ ΣΠΕΡΜΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΔΟΥΛΙ

Τήν δέ δύναμιν τήν ἐν ταῖς γοναῖς ψυχὴν εἶναι φασιν, ἣν συλλέγοντες ἐσθίομεν

Μεγάλοι ἐρωτήσεις Μαρίας Βαρβηλιτῶν Ἐπιφάνιος, Πανάριον 9, 4

Ὅτι τό σπέρμα θεωρεῖται φορτωμένο ἀπό κάποια μυστική δύναμη τό μαρτυροῦν οἱ ψιολόγοι ὁρισμοί (ὅμοια βαριοί καί ἐτοῦτοι μέ τοὺς ὁρισμούς γιά τά μολέματα τῆς ἐμμηνορροῆς) πού ὀρίζει τό Λευϊτικό γιά τό μόλεμά του. Ἀνάλογο ταμποῦ ἀνάμεσα στούς Ἑλληνες προδίδουν κάποιοι στίχοι τοῦ Ἡσιόδου. Στήν παράδοση τῶν λαῶν (ἀπό στάδια πού δέν ξέρουν τόν ρόλο του στήν ἀναπαραγωγή) τό σπέρμα εἶναι ἀπό τίς ὕλες πού κάνουν τήν γυναῖκα νά πιάνη παιδί, ὅταν τίς τρώῃ.

Ὅτι ἡ μυστική αὐτή δύναμη δέν εἶναι ἄλλη ἀπό τήν ζωτική δύναμη ἡ ψυχή, πολλά μποροῦν νά τό μαρτυρή-σουν. Ὡς τόπος τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἡ ψυχῆς, τό σπέρ-μα μεταδίδει τά ψυχικά ιδιώματα καί ἀπό ἐδῶ βγαίνει, πράξη στήν ἀρχή της μαγική, ἡ δωρική παιδευαστία. Τά ἴδια μαρτυροῦν καί ἡ σπερματική Μετάληψη, πού σημειώ-νεται ἀνάμεσα σέ πολύ καθυστερημένους λαούς, ὅπως οἱ Αὐστραλοί, καί πού τήν ξανασυναντοῦμε στήν γνωστι-κή αἵρεση τῶν Βαρβηλιτῶν καί στήν μεσαιωνική ἐρωτι-κή μαγεία. Οἱ Βαρβηλιῖτες μεταλαβαίνουν ἀπό σπέρμα καί καταμήνια, διδάσκοντας ὅτι «ἡ δύναμη πού βρίσκε-ται μέσα στά ἐμμηνα καί στά σπέρματα εἶναι μιᾶς λογῆς

ψυχῇ ἢ ζωῇ, πού μαζεύνοντάς τιν τήν τρώμε». Αὐστηροί, πάλι, ὁρισμοί τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν στόν μεσαίω-να ἀπαγορεύουν στίς γυναῖκες νά πίνουν τό σπέρμα τοῦ ἀνδρός τους γιά νά σιγουρέψουν τόν ἔρωτά του. Σέ ἀτ-τικό ἀμφορέα τοῦ 6ου αἰῶνα ἀναπαριστᾶται ἓνας ἄν-δρας νά παίζῃ τόν διπλόν αὐλό καί ἀπό τόν φαλλό του νά πέφτουν σταλαγματιές πάνω ἀπό μία μεγάλη πετα-λούδα. Ἡ πεταλούδα εἶναι παράσταση τῆς Ζωτικῆς Ψυ-χῆς (παρ. 32), καί ὅμοια παράσταση βρίσκουμε σέ ἓνα σαρδώνυχα, ὅπου ἀναπαρίσταται Πριαπερμῆς, καί πάνω ἀπό τό σπέρμα, πού τινάζεται ἀπό τόν φαλλό, φτερο-κοπᾷ μία πεταλούδα. Καί στά δύο βλέπεις τήν σπερμορ-ροή νά μαυλίζει ἢ νά θρέφῃ τίς ψυχές μέ τήν ζωτική δύ-ναμή της. Γιά τόν Λεύκιππο τό σπέρμα εἶναι ψυχῆς ἀπόσπασμα καί ὁρισμένοι φιλόσοφοι ἀξιῶνουν πώς εἶναι ἡ πρώτη ψυχή, ἐνάντια σέ ἐκείνους πού ἀξιῶνουν πώς «ψυχή» εἶναι τό αἷμα. Μιά συμβιβαστική ἄποψη ἐξοικο-νομεῖ καί γιά τό σπέρμα καί τό αἷμα τήν ιδιότητα τοῦ τό-που τῆς ψυχῆς, ἀξιῶνοντας πώς τό σπέρμα δέν εἶναι παρά ἀφρός τοῦ αἵματος.

Ὁ σχετισμός τοῦ σπέρματος καί τῆς ψυχῆς δέν βγαίνει ἀπό τόν ρόλο του στήν ἀναπαραγωγή, πού οἱ καθυστερημένοι λαοί δέν τόν γνωρίζουν. Τό συμπερπά-τημα τῆς ζωτικῆς καί ἐρωτικῆς ἀκμῆς, ἡ αἴσθηση πώς λιγοστεύει ἡ σωματική δύναμη στήν σπερμορροή, καί ἡ μυστηριακή της ἡδονή, συνεργοῦν στήν ιδέα τοῦ σχετι-σμοῦ τους. Ἡ κύρια ὁμως ρίζα του εἶναι ὁ ταυτισμός τοῦ σπέρματος μέ τό μεδούλι. Γιά τίς λαϊκές καί τίς ἀρχαῖες δοξασίες τό σπέρμα δέν εἶναι παρά τό μεδούλι, καί μά-λιστα τῆς ραχοκοκκαλιᾶς καί τοῦ κεφαλιοῦ, δηλαδή ὁ νωτιαῖος μυελός καί ὁ ἐγκέφαλος, πού παρουσιάζονται καί αὐτά ὡς τόποι τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχή, γιά τόν Δημό-κριτο, εἶναι δεμένη καί ριζωμένη στό μεδούλι: «τῆς δέ ψυχῆς οἱ περί τόν μυελόν ἔμενον ἐτι δεσμοί κατερρι-ζωμένοι». Ἡ λέξη αἰών, πού σημαίνει ζωή, σημαίνει καί τόν νωτιαῖο μυελό συγχρόνως. Ἔτσι καί ἡ κάτω ἄκρη τῆς ραχοκοκκαλιᾶς λέγεται ἱερόν ὅστουν καί ὁ σωλη-νας της ὅλος, ἱερά σύριγξ. Τό φίδι, μία ἀπό τίς πιό συχνές ἐνσαρκώσεις τῆς Ζωτικῆς ψυχῆς (παρ. 30) πιστεύεται πώς εἶναι τό μεδούλι ραχοκοκκαλιᾶς νεκροῦ: «*ράχις ἄν-θρώπου νεκροῦ ὑποσηπόμενον τόν μυελόν ἤδη τρέπει εἰς ὄφιν*». Ὅτι, πάλι, καί τό μυαλό, ἡ ἄλλη πηγή τοῦ σπέρ-ματος, εἶναι τόπος τῆς ζωτικῆς ψυχῆς, τό μαρτυρεῖ ἡ καν-νιβαλική μυαλοφαγία, πού δέν λείπει καί ἀπό τήν Ἑλλά-δα: Ὁ Τυδέας παίρνει τό κεφάλι τοῦ ἐχθροῦ του Μελά-νιππου καί τοῦ ρουφᾷ τό μυαλό του. Στήν ὕστερη Ἑλλάδα ἀποφεύγουν νά τρῶνε τό μυαλό καί τά ἄλλα περιεχόμενα τοῦ κεφαλιοῦ, μέ τήν ιδέα πώς ἀποφεύγουν, ἔτσι, κάποιο μύσος.

Οἱ λαϊκές δοξασίες πῶς τό σπέρμα βγαίνει ἀπό τόν νωτιαῖο μυελό καί τόν ἐγκέφαλο, βρίσκουν καί τήν ἐπισημότερη ἔκφρασή τους: Ἐνα σχόλιο στόν Αἰσχύλο λέει πῶς ἡ ὁσφύς προσφέρεται θυσία στούς θεούς, ἐπειδὴ ἔχει τὰ σπέρματα μέσα. Τό ἱπποκράτειο «περί γονῆς» λέει πῶς τό σπέρμα συγκεντρώνεται στόν νωτιαῖο μυελό, ὅπου κατεβαίνει ἀπό τό κεφάλι. Ὁ Κροτωνιάτης Ἀλκμαίων ξέρει πῶς τό σπέρμα ἔρχεται καί ἀπό τόν ἐγκέφαλο καί ὁ Σάμιος Ἱππῶν «τὴν ψυχὴν ποτέ μὲν ἐγκέφαλον λέγει, ποτέ δὲ ὕδωρ καὶ γάρ τό σπέρμα εἶναι τό φαινόμενον ἡμῖν ἐξ ὕδρου, ἐξ οὗ φησὶ ψυχὴν γίνεσθαι», γιὰ νά πῇ ὁ ἴδιος τὴν ψυχὴ «ὑδωρ γονοποιόν», δηλαδή σπέρμα. Γιὰ τόν Πλάτωνα, τέλος, ἡ ψυχὴ εἶναι σπέρμα ἢ μέσα στό σπέρμα· τό σπέρμα τοῦτο κλείνεται στό κρανίον καί στήν ραχοκοκκαλιά· ταυτίζεται μέ τό μυαλό καί λέγεται «γόνιμος μυελός», δημιουργώντας τήν νέα ζωὴ παραπέρα.

ΤΟ ΣΗΚΩΤΙ

Τό μὲν θυμοειδὲς περὶ τάν καρδίαν τό δὲ ἐπιθυμητὸν περὶ τό ἥπαρ

Τίμαιος Λοκρός 100 α Η

Ηθέση τοῦ σηκωτιοῦ ἀνάμεσα σέ ἄλλα ὄργανα πού θεωροῦνται τόποι τῆς ζωτικῆς δυνάμεως καί ψυχῆς, τό παραγέμισμά του ἀπὸ τό αἷμα πού εἶναι τόπος τῆς αἱμοψυχῆς (παρ. 13) καί ὁ σύνδεσμός τους μέ τὴν χολή πού σχετίζεται μέ καταστάσεις ψυχικές (παράβαλε τό ὁμηρικό χόλος καί τό ὑστερότερο, γιὰ τὴν ὀργή, χολή), κάνουν ἔδρα τῆς ζωτικῆς ψυχῆς καί τό Σηκώτι.

Ὅρισμένοι Χιλιανοὶ ἐξετάζουν τό σηκώτι τοῦ νεκροῦ, καί ἂν εἶναι καθαρὸ, ὁ θάνατος θεωρεῖται φυσικός· μά ἂν εἶναι φλογισμένο, ὁ θάνατος εἶναι ἀπὸ μάγια. Οἱ Καγκόρο τῆς βόρειας Νιγηρίας ἐξηγοῦν τὴν ἄρρώστια μέ τὴν ἰδέα πῶς κάποιος κακόπραγος μάγος ἔκλεψε τό σηκώτι τοῦ ἄρρώστου τους γιὰ νά τό φά. Ἔτσι καί ἡ θεραπεία εἶναι ἀπλή: Νά βρεθῇ ὁ μάγος πού τό ἔκλεψε καί νά ὑποχρεωθῇ νά τό ξαναβάλῃ στόν ἄρρωστο.

Οἱ ντόπιοι μιᾶς περιοχῆς τοῦ Σουδάν ξέρουν πῶς «τό σηκώτι εἶναι ὁ τόπος τῆς ψυχῆς» καί ἔτσι τό τρῶνε ἱεουργικά γιὰ νά πάρουν τὴν δύναμη τοῦ ἀνθρώπου (οἱ γυναῖκες, πού ἐδῶ δὲν ἔχουν ψυχὴ, δὲν ἐπιτρέπεται νά τό τρῶνε). Ὁμοῖα στήν Οὐγκάντα, τό σηκώτι τοῦ νεκροῦ δυναμώνει ὅποιον τό τρῶει. Πλήθος λαοὶ τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καί τῆς βόρειας Ἀμερικῆς τρῶνε τό σηκώτι τῶν σκοτωμένων ἐχθρῶν, μέ τὴν ἰδέα πῶς κερδίζουν τὴν δύναμή τους. Οἱ Ἑσκιμῶι ἔτρωγαν τό σηκώτι ἐκείνου πού σκότωναν, γιὰ νά τοῦ ἀδυνατίσουν τὴν νεκροψυχὴ (παρ. 46, 72) καί νά γλυτώσουν ἀπὸ τὴν ἐδίκηση τοῦ. Οἱ Βαβυλώνιοι τό ἔχουν γιὰ τόπο τῆς ζωῆς ἢ τῆς ψυχῆς καί ὕστερα δίνουν τῆς καρδιᾶς τὸν ρόλο αὐτό.

Ἔτσι ἡ λέξη τους πού θά πῇ «σηκώτι» συναντιέται στόν τόπο τῆς λέξεως «καρδιά» ἢ δίπλα τῆς, σημαίνοντας καί αὐτὴ τὸν τόπο τῆς ζωῆς· καί στοὺς ὕμνους τους βρίσκειται ἐπωδός: «Ἄμποτες ἡ καρδιά σου νά ἀναπαυτῇ καί τό σηκώτι σου νά γαληνέψῃ».

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀραβες τρῶνε τό σηκώτι τοῦ ἐχθροῦ γιὰ νά τοῦ πάρουν τὴν δύναμή του. Ἰχνη τῆς ἰδέας πῶς τό ὄργανο εἶναι τόπος τῆς ζωῆς (καὶ παραπέρα τῆς ψυχῆς) ἀνιχνεύονται ἀνάμεσα καί στοὺς Ἑβραίους. Οἱ ποιητὲς τῶν Ἑλλήνων ξέρουν τό σηκώτι γιὰ τόπο τῶν συναισθημάτων καί οἱ φιλόσοφοι ὡς κέντρο τῆς ἐπιθυμίας. Μία μίμηση τοῦ Δημοκρίτου τό λέει «ἐπιθυμίας αἵτιον», καί ἀπὸ τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς (ἡγουν ἀπὸ τίς τρεῖς ἄλλοτινὰ ψυχές: παρ. 22). Τό «ἐπιθυμητόν» ὁ Τίμαιος ὁ Λοκρός τό βάζει στό σηκώτι. Τό φάγωμα τοῦ σηκωτιοῦ ἀπὸ τόν ἀετό στοὺς μύθους γιὰ τὸν Προμηθεά καί τὸν Τιτυό (πού σημαίνει βασάνισμα τῆς ψυχῆς τῶν θεομάχων αὐτῶν), μαρτυρεῖ τίς λαϊκές καί ἐδῶ ρίζες τῶν δοξασιῶν τῶν ποιητῶν καὶ φιλοσόφων. Ἀξιοπρόσεκτη εἶναι ἐδῶ καί ἡ σύνδεση τοῦ σηκωτιοῦ μέ τὴν ἀναπνοή, πού αὐτὴ εἶναι ἡ κυριώτερη ψυχὴ. Τό σηκώτι τοῦ Προμηθεά, πού τό τρῶει ὁ ἀετός, ξαναγίνεται μέ τὴν ἀνάσα. Στόν Ἐπιτάφιο Ἀδωνίδος τοῦ Βίωνος, ἡ Ἀφροδίτη γυρεύει τοῦ ἐραστοῦ τῆς ἑνᾶ τελευταῖο φίλιν, «ἄχρῃς ἀποψύχῃς ἐς ἐμόν στόμα κείς ἐμόν ἥπαρ πνεῦμα τεόν ρεύσῃ». Γιὰ τὸν Πλάτωνα, πάλι, τό σηκώτι δέχεται εἰκόνες ἀπὸ τὴν διάνοια μέ ἐπίπνοιαν, πνοὴ ἢ ἀνάσα. Ὡς τόπος τῆς ζωτικῆς ψυχῆς τό ὄργανο ξεχωρίζει καί στήν λατρεία καί στήν μαγεία.

Στὴν θυσιαστικὴ πράξη τους οἱ Ἑβραῖοι καί οἱ Ρωμαῖοι ἀφιερώνουν στοὺς θεοὺς τους καί τό σηκώτι. Γιὰ τοὺς Ἕλληνες τό θῦμα πρέπει νά ἔχῃ λαμπερόχρωμα τὰ σωθικά καί πάνω ἀπ' ὅλα, τό σηκώτι τοῦ ὑγίους. Διάφοροι λαοὶ γυρεύουν τό σηκώτι τοῦ ἐνός ἢ ἄλλου ζωντανοῦ, μέ τὴν ἰδέα πῶς, τρώγοντάς το, τονώνουν τὴν ἐξυπνάδα τους καί τὴν παλληκαριά, μεγαλώνουν τὴν ψυχὴ, γιὰ τρεῦν τοὺς ἄρρώστιες τους ἢ μαθαίνουν τὴν γλῶσσα τῶν ζώων. Ἀπὸ τίς ἴδιες δοξασίες βγαίνει καί ἡ πολὺ κλαδὴ ἡπατοσκοπία. Στὴν ρίζα τῆς βρίσκεται, σίγουρα ἡ πίστη πῶς ἡ σκέψη τοῦ θεοῦ εἶναι γραμμένη στόν τόπο τῆς ψυχῆς τοῦ ζώου πού ταυτίζεται, σάν θῦμα, μαζί του. Ἀπὸ τὴν καννιβαλική, πάλι, ἡπατοφαγία ἀπομένουν κάποιον ἀντίλαλοι καί σέ χρόνια πιό φωτισμένα. Ἡ Ἐκάβη θά ἤθελε νά ἔτρωγε τό σηκώτι τοῦ Ἀχιλλέως ὡμό· στοὺς ἀραβικοὺς πολέμους τῆς Ἰσπανίας ἡ Ἰντα τρῶει τό σηκώτι τοῦ ἐχθροῦ τῆς. Μακρινὸς ἀπόηχος ἀπόμεινε καί σέ δικούς μας λόγους παροιμιακοὺς, πῶς «θά σοῦ φάω τό σηκώτι» καί τὰ ὅμοια. Συχνά, ἀκόμη, μεταφορικά «μοῦ ἔψησε τό σηκώτι», «μοῦ κοπήκανε τὰ ἥπατα», ἀναθυμίζουν τίς παλιές τους σημασίες.

Η ΚΑΡΔΙΑ

Διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ

κ. Λουκ. 24, 38

Η ἰδέα πῶς ἡ καρδιά εἶναι τόπος τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, τῆς ζωῆς καί τῆς ψυχῆς (ἀπὸ τὴν παλμικότητά της, τοὺς ταραγμούς της στὴν συγκίνηση καί τό σταμάτημά της στόν θάνατο) ἀποξεμένει σέ διάφορες πράξεις, δοξασίες, μοτίβα καί τρόπους τοῦ λόγου. Τρώγοντας, ἔτσι, κανεῖς τὴν καρδιά τοῦ ἐνός ἢ ἄλλου ζώου, τοῦ παίρνει τὴν δύναμη, τό θάρρος, τὴν γρηγοράδα, τὴν πονηριά, τὴν σοφία του, καθὼς καί τὰ μαγικά ἢ μαντικά ἰδιώματα πού πιστεύεται νά ἔχῃ. Συχνὸ εἶναι καί τό φάγωμα τῆς καρδιᾶς τοῦ σκοτωμένου ἐχθροῦ, ἀκόμη καί ἀνάμεσα σέ λαοὺς πού ἀποξεμάθανε τὴν ἀνθρωποφαγία. Ἡμεταληπτικὴ τούτη καρδιοφαγία ἔχει τοὺς ἀντιλάλους της στὴν Θεραπευτικὴ καί στήν Μαύρη μαγεία. Μέ τὴν ἰδέα πῶς ἡ καρδιά τῆς κόρης ἢ τοῦ παιδιοῦ γιαιτρεύει τὴν ἄρρώστια ἢ φέρνει τὸν ἔρωτα, συχνά ἀνοίγονται οἱ τάφοι· καί ἡ παράδοση πῶς οἱ μάγισσες τρῶνε καρδιές, ἀπὸ ἀνάλογη πράξη θά βγαίνει. Τόπος, ἔτσι, τῆς ζωῆς ἢ ψυχῆς, ἡ καρδιά συναντιέται καί στήν θυσιαστικὴ κάποτε πράξη. Οἱ παλαιοὶ Μεξικανοὶ ξεριζώναν τὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων πού θυσίαζαν καί τὴν προσέφεραν στοὺς θεοὺς τους. Στὰ αἰγυπτιακὰ μνημεῖα ἡ καρδιά παριστάνεται ὡς προσφορά· στίς θυσίες χωρίζεται ἀπὸ τὰ ἄλλα πρὶν νά προσφερθῇ στόν βωμό· στήν νεκρικὴ τελετὴ «τό Ἄνοιγμα τοῦ Στόματος» ἡ καρδιά τοῦ θυσιασμένου βοδιοῦ προσφέρεται στόν νεκρό καὶ τρώγεται ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του. Ἔτσι καί στήν ταφή ἡ καρδιά ἔχει κάποτε ξεχωριστὴ μεταχείριση, ὅπως στήν Αἴγυπτο, πού βαλσαμώνεται καί θάβεται χωριστά σέ ἕνα ἀνθρωπόμορφο βάζο, ἢ ὅπως ἀνάμεσα στοὺς Χριστιανούς, πού θάβεται σέ ἱερὸ κάποτε τόπο. Ἐπειδὴ, στήν Αἴγυπτο, μπορεῖ κιόλας ὁ νεκρὸς νά μὴ ξαναβρῇ στόν Ἄλλο Κόσμο τὴν καρδιά του καί νά μὴ ἀναστηθῇ σάν θεός, τοῦ βάζουν καί μιὰ τεχνητὴ μέσα στήν μούμια. Μέσα ἀπὸ τὴν θυσιαστικὴ καί ταφικὴ πράξη καθαρογράφεται ἡ ἰδέα πῶς ἡ καρδιά, ὡς τόπος τῆς ζωῆς ἢ ψυχῆς, εἶναι τό ἄτομο τό ἴδιο.

Ἡ ἰδέα τούτη κορυφώνεται στήν καθολικὴ λατρεία τῆς Ἱερῆς Καρδιᾶς, πού ἀντιπροσωπεύει τὸν ἴδιο τὸν Ἰησοῦ, μέσα ἀπὸ τὸν συμβολισμό τῆς ἀγάπης του γιὰ τὸ ἀνθρώπινο γένος. Ἀπὸ τὴν ἰδέα τοῦ τόπου τῆς ζωῆς ἢ ψυχῆς ἀνακλαδίζουν γύρω στήν καρδιά καί ἕνας κύκλος παραμυθικὰ μοτίβα. Ἐνα τους στέκει στήν ἰδέα πῶς, ἂν ξαναβαλθῇ ἡ βγαλμένη καρδιά στό πεθαμένο κορμί, ἐκεῖνο ξαναζωντανεύει. (Σέ μιὰ παραλλαγή, τῆς πεθαμένης κόρης ἡ καρδιά μεγαλώνει καί ξαναγίνεται κόρη). Ἄλλο, ἀπὸ τὸν κύκλο τῆς Ἀσπορῆς Σύλληψης, εἶναι πῶς, τρώγοντας τὴν καρδιά τοῦ ζώου ἢ τοῦ νεκροῦ, καταπιάνει παιδί ἢ γυναῖκα. Ἐδῶ πέφτει καί ὁ μῦθος πῶς ὁ

Δίας ἔκανε σκόνῃ τὴν καρδιά τοῦ σπαραγμένου Ζαγρέα καί τὴν ἔδωσε τῆς Σεμέλης νά τὴν πιῇ, πού καταπιάνει καί ξαναγεννᾷ, ὡς Διόνυσος πιά, τὸν Ζαγρέα. Ὅτι πίσω ἀπὸ τό μοτίβο τοῦτο μπορεῖ νά βρίσκεται ἀρχαία πράξη νεκροφαγικοῦ καννιβαλισμοῦ, τό μαρτυροῦν ἀνάλογες πράξεις.

Τόπος τῆς ζωῆς (σέ ὁρισμένους λαοὺς ἡ λέξη «καρδιά» σημαίνει «ζωή») ἢ τῆς ζωτικῆς ψυχῆς, ἡ Καρδιά γίνεται τόπος τῆς μορφοποιημένης ζωτικῆς ψυχῆς καί τῆς συναισθηματικῆς καί πνευματικῆς λειτουργίας. Σέ διαφόρους ἔτσι, καθυστερημένους λαοὺς συναντιέται ρητὴ ἢ πίστη πῶς ἡ καρδιά εἶναι ὁ τόπος ὅπου μένει ἡ ψυχὴ ἢ, ἂν οἱ ψυχές εἶναι πολλές, ἡ πιὸ σπουδαία. (Μιὰ πρωτόγονη ἀνατομία πού βρίσκει τὴν καρδιά ἀδειανή, ἀπεικάζει πῶς τό πλάσμα πού βρισκόταν μέσα της καί τὴν δούλευε, ἔχει φύγει).

Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι μέ τὴν λέξη «ab» ἐννοοῦν τὴν καρδιά καί μαζί τὸν καημό, τὴν ἐπιθυμία, τὴν θέληση, τὴν παλληκαριά, τὴν σοφία, ταυτίζοντας ἔτσι τὴν ψυχικὴ ζωὴ μέ τό ὄργανο τοῦτο. Ὅμως εἶναι γι' αὐτοὺς καί μιὰ ψυχὴ «*hatī*», ἡ Ψυχὴ τῆς Καρδιᾶς, πού ὀρίζει τὴν κατάσταση, τὴν φυσικὴ καί ψυχικὴ, τοῦ ὁργάνου. Οἱ δύο τοῦτες ψυχές μποροῦν νά κλεφτοῦν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπο, μέ ἀποτέλεσμα νά πεθάνῃ. Στὰ μνημεῖα ὁ νεκρὸς παριστάνεται νά λατρεύῃ τό *hatī* του καί αὐτό φαίνεται νά εἶναι ἡ καρδιά πού ζυγίζεται στήν μετὰ θάνατο κρίση. Γιὰ τοὺς Ἑβραίους ἡ καρδιά εἶναι ἡ πηγὴ καί τό σύμβολο τῆς ζωῆς καί ἐδῶ στέκει ἡ νόηση, ἡ θύμηση, ἡ θέληση, ἡ φαντασία, ἡ χαρά, ἡ λύπη, ἡ ὀργὴ καί τὰ ὅμοια. Στόν Ὅμηρο εἶναι, ὅσο καί οἱ φρένες, τόπος τῶν συναισθημάτων: τῆς ὀργῆς, τοῦ θάρρους, τῆς χαρᾶς, τῆς λύπης, τῆς θελήσεως, τῆς ἀγάπης. Τὴν ἰδέα τούτη τὴν συμμερίζεται ὁ ὑστερότερος ἑλληνικὸς καί ρωμαϊκὸς κόσμος. Ἐδῶ ἡ καρδιά ἐκτοπίζει τό ξύγκι καί τό σηκώτι καί γίνεται ὁ τόπος τῆς ψυχικῆς λειτουργίας. Ἔτσι στίς λαϊκές δοξασίες, ἡ καρδιά ἀξιώνει νά εἶναι ὁ τόπος τῆς ψυχῆς καί στήν φιλοσοφία.

Ἀπὸ τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς τό «θυμοειδὲς» εἶναι γιὰ τὸν Τίμαιο τὸν Λοκρό καί τὸν Πλάτωνα στήν καρδιά θρονιασμένο. Ἀντίθετα, ὁ Ἀριστοτέλης θέλει τὴν καρδιά κέντρο τῆς ὅλης ψυχικῆς ζωῆς καί τέτοιο, κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασή του, μένει ἴσαμε τὸν 16ο καί 17ο αἰῶνα. Εἶναι ἡ ἐποχὴ πού, μέ τὴν ἀνάπτυξη τῶν ἀνατομικῶν μελετῶν καί τὴν καρτεσιανὴ διδασκαλία, ἡ (πνευματικὴ) ψυχὴ οἰκονομεῖται στό μυαλό, ὅπου ἀπὸ τότε καί ἀπομένει. Οἱ λαϊκές ὥστόσο πίστες συγκεντρώνουν στήν καρδιά ὁλόκληρη τὴν συναισθηματικὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ λειτουργία αὐτὴ εἶναι πού κάνει στίς προχωρημένες θρησκείες τὴν καρδιά τόπο τῶν ἠθικῶν καὶ θρησκευτικῶν βιωμάτων. Ὅτι ἡ λέξη «καρδιά» δὲν εἶναι ἐδῶ μεταφορικὴ, βγαίνει ἀπὸ τό ζύγισμα τῆς καρδιᾶς τοῦ Αἰγυπτίου νεκροῦ μπροστὰ στόν Ὅσιρι καί ἀπὸ τὰ παρα-

κάλια τοῦ νεκροῦ νά μή καταμαρτυρήσῃ τοῦ ἀφέντη της σ' ἐκείνη τήν κρίση. Στήν βραχμανική διδασκαλία, ἡ πολιτεία τοῦ Βράχμα, εἶναι τό κορμί· μέσα της εἶναι ἕνα παλάτι, ὁ «*λωτός τῆς καρδιᾶς*»· μέσα σέ τοῦτο τό παλάτι ἕνας αἰθέρας· καί τοῦτος ὁ μικρός αἰθέρας εἶναι ἡ ψυχή, ἡ, καλλιτέρα ὁ ἴδιος ὁ Βράχμα πού βρίσκεται μέσα στήν καρδιά τῶν πιστῶν του. Στήν Παλαιά Διαθήκη ἡ καρδιά εἶναι ὁ τόπος τῶν θρησκευτικῶν συναισθημάτων καί τέτοια μένει καί στήν Καινή Διαθήκη. Ἀπό ἐδῶ, μέ τήν διδασκαλίαν τοῦ Παύλου, γίνεται τό ὄργανο τῆς πίστεως, τό κέντρο πού δέχεται τόν οὐράνιο φωτισμό, καί ἔτσι τοῦ ἰδιοῦ τοῦ Χριστοῦ ἡ κατοικία.

ΤΟ ΚΕΦΑΛΙ

Πολλάς ἰφθίμους κεφαλᾶς Ἰαίδι προϊάψειν

Ἰλιάς 11, 55

Γνώριμες εἶναι οἱ συνήθειες τῶν λαῶν νά κόβουν τά κεφάλια τῶν ἐχθρῶν καί νά τά παλουκώνουν ἢ νά τά φυλάνουν στά σπίτια τους, στά κάστρα ἢ στά ἱερά τους. Τό ἔθιμο ἰχνηλατεῖται σέ πολλούς πρωτογόνους λαούς (πού σέ ὁρισμένους εἶναι καί ἐπιχείρηση σημαντική, γνωστή καί μέ τό ὄνομα Κυνήγι Κεφαλιῶν), σέ πλῆθος ἀρχαίους καί μερικούς νεωτέρους. Οἱ Ἑβραῖοι ξέρουν τό ἔθιμο καί ἀνάμεσά τους συχνά πηγαινοέρχονται τά κομμένα κεφάλια. Ἀνάμεσα στούς προέλληνες καί τούς πρωτοέλληνες μερικοί μυθικοί βασιλιάδες μαζεύουν καί κρεμοῦν κεφάλια. Ἡ συνήθεια ἀντηχεῖ καί μέσα ἀπό τίς φοβέρες τῶν ὁμηρικῶν ἡρώων πού συχνά φοβερίζουν νά κόψουν τό κεφάλι τοῦ ἐχθροῦ καί εἶναι φορές πού (μ' ὅλο τό καλοχτένισμα τῶν Ἑπῶν) τοῦ τό κόβουν.

Ἡ ἀντίδραση τοῦ ἑλληνικοῦ ἥθους τῆς ἀκμῆς ἐκφράζεται στό γνῶριμο ἀνέκδοτο τοῦ Παιανίου. Ὄταν τόν ὁρμήνευσαν νά κόψῃ καί νά κρεμάσῃ τό κεφάλι τοῦ Μαρδονίου, ὅπως ἐπραξάν οἱ Πέρσες μέ τό κεφάλι τοῦ Λεωνίδα, ἀποκρίθηκε πῶς ἂν στέκουν στούς βαρβάρους, ὅμως δέν στέκουν γιά τούς Ἕλληνες τά ἔργα τοῦτα. Μά τό νησάκι τοῦτο τοῦ ἀνθρωπισμοῦ βρίσκεται μέσα σέ μία θάλασσα ἀπό κομμένα κεφάλια. Ἀνάμεσα στούς Καρμανίτες τοῦ Περσικοῦ Κόλπου κανεῖς δέν παντρεύεται προτοῦ φέρῃ κεφάλι στόν βασιλιά, πού ἐκεῖνος τό κρεμά στού παλάτι. Οἱ Σκύθες παρουσιάζονται στόν βασιλιά τους μέ κεφάλια τῶν ἐχθρῶν πού τό δέρμα τους τό κρεμοῦν στά χαλινάρια. Οἱ Ταῦροι παλουκώνουν τά κεφάλια τῶν ναυαγῶν καί τά κεφάλια τῶν ἐχθρῶν τά καρφώνουν στίς σκεπές τους. Οἱ κατοικίες, τά παλάτια καί οἱ τόποι τῶν Κελτῶν βρίθουν ἀπό τά κρανία καί ἐκεῖνοι πού τά ἔχουν δέν τά ἀλλάζουν μέ ὅσο χρυσάφι. Ἀνάμεσα στούς κοντινοῦς μας λαούς ἀλησμόνητες ἔμειναν οἱ πυραμίδες ἀπό πολλές χιλιάδες κεφάλια κάθε φορά πού ἔστηναν ὁ Σαλμανασάρ III καί ὁ Ταμερλᾶνος - ἀπ' ὅπου ἴσως καί τά παραμύθια γιά τούς πύργους τούς κα-

μωμένους ἀπό κόκκαλα καί κεφάλια. Στά ἀνατολίτικα αὐτά ἔθιμα δίνουν νέα ζωή οἱ κατακτητικοί πόλεμοι τῶν Τούρκων πού ἐφθάναν ἴσαμε τήν καρδιά τῆς Εὐρώπης· καί ἔτσι ἡ ἀλλιῶς παραδόθηκαν καί στούς καιρούς μας.

Ἡ φρικτή τούτη πράξη δέν φαίνεται ὥστόσο νά παρακινῆται ἀπό ὁρμές θηριωδίας. Ὅτι τά κεφάλια μαζεύονται καί φυλάσσονται ὡς τόποι τῆς ζωτικῆς δυνάμεως καί ψυχῆς, τό μαρτυρεῖ ἡ πράξη ὅχι λιγοστῶν λαῶν πού μεταχειρίζονται τά κρανία στά χωράφια καί στίς φυτεῖες, μέ τήν ἰδέαν πῶς τά γονιμεύουν. Οἱ ἀρχαῖοι Γερμανοί στερέωναν κρανία πάνω στά δένδρα τους καί ἡ πράξη φαίνεται ἀνάλογη μέ τό γονιμικό ἔθιμο τῶν Ἑλλήνων καί τῶν Ρωμαίων νά κρεμοῦν μάσκες ἢ ὁμοιώματα τῶν βλαστικῶν τους θεῶν ἀπό τά δένδρα. Ἐτσι ἐξηγεῖται καί ἡ συνήθεια νά καρφώνουν ψηλά τά κεφάλια τῶν ζώων πού θυσιάζονται, μία πράξη πού, κατεβαίνοντας ἀπό τήν μινωική ἐποχή, κυριαρχεῖ στήν θυσιαστική πράξη τῶν Ἑλλήνων.

Εἶναι πάλι φορές πού τό μάζεμα τῶν κεφαλιῶν συνοδεύεται ἀπό τό φάγωμα τοῦ δερματός τους ἢ τοῦ μυαλοῦ τους. Ἡ μεταληπτική αὐτή κεφαλοφαγία, πού μαρτυρεῖ πῶς τό κεφάλι εἶναι τόπος τῆς ζωτικῆς δυνάμεως καί τῆς ψυχῆς, γυρίζει καί σέ πράξη ἐκδικητικοῦ καννιβαλισμοῦ, ὅπως ὅταν ὁ Τυδέας παίρνει τό κεφάλι τοῦ Μελανίππου καί τοῦ ρουφᾷ τό μυαλό του. Ἀσύνειδοι ἀντίλαλοι τό ποτήρι Κρούμου καί ὁ ἄχαρος λόγος μας πῶς «*θά τοῦ φάω τό κεφάλι*». Ὅτι ὥστόσο τό κεφάλι εἶναι τόπος τῆς ζωτικῆς δυνάμεως καί ψυχῆς, τό μαρτυρεῖ καί ἄλλη πολύκλαδη πράξη. Εἶναι συχνές οἱ φορές πού τό κεφάλι χωρίζεται στίς ταφικές τελετές ἀπό τό κορμί, γιά νά θαφτῇ χωριστά μέ ἰδιαίτερη προσοχή, ὅπως μαρτυρεῖ ἡ πράξη τῶν παλαιολιθικῶν καί νεολιθικῶν αἰώνων, ἡ γιά νά μείνῃ στά χέρια τῶν ζωντανῶν, σάν ἕνα ἅγιο πᾶγμα. Οἱ Ἰσσηδόνες ἔκοβαν τό κεφάλι τοῦ νεκροῦ, τό καθαρίζαν, τό χρύσωναν καί τό ἔβαζαν σέ ναό, νά τό λατρεύουν. Οἱ Πάνηβοι τῆς Λιβυκῆς εἶχαν καί αὐτοί τό συνήθειο νά χωρίζουν τό κεφάλι ἀπό τό λείψανο τοῦ βασιλιά, νά τό μαλαματώνουν καί, βάζοντάς το σέ ναό, νά τό λατρεύουν. Τό χρυσάφι εἶναι σύμβολο ἀθανασίας καί θεϊκότητος καί ἔτσι ἐξηγοῦνται καί οἱ μαλαματένιες μάσκες στά πρόσωπα τῶν πεθαμένων. Χρυσώνοντας μέ τίς μάσκες τά πρόσωπα τῶν πεθαμένων βασιλιάδων τους, τονίζουν τήν θεϊκή ἀθανασία πού φτάσανε, περνώντας τήν κρίση τοῦ θανάτου. Ὅμοια συνήθεια (ἀπό στοργή ἢ σεβασμό, γιά νά λατρεύουν τό κεφάλι ἢ νά τό ἔχουν φυλαχτό) συναντιοῦνται σέ διαφόρους καθυστερημένους λαούς, καί οὔτε ἀπό τήν Ἑλλάδα λείπουν. Τό κομμένο κεφάλι τοῦ Ὀρφῆως μαντολογεῖ καί ἐδῶ καί ὁ μῦθος ἔχει στήν ἱστορική πράξη τό ἀντίστοιχό του. Ὁ βασιλιάς τῆς Σπάρτης Κλεομένης φύλαγε τό κεφάλι τοῦ φίλου του Ἀρχονίδα μέσα σέ ἕνα ἀγγεῖο μέ μέλι, ἀξιῶντας πῶς τό συμβουλευεταί πρὶν ἀπό κάθε ἐπιχειρήσή του. Ἀνάλογη πράξη νά φυλάνῃ τά κεφάλια μέ τήν

ἰδέαν πῶς μαντολογοῦν, συναντᾶται ἀνάμεσα στούς Ἰουδαίους καί τούς ἄλλους Σημίτες. Ἐτσι καί στήν λειψανολατρεία τῶν Χριστιανῶν, τό πιό πολύτιμο ἀπό τά λείψανα τῶν Ἀγίων τους θεωρεῖται ἡ «*κᾶρα*».

Ὅλα τοῦτα μαρτυροῦν μιά γνῶριμη, πραγματικά, ἰδέαν τῶν λαῶν, πῶς τό κεφάλι εἶναι ὁ τόπος τῆς ψυχῆς ἢ, ὅπου οἱ ψυχές εἶναι πολλές, τῆς μῆδος ἢ περισσοτέρων ἀπό τοῦτες. Γιά τόν Πλάτωνα (πού ἀπηχεῖ ἰδέες πυθαγορικές) τό κεφάλι εἶναι τό θεϊκώτατο καί κυρίαρχο μέρος μας καί τό κατοικεῖ ἡ ψυχή πού εἶναι ἕνας δαίμων. Ἐτσι καί στήν θυσιαστική πράξη τῶν Αἰγυπτίων τό κεφάλι τοῦ ζώου δέν τρώγεται μά ρίχνεται στόν Νεῖλο, ἐνῶ ἀνάμεσα στούς Πέρσες ἀφιερώνεται στόν θεό, ἔτσι πού τό ἀθάνατο μέρος τοῦ ζώου νά ξαναγυρίσῃ σέ ἐκεῖνον. Ἀπό δῶ τό κεφάλι σημαίνει συχνά τήν ζωή, εἶναι τό ἱερώτερο μέρος μας καί, ὡς το ὑψηλότερο καί τό ἱερώτερο μέρος τοῦ κορμιοῦ, συχνά ἀντιπροσωπεύει, τόσο στόν λόγο ὅσο καί στήν παράσταση, τό ὅλον. Ἐτσι εἶναι φορές πού χρησιμοποιεῖται μέ τήν ἔννοια καί τῆς ψυχῆς τοῦ νεκροῦ, ὅπως στόν στίχο τῆς Ἰλιάδας 11, 55 «*πολλάς ἰφθίμους κεφαλᾶς Ἰαίδι προϊάψειν*». Τήν ἐρμηνείαν τήν δίνει ὁ ὁμηρικός χαρακτηρισμός τῶν ψυχῶν, «*ἀμνηνᾶ κάρηνα*», κεφάλια δίχως ζωτική δύναμη (μέρος). Μιά καί ἡ ψυχή τοῦ νεκροῦ εἶναι, ὅπως θά δοῦμε, ἕνα ὁμοίωμα τοῦ ζωντανοῦ, τό εἰδωλό του σημαίνεται σάν κεφαλή, ὅπως καί ἐκεῖνος. Ὄταν πάλι οἱ Ὀρφικοί καί οἱ Πυθαγόρειοι ταυτίζουν τήν ζωτική ψυχή μέ τήν ψυχή τοῦ νεκροῦ, δηλώνουν, μέ τήν ἰδέαν πῶς οἱ ψυχές μετασαρκώνονται στά κουκκία, πῶς «*ἴσον τοι κυάμους φαγεῖν κεφαλᾶς τε τοκῆων*». Μέ τά ιδιώματα τοῦτα τοῦ κεφαλιοῦ δέν εἶναι ἄσχετες οἱ ἱεουργικές πράξεις πού βλέπουν στό κεφάλι γιά τό ὅλο: Ὅπως τό σκέπασμα τοῦ κεφαλιοῦ σέ μυητικές τελετές, τό λούσιμό του στόν καθαρμό, ἡ τό νά ρίχνουν στάχτες ἢ χρώματα πάνω του ὡς σημάδι ταπεινώσεως, λύπης ἢ πένθους. Μέ τήν ἱερότητα τοῦ κεφαλιοῦ συμπορεύονται καί οἱ κίνδυνοί του. Ὡς τόπος μέ τόσα ἀνοίγματα, δίνει νά μπαμβογαίνονται τά πνεύματα, εἴτε τά θεϊκά, ὅπως στήν ἔμπνευση, εἴτε καί τά κακόπραγα, πού βλάπτουν. Ἐτσι διάφορα ταμποθ ἐμποδίζουν τό ἄγγιγμα τοῦ κεφαλιοῦ ἢ τό νά στέκῃ κανεῖς ἀπό πάνω του, καί ἄλλα τό προστατεύουν ἀπό τίς κακές ἐπιρροές καί τά μάγια.

Τό στοιχεῖο, τέλος, πού κάνει τό κεφάλι τόπο τῆς ψυχῆς, δέν εἶναι τό μυαλό ὡς ἔδρα τῆς νοήσεως, γιατί ἡ λειτουργία του αὐτή εἶναι ὑστερώτερη γνώση. Εἶναι τά ὄργανα τῆς ὁράσεως, τῆς ἀκοῆς, τῆς ὁσφρήσεως καί τῆς γεύσεως· ὁ θάνατος ἀπό τό κόψιμο ἢ τό χτύπημα τοῦ κεφαλιοῦ ὁ παλμικός χτύπος τῆς κροταφικῆς ἀρτηρίας πού θεωρεῖται τό σάλεμα τῆς ψυχῆς· ἴσως ἡ ἰδέαν πῶς κάθε κρανιακός πόνος εἶναι ἀπό τό τριβέλισμα κάποιου ζώου μικροῦ (ἀπ' ὅπου ἴσως, γιά νά φύγῃ τό ζῶο τοῦτο, τά τρυπήματα σέ κρανία τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς).

τό μυαλό, ὡς τό πιό μεγάλο «*μεδούλι*» τοῦ κορμιοῦ ὁ λόγος· τά μάτια, τά μαλλιά καί τό σάλιο πού εἶναι τόποι τῆς ψυχῆς· καί ἡ μύτη καί τό στόμα, ἀπ' ὅπου μπαμβογαίνει ἡ ἀναπνοή, πού εἶναι, καθώς θά δοῦμε, ἡ ψυχή ἡ ἰδία.

ΤΑ ΜΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΥΧΙΑ

Ἄμα πεθάνῃ ὁ νοικοκύρης, παίρνουν λίγες τρίχες ἀπό τά μαλλιά του, κόβουν κι ἕνα νυχάκι, τά τυλίγουν σέ σβῶλο κερὶ καί τά κρύβουν στά θεμέλια, στό ὑπόγειο τοῦ σπιτιοῦ, γιά νά μείνῃ ἀπό τόν νοικοκύρη κάτι μέσ στό σπίτι.

Ζητήμ. Ἑλλ. Λαογρ. Α' 114

Ὅπως κάθε στοιχεῖο τοῦ κορμιοῦ πού χωρίζεται ἀπό αὐτό, ἔτσι τά Νύχια καί τά Μαλλιά, πού χωρίζονται ἀπό τό κορμί χωρίς νά τό μισερώνουν, εἶναι ὑποκατάστατα τοῦ προσώπου. Ὅτι ὥστόσο δίνει στά ὑποκατάστατα τοῦτα μιά ξεχωριστή σημασία, εἶναι πῶς μεταγλώνουν (ἀκόμη καί τοῦ πεθαμένου μέσα στόν τάφο του) καί ξαναμεγλώνουν ὅταν κοποῦν. Ἐτσι σχετίζονται ἐπίμονα μέ τήν ἰδέαν τῆς ἀνανεώσεως τῆς ζωῆς (τά νύχια, κατά μία παράδοση, εἶναι τά ἀπομεινάρια ἀπό τό ἀθάνατο δέρμα τῶν πρωτοπλάστων), καί γίνονται καί αὐτά τόπος τῆς ζωτικῆς δυνάμεως, τῆς ζωῆς ἢ ψυχῆς, καί, γενικά, τῆς δυνάμεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐπίμονη, ἔτσι, εἶναι, ἀνάμεσα στούς λαούς, ἡ ἰδέαν πῶς ἡ δύναμη τοῦ ἀνθρώπου βρίσκεται στά Μαλλιά καί χάνεται ἅμα κοποῦν. Στό παλιό Μεξικό καί στήν Εὐρώπη, πρὶν νά σκοτώσουν τόν μάγο ἢ τήν μάγισσα, τούς ἔκοβαν τά μαλλιά, γιά νά τους κόψουν τήν δύναμή τους. Οἱ μάγοι καί οἱ ἱερεῖς καί οἱ βασιλιάδες, πού ἡ δύναμή τους πρέπει νά μένῃ πολλή, δέν κόβουν τά μαλλιά τους. Ἡ ἰδέαν πῶς τά μαλλιά εἶναι τόπος τῆς δυνάμεως, εἶναι καί τῶν Ἑλλήνων. Τά μαλλιά τῆς Μέδουσας εἶναι τό παλλάδιο τῆς Τεγέας. Ὄταν ὁ Δίας τινάζει τά μαλλιά, ὀλάκερος ὁ Ὀλυμπος ταρακουνιέται. Τόπος τῆς δυνάμεως τά Μαλλιά, εἶναι καί τόπος τῆς ψυχῆς, καί ἅμα κουρεύουν τό παιδί, τοῦ ἀφήνουν μιά τούφα μαλλί, ὅπου νά μείνῃ ἡ ψυχὴ ἢ μιά ἀπό τίς ψυχές τους. Ἀπό ἐδῶ ἡ ἰδέαν πῶς ἡ ὑπερδύναμη ἢ ζωὴ ἢ ψυχὴ, βρίσκονται μέσα στά μαλλιά ἢ σέ ξεχωρὲς τρίχες τοῦ κεφαλιοῦ ἢ τοῦ κορμιοῦ, καί χάνονται σάν οἱ τρίχες αὐτές χαθοῦν.

Τόπος τῆς δυνάμεως, τῆς ζωῆς ἢ ψυχῆς, τά μαλλιά καί τά νύχια ἀνακρατοῦν καί μεταδίδουν τά ιδιώματα τοῦ προσώπου. Οἱ Ἀράντα τῆς κεντρικῆς Αὐστραλίας κάνουν ζώνη τά μαλλιά τοῦ πεθαμένου καί τά φοροῦν στόν πόλεμο, μέ τήν ἰδέαν πῶς παίρνουν καί τά χαρίσματά τους. Ἄν πεθάνῃ ἀκριβὸς συγγενῆς ἀνάμεσα στούς Τλινγκίτ τῆς βόρειας Ἀμερικῆς, ἕνα νύχι του καί μιά τούφα μαλλιά μπαίνουν στήν ζώνη μῆς κόρης τοῦ γένους του, γιά νά ξαναγεννηθῇ ὁ νεκρὸς ἀπὸ ἐκεῖνη.

Εἶναι ἀνάμεσά μας μεριές πού κόβονται καί πού φυλάγονται τὰ νύχια τοῦ Νεκροῦ γιά νά μείνη καί ἡ τύχη του μέσα στό σπίτι. Γιά νά γνωρίζουν τόν χαρακτηῖρα κάποιου ἄλλου, οἱ ἱάπωνες πίνουν μέσα σέ νερό τὰ ἀπονυχίσματά του. Οἱ γυναῖκες τῆς Ἱερουσαλήμ κάνουν τόν ἄνδρα τους νά φάη ἀπό τὰ νύχια τους ἢ τὰ μαλλιά καί ἔτσι νά μεγαλώσῃ ὁ ἔρωτάς τους. Οἱ ζωντανοί, πάλι, κόβουν τὰ μαλλιά τους καί τὰ προσφέρουν στόν νεκρό, νά τόν τονώσουν (παρ. 69).

Τό κόψιμο, ἀπό τήν ἄλλη, τῶν Μαλλιῶν πολύ σταθερά συναντιέται καί στίς μυητικές τελετές (στήν ἐνήβωση, στόν γάμο, στόν καθαρισμό: τῆς λεχωνιάς, τῆς ἀρρώστιας, τοῦ πένθους, τοῦ ταξιδιοῦ καί τοῦ φόνου). Εἶναι ἕνας τύπος συμβολικοῦ θανάτου καί τὰ κομμένα μαλλιά παίρνουν τήν θέση τοῦ συμβολικοῦ λειψάνου. Εἶναι πάλι περιστάσεις ἢ καιροί πού τὰ Μαλλιά καί τὰ Νύχια δέν μπορεῖ νά κοποῦν χωρίς κίνδυνο, ὅπως τῶν παιδιῶν καί τῶν κοριτσιῶν στήν ἐνήβωση, τῆς γυναίκας στήν ἐγκυμοσύνη της, κάποτε τὰ μαλλιά τῶν πολεμιστῶν, ἢ ἐκείνων πού ταξιθεύουν. Ἰδια εἶναι ἡ περίσταση τοῦ Ναζη-ραίου πού κουρεύεται μονάχα σάν τελειώση ἡ καθιέρωσή του.

Σέ ὅλα τοῦτα τό πρόσωπο βρίσκεται σέ κατάσταση ιερότητας ἢ ταμπού, καί κάθε ἐνέργεια πάνω στόν τόπο τῆς δυνάμεώς του ἢ τῆς ψυχῆς, θεωρεῖται ἐνέργεια παρακινδυνευμένη. Σημαντική περίσταση πού τό πρόσωπο μπαίνει ἀπό μόνο του σέ ταμπού, εἶναι τό ἴδιο του τό τάμα νά μή κόψῃ τὰ μαλλιά του πρίν νά καταφέρῃ τόν σκοπό πού βάζει. Τέτοια τάματα ἔχουμε ἀνάμεσα σέ φυλές τῶν ἀρχαίων Γερμανῶν, στούς Ρωμαίους, στούς Σάξωνες καί τούς Ἑλληνες, καθὼς τό τάξιμο τοῦ Πηλέως, πού τάζει τὰ μαλλιά τοῦ Ἀχιλλέως, ἄν γυρίσῃ, στόν Σπερχειό, καί τῆς Βερενίκης πού τάζει τήν πολυῦμνητη κόμη. Ἔτσι τό κόψιμο τῶν Μαλλιῶν καί τῶν Νυχιῶν, καί μάλιστα προσώπων ιερῶν, εἶναι σωστή ἱερουργία. Τὰ μαλλιά ἢ τὰ νύχια τους κόβονται πάνω στόν ὕπνο τους ἢ ὁ κουρέας βρίσκεται κάτω ἀπό μίasma βαρύ ἢ τό κούρεμα τοῦ λαοῦ γίνεται μίαν ἱερή καί ἐπίσημη ἡμέρα. Εἶναι φορές πού, σάν κόβονται μαλλιά ἀρχηγῶν, γίνεται καί ἱερουργική ἀνθρωποφαγία. Ἀνάλογες δεισιδαιμονίες ἀνάμεσα στούς Ἑλληνες μαρτυρεῖ τό πυθαγόρειο σύμβολο, «ἀπονυχίσμασι καί κουραῖς μή ἐπουρεῖν μηδέ ἐφίστασθαι»· ἕνα ἄλλο πού συμβουλεύει νά φτύνωνται τὰ ἀποκόμματα καί ἡ πρόληψη νά μή κόβωνται τὰ νύχια καί τὰ μαλλιά σέ θρησκευτικό πανηγύρι. Ὅλα τοῦτα τὰ διαπερνᾷ ἕνας φόβος διπλός, πρῶτα πώς ἀναστατώνεται ἡ φυσική τάξη (ἴσως μέ τό ξαπόλυμα τῆς δυνάμεως πού βρίσκεται μέσα στά Μαλλιά: καί ἀπό ἐδῶ εἶναι πού συχνά μεταχειρίζονται τὰ κομμένα μαλλιά γιά νά φέρνουν

ἀστροπελέκια καί μπόρες). Ὁ ἄλλος φόβος εἶναι μή τὰ νύχια καί τὰ μαλλιά πέσουν στά χέρια κακόβουλων μάγων. Ἔτσι καί τὰ καῖνε συχνά σάν κοποῦν ἢ τὰ κρύβουν σέ σίγουρο μέρος. Κάποτε καί τὰ θάβουν κάτω ἀπό δένδρα ἢ τὰ τοποθετοῦν ἀνάμεσα στά κλαδιά (σύμβολα καί αὐτά τοῦ ἀνανεώματος τῆς ζωῆς), ἢ τὰ τοποθετοῦν σέ χώρους ἱερούς, ὅπως ναούς καί κοιμητήρια. Εἶναι τέλος φορές πού τό φύλαγμα τοῦτο τῶν Νυχιῶν καί τῶν Μαλλιῶν συνδέεται μέ τίς χριστιανικές προσδοκίες: Καλοφυλάγονται τὰ νύχια καί τὰ μαλλιά, νά τὰ ξαναβρῇ ὁ πεθαμένος τήν ἡμέρα πού θά ἀναστηθοῦν οἱ Νεκροί, καί νά μή ψάχνῃ νά τὰ βρῇ σέ ἐκείνη τήν ἀναστάτωση μέσα.

ΤΟ ΣΑΛΙΟ

Καί πτύσας εἰς τὰ ὄμματα αὐτοῦ, ἐπηρώτα αὐτόν·

«εἴ τι βλέπεις;»

καί ἀναβλέψας ἔλεγεν· «βλέπω ἀνθρώπους...»

κ. Μάρκ. 8, 23 κ.έ.

Επίμονες συνήθειες παρουσιάζουν τό σάλιο ὡς τόπο τῆς ζωτικῆς δυνάμεως ἢ ψυχῆς, καί ἔτσι ἰκάνο νά μεταδίδῃ τὰ ιδιώματα καί ἀπό τήν ἄλλη νά στομῶνῃ τό κακό καί τὰ πνεύματά του. Στόν σχετισμό του μέ τήν ζωτική ψυχὴ συνεργοῦν βέβαια τό στέρεμά του στόν θάνατο, ἡ σχέση του μέ τήν ἀναπνοή καί ἀκόμη τό ὅτι πάνω σέ νευρικές ταραχές λιγοστεύει ἢ αὐξάνεται. Ἔτσι ἀνάμεσα στά ἄλλα ἐγκώμια τοῦ βαβυλωνιακοῦ Μαρντούκ, ὡς Θεοῦ τῆς Ζωῆς, τοῦ λένε οἱ ὕμνοι του πώς «τό Σάλιο τῆς Ζωῆς εἶναι δικό σου». Ὡς τόπος τῆς ζωτικῆς ψυχῆς εἶναι μέρος ἢ φορέας τῆς προσωπικότητας, ὅπως τό μαρτυροῦν λόγοι παροιμιακοί, δικοί μας καί ξένοι: «εἶναι φτυστός ὁ πατέρας του», πού σημαίνουν πώς μοιάζει κανεῖς τοῦ γονιοῦ του ἢ ἄλλου προγόνου. Ἔτσι καί ἕνας ἀπό τούς τρόπους νά γεννοῦν παιδιά, εἶναι καί ὁ τρόπος μιᾶς φυλῆς τοῦ Καυκάσου, ὅπου ἡ γυναῖκα πίνει τό σάλιο τοῦ ἀνδρός της. Ἡ ἴδια ἰδέα βρίσκεται σέ μύθους κοσμογονικούς, ὅπου διάφορα πρόσωπα (καί κάποτε καί νησιά καί βουνά) γεννιοῦνται ἀπό τό σάλιο τῶν Θεῶν. Εἶναι φορές πού τό σάλιο παριστάνεται κιόλας νά μιλά, προμηνύοντας τόν κίνδυνο πού πλησιάζει.

Ὡς μέρος ἔτσι καί φορέας τῆς προσωπικότητας, εἶναι ἀπό τίς ὕλες πού παραχρησιμεύουν στήν μαύρη μαγεία. Γιά αὐτό καί φυλάγονται πολύ, οἱ βασιλιάδες κιόλας καί ἄλλα πρόσωπα ἱερά, μή πέσῃ τό σάλιο τους στά χέρια τῶν μάγων. Σάν τέτοιο, πάλι, μεταδίδει τήν

ψυχὴ ἢ κάποια ἀπό τὰ ιδιώματά της. Ἔτσι, ὅπως σμίγουν ἢ ἀλλάζουν τό αἷμα τους γιά νά γίνουν ἀδελφοποιτοί, τό ἴδιο γίνεται καί μέ τό σάλιο: ἀνταλλάζοντας ἢ σμίγοντας τό σάλιο τους, ἀνταλλάζουν ἢ σμίγουν τίς ψυχές τους. Ὁ ἀκριδοδιώχτης μάγος τοῦ Βελουχιστάν μεταδίδει τὰ χαρίσματά του φτύνοντας στό στόμα τόν διάδοχό του. Ὁ μάντης Πολύιδος δίδαξε στόν Γλαῦκο τήν μαντική· μά, τήν ὥρα πού μίσησε, τόν ἔβαλε νά τοῦ φτύσῃ στό στόμα του, καί ἐκεῖνος ξέμαθε τήν τέχνη. Ὡς μέρος καί φορέας τῆς προσωπικότητας καί τῆς ψυχῆς, τό Σάλιο κατασταίνει ἕνα σύνδεσμο ἀνάμεσα στά πρόσωπα ἢ ἀνάμεσα στά πρόσωπα καί στά πράγματα: μίαν *κοινωνία*. Ἡ κύρια ἱερουργία στήν μύηση μέλους τῆς μυητικῆς ἐταιρείας τῶν Ἀἰσάουα τοῦ Μαρόκου, εἶναι νά φτύσῃ ὁ ἀρχηγός στό λαρύγγι τοῦ νεοφύτου. Ὄταν οἱ δουλοπάροικοι ἐπαναστατοῦσαν κατὰ τῶν Ἀγγλων φεουδαρχῶν, εἶχαν ἐπίσημο ὄρκο τους νά μαζεῦνται γύρω σ' ἕνα λιθάρι καί νά φτύνουν ἀπάνω. Ἡ πράξη φαίνεται νά ὀριζόταν ἀπό τήν ἰδέα πώς, σμίγοντας τό σάλιο τους, ἔσμιγαν καί μεταξύ τους, καί πώς ἡ σκληράδα τοῦ λιθarioῦ (οἱ ὄρκοι πάνω σέ λιθάρια εἶναι συχνοί) γινόταν καί τοῦ δεσμοῦ τους. Ἡ ἰδέα τῆς κοινωνίας στέκει κάτω καί ἀπό τό συνήθειο νά φτύνουν τούς ἄλλους ἢ τὰ πράγματα, σάν θέλουν νά χαιρετίσουν ἢ νά εὐχαριστήσουν, ἢ τούς ναούς τους ἢ τίς πέτρες τίς ἱερές, σάν εἶναι νά τὰ προσκυνήσουν.

Ἀπό τήν ἰδέα, πάλι, πώς τό σάλιο φέρνει μαζί του κάτι ἀπό τήν προσωπικότητα, ξεπηδᾷ ἡ ἰδέα πώς μπορεῖ καί νά παίρνῃ μαζί του κάτι πού βασανίζει τό πρόσωπο, γλυτώνοντάς το ἀπό αὐτό. Ἔτσι τό φτύσιμο εἶναι ἕνας τρόπος νά ρίχνῃ κανεῖς ἀπό πάνω του τό κακό, τήν ἀρρώστια, τόν κόπο ἢ τὰ κρίματά του. Ἀπό τήν ἰδέα τούτη καί ἀπό τήν ἰδέα πώς, ὡς τόπος τῆς ζωτικῆς ψυχῆς, εἶναι φορτωμένο ἀπό μία μυστηριακὴ δύναμη, τό Σάλιο προστατεύει ἀπό πρόσωπα καί ἀπό πράγματα, ἀπό τό μάτι τό κακό, ἀπό τούς δαίμονες καί ἀπό τὰ μάγια. Εἶναι, ἔτσι, φορές πού φτύνουν τὰ δένδρα τους ἢ τριγυρίζουν τό χωράφι μέ ἄχυρα πού τὰ σαλιώνουν, καί ὁ κλέφτης δέν μπορεῖ νά τὰ σιμώσῃ. Τό ἴδιο, φτύνουν ἀκούγοντας ἢ βλέποντας κακοσῆμαδα πράγματα ἢ πρόσωπα ἢ ζωντανά, ἢ φτύνουν καί μάλιστα στόν κόρφο τους, γιά νά ἀποδιώξουν κάποιο κακό, καί συχνά μάλιστα τὰ παιδιά, πού, καθώς εἶναι λιγοδύναμα, παραπέφτουν στά μάγια καί στό μάτι. Ἀνάμεσα στούς Μαντίγκα, φυλὴ Τελούγκου τῶν Ἰνδιῶν, ἡ ἱέρεια, πού θεωρεῖται ἐσάρκωση μιᾶς θεᾶς, χορεύοντας ἕνα φρενιασμένο χορό, ἀναμπαίζει τούς λατρευτές της καί φτύνει καταπάνω τους, πού πιστεύεται

πὼς τούς καθαρίζει ἀπό τόν ρύπο τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματός τους. Ἔτσι καί γίνεται τό Φτύσιμο ἕνα ἀπό τὰ στοιχεῖα τοῦ ξορκισμοῦ τῶν δαιμόνων. Τό τριπλό φτύσιμο εἶναι συνηθισμένο ξόρκι τῶν Αὐστραλῶν γιά τήν δύναμη τῶν πνευμάτων. Στό βάπτισμα τῶν Ὁρθοδόξων ὁ παπᾶς, ἀφοῦ ρωτήσῃ τόν νονό τρεῖς φορές ἂν ἀπαρνιέται τόν Σατανᾶ, τοῦ λέει «καί ἐμφύσησον καί ἐμπτυσον αὐτῷ», καί ἐκεῖνος ἔτσι καί κάνει. Στό βάπτισμα πάλι τῶν Καθολικῶν ὁ λειτουργὸς ξορκίζει τό παιδί καί μέ τό σάλιο του τοῦ ἀλείφει τὰ ρουθούνια καί τὰ αὐτιά του. Ἡ χρῆση τούτη τοῦ σάλιου στήν ὀνοματοδοσία τοῦ παιδιοῦ φαίνεται νά εἶναι γενικώτερη συνήθεια. Ἀνάμεσα στούς Μαντίγκοι καί τούς Μπαμπάρα τῆς δυτικῆς Ἀφρικῆς, ὁ ἱερέας φτύνει τρεῖς φορές στό πρόσωπο τοῦ παιδιοῦ ὅταν τοῦ δίνουν τό ὄνομά του. Ἀνάμεσα στούς Μπανυόρο τοῦ Οὐγκάντα, τήν 3ῃ ἢ 4ῃ μέρα ἀφοῦ γεννήθηκε τό παιδί, ὁ ἱερέας τό παρουσιάζει στά προγονικά πνεύματα, γυρεύοντάς τους νά τοῦ εἶναι καλόγνωμα καί, σέ κάθε του δέηση, τό φτύνει. Ὄταν ὁ Μωάμεθ ὀνόματισε τόν ἔγγονό του Χασάν, λέγεται πώς ἔκανε τό ἴδιο. Ὁ Πέρσιος ἀναμπαίζει τίς συγγένισσες πού ἀλείβουν μέ σάλιο τό κούτελο τοῦ παιδιοῦ, ὅταν τοῦ δίνεται τό ὄνομά του. Ὅτι στίς συνήθειες αὐτές τό σάλιο εἶναι, ὅπως καί στό χριστιανικό βάπτισμα, ἀποτρεπτικό, δέν φαίνεται νά χωράῃ ἀμφιβολία.

Ἔτσι τό Σάλιο εἶναι καί ἕνα δραστικό θεραπευτικό, γιατί διώχνοντας τούς δαίμονες καί καθαρίζοντας τὰ μολέματα, διώχνει καί τῆς ἀρρώστιας τόν δαίμονα ἢ καθαρίζει ἀπό τό μόλεμά της. Διάφορες ἀρρώστιες, ὅπως ὁ πονοκέφαλος ἢ τό φλόγωμα τῶν ματιῶν (στήν Ἰαπωνία, στήν Κίνα, στήν ἀρχαία Ρώμη) γιатρεύονται μέ τό σάλιο. Τό ἴδιο ὁ Ἰησοῦς γιатρεύει τόν τυφλό φτύνοντάς τον στά μάτια ἢ φτιάχνοντας μέ τό σάλιο πηλό καί ἀλείφοντάς του τὰ μάτια. Ἀκόμη καί σήμερα ὀρισμένοι βορεινοὶ λαοὶ γιатρεύουν ἀρρώστιες τῶν ματιῶν μέ τό πρωνιό ἢ «νηστικό» πού τό λένε, σάλιο.

Καθαρίζοντας, ἔτσι, ἢ στομώνοντας τό κακό, τό Σάλιο φέρνει τήν καλή τήν τύχη. Ἔτσι φτύνουν τὰ σύνεργα στήν ἀρχὴ τῆς δουλειᾶς ἢ τὰ χέρια τους πρίν ἀπό τήν μάχη (ὅπως οἱ Ρωμαῖοι καί οἱ Ἰαπωνέζοι πολεμιστές) ἢ πρίν ἀπό κάποια σπουδαία δουλειά ἢ τό πρῶτο νόμιμα πού κερδίζουν.

Σέ χαμηλότερα, τέλος, σκαλιά τοῦ πολιτισμοῦ, τό φτύσιμο εἶναι πράξη ἢ σημάδι περιφρονήσεως ἢ μισήμοι, συνήθειο πού κρατήθηκε ἴσαμε τώρα. Τό φτύσιμο ἐδῶ μπορεῖς νά τό πεῖς μία κατὰρα ἐνσωματωμένη στό σάλιο.

Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΑΙΜΑ - ΑΙΜΟΨΥΧΗ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΖΩΤΙΚΗΣ ΨΥΧΗΣ

Η γάρ ψυχή πάσης σαρκός αίμα αὐτοῦ ἐστι· Λευιτ, 17, 14 unde exsanguis mortui discuntur, Serv. in Virg. Aen. 3, 67

Εύκολη είναι η παρατήρηση πώς, όταν τό ζωντανό χάνη τό αίμα του, άτoνεΐ ή πεθαΐνει. Έτσι οικουμενική είναι ή πίστη πώς τό Αΐμα είναι ή ζωή ή ό τόπος τής ζωής καΐ παραπέρα τής ψυχής του ανθρώπου καΐ του ζώου. «Ψυχή πάσης σαρκός αίμα αὐτοῦ ἐστι» κατά τόν ιερό νόμο τών Έβραίων, καΐ κατά τόν έργο «περί ιερής νούσου» «όρώντες άποσφαζόμενους τούς ανθρώπους καΐ τό αίμα ρέον έκ του σώματος, τουτο νομΐζουνσιν εΐναι τήν ψυχήν τῷ ανθρώπῳ». Ότι στήν όρατή της παράσταση ή ψυχή τούτη θεωρεΐται νά εΐναι ό άχνός πού αναδΐδεται από τό χυμένο αίμα, τό μαρτυρεΐ, κατά μΐαν έρμηνεία, τό έλληνικό όνομα τής ζωτικής ψυχής, θυμός, πού σχετΐζεται μέ τό θυειν (παράβαλε καΐ τό θυμιάω) καΐ εΐναι, έτσι, παράλληλο μέ τό λατινικό Fumus. Έτσι ή ψυχή παριστάνεται σάν καπνός· βγαΐνει μαζί μέ τό αίμα από τήν πληγή· τό χυμένο αίμα βογγά καΐ γυρεύει έκδΐκηση (καΐ παύει μόλις τό ρουφήξη ή γής ή τό σκεπάσουν μέ χῶμα).

Ή ιδέα πώς τό Αΐμα εΐναι τόπος τής ζωής καΐ τής ψυχής, κάνει νά ανακλαδΐξη πολύμορφη πάνω του πράξη. Ότι στήν άρχή τό αίμα εΐναι γενική καΐ ευχάριστη τροφή, τό μαρτυροῦν διάφοροι πρωτόγονοι λαοΐ πού μέ ευχαρίστηση εξακολουθοῦν νά τό πΐνουν. Μέ τήν ιδέα ώστόσο πώς σέ έτοῦτο στέκει ή ψυχή καΐ μέ τά διάφορα παραπέρα ταμπού πού προστατεύουν τό ζῶο καΐ δέν συγχωροῦν παρά τόν θυσιαστικό του μονάχα σκοτωμό, τό αίμα προσφέρεται μονάχα στους δαΐμονες καΐ τούς θεούς, ένῶ γιά τούς ανθρώπους τό δοκίμασμά του ή έμποδΐζεται όλότελα ή γίνεται ιερουργΐα. Έτσι στήν θυσιαστική πράξη τό αίμα προσφέρεται σταθερά στόν θεό, νά του τονώση τήν δύνάμη του. Έδῶ ή βρέχουν μέ αυτό τήν πέτρα ή τήν στήλη τήν ιερή ή τό εΐδωλο του θεοῦ, ή ραντΐζουν τό αίμα ή τό χύνουν στόν βωμό ή, προσφορά τών χθονίων δαιμόνων καΐ θεῶν, στους λάκκους τής θυσίας. Τό ίδιο στήν νεκρολατρεία τό αίμα προσφέρεται στόν νεκρό γιά τροφή του. Από έδῶ προέρχεται ή πίστη και στήν μυστικιστική δαιμονολατρεία πώς οΐ δαΐμονες λιχουδεύονται τά αίματα, καΐ ή πράξη τής μαγείας νά κράξη τά πνεύματα μέ αίμα. Εΐναι πάλι φορές πού οΐ ΐδιοι οΐ λατρευτές προσφέρουν τό αίμα τους στόν θεό, όπως οΐ προφήτες του Βάαλ, οΐ λειτουργοΐ τής Κυβέλης καΐ Συρίας Θεάς, οΐ Πέρσες στό πανηγύρι τών δυό τους μαρτύρων. Ό άνθρωπος όμως κινδυνεύει άν το πιη, γιατί άνήκει στόν θεό ή καταπΐνει τήν ψυχή του ζώου. Πρόσεχε «ίσχυρῶς του μή φαγεΐν αίμα, όπΐ τό αίμα αὐτοῦ ψυχή», λέει ό νόμος τών Έβραίων, καΐ «έπιστήσω τό πρόσωπόν μου, φοβερίζει ό ΐαβέ, έπί τήν

ψυχήν τήν έσθουσαν αίμα καΐ άπολῶ αὐτήν έκ του λαοῦ αὐτῆς» πᾶς ό έσθων αὐτό έξολοθρευθήσεται». Όπου, άντίθετα, έξακολουθεΐ ή άρχαΐα ώμοφαγική πράξη καΐ οΐ άνθρωποι χρωστοῦν νά δοκιμάσουν τό αίμα γιά νά πάρουν τήν ζωτική δύνάμη του ή νά μεταλάβουν από τήν οὐσία του θεοῦ πού ταυτΐζεται μέ τό θυμα τους, ή πράξη γίνεται ιερουργΐα. Ή αΐμοποσία έτσι συναντιέται σέ κάθε ιερουργική ώμοφαγΐα, όπου ό μύστης, μαζί μέ τό κρέας, δοκιμάζει άναγκαστικά καΐ τό αίμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ή ώμοφαγΐα τών Άράβων, πού τήν άρχΐζουν πΐνοντας τό αίμα του ζώου. Στήν ΐδια ιδέα στηρΐζεται καΐ ή άντίστοιχη πράξη τής καννιβαλικής αΐμοποσίας, πού συναντιέται σέ διαφόρους πρωτογόνους λαούς καΐ άναφέρεται γιά άλλους άρχαΐους. Ή τονωτική δύνάμη του αίματος, πού παρακινεΐ στήν αΐμοποσία αὐτή, φανερῶνεται καΐ σέ άλλες ιερουργΐες, όπως όταν χύνεται αίμα γιά νά γονιμέψη τό τοτέμ ή τήν Γῆ, ή γιά νά δυναμώση τήν ψυχή του πεθαμένου. Όταν τό πΐνουν οΐ ψυχές τών νεκρῶν, ξαναβρίσκουν γιά λίγο τήν συνείδηση, δηλαδή τήν ζωή τους. Από τήν ιδέα αὐτή φαΐνεται νά γεννιέται καΐ ό θεσμός τής βεντέτας. Πΐνοντας ό σκοτωμένος τό αίμα του φονιά, παίρνει τήν ζωή ή ψυχή του πού βρΐσκεται μέσα του καΐ ξαναπαΐρνει, έτσι, από τήν ζωή πού στερήθηκε ό,τι ή θυσΐα του φονιά του μπορεΐ νά του δῶση. Έτσι καΐ όταν τόν θάνατο του φονιά τόν άντικαθιστά ό καθαρός, τήν θέση του φονιά τήν παίρνει ένα σφαχτάρι.

Από τήν ιδέα τής τονωτικής δυνάμεως του αίματος βγαΐνει ή ιδέα τής θεραπευτικής δυνάμεως του. Οΐ Αὐστραλοΐ ποτΐζουν μέ ανθρώπινο αίμα τούς άρρώστους καΐ τούς γέρους τους, γιά νά τούς γΐάνουν καΐ νά τούς δυναμώσουν. Στο ρωμαΐκό άμφιθέατρο άρρωστοι, γέροι, σακάτηδες ρΐχνονται στά κορμΐα χτυπημένων μονομάχων καΐ τούς πΐνουν τό αίμα. Από τήν ΐδια ιδέα βγαΐνει καΐ ή χρήση του αίματος σέ άναγεννητικές τελετουργΐες. Γνώριμο εΐναι τό αΐμάτινο λουτρό του μουμένου, τό Ταυροβόλιον, στά μυστήρια του Άττι καΐ τής Κυβέλης. Άνάμεσα σΐς ιερουργΐες τής άναδειξεως του βασιλιά όρισμένων βασιλείων τών Χάουσα τής Βόρειας Νιγηρίας, συναντιέται ένα όμοιο λουτρό μέ αίμα ταύρου. Στά Θεσμοφόρια τής Κυρήνης οΐ τελέστριες άλείβουν τά χέρια τους καΐ τά πρόσωπα μέ αίμα από τά θυμάτά τους. Από τήν ριζική, πάλι, ιδέα του τόπου τής ψυχής βγαΐνει καΐ ή ιδέα γιά τήν έμπνευστική ένέργεια του αίματος. Ή ιέρεια τής Γῆς στήν άχαΐκή Αΐγείρα πΐνει, γιά νά προφητέψη, αίμα ταύρου. Τό ίδιο ή παρθένα ιέρεια του Άπόλλωνος Δειραδιῶτη στό Άργος πΐνει, γιά νά έμ-

πνευσθΐ από τόν θεό, αίμα προβατίνας. Γνώριμη, πάλι, εΐναι ή συνήθεια του άδελφοποιημοῦ μέ τό σμίξιμο του αίματος, πού συναντιέται σέ όλη τήν γῆ καΐ σέ όλα τά σκαλοπάτια. Τά πρόσωπα πού άδελφώνονται σμίγουν τό αίμα τους ή ραντΐζονται μέ αίμα τρίτου. Στήν πρώτη περίπτωση ή σμίγουν τό αίμα τους άπάνω σέ ένα πρᾶγμα ιερό ή τό τρίβουν πάνω σΐς άνοιχτές τους πληγές ή πΐνουν ό ένας αίμα του άλλου, είτε βυζαΐνοντάς το από τήν πληγή είτε καΐ σμίγοντάς το μέ τροφή ή πιστό, πού τά τρώνε ή τά πΐνουν. Τό άποτέλεσμα δέν εΐναι μΐα συγγένεια συμβολική ή τεχνητή, μά σμίξιμο τής ζωής ή ψυχής τών άδελφοποιτῶν, έτσι πού ό καθένας τους, υπερασπΐζοντας τήν ζωή του άλλου, νά υπερασπΐζη τήν δική του. Άνάμεσα στους Έλληνες λείπουν τά σημάδια τής πράξεως αὐτῆς, ΐσως γιατί τήν άντικαθιστά ή συμποσιακή μετάληψη του κρασιοῦ, πού παίρνει τήν θέση του αίματος. Μΐα γνώριμη στους Έλληνες μορφή τής πράξεως αὐτῆς εΐναι ό άνάλογος δεσμός πού καθιστά τήν χρήση του αίματος στόν όρκο. Τά πρόσωπα δέν άνταλλάζουν τό αίμα τους, μά κοινοῦν μεταξύ τους πΐνοντας από τό αίμα, ζώου ή ανθρώπου, ή βουτῶντας σέ αὐτό τά χέρια τους (συμβολικά: πώς παίρνουν τάχα νά φᾶνε). Εΐναι μΐα μετάληψη πού κατασταΐνει άνάμεσα στά πρόσωπα ή (έπειδή τό θυμα σφάζεται θυσιαστικά) καΐ άνάμεσα σέ έτοῦτα καΐ στους Θεούς, μΐα κοινωνΐαν. Εΐναι φορές πού ή συμφωνΐα γίνεται όλόΐσια άνάμεσα στά πρόσωπα καΐ στόν θεό, όπως ή συνθήκη πού κατασταΐνει ό Μωϋσης άνάμεσα στόν Ίσραήλ καΐ στόν θεό του. Τό μισό έδῶ από τό αίμα τών σφαγείων τό χύνει στό θυ-

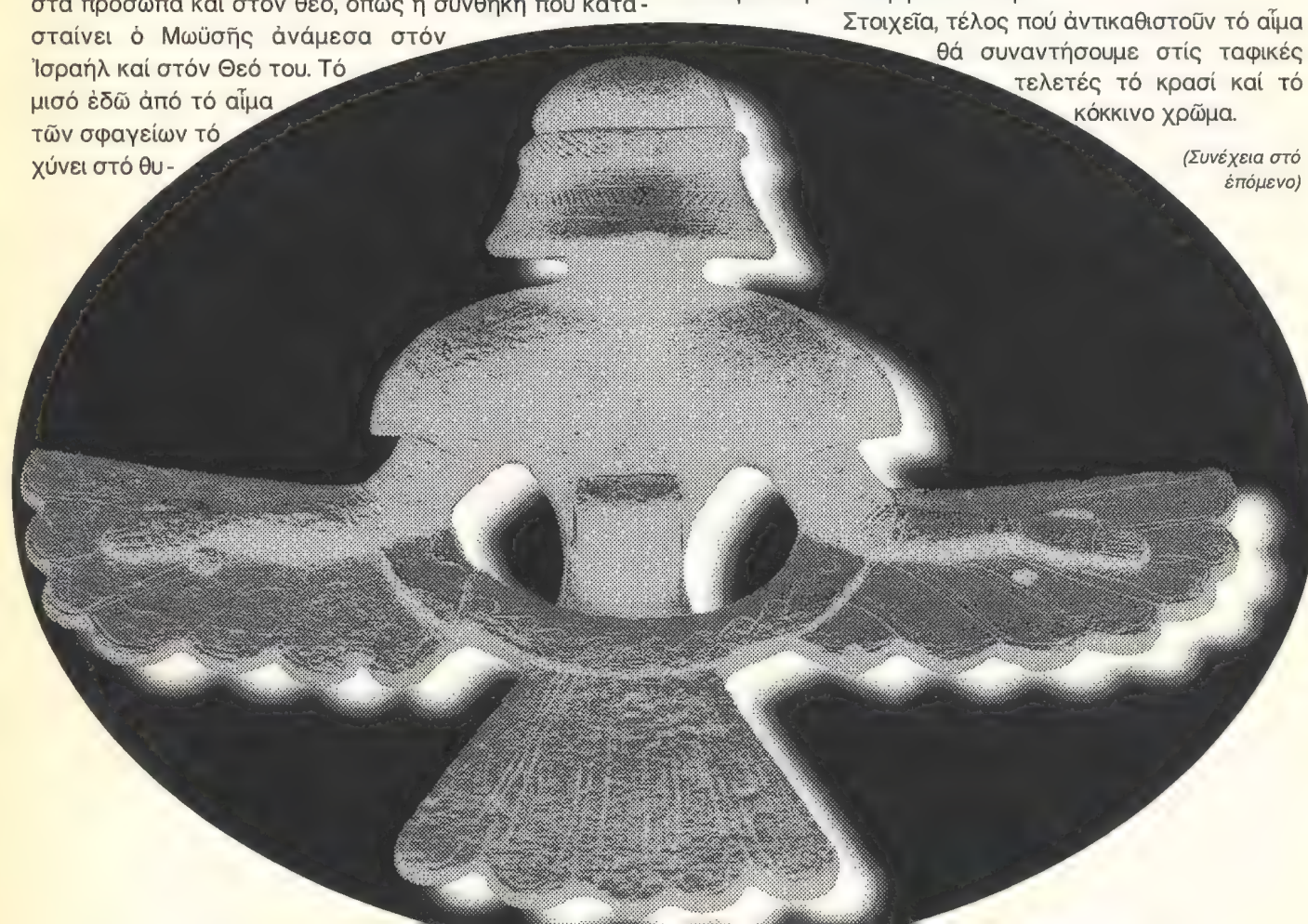
σιαστήριο γιά τόν θεό καΐ μέ τό άλλο ραντΐζει τόν λαό, πού παραδέχεται όσα ό θεός του προστάζει. Ή δεσμευτική ένέργεια τής πράξεως βρΐσκεται στήν ιδέα πώς όλοι πού μετέλαβαν από τόν τόπο τής ζωής ή ψυχής, μετέχουν όλοι τους πΐα σέ μΐα καΐ τήν ΐδια ζωή ή ψυχή, έτσι πού κάθε τους όρκοπάτημα, ως ξεπεσμός του έπιόρκου από τήν μΐα καΐ τήν ΐδια ζωή ή ψυχή, νά του στοιχΐζη τήν ζωή του. Από έδῶ καΐ ή πράξη νά μεταχειρίζονται τό αίμα σάν μέσο Θεοκρισίας· άπ' όπου καΐ ή πρόληψη πώς τό αίμα όρισμένων ζῶων, όπως του ταύρου, σκοτώνει.

Από τήν ΐδια, πάλι, ιδέα, πώς τό Αΐμα εΐναι τόπος τής ζωής καΐ τής ψυχής, βγαΐνουν καΐ τά διάφορα ταμπού πού έμποδΐζουν νά χυθΐ ανθρώπινο αίμα, καΐ μάλιστα προσώπων ιερῶν, στήν γῆ, μή μέ τήν δύνάμη του (έδῶ τήν έξαιρετική καΐ από τήν άλλη της πλευρά: τήν μiasματική καΐ έξολοθρευτική) τήν στερέψη.

Οΐ άρχαΐες αὐτές ιδέες του αίματος-ψυχής ξαναγυρΐζουν στήν διδασχΐ τών προσωκρατικῶν φιλοσόφων. Μερικοΐ από αὐτούς διδάσκουν πώς «εΐναι αίμα ή ψυχή», γιατί τό χαρακτηριστικό ιδίωμα τής ψυχής εΐναι ή αΐσθηση, καΐ ή αΐσθηση, λένε, εΐναι στό φυσικό του αίματος. Όρισμένοι Πυθαγόρειοι άντιγυρΐζουν τήν ιδέα, διδάσκοντας πώς ή ψυχή θρέφεται από τό αίμα. Ό Έμπεδοκλῆς πιστεύει πώς τό αίμα πού τριγυρΐζει τήν καρδιά εΐναι τό στοιχείο πού μέ αὐτό στοχαζόμαστε («αΐμα ανθρώποις περικάρδιόν έστι νόημα»), βάζοντας έτσι τήν πνευματική λειτουργΐα στό αίμα.

Στοιχεΐα, τέλος πού άντικαθιστοῦν τό αίμα θά συναντήσουμε σΐς ταφικές τελετές τό κρασί καΐ τό κόκκινο χρώμα.

(Συνέχεια στό
έπόμενο)



ΟΜΝΥΜΙ ΑΠΟΛΛΩΝΑ ΙΗΤΡΟΝ...

Πρώτος Ιητρός θεραπευτής ήταν ο θεός του λευκού φωτός, ο Λύκειος Απόλλων. Η θεϊκή του λάμψη μετουσιώθηκε κάποτε σέ μουσική μέ την οποία θεραπεύε. Μέ τον ύμνο του, τον Παιάνα, καθαρίζονταν πολιτείες ολόκληρες από τις επιδημίες της πανούκλας και της χολέρας. Μέ την λύρα του έπαιρνε την φλόγα των πυρετών. Γι' αυτό οι γιατροί όρκίζονται σ' αυτόν. "Ομνυμι Απόλλωνα Ιητρόν" - λένε - και ότ' όν υίο του τόν Ασκληπιό και στήν έγγονή του τήν Πανάκεια...

Ο θεός έφθασε κάποιο λυκαυγές από τόν δρόμο του ήλιου. Τήν άμαξά του - μάς πληροφορεί ο Άλκαίος - τήν έσερναν κύκνοι. Και τήν στιγμή τής άφίξης του στους Δελφούς, τά αηδόνια κελαηδούσαν, τά χελιδόνια και τά τζιτζικία τετερίζαν και από τήν Κασταλία πηγή έρρε άσήμε. Μέ τό τόξο του σκότωνε τους υβριστές, τούς υπερόπτες, τούς υπερφίλους. Αύτους που δεν ε-φάρμοζαν τό μέτρο.

Πρώτα σκότώσε τόν υπερβολικό Τυφώνα, που τόν γέννησε ή Ήρα, χωρίς τόν Δία, από θυμό. Η λέξη τυφών παράγεται από ρίζα *τυφ- απ' όπου τό ρήμα τυφώ, που σημαίνει σκοτίζω. Ο άνεμοστρόβιλος αυτός τυφλώνει. Τυφλός ονομάζεται αυτός που οι όφθαλμοί του καλυπτονται από τό νέφος, τήν σκόνη και τόν άτμό του τυφώνα. Τυφλός επομένως είναι αυτός που δεν βλέπει. Όμορριξη είναι και ή λέξη τυφός, ή νόσος τυφός, που μέ τούς πυρετούς και τις παραισθήσεις προκαλεί παρόμοια συμπτώματα.

Δεύτερος έχθρος του θεού ήταν ο Φλεγύας, που του έκαψε τόν ναό. Η ρίζα *φλεγ- παράγει ακόμα τό φλέγω, τόν φλέγμονα και όλες τις φλεγμονές.

Τρίτος κατά σειρά ήταν ο μαντικός δράκοντας Πύθων. Τόν σκότώσε και αυτόν ο άργυρότοξος γενάρχης των γιατρών. Ο Πύθων έμεινε εκεί, στους Δελφούς, και σάπισε. Έτσι από τό *πυ- έφτασαν στο πύθω σαπίζω και στο πύον. Η σήψη πλέον άρχισε νά παράγεται από τό πύθειν και από τό πύον τής πληγής του Πύθωνος. (Τό μέρος όπου σάπισε ο μαντικός δράκος τό είπαν Πυθώ και απ' αυτήν τήν λέξη άργότερα έφτασαν στο πυ-ν-θ-άν-ομαι: έρωτώ νά μάθω, και στήν Πυθία.

Τό πύον, λοιπόν, τήν φλεγμονή και τήν τύφλωση των θνητών θεραπεύσε και θεραπεύει ο Απόλλων.

Μέ τήν μαντική (ή διαγνωστική) του ακόμα, έντοπίζονταν τά μιάσματα που προκαλούσαν τήν νόσο και τήν επιδημία. Οι εξαγνιστές θεραπευτές του στήν συνέχεια καθόριζαν τά καθαρτήρια λουτρά, τά ραντισματα και τά θειαφίσματα ή και τήν πυρά, ανάλογα μέ τό αίτιο, γιά τήν τελική απολύμανση.

Σέ μία επιδημία πανούκλας στό στρατόπεδο των Άχαιών, διαβάζουμε: Λαούς δ' άπελυμαίνοντο και εις άλα λύματ' έβαλον (Ιλιάδα Α 313).

Οι στρατιώτες απολυμαίνονταν και τά

άπονύματα (τά λύματα) στήν θάλασσα τά ριχναν. Μετά θυσίαζαν στόν Απόλλωνα. Άλλά και ο υίός του Απόλλωνος, ο ήπιος θεός ο χωρίς σκληρότητα: Ασκληπιός και ή κόρη του, ή έγγονή του Απόλλωνος, ή Πανάκεια θεραπεύουν.

Η πανάκεια γιά κάθε νόσο σχετίζεται μέ τήν ρίζα *ακ-, που υποδηλώνει τήν αιχμή του βέλους. Τό πρώτο χειρουργικό έργαλειο που είχε ο Μαχάων, ο γιός του Ασκληπιού, στά πεδία των μαχών τής Ιλιάδας (Μαχάων, μάχη όμορριζες). Από τήν *ακ- παράγονται ακόμα: ή ά-κανθα, τό άκρον, ή άκέστρα (ή βελόνη), ο άκων, τό άκόντιον και άλλα αρχαία χειρουργικά έργαλεία.

Έρχονται όμως και οι στιγμές που ο θεός χάνει έντε-λώς όλη τήν θεραπευτική του τέχνη. Είναι εκείνες οι στιγμές όταν ο ίδιος σκοτώνει. Ο αϊφνίδιος θάνατος των άνδρών λ.χ. αποδιδόταν εις τά «άγανά αυτού βέλεα». Άλλοτε τά βέλη του προκαλούν φοβερές επιδημίες λοιμού. Σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν υπάρχει κανένα γιατρικό και ο Παιάνας του δεν μπορεί νά θεραπεύσει.

Ανάλογα και ο σημερινός γιατρός χάνει αυτήν τήν ικανότητα γιά ίαση, όταν ύπηρετ ή ως έρευνητής τόν βιολογικό πόλεμο λ.χ. ή όταν χορηγή άδιάκριτα διάφορα ισχυρά αντιβιοτικά, που εύοδώνουν τήν ανάπτυξη διαφόρων άνθεκτικών στελεχών μικροβίων, κ.ο.κ.

Γιά νά μή χάνη όμως ο ίδιος ο Απόλλων (άλλά και κάθε γιατρός που όρκίζεται στό ό-νομά του) τις ιαματικές και τις εξαγνιστικές του ιδιότητες, δια-κηρύσσει τό

Γνώθι σαυτόν

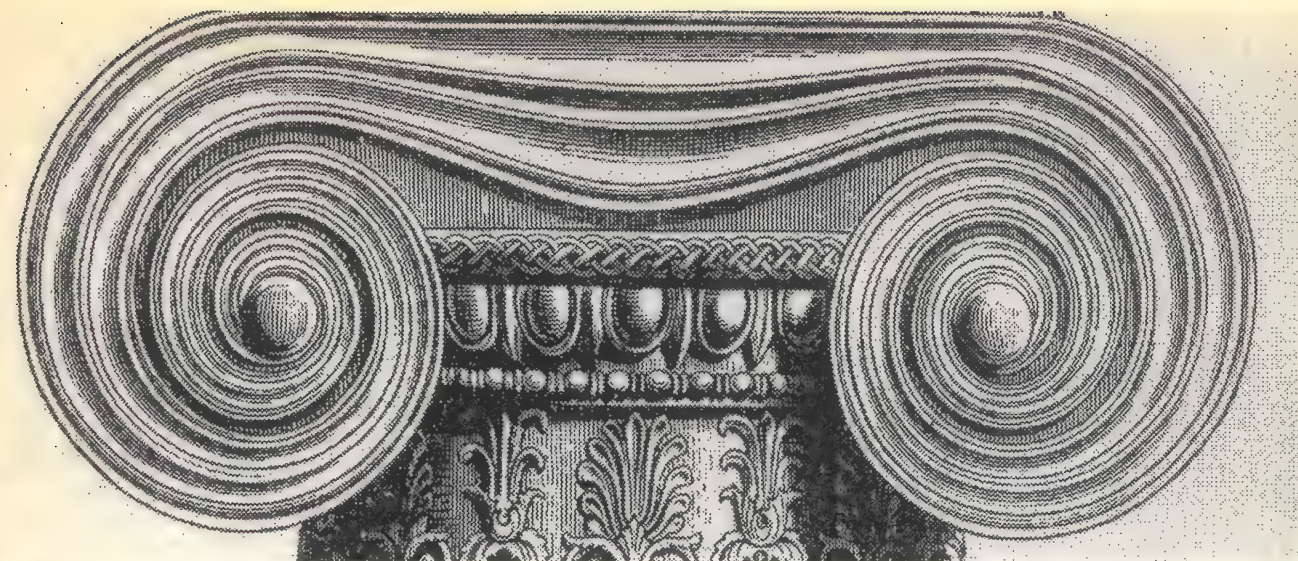
και τό

Μηδέν άγαν

Αυτά τά δύο ρητά ήσαν χαραγμέ-να στό Δελφικό Μαντείο του.

Τό νά γνωρίζη κάποιος τόν έαυτό του και νά μή ξεπερνά ποτέ τό μέτρο και τά ανθρώπινα όριά του.

Νίκος Βαρδιάμπασης



ΤΟ ΕΝΙΑΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Εξ όσων αναπτύσσει σχετικώς μέ τά συστήματα και τάς ιδέας των αρχαίων Έλλήνων φιλοσόφων ο **ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ**, καταφαίνεται σαφώς, τό ένιαιον τής αρχαίας Έλληνικης φιλοσοφίας και τά δέκα κύρια σημεία επί των όποίων αύτη στη-ρίζεται. "Ητοι:

ΑΙ ΑΡΧΑΙ
ΤΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΑ ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΚΑ ΑΙΤΙΑ
Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΜΟΡΦΩΝ
Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ
Η ΨΥΧΗ
Η ΦΥΣΙΣ ΚΑΙ Η ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ
ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΜΙΣΙΣ
ΕΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΗΣΕΩΣ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΒΙΟΘΕΩΡΙΑ
Η ΘΕΣΙΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΕΝ ΤΗ ΦΥΣΕΙ
ΒΙΩΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ
ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ, ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
ΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΑΥΤΟΥ ΤΟΥ
ΗΘΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ
ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΙΣ ΤΗΣ ΚΟΣΜΙΚΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΕΙΜΑΡΜΕΝΗ
ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΕΩΣ

Κατά σύντομον περίληψιν, ή Έλληνική κοσμο-θεωρία δέχεται δύο πρώτα αίτια τής δημιουργίας ή δημιουργικής αρχάς, εξ ών παρήχθησαν τά άτομα τής ύλης, τά φυσικά σώματα και αί άτομικαί ψυχαί. Αί αρχαί αύται ώνομάσθησαν διαφοροτρόπως υπό των διαφόρων φιλοσόφων.

Η μία, ούσα άδαρής συνεχής ούσία, μή διακρινομέ-νη τουτέστιν εις άτομα, πληρούσα τό πάλιν, ώνομάσθη ένεργητική ή πλαστική ούσία (τό ποιούν), Μονάς, πύρ, αϊθήρ, πέμπτον στοιχείον, είδος, Πατήρ, νοϋς, Θεός και Λόγος.

Η δέ έτέρα κατανεμημένη εις άτομα ή μεριστή ούσία, ώνομάσθη άόριστος Δυάς, παθητική αρχή (τό πάσχον) τής δημιουργίας, ύλη, Μητήρ κλπ.

Τά υλικά σώματα και αί ψυχαί αποτελούνται εκ τής δευτέρας ταύτης ούσίας, τά άτομα τής όποιας συγκροτεί και διαμορφώνει εις μορφάς ή πρώτη των δη-μιουργικών ουσιών, ήτις πληροί τό πάλιν, διαθέουσα άπα-σαν τήν Φύσιν και όλα τά έν αύτ ή δημιουργήματα.

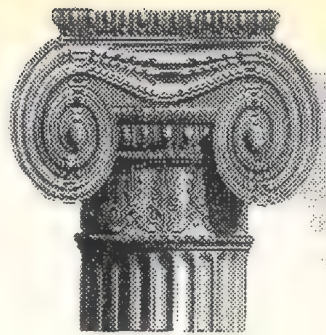
Αύτη είναι ή πλαστική δύναμις τής φύσεως και αύτη προσδιορίζει τάς ιδιότητας, τάς όποιας έμφανίζουν τά δημιουργήματα ταύτα, καθώς και τόν τρόπον τής έμ-φανίσεως και λειτουργίας των, είτε ταύτα είναι υλικά σώματα, είτε έμψυχα όντα.

Κατ' ακολουθίαν ή ούσία τής Μονάδος, του Λόγου, αποτελεί και τήν αρχήν τής ζωής.

Είναι τό "Εν, τό πάν-σοφον "Εν.

Εις τήν γνώσιν αυτού συνίσταται ή ανθρωπίνη σοφία

Η παρατηρουμένη ένότης και άρμονία έν τ ή φύσει όφείλεται εις τό ένιαιον και συνεχές τής ούσίας ταύτης, ό δέ φυσικός νόμος απορρέει εκ τής φύσεως των δύο αυ-τών ουσιών και ίδία εκ του Λόγου τούτου, όστις έξανα-γκάζει τά πάντα ν' ακολουθώσι τό υπό των νόμων αυ-τού προδιαγεγραμμένον, ούτως είπείν, σχέδιον.



Ὡς ἐκ τούτου οὐδεμία δυσαρμονία, οὐδέν κακόν ὑπάρχει κατὰ φύσιν. Τά πάντα δέ εἶναι συνηρημένα καί ἐπιδρῶσιν ἀλλήλα, ἀναπτυσσόμενα ὑπὸ τὸ Κράτος ἀδηρίτου καί πρὸς σκοπούς κατετινύσης ἀνάγκης.

Ἔνεκα τούτου ἡ Μονάς ὠνομάσθη Ἀνάγκη, Ἀδράσθεια, Δικαιοσύνη καί Εἰμαρμένη.

Ὡς ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς φύσεως καί τοῦ φυσικοῦ νόμου καί τῆς συνδέσεως τῶν δημιουργημάτων μεταξὺ τῶν, πάντα ἐπιπλέκονται πρὸς ἀλλήλα καί πάντα εἶναι πρὸς ἀλλήλα φίλα διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ χώρου, ἐν ᾧ εὐρίσκονται, καί τῆς οὐσίας ἐξ ἧς ἀποτελοῦνται.

Ἡ μεταξύ τῶν ὄντων σύνδεσις αὕτη εἶναι ὡς ἐκ τούτου ἱερά καί οὐδέν ἐν τῇ φύσει εἶναι ξένον πρὸς τὰ ἄλλα διότι ὁ κόσμος εἶναι εἰς ἐξ ἀπάντων καί εἰς Θεός, εἰς Λόγος ὑπάρχει διὰ πάντων, καί οὐσία μία, καί νόμος εἰς καί λογική μία, κοινή πάντων τῶν ἐμφύχων καί λογικῶν ὄντων.

Ἔνεκα τῆς κοινότητος ταύτης πᾶσα μεταβολή ἐπερχομένη εἰς ἐν οἰονδήποτε κτίσμα ἢ μέρος τῆς φύσεως ἔχει τὸν ἀντίκτυπόν της εἰς τὰ συνεχόμενα πρὸς αὐτὸ ἄλλα μέρη τῆς φύσεως.

Τοῦτο δημιουργεῖ μεταξύ τῶν ὄντων μίαν ἀλληλεγγύην, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἕκαστον τούτων δέον νά ἐνεργῇ κατὰ τρόπον μὴ βλάπτοντα, ἀλλὰ προάγοντα τὰ ἄλλα. Οὕτως ἐνεργοῦν πᾶν λογικόν ὄν καθίσταται ἐργάτης καί συνεργός τῶν συμβαινόντων ἐν τῇ φύσει.

Γενικῶς εἰπεῖν, ἡ φύσις, τὸ Σύμπαν, ἐμφανίζεται ὡς τι ἐνιαῖον σύνολον, φέρον ἐν ἑαυτῷ τὸν Θεόν ἢ Λόγον καί συνεπῶς ὡς εἰς ὄργανισμός, ἐν τεράστιον καί ἀπειρον τὴν ἑκτασιν καί τὰς δυνάμεις ὃν, ἔχον ζωὴν καί συνείδησιν, οὕτινος μέλη ἀποτελοῦν ὅλα τὰ ἐν τῇ φύσει ὄντα.

Διὰ τὴν σύστασιν τῶν ἐν τῇ φύσει πραγμάτων καί ζωϊκῶν μορφῶν ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως ἡ συμβολή καί συλλειτουργία καί τῶν δύο δημιουργικῶν οὐσιῶν. Ἔνεκα τούτων ἡ ἐξωτερικὴ μορφή τῶν ὄντων, ἡ λειτουργία αὐτῶν καί ὁ ἐσωτερικός αὐτῶν Λόγος τελοῦν εἰς στενωτάτην σχέσιν καί ἀλληλουχίαν. Ἡ δὲ ἐκφρασις, σύνδεσις καί λειτουργία τῆς μορφῆς εἶναι συγχρόνως καί πραγματοποιήσις τοῦ σκοποῦ τοῦ ὄντος, καθόσον ὁ αὐτός λόγος προσδιορίζει ἀμφότερα ταῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ φυσικὸν νόμον καί ὑπὸ τὴν ὠδήσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ νόμου τῆς οὐσίας τῶν, ὅλα τὰ ὄντα τείνουσι πρὸς πάντοτε ἀνωτέρους σκοπούς, ἐξελλίσσονται πρὸς ἀνωτέρας πάντοτε ὑλικὰς καί πνευματικὰς μορφάς καί ὁ Κόσμος ἀκόμη, ὡς σύνολον, ἀνυψοῦται διαρκῶς εἰς ἀνώτερα ἐπίπεδα.

Ὅσον δὲ περισσότερον ἐξελλίσσονται τὰ ὄντα καί πραγματοποιοῦνται ἐκάστοτε ἀνώτεραι μορφαὶ αὐτῶν,

κατὰ τοσοῦτον ἡ ὕλη ὑποχωρεῖ καί ὁ Λόγος ἀποκτᾷ περισσότεραν ἐπικράτησιν. Σκοπὸς ἐπομένως, πρὸς ὃν κατατείνουσι τὰ ὄντα εἶναι ἡ ἀπαλλαγὴ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὕλης, ἡ ἀπεργασία τοῦ καθαροῦ Λόγου καί ἡ πλήρης πνευματοποίησις αὐτῶν.

Ὅλα τὰ ἐν τῇ φύσει λογικὰ ὄντα, εἰς οἰονδήποτε πνευματικὴν βαθμίδα καί ἂν εὐρίσκωνται, ἀποτελοῦν μίαν λογικὴν κοινωνίαν, ἧς τὰ μέλη συνδέονται ἀρρήκτως πρὸς ἀλλήλα καί συνεπῶς εἶναι ἀλληλέγγυα πρὸς κοινὴν πρόοδον.

Καί παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἡ κοινωνικότης καί ἡ ἀλληλεγγύη εἶναι ἀπότοκοι τῆς λογικῆς αὐτῶν ιδιότητος καί τῆς ἀνάγκης τῆς πνευματικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως καί τοῦ πορισμοῦ τῶν ἀναγκαίων τοῦ βίου.

Ἐπὶ κεφαλῇς τῆς κοινωνίας τῶν λογικῶν ὄντων εὐρίσκονται οἱ Θεοί, οἵτινες εἶναι λογικὰ ὄντα, εὐρισκόμενα ἐπὶ πνευματικῆς βαθμίδος ὑπερτέρας τῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως, εἶναι ὄντα φύσεως καί δυνάμεις τελειότερας καί ὑπερτέρας τῆς ἀνθρωπίνης, σοφά, παντοδύναμα καί ἀθάνατα.

ἔχουν πλήρη καί τέλειον λογικόν, ἀναλλοίωτον εὐθυδικίαν, τόπον διαμονῆς τὸν καθαρὸν καί ἐλευθέρων αἰθέρα τῶν μεσοπλανητικῶν διαστημάτων, εἶναι εὐδαίμονα καί κυβερνῶσι μετὰ δικαιοσύνης τὸν πνευματικόν κόσμον, καθοδηγοῦντα τοὺς ἀνθρώπους διὰ τῶν χρηστηρίων, τῶν ὀνείρων καί τῶν ἐμπνεύσεων.

Μεταξὺ ἀνθρώπων καί Θεῶν ὑπάρχει μία ἱεραρχία πνευματικῶν ὀντοτήτων, διαδοχικῶς τελειοτέρων, καθ' ὅσον πλησιάζουν περισσότερο πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν Θεῶν.

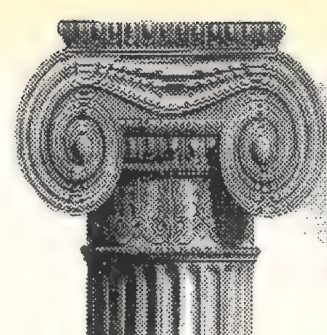
Ὁ ἄνθρωπος εἶναι καί αὐτός λογικόν ὄν, ἀποτελῶν μέλος τῆς κοινωνίας τῶν λογικῶν ὄντων, τῆς αὐτῆς μετὰ τῶν Θεῶν, ἀλλὰ πολὺ ὑποδεεστέρας ὀργανικῆς φύσεως καί δυνάμεις.

ἔχει περιωρισμένας πνευματικὰς δυνάμεις, ἀναλόγους πρὸς τὰ αἰσθητήρια ὅργανα ἅτινα διαθέτει. Ἀποτελεῖται δ' ἐκ τῆς ψυχῆς ἧτις καί εἶναι τὸ κύριον μέρος τῆς ὑποστάσεώς του, τὸ ἡγεμονικόν, καί τοῦ σώματος, ὅπερ ὑπόκειται εἰς τὸν νόμον τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου, δι' ὃ καί ὁ ἄνθρωπος εἶναι θνητός.

ὑπόκειται δὲ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς του, εἰς τὴν Μοῖραν, τὴν ὁποίαν δι' ἕκαστον προσδιορίζουν οἱ Θεοί.

Μετά θάνατον, δηλαδή τὸν ἀποχωρισμὸν ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ σώματος, ἡ ψυχὴ ἐπιβίῃ καί ἀναζῇ καί πάλιν εἰς ἄλλα σώματα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποκτῶσα ἐκάστοτε νέας πνευματικὰς δυνάμεις καί βαίνουσα προοδευτικῶς ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐξελλίξεως.

Ἐάν διὰ τοῦ συγκεντρουμένου οὕτω πνευματικοῦ κεφαλαίου κατορθώσῃ νά ἐξαγνισθῇ, γνωρίσῃ ἑαυτὸν



ὁ ἄνθρωπος καί φανερωθῇ ἡ ἐν αὐτῷ ὑπάρχουσα θεία δύναμις, σώζεται οὐτος ἀπὸ τῶν βασάνων τῆς ἐπιγείου ζωῆς καί λυτροῦται. Ὅποτε, ὅταν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀποχωρισθῇ τοῦ γῆϊνου σώματος, καθίσταται ἀθάνατος, ἀμβροτος Θεός, παραμένων εἰς τὸν ἐλεύθερον αἰθέρα.

Ἡ σχέσις, ἡ συνδέουσα τὸν ἄνθρωπον πρὸς τοὺς Θεούς, εἶναι σχέσις ὡς πρὸς ἡγεμόνας καί προστάτας. Ἡ ἀγάπη πρὸς τοὺς Θεούς ἀπαιτεῖ νά ὑπακούωμεν εἰς τὸν καθολικόν νόμον τῆς φύσεως, ἐφ' ὅσον ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ ἀνθρωπίνη ἡμῶν ἀδυναμία.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπικοινωνεῖ μέ τοὺς Θεούς διὰ τῆς προσευχῆς καί διὰ τῶν ὑπὸ τῆς θρησκείας ἐφαρμοζομένων ἱεροτελεστιῶν. Ἐάν δὲ εἶναι ἀγνός καί ζῇ κατὰ φύσιν, δέχεται ἐκ τῶν Θεῶν ἐμπνεύσεις καί διδασκαλίας. Ἡ δὲ καλλιέργεια καί ἐξέλιξις τῶν ἀνθρωπίνων δυνάμεων καί ἱκανότητων φέρει τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν εἰς ἔνωσιν μετὰ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς ἐκστάσεως.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά φαντάζεται ἑαυτὸν πάντοτε ἐνώπιον τῶν Θεῶν, ἀπέναντι τῶν ὁποίων πρέπει νά τρέφῃ εὐγνωμοσύνην, ὡς παρεχόντων πᾶν ἀγαθόν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Νά ἐπιδεικνύῃ τὴν ψυχὴν του, πράττουσαν ὅ,τι εἶναι σύμφωνον πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως τοῦ Θεοῦ Λόγου, καί νά ἔχῃ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν πορείαν τῆς φύσεως, καί τὴν ἐν αὐτῇ ἐπικρατοῦσαν τάξιν καί δικαιοσύνην.

Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νά ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν του, ὅτι εἶναι μέλος τοῦ συστήματος τῆς κοινωνίας τῶν λογικῶν ὄντων, ὅτι ἡ ιδιότης του ὡς λογικοῦ ὄντος ἀπαιτεῖ τὴν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ζωὴν, ὅτι βούλησις τῆς φύσεως εἶναι ὅπως πάντα τὰ λογικὰ ὄντα συνδέωνται πρὸς ἀλλήλα δι' ἀλληλεγγύης καί ἀγάπης καί ὅτι πρέπει νά βοηθῶσι καί ὠφελῶσι καί οὐχὶ νά βλάπτωσιν ἀλλήλα.

Ὡς πρὸς τὸν ἄνθρωπον καί πᾶν λογικόν ὄν βιωτικὴ καί ἡθικαὶ ἀρχαὶ εἶναι αἱ αὐταὶ πρὸς τὰς ἀρχάς, τοὺς νόμους τουτέστι, τῆς καθόλου φύσεως.

Ἡ δὲ πρὸς τοὺς φυσικοὺς νόμους συμφωνία τῆς ζωῆς καί τῆς διαγωγῆς ἀποτελεῖ συμφωνίαν πρὸς τὸν Λόγον, ὅστις εὐρίσκεται ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ἀνθρώπου, ἅμα καί τοῦ συνόλου τῆς φύσεως, διότι ὁ ἀνθρώπινος Λόγος εἶναι μέρος τοῦ Θεοῦ Λόγου, συγγενὴς καί ὁμοειδὴς πρὸς αὐτόν. Σκοπὸς ἄρα τοῦ βίου εἶναι ἡ ρύθμισις αὐτοῦ συμφώνως πρὸς τὸν Λόγον τοῦτον, δηλαδή πρὸς τὸν φυσικόν νόμον.

Κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς, ἐν ἡμῖν φέρομεν τὸν δαίμονα, ὅστις εἶναι αὕτη ἡ ψυχὴ μας, συγγενὴ καί τοῦτον καί ὁμοίας φύσεως πρὸς τὸν διοικοῦντα τὸν ὅλον Κόσμον. Οὗτος προσδιορίζει καί τὰς λειτουργίας τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καθ' ὅλας τὰς λεπτομερείας καί ἐκδηλώσεις αὐτῆς.

Κατ' ἀκολουθίαν, ἐκτός τοῦ φυσικοῦ νόμου, ὃν δέον νά ἀκολουθῇ ὁ ἄνθρωπος, ἵνα διάγῃ ἐν ἀρετῇ, δέον ἀκόμη νά σκέπτεται καί νά πράττῃ συμφώνως πρὸς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἐν αὐτῷ δαίμονος, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ λογικόν καί θεῖον μέρος τοῦ εἶναι μας.

Ἐάν ὑφίσταται τοιαύτη συμφωνία,

τότε ὁ ἄνθρωπος ζῇ ὁμολογουμένως τῇ φύσει, τουτέστι κατ' ἀρετὴν. Ἐφ' ὅσον ὅμως παραβλέπη τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ ἐν αὐτῷ Λόγου καί ἄγεται ὑπὸ τοῦ ἀλόγου καί κακοδαίμονος μέρους τοῦ εἶναι του, ζῇ κατὰ πάθος καί οὐχὶ ὁμολογουμένως τῇ φύσει. Ἐκ τούτου προκύπτει, ὅτι τὰ ἐκδηλούμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων πάθη εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς μὴ συμφωνίας τῶν συναισθημάτων καί σκέψεων αὐτῶν πρὸς τὴν ἐν τῇ φύσει τάξιν καί τὸν ἐν αὐτοῖς δαίμονα.

Πρὸς ἐπίτευξιν τῆς πρὸς τὸν ἐν ἡμῖν δαίμονα συμφωνίας δὲν ἀρκεῖ ἡ γνώσις τῆς θείας τάξεως ἐν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ καί ἡ ἐλευθέρα ἀπόφασις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς μεταβολὴν τῆς γνώσεως ταύτης εἰς πράξιν, καθόσον ὁ ἄνθρωπος, πεπροικισμένος, ὡς ἐκ τῆς συστάσεώς του, μέ ἐλευθέραν βούλησιν, δύναται συμφώνως πρὸς ταύτην ν' ἀκολουθῇ ἢ νά παραβαίῃ τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς φύσεως καί τοῦ ἐν αὐτῷ δαίμονος. Ἐνῷ τὰ κατώτερα αὐτοῦ ὄντα, στερούμενα λογικοῦ καί ἐλευθέρας βουλήσεως, ἐνεργοῦν σύμφωνα πρὸς τὸν ἐν αὐτὸν νόμον, ὅστις ἐκδηλοῦται ὡς ἔνστικτον.

Ἄλλ' ἐάν ὁ ἄνθρωπος κατανοῇ καλῶς τὰ ἐν τῇ φύσει συμβαίνοντα, ἀποκτᾷ τελείαν γνῶσιν καί ἑαυτοῦ, ἀποκτᾷ τουτέστι τὴν αὐτογνωσίαν καί τότε ταυτίζει τὴν βούλησίν του ἐλευθέρως πρὸς τὴν βούλησιν τῆς δημιουργοῦ Θεότητος, ἧτις διήκει διὰ σύμπαντος τοῦ κόσμου ὡς φυσικός νόμος.

Ἡ γνῶσις τότε ἡμῶν αὐτῶν, ὁμοῦ μέ τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθοῦς φύσεως καί τάξεως τοῦ παντός, ἐπιφέρει τὴν νέκρωσιν τῶν κατωτέρων ὁρμῶν ἡμῶν καί τὴν ἐφαρμογὴν βίου ἀναλόγου πρὸς τὰς ἐνεργείας τοῦ Λόγου τοῦ Παντός.

Αὕτη εἶναι, κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν σκέψιν, ἡ πραγματικὴ σοφία καί ὁ ὕψιστος καί μοναδικὸς σκοπός, πρὸς ὃν πρέπει νά κατατείνῃ ὁ ἄνθρωπος, ὅστις διὰ τῆς ἐπιτεύξεως αὐτοῦ καθίσταται καί εὐδαίμων, καθόσον ἡ εὐδαιμονία του ἐγκτεῖται εἰς τὴν ἐντὸς αὐτοῦ εὐρισκομένην πηγὴν τοῦ ἀγαθοῦ καί ἐν τῷ πράττειν ὅ,τι ἀπαιτεῖ ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου, τοῦδ' ὅπερ ἐκ τῆς φύσεως συνδέεται μέ εὐφροσύνην.

Διὰ δὲ τῆς ἐπερχομένης μεταβολῆς εἰς τὸ ἐσωτερικόν εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τῆς πραγματώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου σκοποῦ, δημιουργεῖται ὁ νέος ἀνθρώπινος τύπος, ὁ ἀληθὴς ἄνθρωπος, ὁ Σοφός.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Μέρος 1ον

Έννοια και αξία της ιστορίας της φιλοσοφίας

Η ιστορία της φιλοσοφίας θέτει ως γενικώτερόν της σκοπόν να εκθέσῃ διὰ συνεχούς καὶ ἡτιολογημένης ἐξιστορίσεως τὴν διαδικασίαν διὰ τῆς ὁποίας ἐτέθησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν τὰ φιλοσοφικά προβλήματα. Ἐν σχέσει μὲ τὴν φιλοσοφίαν εἶναι κάτι τὸ ὑστερογενές. Πρῶτον λαμβάνει ὑπόστασιν ἡ φιλοσοφία ὡς συστηματικὴ ἔρευνα καὶ ἐπεξεργασία ἀποριῶν καὶ προβλημάτων, κατόπιν δὲ γεννᾶται ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ὡς ἐξιστορία τοῦ τρόπου κατὰ τὸν ὁποῖον ἐτέθησαν καὶ συνεζητήθησαν τὰ προβλήματα. Εἰς τὴν πρώτην ἐκκίνησιν τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως δὲν ὑπάρχει ἱστορία τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ μόνον συστηματικὴ διερεύνησις. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη πρωταρχικότης εἶναι προνόμιον τῶν ἐποχῶν κατὰ τὰς ὁποίας σημειοῦται ἡ πρώτη ἐμφάνισις τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ. Αἱ ὑστερώτεραι γενεαί, εἴτε τὸ θέλουν εἴτε δὲν τὸ θέλουν, ἀναγκάζονται νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας. Εἰς τὴν ἀρχὴν αὕτη ἐμφανίζεται ὡς ἀνοργάνωτος καὶ ἀσυστηματοποίητος ἀνάμνησις καὶ παράδοσις σὺν τῷ χρόνῳ δὲ ὀργανοῦται εἰς ἐπιστημονικὴν καὶ συστηματικὴν μάθησιν.

Υπάρχει ἡ τάσις νὰ καταφρονῇται ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας θεωρουμένη ὡς στεῖρα καὶ μὴ δημιουργικὴ ἐνασχόλησις. Μία τοιαύτη καταφρόνησις εἶναι δικαιολογημένη ὅταν λαμβάνῃ ἡ ἐξιστορία τῆς ἐξελιξέως τῆς φιλοσοφίας τὴν μορφήν ξηρᾶς διαμνημονεύσεως. Μόνον πτωχαὶ εἰς δημιουργικότητα ἐποχαὶ ἐπαναπαύονται εἰς ἓν τοιοῦτον σχῆμα τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας. Αἱ δημιουργικαὶ ἐποχαὶ πραγματοποιοῦν τὴν ἀνακαίνισιν τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως μόνον διὰ τῆς πάλης πρὸς τὰ κληροδοτηθέντα ὑπὸ τοῦ παρελθόντος ἱστορικὰ προβλήματα. Ἄν δὲν ὑπάρξῃ τελείως συνειδητὴ ἱστορικὴ παράδοσις δὲν δύναται νὰ ἐποικοδομηθῇ δημιουργία. Ὁ Κάντιος κατῴρθωσε νὰ ἀνακαίνισῃ τὴν φιλοσοφικὴν σκέψιν τῆς ἐποχῆς τοῦ ἱστάμενος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ φιλοσοφικοῦ δογματισμοῦ. Ὅταν εἶχε κατορθώσει νὰ ὑπερβῇ τὰ ὅρια τῆς δογματικῆς ὀντολογίας, ἀνεκάλυψεν ὅτι εἶχε συναντηθῇ μὲ προβλήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον θέσει ὑπὸ συζήτησιν ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Πλάτων.

Ἡ καντιανὴ διδασκαλία περὶ κατηγοριῶν καὶ διαλεκτικῶν ἰδεῶν καταδεικνύει ὅτι ἡ **συστηματικὴ φιλοσοφία δὲν δύναται νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὰ ἐμπρός, ἂν δὲν ὀπισθοδρομήσῃ πρὸς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ ἀντιληφθῇ τὴν πρω-**

ταρχικὴν μορφήν ὑπὸ τὴν ὁποίαν εἶχον ἐξ ἀρχῆς τεθῇ τὰ **προβλήματα**. Ἡ δημιουργικὴ μὲ τὴν συστηματικὴν φιλοσοφίαν ἐνασχόλησις πίπτει εἰς τὸ κενόν, ἂν δὲν δύναται νὰ ἀναχθῇ εἰς τὴν πρώτην θέσιν τῶν προβλημάτων διὰ τῆς ἱστορικῆς ἀναμνήσεως. Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας οὕτω θεωρουμένη ἀποτελεῖ αὐτὴν ταύτην τὴν φιλοσοφίαν.

Εἰς τὰς χεῖρας τῶν μεγάλων φιλοσόφων ἡ ἱστορικὴ φιλοσοφικὴ ἔρευνα πολλάκις ταυτίζεται μὲ τὴν συστηματικὴν. Γράφων ὁ Νάτορπ τὸ πολῦτιμον βιβλίον του «Ἡ περὶ τῶν ἰδεῶν θεωρία τοῦ Πλάτωνος» ἔχει τὴν συνείδησιν ὅτι δὲν κάμνει ἀπλῶς ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰσαγωγὴν εἰς τὴν «ὑπερβατικὴν φιλοσοφίαν». Δὲν χρειάζεται νὰ λεχθοῦν περισσότερα διὰ νὰ γίνῃ κατανοητὸν ὅτι ἡ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας προηγεῖται κατ' ἀξίαν πάσης ἄλλης. Μὲ τὴν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν ἀρχίζει ἡ ἀληθὴς καὶ γνησίᾳ φιλοσοφικὴ διανόησις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας, ἥτις μᾶς καθιστᾷ φανεράν τὴν πρώτην κίνησιν τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ, ἔχει τὴν προτεραιότητα ἐν συγκρίσει μὲ οἷαν-δήποτε ἄλλην. Εἴμεθα ἀναγκασμένοι, ἂν θέλωμεν νὰ κατανοήσωμεν τὴν φιλοσοφίαν εἰς τὴν οὐσίαν τῆς, νὰ ἀνατρέξωμεν εἰς τὰς πρώτας πηγὰς καὶ νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ τὴν ἱστορίαν τῆς.

Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας
ὡς **ἰδιαίτερος ἐπιστημονικὸς κλάδος**

Η πρώτη ἐπιτυχὴς δοκιμὴ νὰ γραφῇ κατὰ τρόπον ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους εἰς τὸ πρῶτον βιβλίον τῶν **«Μετὰ τὰ φυσικά»**, ὅπου ἐξιστορεῖ, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς πρὸς τὰ πρόσω ἐξελικτικῆς ἀναπτύξεως τῶν προβλημάτων, τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Θαλῆ τοῦ Μιλησίου μέχρι καὶ τοῦ Πλάτωνος συμπεριλαμβανομένου. Κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀντελήφθη τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ὡς προοδευτικὴν καὶ συστηματικὴν ἀνάπτυξιν ἰδεῶν, ἀκολουθοῦσαν λογικὴν σειράν, ὑπῆρξεν ὁ Γερμανὸς φιλόσοφος Ἐγγελος (1770-1831). Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας εἶναι, κατ' αὐτόν, ἀνάπτυξις ἐνὸς **«ἐνὶαίου πνεύματος ὅπερ λαμβάνει συνείδησιν τοῦ ἑαυτοῦ του»**. Ἡ ἀλληλουχία τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς φιλοσοφίας ἀκολουθεῖ τὴν ἀλληλουχίαν τῶν λογικῶν κατηγοριῶν. Διδάσκει συνεπῶς ὁ Ἐγγελος ὅτι εἶναι δυνατὴ μία **«ἐκ**

τῶν προτέρων» συστηματικὴ κατασκευὴ τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξέως τῶν φιλοσοφικῶν συστημάτων. Τὰς θεωρίας του ταύτας ἀκολουθῶν καὶ ὁ μαθητὴς του Ἐδουάρδος Τσέλλερ (1814-1908) ἔγραψε τὴν περίφημον «Φιλοσοφίαν τῶν Ἑλλήνων» εἰς ἕξ τόμους, τῆς ὁποίας σύνοψιν μετέφρασεν εἰς τὴν ἐλληνικὴν ὁ Μαργαρίτης Εὐαγγελίδης. Τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα ἐκτίθενται εἰς αὐτὴν συμφώνως πρὸς τὸ τριαδικὸν ἐγελιανὸν σχῆμα τῆς θέσεως, ἀντιθέσεως καὶ συνθέσεως.

Σὺν τῷ χρόνῳ, μὲ τὴν πρόοδον τῆς φιλολογικῆς ἐρεύνης κατενοήθη ὅτι ἡ τοιαύτη σχηματικὴ μέθοδος παρεγνώριζε τὰ ἱστορικὰ δεδομένα. Ἡ ἱστορικὴ ἔρευνα ἔδειξεν ὅτι ἡ ἀνάπτυξις τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν δὲν προχωρεῖ ἀκολουθοῦσα ἀκαμπτον λογικὴν ἀναγκαιότητα. Διεπιστώθη ὅτι ἐπὶ τῆς ἐξελιξέως τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν ἀσκοῦν τὴν ἐπίδρασιν τῶν πολλοὶ παράγοντες, μὴ ὑπαγόμενοι εἰς τὰς λογικὰς κατηγορίας. Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ἐξελίσσεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν παραγόντων, οἵτινες ἐπηρεάζουν τὴν καθόλου ἱστορικὴν ζωὴν. Γίνεται ἐπ' αὐτῆς αἰσθητὴ ἡ ἐπίδρασις προσωπικῶν, ἀτομικῶν καὶ συναισθηματικῶν παραγόντων κατὰ τρόπον ἀποκλείοντα οἰανδήποτε ἐκ τῶν προτέρων συστηματοποίησιν. Ὅθεν ἐγένετο φανερόν ὅτι τὸ μέγα σύγγραμμα τοῦ Τσέλλερ δὲν ικανοποιεῖ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς συγχρόνου ἐποχῆς. Παρὰ ταῦτα ὅμως μέχρι σήμερον δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἀντικατασταθῇ ἀπὸ ἄλλο καλύτερον. Προετάρη ἡ χρησιμοποίησις πολλῶν μεθόδων, ἀλλ' οὐδεμία ἐκ τούτων ἐγένετο ὁμοφώνως δεκτὴ.

Ἡ παράδοσις τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας

Τὰς γνώσεις μας περὶ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς φιλοσοφίας ἀντλοῦμεν ἀπὸ πηγὰς τὰς ὁποίας διαιροῦμεν εἰς ἀμέσους καὶ ἐμμέσους. Ἀμέσους πηγὰς ὀνομάζομεν τὰ συγγράμματα τῶν ἰδίων τῶν φιλοσόφων, ἐμμέσους δὲ τὰς εἰδήσεις τὰς ὁποίας μᾶς δίδουν ὡς πρὸς τὰς δοξασίας τῶν φιλοσόφων καὶ ὡς πρὸς τὴν ζωὴν αὐτῶν ἄλλοι συγγραφεῖς.

Ἀμεσοὶ πηγαί. Ὡς πρὸς τὰς ἀμέσους πηγὰς ἐσημειώθησαν κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ χρόνου τεράστιαι ἀπώλειαι. Ὀλόκληρος ἡ προσωκρατικὴ φιλοσοφία ἐχάθη ἐκτὸς ὀλίγων ἀποσπασμάτων. Ἐπίσης δὲν διεσώθησαν τὰ διαλογικὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους ὡς καὶ τὰ συγγράμματα τῶν φιλοσόφων τῆς περιπατητικῆς σχολῆς καὶ τῶν φιλοσόφων τῆς Ἀκαδημίας. Τεράστιαι ἀπώλειαι ἐσημειώθησαν καὶ ὡς πρὸς τὴν φιλοσοφίαν τῶν Στωϊκῶν καὶ τῶν Ἐπικουρείων. Διεσώθησαν μόνον ἐκεῖνα τὰ συγγράμματα ἅτινα εἶχον προσελκύσει τὸ ἐνδιαφέρον τῶν νεοπλατωνικῶν. Διεσώθησαν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος καὶ τὰ σπουδαιότερα ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν ἔργων τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Στωϊκῶν διεσώθησαν τὸ «Ἐγχειρίδιον» καὶ αἱ «Δια-

τριβαί» τοῦ Ἐπικτήτου (1ος αἰὼν μ.Χ.), ἀμφότερα γραμμένα ἀπὸ τὸν Ἀρριανόν. Ἐχομεν καὶ τὰ «Εἰς ἑαυτόν» τοῦ αὐτοκράτορος Μ. Αὐρηλίου (161-180 μ.Χ.) καὶ τὸν «Πίνακα» τοῦ Κέβητος. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Ἐπικουρείων διεσώθησαν ὑπὸ τοῦ Διογένηος τοῦ Λαερτίου αἱ «Κύρια δόξα» καὶ ἐπιστολαὶ τοῦ Ἐπικούρου. Διεσώθησαν ἀκόμη εἰς τοὺς λεγομένους ἡρακλεωτικούς κυλίνδρους ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ «Περὶ φύσεως». Ἐκ τῆς σχολῆς τῶν Σκεπτικῶν περιεσώθη τὸ ἔργον τοῦ Σέξτου Ἐμπειρικοῦ «Πρὸς μαθηματικούς», εἰς τὸ ὁποῖον περιέχονται καὶ αἱ «Πυρρώνειοι ὑποτυπώσεις» καὶ τὸ «Πρὸς τοὺς δογματικούς». Ἐκ τῶν συγγραμμάτων τῶν Νεοπυθαγορικῶν ἐφθασαν μέχρις ἡμῶν συγγραφή τοῦ Λευκανοῦ Ὁκέλλου «Περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως» γραφεῖσα κατὰ τὸν 2ον π.Χ. αἰῶνα καὶ τὸ εἰς τὸν Τίμαιον τὸν Λοκρὸν ἀποδιδόμενον «Περὶ ψυχῆς κόσμου» σύγγραμμα. Τὰ περισσότερα ἐκ τῶν διασωθέντων ἔργων προέρχονται ἐκ τῆς Νεοπλατωνικῆς σχολῆς. Ταῦτα εἶναι τὰ ἔργα τοῦ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου (20 π.Χ. - 40 μ.Χ.), καθὼς καὶ τὰ συγγράμματα τοῦ Πλωτίνου, Πορφυρίου, Ἰαμβλίου καὶ Πρόκλου.

Ἐμμεσοὶ πηγαί. Αἱ ἔμμεσοι πηγαὶ συνίστανται ἀπὸ συγγραφὰς πολλῶν εἰδῶν. Ἄλλαι ἀποτελοῦν ἀπλῶς ἐκθεσιν τῶν δοξασιῶν τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων καὶ συγκαταλέγονται εἰς τὸ δοξογραφικὸν εἶδος. Ἄλλαι ἀπασχολοῦνται μὲ τὴν βιογραφίαν καὶ συναποτελοῦν τὸ βιογραφικὸν εἶδος. Μία τρίτη ὁμὰς συγγραφῶν συναπαρτίζεται ἀπὸ συγγράμματα ἅτινα ἐξετάζουν τὴν ἱστορικὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων φιλοσοφικῶν σχολῶν. Ὡς ἔμμεσος πηγὴ χρησιμεύουν προσέτι διάφορα ἀπανθίσματα ἐκ τῶν ἔργων, οἱ σχετικοὶ μὲ τοὺς φιλοσόφους χρονολογικοὶ πίνακες καθὼς καὶ τὰ σχόλια «Υπομνήματα», τὰ ὁποῖα ἔχουν γραφῇ πρὸς ἐρμηνείαν φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων.

1ον. Δοξογράφοι. Ἡ δοξογραφία ἀνεπτύχθη κυρίως εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἰδρυθεῖσαν περιπατητικὴν σχολήν. Ὁ μαθητὴς του **Θεόφραστος** ἔγραψε μέγα σύγγραμμα ἐκ 18 βιβλίων ὑπὸ τὸν τίτλον «Φυσικῶν δόξα» ἐκ τοῦ ὁποῖου διεσώθη ἓνα ἀρκετὰ ἐκτεταμένον ἀπόσπασμα «Περὶ αἰσθήσεων». Ἐκ τοῦ μνημονευθέντος ἔργου τοῦ Θεοφράστου ἐλήφθη τὸ ὑλικὸν διὰ νὰ γίνῃ κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ 1ου π.Χ. αἰῶνος συνοπτικὴ ἐκθεσις τῶν δοξασιῶν τῶν διαφόρων φιλοσόφων. Τὴν ἐπιτομὴν αὐτὴν συνήθως ὀνομάζουν μὲ τὸν λατινικὸν ὄρον «Βετούστα Πλάτσειτα», «παλαιὰ ἀρέσκοντα», ἥτοι δοξασίαι πρεσβευόμεναι ὑπὸ τῶν παλαιῶν φιλοσόφων. Ἀπὸ τὴν ἐπιτομὴν αὐτὴν ἠντλησεν ὑλικὸν ὁ **Ἀέτιος** (περὶ τὸ τέλος τοῦ 1ου μ.Χ. αἰῶνος) πρὸς συγγραφὴν νέας συνοπτικωτέρας ἐπιτομῆς ὑπὸ τὸν τίτλον «Συναγωγή τῶν ἀρεσκόντων».

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτομὴ αὕτη, ὡς καὶ ἡ προηγουμένη, ἀπωλέσθη, ἐχρησίμευσεν ὅμως ὡς πηγὴ διὰ νὰ γραφοῦν

δύο συγγραφαί, αἵτινες περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν. Ἡ πρώτη φέρει τὸν τίτλον «Περὶ τῶν ἀρεσκόντων φιλοσόφοις φυσικῶν δογμάτων». Ἐγράφη περὶ τὰ μέσα τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος καὶ ἀποδίδεται ἐσφαλμένως εἰς τὸν Πλούταρχον. Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ σχετικὴ μετὰ τὴν ἀρχαίαν φιλοσοφίαν ἐπιτομή, ἣτις φέρεται εἰς τὸ βιβλίον τῶν «Ἐκλογῶν» τοῦ Ἰωάννου τοῦ Στοβαίου, ζήσαντος κατὰ τὸν 5ον μ.Χ. αἰῶνα. Τὸ σχετικὸν μετὰ τὰς ἐπιτομὰς ταύτας πρόβλημα τὸ ἔλυσε τελειωτικῶς ὁ μέγας Γερμανὸς Χέρμαν Ντίλς, ὅστις καὶ ἐξέδωκε τὸ γνωστὸν σύγγραμμα «Ἑλληνες Δοξογράφοι», ἀπαραίτητον διὰ τοὺς θέλοντας νὰ σπουδᾶσιν ἐκ τῶν πηγῶν τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν. Εἰς τοῦτο περιέχονται, ἐκτὸς τῶν δύο ἐπιτομῶν, τὰ ἐκ τοῦ «Περὶ αἰσθήσεων» τμήματος ἀποσπάσματα τοῦ Θεοφράστου, ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ «Περὶ εὐσεβείας» ἔργου τοῦ Φιλοδήμου, ἡ ὑπὸ τὸν τίτλον «Γαληνοῦ περὶ φιλοσόφου ἱστορίας» συγγραφή, τὸ πρῶτον βιβλίον «Τοῦ κατὰ πασῶν αἰρέσεων ἐλέγχου» τοῦ Ἰππολύτου καὶ τὸ «Πλουτάρχου Στρωματέων ἀποσπασμάτιον», τὸ ὁποῖον ἔχει διασώσει ὁ Εὐσέβιος καὶ τοῦ Ἑρμείου τοῦ φιλοσόφου «Διασυρμὸς τῶν ἐξω φιλοσόφων».

2ον. Βιογράφοι. Ἐπὶ κεφαλῇς ὧν τῶν βιογραφούντων τοὺς Ἑλληνας φιλοσόφους ἔργων πρέπει νὰ ταχθῶν τὰ «Ἀπομνημονεύματα» τοῦ Ξενοφῶντος, ἅτινα, μαζί με τοὺς σωματικούς πλατωνικούς διαλόγους μᾶς παρέχουν πληροφορίας περὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους. Τὸ βιογραφικὸν εἶδος εἶχε χρησιμοποήσει καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἰς ἀπολεσθείσας συγγραφάς του, ἀναφερόμενας εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῶν Πυθαγορείων, τοῦ Ἀρχύτου, τοῦ Ξενοκράτους καὶ τοῦ Σπευσίππου.

Ὁ πρῶτος συγγραφεὺς, ὅστις ἠθέλησε νὰ ἐξάρῃ τὸ ἀτομικὸν βιογραφικὸν στοιχεῖον, ἦτο ὁ ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἀριστοτέλους Ἀριστόξενος ὁ Ταραντῖνος. Μέγα πλῆθος βιογραφικῶν πληροφοριῶν εἶχε συγκεντρώσει εἰς κολοσσιαῖον σύγγραμμα ἐξ 120 βιβλίων ὁ Καλλιμάχος ὁ Κυρηναῖος (310-240 π.Χ.) ὑπὸ τὸν τίτλον «Πίνακες τῶν ἐν πάσῃ παιδείᾳ διαλαμπάντων καὶ ὧν συνέγραψον». Ἐκ τοῦ ἔργου τούτου προέρχονται οἱ παρὰ Διογένηϊ Λαερτίῳ φερόμενοι κατάλογοι τῶν φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων. Ὁ μαθητὴς τοῦ Καλλιμάχου Ἑρμιππος ὁ Σμυρναῖος (περὶ τὸ 200 π.Χ.) συνέχισε τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου του, συνδυάζων τὰ ἀρχαῖα μετὰ τὰ ἀνεκδοκὰ γεγονότα. Τὸ ὑπ' αὐτοῦ παρεχόμενον ὑλικὸν ἔχει χρησιμοποιήσει εὐρύτατα ὁ Διογένης ὁ Λαέρτιος. Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος μετὰ τὴν βιογραφίαν ἡσχολήθη καὶ ὁ Ἀντίγονος ὁ Καρύστιος, ὅστις ἐπέξετεινε τὴν βιογραφικὴν ἐρευναν καὶ εἰς τὴν περιγραφὴν τοῦ προσωπικοῦ χαρακτήρος, παρέσχε δὲ τὴν ἀφορμὴν νὰ εἰσαχθῇ καὶ ἡ μυθιστοριογραφικὴ τάσις εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ζωῆς τῶν φιλοσόφων. Ἐκ τούτου ἐπή-

γασεν ἰδιαίτερον βιογραφικὸν εἶδος, εἰς τὸ ὁποῖον τὸ ἱστορικὸν στοιχεῖον ἀναμιγνύεται ἀδιακρίτως μετὰ τὸ μυθικόν. Τοιούτου εἶδους βιογραφία εἶναι ὁ βίος τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως, ὁ γραφείας ὑπὸ τοῦ Φιλοστράτου, αἱ μυθιστοριογραφικαὶ βιογραφίαι τοῦ Πυθαγόρου, αἱ γραφεῖσαι ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου καὶ Ἰαμβλίου καὶ ὁ Δημῶναξ τοῦ Λουκιανοῦ.

Ἡ χρησιμοποίησις τοῦ ὑλικοῦ τοῦ παρεχομένου ὑπὸ τῶν βιογράφων πρέπει νὰ γίνεται μετὰ πολλῆς προσοχῆς. Κατὰ τὴν κλασσικὴν περίοδον, ἐπειδὴ πρωταρχικὴν σημασίαν ἔχει ὁ δημόσιος βίος, παραμελεῖται ἡ ἀναγραφὴ πληροφοριῶν, αἵτινες ἔχουν σχέσιν μετὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν προσωπικότητα. Ἐξαίρεται μόνον τὸ ὑπερπροσωπικὸν καὶ τὸ γενικόν. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται ἡ σπάνις βιογραφικῶν πληροφοριῶν, ἀναφερομένων εἰς τὰ πρόσωπα, ἅτινα ἔδρασαν κατὰ τὸν 5ον π.Χ. αἰῶνα καὶ κατὰ τὴν προγενεστέραν ἐποχὴν. Αἱ ἀνεκδοκὰ πληροφορίαί, αἱ σχετικαὶ μετὰ τὰς προσωπικότητας ἐκείνων τῶν ἐποχῶν, φαίνεται ὅτι διεσώθησαν διὰ τῆς προφορικῆς παραδόσεως καὶ συνελέγησαν εἰς μεταγενεστέρους ἐποχάς. Ὅταν δὲ ἤρχισε, κατὰ τὸν 4ον π.Χ. αἰῶνα, νὰ ἀναπτύσσεται ἡ βιογραφία ὡς ἰδιαίτερον συγγραφικὸν εἶδος, δὲν διεπνέετο ἀπὸ τὴν τάσιν τῆς ἐξακριβώσεως τῶν ἱστορικῶν βιογραφικῶν στοιχείων.

Ὁ σκοπὸς τῆς βιογραφικῆς ἐρεύνης ἦτο νὰ ἐμφανίσῃ τὰς προσωπικότητας τῶν φιλοσόφων ὡς ἐκπροσωποῦσας ἰδιαίτερον ἰδεῶδες τῆς ἠθικῆς ζωῆς. Ἦδη ὁ Ἀριστοτέλης εἶχε διακρίνει τρία ἰδεῶδη ζωῆς, τὸν θεωρητικὸν βίον, τὸν πολιτικὸν βίον καὶ τὸν ἀπολαυστικόν. Οἱ βιογράφοι ἀφορμώμενοι ἀπὸ ἐν ὠρισμένον ἰδεῶδες, προσεπάθουν νὰ ἐμφανίσουν τοὺς βιογραφουμένους ἄνδρας ὡς ἀκολουθοῦντας εἰς τὴν ζωὴν των ἐν ἐκ τῶν ἐν λόγῳ ἰδεωδῶν. Ὁ Σωκράτης, π.χ., ἐβιογραφεῖτο ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τῆς πλατωνικῆς Ἀκαδημίας ὡς πρότυπον τοῦ θεωρητικοῦ βίου. Ἐνίοτε καὶ ὠρισμένοι πόλεις ἐθεωροῦντο ὡς ἐκπροσωποῦσαι ὠρισμένον εἶδος ζωῆς. Οὕτω οἱ Συβαρίται ὑπελαμβάνοντο ὡς πρότυπα τοῦ ἀπολαυστικοῦ βίου. Ὁ περιπατητικὸς Δικαίταρχος ὁ Μεσσήνιος, θέσας ὡς προτιμητέον ἰδεῶδες τὸν πρακτικὸν ἠθικὸν βίον, συνετέλεσε νὰ ληφθῇ τοῦτο ὡς ὁδηγητικὴ ἀρχὴ διὰ τὴν συγγραφὴν τῶν βιογραφιῶν. Συνεπῶς, ὅταν χρησιμοποιοῦμεν βιογραφικὰς πληροφορίας, πρέπει νὰ τὰς κρίνωμεν λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὸ ἰδεῶδες, τὸ ὁποῖον ἀποδέχεται ὁ παρέχων αὐτὰς συγγραφεὺς.

3ον. Ἱστορικοὶ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν. Αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαὶ ἐξετάζονται ἢ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν δογμάτων τὰ ὁποῖα πρεσβεύουν ἢ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς ἱστορικῆς των ἐξελίξεως. Τὴν πρώτην ἀποψιν ἀκολουθεῖ ὁ Κλειτόμαχος (2ος π.Χ. αἰών), ὅστις ἔγραψε «Περὶ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἰρέσεων». Τὴν αὐτὴν τάσιν ἀκολουθεῖ καὶ ὁ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου ζήσας Ἀρειὸς Δί-

δμος. Τὴν κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν ἐξιστόρησιν τῆς δράσεως καὶ τῶν δοξασιῶν τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν ἐχρησιμοποίησε πρῶτος ὁ Σωτῖων ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ ὁποῖος ἔγραψε κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 3ου π.Χ. αἰῶνος συγγραφὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Διαδοχαὶ τῶν φιλοσόφων».

Ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ἐξιστορεῖ τὸ κατὰ διαδοχικὴν σειρὰν μαθητοῦ καὶ διδασκάλου, διεκρίνοντο δὲ δύο μεγάλα φιλοσοφικὰ σχολαί. Ἡ μία ἦτο ἡ Ἰωνικὴ, ἀρχίζουσα ἀπὸ τὸν Θαλῆν καὶ τερματιζομένη μετὰ τὸν Χρυσίππον, ἡ δὲ ἄλλη τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος (ἡ Ἰταλική), ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Πυθαγόραν καὶ τελειώνει μετὰ τὸν Ἐπίκουρον. Τὴν μέθοδον τῆς κατὰ διαδοχὴν ἐξιστορήσεως ἀκολουθοῦν καὶ ὁ Φιλόδημος (1ος αἰὼν π.Χ.) εἰς τὴν «Σύνταξιν τῶν φιλοσόφων», ἐξ ἧς διεσώθησαν ἀποσπάσματα ἀναφερόμενα εἰς τοὺς Ἀκαδημικοὺς καὶ Στωϊκοὺς, καὶ ὁ Διοκλῆς ἐκ Μαγνησίας, σύγχρονος τοῦ Αὐγούστου, εἰς τὴν «Ἐπιδρομὴν τῶν φιλοσόφων». Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐβιογράφει τοὺς φιλοσόφους ὁ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀδριανοῦ ζήσας Φαβωρίνος εἰς τὰ ἀπολεσθέντα συγγράμματά του «Ἀπομνημονεύματα» καὶ «Παντοδαπὴ ἱστορία».

Ἡ συγγραφικὴ αὕτη τεχνοτροπία ἐτυποποιήθη καὶ κατέληξε εἰς ἀπλὴν συγκόλλησιν διαφόρων σημειωμάτων. Τὸ μόνον σύγγραμμα, τὸ ὁποῖον διεσώθη μέχρις ἡμῶν ἐκ τῆς ἐν λόγῳ βιογραφικῆς σημειωματογραφίας, εἶναι ἡ ἐκ δέκα βιβλίων συγγραφή τοῦ κατὰ τὸν 3ον μ.Χ. αἰῶνα ζήσαντος Διογένηος τοῦ Λαερτίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Βίος καὶ γνῶμαι τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκίμησάντων καὶ τῶν ἐκάστη αἰρέσει ἀρεσκόντων ἐν ἐπιτόμῳ συναγωγῇ». Τὸ ἐν λόγῳ σύγγραμμα, παρὰ τὴν ἀκρισίαν τοῦ συγγραφέως του, μᾶς παρέχει πολυτίμους πληροφορίας καὶ εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν ἐκ τῶν πηγῶν σπουδὴν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Εἰς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν πρέπει νὰ καταταχθῇ καὶ ὁ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 2ου π.Χ. αἰῶνος ζήσας περιπατητικὸς Σάτυρος, ὁ ὅστις εἶχε γράψῃ σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον «Βίος». Ἀνακαλυφθεὶς ἐν Αἰγύπτῳ πάπυρος μᾶς ἔδωκεν ἀπόσπασμα ἀναφερόμενον εἰς τὸν βίον τοῦ Εὐριπίδου.

4ον. Φιλοσοφικαὶ ἀνθολογίαι καὶ ἀπανθίσματα. Ἐμμεσον πηγὴν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας ἀποτελοῦν καὶ τὰ ἀπανθίσματα. Πολλὰς πληροφορίας καὶ εἰδήσεις μᾶς παρέχουν οἱ «Δειπνοσοφισταί» τοῦ Ἀθηναίου, ἔργον γραφέν εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς 3ης μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδος. Ἐπίσης ἀξίας προσοχῆς εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Αἰλιανοῦ «Ποικίλη Ἱστορία». Εἰς τὰς λατινιστὶ γεγραμμένας «Ἀττικὰς νύκτας» τοῦ Αὐλου Γελλίου (150 μ.Χ.) εὐρίσκονται πολλὰ ἀξιόλογοι πληροφορίες. Ἐπίσης καὶ τὰ ἔργα τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Σενέκα, καθὼς καὶ τὸ «Περὶ φύσεως τῶν ὄντων» ποίημα τοῦ Ρωμαίου ποιητοῦ Λουκρητίου, ἀποτελοῦν πηγὰς διὰ τὴν σπουδὴν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας,

διότι οἱ Λατῖνοι ἀντλοῦν τὰς φιλοσοφικὰς των δοξασίας ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τοῦς Ἑλληνας. Οἱ «Στρωματεῖς» τοῦ Κλήμεντος τοῦ Ἀλεξανδρέως (200 μ.Χ.) καὶ ἡ «Προπαρασκευὴ εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως» τοῦ Εὐσεβίου μᾶς παρέχουν πληθὺν πληροφοριῶν περὶ τῶν δοξασιῶν τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων. Μεγάλῃν ἀξίαν ἔχει προσέτι καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Νεμεσίου, γραφέν περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 5ου μ.Χ. αἰῶνος, ἔργον «Περὶ φύσεως ἀνθρώπου». Πλουσιώτατα εἰς ἀπανθίσματα τυγχάνουν καὶ τὸ «Ἀνθολόγιον», αἱ «Ἐκλογαὶ φυσικαὶ καὶ ἠθικαί» τοῦ Ἰωάννου τοῦ Στοβαίου (500 μ.Χ.). Εἰς τὰ λεξικά τῶν Ἡσυχίου καὶ Σουῖδα ἔχουν περιληφθῇ ἀποσπάσματα ἐκ τῶν φιλοσόφων καὶ εἰδήσεις περὶ αὐτῶν.

5ον. Ὑπομνηματισταί. Πολλὰς πληροφορίας καὶ ἀποσπάσματα μᾶς διέσωσαν οἱ σχολιάσαντες τὰ ἔργα τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους σχολιασταί, οἵτινες ἀνήκουν εἰς τὴν Νεοπλατωνικὴν σχολήν. Οὗτοι κατὰ τὸ πλεῖστον διεφύλαξαν πᾶν ὅ,τι περιεσώθη μέχρις ἡμῶν, προερχόμενον ἐκ τῆς φιλοσοφίας τῶν προσωκρατικῶν. Πολύτιμον ὑλικὸν μᾶς διεφύλαξεν εἰς τὰ ὑπομνήματά του, διὰ τῶν ὁποίων ἐξηγεῖ τὰ ἀριστοτελικά συγγράμματα, καὶ ἰδίᾳ τὰ «Μετὰ τὰ φυσικά», ὁ Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεύς (περὶ τὸ 200 μ.Χ.).

Ἐξ ἴσου πολύτιμα στοιχεῖα μᾶς παρέχει καὶ ὁ Σιμπλικίος εἰς τὰ ὑπομνήματα, ἅτινα ἔγραψεν εἰς τὰ «Φυσικά» καὶ εἰς τὰ «Περὶ Οὐρανοῦ» βιβλία τοῦ Ἀριστοτέλους. Ἄξια προσοχῆς εἶναι καὶ τὰ σχόλια τοῦ Θεμιστίου, τοῦ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου (530 μ.Χ.), καθὼς καὶ τὰ εἰς τὰ πλατωνικά συγγράμματα σχόλια τοῦ Πρόκλου, τοῦ Ἀλβίνου καὶ τοῦ Ὀλυμπίδωρου. Ἐπὶ τῶν στοιχείων τὰ ὁποῖα παρέχουν οἱ ἐν λόγῳ συγγραφεῖς, καθὼς καὶ ἄλλοι πολλοί, στηριζόμενος ὁ προμνημονευθεὶς Γερμανὸς φιλόλογος Χέρμαν Ντίλς, συνέλεξε τὰ ἀποσπάσματα τῶν προσωκρατικῶν φιλοσόφων καὶ κατέταξε ταῦτα, διὰ τοῦ πολυτίμου τριτόμου συγγράμματός του «Τὰ ἀποσπάσματα τῶν προσωκρατικῶν», ἐκδοθέντος εἰς πρώτην ἐκδοσιν κατὰ τὸ 1903 καὶ εἰς πέμπτην ἐκδοσιν τῇ ἐπιμελείᾳ τοῦ μαθητοῦ του Βάλτερ Κράνς κατὰ τὸ 1934-1937.

6ον. Χρονικογράφοι. Ὁ παλαιότερος ἐκ τῶν χρονικογράφων, οἵτινες ἡσχολήθησαν μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας, εἶναι ὁ Ἐρατοσθένης (275-195 π.Χ.), ὅστις ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου συγγραφὴν ὑπὸ τὸν τίτλον «Χρονογραφία». Ἐκ τούτου ἠντλησεν ὑλικὸν ὁ ἐξ Ἀθηνῶν καταγόμενος στωϊκὸς Ἀπολλόδωρος (180-109 π.Χ.), ὅστις ἔγραψε τὰ «Χρονικά» εἰς τριμέτρους ἰαμβικούς στίχους, διὰ τῶν ὁποίων παρείχοντο χρονολογίαι περὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν, φθάνουσαι μέχρι τοῦ ἔτους 110 π.Χ. Εἰς αὐτὰ ἐμνημονεύετο, οὐχὶ τὸ ἔτος τῆς γεννήσεως τῶν διακριθέντων ἀνδρῶν εἰς τὰ γράμματα καὶ τὴν πολιτικὴν ζωὴν, ἀλλὰ τὸ ἔτος τῆς ἀκμῆς των, ὅπερ θεωρεῖται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ τεσσαρακοστόν.

Τὰ διασωθέντα ἐκ τῶν ἀπολεσθέντων ἔργων συγγράμματα καὶ ἀποσπάσματα ἔχουν περισυλλεγῇ, ὡς ἐλέγχθη ἀνωτέρω εἰς τὰς ἐξῆς συλλογὰς:

1ον. «Ἑλληνες Δοξογράφοι» Χ. Ντίλ, τόμ. 1.

2ον. «Ἀποσπάσματα Προσωκρατικῶν» Χ. Ντίλ, τόμ. 3.

3ον. «Ἀποσπάσματα Ἑλλήνων φιλοσόφων» Φ. Μούλλαχ, τόμοι 3. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι πεπαλαιωμένη διότι ἐξεδόθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ 1860.

4ον. «Ἀποσπάσματα τῶν παλαιότερων Στωϊκῶν» Χάνς φὸν Ἄρνιμ, τόμοι 4.

Ἡ μελέτη τῶν πηγῶν καὶ οἱ σκοποὶ τῆς

Ἀπὸ τῆς Ἀναγεννήσεως ἤρχισεν ἡ μελέτη τῶν πηγῶν τῆς ἀρχαίας φιλοσοφίας. Οἱ ἀνθρωπισταὶ τῆς Ἀναγεννήσεως ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν ἀναβίωσιν τῆς Πλατωνικῆς φιλοσοφίας, καὶ παροτρυνόμενοι ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας Πλατωνιστὰς μεταξύ τῶν ὁποίων κορυφαίαν θέσιν κατέχει ὁ Πλήθων (1360-1452), προβαίνουν εἰς μεταφράσεις τῶν ἔργων τοῦ Πλάτωνος. Ὁ Μαρσίλιος Φικίνος μεταφράζει καὶ τὸν Πλωτῖνον, ἄλλοι δὲ λόγιοι συμπαθοῦντες πρὸς διάφορα ἄλλα ἑλληνικὰ φιλοσοφήματα, ἐπεκτείνουν τὴν μεταφραστικὴν ἐργασίαν καὶ εἰς ἄλλους συγγραφεῖς. Κατὰ τὸν 15ον καὶ 16ον αἰῶνα οἱ φιλοσοφοῦντες εὐρίσκονται χωρισμένοι εἰς ὁμάδας ἐκάστη τῶν ὁποίων ἀντλεῖ τὰς δοξασίας τῆς ἀπὸ τὰς παλαιὰς φιλοσοφικὰς σχολὰς. Ὁ Βέλγος Λίπς μελετᾷ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος τὰ συγγράμματα τῶν Στωϊκῶν, ὁ Βεριγκάρντ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀριστοτελικὴν φιλοσοφίαν, ὁ δὲ Γκασσέντι κατὰ τὸ 1649 ἐκδίδει ὑπόμνημα περὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Ἐπικούρου. Ὁ εὐρύτατα διαδεδομένος σκεπτικισμὸς κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ἐπανέρχεται εἰς τὴν μελέτην τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς ἀρχαίας σκεπτικῆς φιλολογίας καὶ ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἐποχῆς τοῦ ὁ Γάλλος φιλόλογος Ἑρρίκος Στέφανος ἐκδίδει μετὰ μεταφράσεως τὸ «Κατὰ τῶν δογματικῶν» σύγγραμμα τοῦ Σέξτου τοῦ Ἑμπεϊρικοῦ. Καὶ αὐτὸς ὁ Καρτέσιος ἔχει ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν τῆς φιλοσοφίας τῶν Σκεπτικῶν, ἡ δὲ διατύπωσις ἐκ μέρους τοῦ τῆς «μεθοδικῆς ἀμφιβολίας» ὡς θεμελιώδους ἀρχῆς μαρτυρεῖ περὶ τῆς ἐπιρροῆς τὴν ὁποῖαν ἤσκησαν ἐπὶ τοῦ πνεύματός του αἱ ἐν λόγῳ ἀντιλήψεις.

Εἶναι φανερόν κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ὅτι ἡ μελέτη τῶν πηγῶν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἀνταπεκρίνετο εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ δημιουργηθῇ ἡ φιλοσοφία ὡς ἐπιστημονικὴ μάθησις. Καὶ πράγματι ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ δεκάτου ἐβδόμου αἰῶνος διὰ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Καρτεσίου καὶ τοῦ Βάκωνος ἐμφανίζεται ἡ φιλοσοφία ὡς συστηματικὴ μάθησις ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὰς πολυαρίθμους σχολὰς εἰς τὰς ὁποίας ἐνεφανίζετο κατα-

τετμημένη κατὰ τοὺς προηγουμένους δύο αἰῶνας. Οἱ φιλόσοφοι συγκεντρώνουν τὴν προσοχὴν των εἰς τὴν συστηματικὴν φιλοσοφίαν καὶ ἡ μελέτη τῶν πηγῶν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας μένει εἰς τὰς χεῖρας τῶν θεολόγων καὶ τῶν φιλολόγων.

Τοὺς θεολόγους ἐνδιέφερε κυρίως ἡ μελέτη τῆς ἀριστοτελικῆς φιλοσοφίας, ἐπειδὴ ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο ὁ ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀναγνωριζόμενος φιλόσοφος. Οἱ φιλόλογοι κινούμενοι ἐκ θαυμασμοῦ πρὸς τὸ καλλιτεχνικὸν ὕφος τοῦ Πλάτωνος εἶχον στρέψει τὴν προσπάθειάν των εἰς τὴν σπουδὴν τῶν συγγραμμάτων του. Περὶ συστηματικῆς ἐργασίας διὰ τὴν συγκρότησιν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας εἰς ἰδιαίτερον φιλοσοφικὸν κλάδον, ὁ δέκατος ὀγδοὺς αἰὼν, ὁ δεσποζόμενος ὑπὸ τῆς λογικοκρατίας τοῦ διαφωτισμοῦ, ἦτο ὅλως ἀνίκανος. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἐκπλήττεται διὰ τὴν παρατηρουμένην κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἀδιαφορίαν γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἀναφανείσα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ρωμαντικὴ κίνησις ὑπῆρξεν εὐνοϊκὴ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἱστορικῶν σπουδῶν. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται διατὶ μόνον κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἦτο δυνατόν νὰ ἐμφανισθῇ ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ὡς ἀνεξάρτητος φιλοσοφικὸς κλάδος.

Τὴν ἀφετηρίαν διὰ μίαν τοιαύτην κίνησιν εἶχον παράσχει, ὅπως εἶπομεν ἀνωτέρω, αἱ θεολογικαὶ καὶ φιλολογικαὶ μελέται αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Πλάτωνος. Ὁ μέγας Γερμανὸς θεολόγος Σλαγιερμάχερ (1768-1834) ἀνεδείχθη εἰς τῶν ἐπιφανεστέρων μελετητῶν τοῦ Πλάτωνος, μεταφράσας ἅπαντα τὰ πλατωνικὰ συγγράμματα μὲ ἀριστοτεχνικὴν δεξιότητα εἰς τὴν γερμανικὴν. Συγχρόνως ἡ κλασσικὴ φιλολογία ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ρωμαντικῆς κινήσεως ἠρῦνθη εἰς ἐπιστήμην, ἥτις ἔχει τὴν ἀποστολὴν νὰ μελετήσῃ ἀπάσας ἐν τῷ συνόλῳ των τὰς πνευματικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἀρχαιότητος. Εἰς τὰ ἀντικείμενα τῶν σπουδῶν τῆς κλασσικῆς φιλολογίας συμπεριελήφθη συνεπῶς καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ μελέτη τῆς ἱστορικῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Τὴν πρώτην ἀρχὴν τῆς ἐρεῦνης εἰς τὸ πεδῖον τοῦτο ἀπετέλεσαν αἱ περὶ τοῦ Πλάτωνος ἐρευναι τοῦ Σλαγιερμάχερ. Πρὸς συμπλήρωσιν των ἐπεξετάθη ἡ φιλολογικὴ ἐρευνα εἰς τὰ ἀριστοτελικά ἔργα καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐξεδόθησαν «Τὰ Ἀπαντα τοῦ Ἀριστοτέλους» εἰς μνημειώδη ἐκδοσὶν δι' ἐξόδων τῆς ἐν Βερολίνῳ Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν. Ἡ ἐκδοσις αὕτη ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ 1831 ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ Ἑμ. Μπέκκερ ἐπερατώθη κατὰ τὸ 1870, ἐκδοθέντων πέντε τόμων μεγάλου σχήματος. Ἡ πρώτη συνθετικὴ ἐκθεσις τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας εἶναι ἡ γενομένη ὑπὸ τοῦ Τσέλλερ «Φιλοσοφία τῶν Ἑλλήνων» ἀρχικῶς ἐκδοθεῖσα εἰς τρεῖς τόμους 1844-1853.

Ἡ ἀλλαγὴ τῶν ἀπόψεων διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας

Ἀρχικῶς ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν εἶχεν ἰσχύσει ἡ ἀντίληψις τοῦ Ἑγέλου, ὅτι ἡ κίνησις των προχωρεῖ ἀκολουθοῦσα τὴν προκαθορισμένην ὑπὸ τῆς διαλεκτικῆς τριαδικῆς πορείαν τῆς θέσεως, ἀντιθέσεως καὶ συνθέσεως. Ὑπὸ τὸ πρῶτον τοῦτο διεμόρφωσε τὴν ἱστορικὴν ἐκθεσιν περὶ τῆς πορείας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ὁ Ἑδ. Τσέλλερ. Ἡ διαπίστωσις ὅμως τῶν γεγονότων ὑπὸ τῆς φιλολογικῆς ἐρεῦνης ἐδείξεν ὅτι ἡ κίνησις τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως δὲν εἶναι τόσο σχηματικὴ. Κινεῖται καὶ αὕτη ἀκολουθοῦσα τὸν ρυθμὸν τῆς γενικῆς ἱστορικῆς πορείας, παρουσιάζει ἀπρόοπτα καὶ ἀκολουθεῖ δρόμον ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ καθορισθῇ ἐκ τῶν προτέρων. Κατόπιν τῶν διαπιστώσεων τούτων ἐθεωρήθη ἡ ἀποψις τοῦ Ἑγέλου ὡς ἀνεπαρκής.

Ἐκτὸς τούτου ἐνεφανίσθησαν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καὶ γενικώτεραι φιλοσοφικαὶ ἀντιλήψεις, αἵτινες ἐπέβαλον νὰ ἀναζητηθοῦν νέαι ἀπόψεις. Κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ δεκάτου ἐνάτου αἰῶνος ἀνεπτύχθησαν δύο νέαι φιλοσοφικαὶ μαθήσεις, ἡ Κοινωνιολογία καὶ ἡ Λαοψυχολογία, αἵτινες ἀντικρύζουν τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας ὑπὸ νέαν ὀπτικήν. Ἰσχυρίζονται ὅτι καὶ αἱ φιλοσοφικαὶ ἰδέαι ἐφ' ὅσον ἀποτελοῦν ἀντικατοπτρισμὸν τῆς νοοτροπίας ὠρισμένων κοινωνικῶν καὶ λαϊκῶν συνόλων, πρέπει νὰ ἐμφανίζονται κίνησιν προσδιοριζομένην ὑπὸ τῆς ἰδιουτυπίας τῶν ὁμάδων εἰς τοὺς κόλπους τῶν ὁποίων ἀναπτύσσονται. Ἐνῷ λοιπὸν κατὰ τοὺς Ἑγελιανούς ἡ φιλοσοφία πρέπει νὰ ἐξιστορηθῇ ὡς ἐνιαία κίνησις ἀπὸ τὸν Θαλῆν ἕως σήμερον, οἱ κοινωνιολογοῦντες ἱστορικοὶ ἀρνοῦνται νὰ δεχθοῦν τὴν ἐν λόγῳ ἐνότητα. Ἀποσυνθέτουν τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας εἰς ἰδιαιτέρας ἐνότητες. Τὴν τοιαύτην ἀντίληψιν ἤγαγεν εἰς τὰς ἐσχάτας ἀκολουθίας τῆς ὁ Γερμανὸς ἱστορικο-φιλόσοφος Σπέγγλερ εἰς τὸ βιβλίον του «Ἡ καταστροφὴ τῆς Ἑσπερίας», ἐκδοθέν κατὰ τὸ 1918. Ἐν αὐτῷ ὑποστηρίζει ὅτι ἕκαστος πολιτισμὸς ἔχει ἰδίαν ψυχὴν, ἀντικατοπτρισμὸς τῆς ὁποίας εἶναι καὶ ἡ φιλοσοφία. Συμφώνως πρὸς τὴν τοιαύτην δοξασίαν καὶ ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία παρουσιάζει ἰδιαιτέραν φυσιογνωμιστικὴν ἐνότητα, διακρινόμενη δι' ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν. Ἀλλὰ καὶ αἱ δοξασίαι αὗται τοῦ Σπέγγλερ ἠλέγχθησαν ὡς ὑποθετικαὶ καὶ ἀνακριβεῖς. Τὰ ἀποδεικτικὰ ἐπιχειρήματά του ἠλέγχθησαν κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμαρτημένα, τὸ δὲ βιβλίον του ἐνεποίησεν ἐντύπωσιν παροδικὴν εἰς τοὺς ἡμιμωφωμένους ἑρασιτέχνους τοὺς ἐπηρεαζομένους ἀπὸ κτυπητοὺς τίτλους. Ἡ κοινωνιολογικὴ ἐρμηνεία τυγχάνει ὅμως ἀνεπαρκῆς, διότι ἀφορμᾶται διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἰδεῶν ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀντικειμενικῶς νοουμένου περιβάλλοντος. Λησμονεῖ ὅτι εἰς τὴν δημιουρ-

γίαν τοῦ περιβάλλοντος συντελοῦν ἐνεργητικῶς καὶ αἱ πνευματικαὶ ἰδέαι, καὶ ὅτι περιβάλλον ὡς ἀμετάθετος ἀντικειμενικὴ πραγματικότης δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Εἰδικώτερον ὡς πρὸς τὰς ἐρεῦνας τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἤσκησαν ἐπίδρασιν καὶ αἱ κρατοῦσαι ἐκάστοτε εἰς τὴν περιοχὴν τῆς συστηματικῆς φιλοσοφίας ἰδέαι. Κατὰ τὰ ἀρχὰς τοῦ εικοστοῦ αἰῶνος ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς νεοκαντιανῆς φιλοσοφίας ἠρυνᾶτο ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς συμβολῆς τῆς διὰ τὴν δημιουργίαν τῆς ἐπιστήμης. Ὑπὸ τὴν προοπτικὴν ταύτην ἐξήτασε τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν ἡ σχολὴ τοῦ κριτικοῦ ἰδεαλισμοῦ, ἥτις ἐρμηνεύει τὸν Πλάτωνα ὡς πρόδρομον τοῦ Καντίου (βλέπε βιβλίον Νάτορπ «Ἡ περὶ ἰδεῶν φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος» εἰς τὴν ἑλληνικὴν, μετάφρασις τοῦ Μ. Τσαμαδοῦ). Ἡ ἐπικράτησις ἀφ' ἐτέρου τῶν ἀνορθολογιστικῶν τάσεων εἰς τὴν σύγχρονον εὐρωπαϊκὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ἐξαρθῇ τὸ μυθικὸν στοιχεῖον τὸ ἐνυπάρχον εἰς τὴν ἑλληνικὴν φιλοσοφικὴν διανόησιν.

Τὴν πρώτην ὥθησιν εἰς τὰς πρὸς μίαν τοιαύτην κατεύθυνσιν μελέτας εἶχε δώσει ὁ Νίτσε (1844-1900), ὁστις ἐπέστησε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τῶν ἀξιοθαιμμάτων πράγματι στοχαστῶν τῆς προσωκρατικῆς περιόδου, ὁποῖοι εἶναι ὁ Ἡράκλειτος καὶ ὁ Ἑμπεδοκλῆς. Ὑπὸ τῶν παρορμήσεων τοῦ Νίτσε ἐμπνεόμενος ὁ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος μας συγκεντρωθεὶς γύρω ἀπὸ τὸν Γερμανὸν ποιητὴν Γκεόργκε κύκλος θεωρεῖ ὡς πρωταρχικὸν θέμα τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν μυθικῶν στοιχείων τῆς ἑλληνικῆς διανοήσεως. Ἐνῷ διὰ τοὺς νεοκαντιανούς ἡ σπουδαιότης τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας ἐγκεῖται εἰς τὸν λόγον, διὰ τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ Γκεόργκε τὸ πᾶν εἶναι ὁ μῦθος. Ὡς τρίτη καὶ ἀξιολογωτάτη κατεύθυνσις ἐμφανίζεται ἡ ὑπὸ τὸ πρῶτον τῆς ἰδέας τῆς παιδείας ἐξέτασις τῆς ἱστορίας τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας. Τῆς ἐν λόγῳ κινήσεως ἀρχηγέτης τυγχάνει ὁ ἰδρυτὴς τοῦ τρίτου ἀνθρωπισμοῦ Γερμανὸς φιλόλογος Βέρνερ Γαϊγκερ. Ἀφορμώμενος ἀπὸ τὸ ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ἀναπτυσσόμενον ἰδεῶδες τῆς παιδείας, παρακολουθεῖ καὶ ἐρμηνεύει τὴν ὅλην ἐξέλιξιν τῆς ἑλληνικῆς φιλοσοφίας θεωρῶν ταύτην ὡς διαδικασίαν διὰ τῆς ὁποίας ἐκφράζεται ἡ ἰδιάζουσα μόνον εἰς τὴν πνευματικὴν κοινότητα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ ἰδέα τῆς παιδείας.

Ἐκ παραλλήλου ἡ μορφή ὑπὸ τὴν ὁποίαν ἐνεφανίσθη κατὰ τὸν εικοστὸν αἰῶνα ἡ συστηματικὴ φιλοσοφία διὰ τῆς φαινομενολογίας καὶ τοῦ ὑπαρξισμοῦ ἔφερεν εἰς τὴν ἐπικαιρότητα θέματα, ἅτινα εἶχον ἀναπτυχθῇ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων καὶ κατέδειξεν ὅτι ἡ ἱστορικὴ ἀναδρομὴ εἰς τὰς ἀρχαίας πηγὰς τυγχάνει ἐποικοδομητικὴ διὰ τὴν διασαφήνισιν τῶν προβλημάτων τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν τὴν σύγχρονον σκέψιν. Ὁ Χοῦσσερλ ἐτόνισε πολλάκις ὅτι ἡ φαινομενολογία ὡς γενικὴ φιλοσοφικὴ μάθησις πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς κάτι τὸ ἀντίστοιχον

μέ την Διαλεκτικήν του Πλάτωνος, ὁ δὲ Χάιντεγγκερ εἰς τὰς ὄντολογικάς του διερευνήσεις ὡς κεντρικὸν ἐρώτημα ἐπαναθέτει τὴν ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους διατυπωθεῖσαν ἀπορίαν «τὶ τὸ ὄν;». Ὁ Νικολαΐ Χάρτμαν πειράται νὰ οἰκοδομήσῃ καθολικὸν μεταφυσικὸν σύστημα ἀνάλογον μέ την ἀριστοτελικὴν πρώτην φιλοσοφίαν. Καὶ ἀπὸ μεθοδολογικῆς ἀπόψεως ὀπισθοχωρεῖ ἢ σύγχρονος συστηματικὴ φιλοσοφία εἰς μορφὰς ἐρεῦνης, αἵτινες προσεγγίζουν μέ τὰς ὑπὸ τῶν φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος χρησιμοποιοῦνθεις. Ἡ μέθοδος τῆς φαινομενολογικῆς ἀναγωγῆς τοῦ Χοῦσσερλ βαδίζει ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος συνιστωμένην «θέαν τῶν ἰδεῶν». Ὁ Νικολαΐ Χάρτμαν διακηρύττει ὅτι ἡ ἀποδοτικωτέρα μεθοδική πορεία τυγχάνει ἢ ἀπορητικὴ ἐπεξεργασία τῶν φιλοσοφικῶν προβλημάτων κατὰ τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον δυνάμεθα νὰ τὴν παρακολουθήσωμεν ἐφαρμοζομένην εἰς τὰ ἀριστοτελικά συγγράμματα. Ἡ μεταξὺ συστηματικῆς καὶ ἱστορικῆς θεωρήσεως ἀπόστασις εἰς τοὺς φιλοσόφους τούτους σμικρύνεται τόσον πολὺ ὥστε σχεδὸν καθίσταται ἀνεπαίσθητος.

Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιοχὰς ὠρισμένων ἐπιστημῶν σημειοῦται σήμερον ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν φιλοσοφίαν. Ἡ ἀνάγκη διὰ τὴν διασαφήνισιν τῶν θεμελίων ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἡ σύγχρονος μαθηματικὴ ἐπιστήμη ἠνάγκασε τοὺς ἐρευνητὰς νὰ ὀπισθοδρομήσουν εἰς τὰς ἐποχὰς τῆς πρώτης θεμελιώσεως καὶ νὰ ἀναζητήσουν διὰ τῆς ἱστορικῆς ἐρεῦνης τὸ ἀρχικὸν νόημα τῶν πρώτων μαθηματικῶν ἐννοιῶν. Ἐκ τῆς τοιαύτης ἀναδρομῆς ἐδόθη ἡ ἀφορμὴ νὰ μελετηθῇ ἡ **ἀριθμολογικὴ θεωρία τοῦ Πλάτωνος** καὶ νὰ δειχθῇ ὅτι δέν ἐπρόκειτο περὶ μυστηριαζουσῶν πυθαγορικῶν ἀντιλήψεων, ἀλλὰ περὶ ἐπιστημονικῆς συλλήψεως σχέσιν ἐχούσης πρὸς προβλήματα συζητούμενα σήμερον ὑπὸ τῆς μαθηματικῆς ἐπιστήμης.

Αἱ ἀνωτέρω σκιαγραφηθεῖσαι τάσεις ἐγένοντο ἀφορμὴ νὰ δημιουργηθῇ ἀστάθειά τις ὡς πρὸς τὴν ἀποψιν ἀπὸ τῆς ὁποίας ἰστάμενοι εἶναι ὀρθὸν νὰ ἀσχοληθῶμεν μέ την ἱστορίαν τῆς ἐλληνικῆς φιλοσοφίας. Δέν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκλάβωμεν τὴν ἱστορικὴν τῆς ἀνάπτυξιν ἀκολουθοῦντες τοὺς Ἑγελιανούς, ὡς κίνησιν ρυθμιζομένην ἀπὸ τὸ τριαδικὸν σχῆμα, ἀλλὰ πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τοὺς συγκεκριμένους ἱστορικοὺς παράγοντας. Ἀλλ' ἀφ' ἐτέρου δέν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ὡς μία ἐπέκτασις τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης, ἥτις περιορίζεται νὰ ἐξακριβώνῃ ὠρισμένα πραγματικά δεδομένα διὰ τῆς κριτικῆς διερευνήσεως τῶν πηγῶν. Συνεπῶς εὕρισκόμεθα ἐναντι δύο ἀντιτιθεμένων τάσεων αἵτινες εἶναι ἡ **λογικοκρατία** καὶ ὁ **ἱστορισμός**. Εὐλογον εἶναι νὰ σκεφθῶμεν ὅτι ἡ ἀντινομία εἶναι δυνατόν νὰ ὑπερπηδηθῇ διὰ συμβιβασμοῦ.

Ἐνα τοιοῦτον συμβιβασμὸν ὑπέδειξε πρὸ ἐτῶν εἰς

τῶν καλυτέρων μελετητῶν τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας, ὁ Γερμανὸς νεοκαντιανὸς φιλόσοφος Βίντελμπαντ. Κατ' αὐτὸν πρέπει νὰ ἀντικρύσωμεν τὰ προβλήματα τῆς λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τρεῖς παράγοντας: Ὁ πρῶτος ἐκ τούτων εἶναι ὁ πραγματικός. Τὴν ἀνθρωπίνην σκέψιν, λέγει ὁ Βίντελμπαντ, τὴν ἀπασχολοῦν πάντοτε ὠρισμένα προβλήματα, ἅτινα ἔχουν πραγματικὸν περιεχόμενον ὅπερ ἀπαντᾶται εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τῆς ἱστορικῆς ἐξελιξεως. Ὑπάρχει μία «λογικὴ τῶν πραγμάτων» τὴν ὁποίαν δέν δυνάμεθα νὰ παραγνωρίσωμεν. Ὁ δεύτερος παράγων εἶναι ὁ ἱστοριοπολιτιστικός. Ἡ φιλοσοφία δηλαδὴ θέτει τὰ προβλήματά της καὶ ἐξευρίσκει τὰ μέσα διὰ τὴν λύσιν των ἀκολουθοῦσα τὴν νοστροπίαν καὶ τὰς ἀπαιτήσεις ὠρισμένης ἐποχῆς. Ἡ ἀπόλυτος ἀλήθεια ἀναγκάζεται νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὸ ἱστοριοπολιτιστικὸν πνεῦμα τῆς ἐποχῆς καὶ νὰ ἐμφανισθῇ ὡς «σχετικὴ ἀλήθεια», ὅπως εἶπε κάποτε αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ Ἑγελος. Ὁ τρίτος παράγων εἶναι ὁ ἀτομικός. Ὁ ἱστορικός τῆς φιλοσοφίας δέν πρέπει νὰ λησμονῇ ὅτι ἕκαστος φιλόσοφος ἀποτελεῖ ἰδίαν προσωπικότητα, ἥτις ἐπιδρᾷ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν προβλημάτων ἅτινα ἐκλέγονται πρὸς μελέτην, ἀφ' ἐτέρου δὲ καὶ ἐπὶ τῶν λύσεων αἵτινες δίδονται εἰς αὐτά.

Συνεπῶς ἡ ἀποστολὴ τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας εἶναι:

1ον. Νὰ καθορίσῃ τί προκύπτει ἐκ τῶν πηγῶν ὡς πρὸς τὰ περιστατικά τῆς ζωῆς ἐκάστου φιλοσόφου ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν του ἐξέλιξιν καὶ τὰς δοξασίας του.

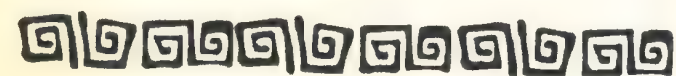
2ον. Νὰ ἀναπαραστήσῃ τὴν γενικὴν διαδικασίαν κατὰ τρόπον ὥστε νὰ διασαφηνισθῇ δι' ἕκαστον φιλόσοφον ἡ ἐξάρτησις τῶν δοξασιῶν ἀπὸ τὰς δοξασίας τῶν προκατόχων του, ἀπὸ τὰς γενικὰς ιδέας τῆς ἐποχῆς του, καὶ ἀπὸ τὴν ἰδικήν του ψυχροσύνησιν.

3ον. Ἀπὸ τῆς θεωρήσεως τοῦ συνόλου νὰ κρίνῃ ποίαν ἀξίαν ἔχουν αἱ κατὰ τὸν ἄνω τρόπον καθορισθεῖσαι δοξασίαι τοῦ φιλοσόφου ἐν σχέσει μέ τὰ διαπιστούμενα ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἐγκυρα πορίσματα τῆς γενικῆς ἐννοουμένης φιλοσοφικῆς ἐργασίας. Συμφώνως πρὸς τὰς δύο πρώτας ἀπαιτήσεις, λέγει ὁ Βίντελμπαντ, τὸ ἔργον τοῦ ἱστορικοῦ τῆς φιλοσοφίας εἶναι φιλολογικοῖστορικόν. Συμφώνως πρὸς τὴν τρίτην εἶναι κριτικὸν φιλοσοφικόν.

Ἡ ἀνωτέρω προταθεῖσα ἀποψις ἐπεβλήθη ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς νεοκαντιανῆς φιλοσοφίας καὶ ἐθεωρήθη ὡς κανονικὴ. Τὰ προβλήματα τῆς ἱστορίας τῆς φιλοσοφίας ἠντικρύζοντο μέ τὴν συνδυαστικὴν αὐτὴν μέθοδον, ἥτις προσεπάθει νὰ χρησιμοποιήσῃ καὶ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τοῦ Ἑγέλου, συγχρόνως δὲ νὰ συμμορφωθῇ μέ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς ψυχολογίας τῆς κοινωνιολογίας καὶ τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης. Ἐσχάτως ὁμως κατόπιν τῆς διαδόσεως τῆς φαινομενολογικῆς φιλοσοφίας κατέστησαν φανεραὶ αἱ ἐλλείψεις τῆς ἐν λόγῳ μεθόδου. Κα-

τέστη φανερόν ὅτι ἡ περὶ τῶν ἀπαιτήσεων τῶν τιθεμένων ὑπὸ τῆς ἱστορίας ἀντίληψις ἦτο ὅλως ἀνεπαρκής. **Διότι ἱστορία δέν εἶναι μόνον τὰ πραγματικὰ γεγονότα.** Κάτω ἀπ' αὐτὰ ὑπάρχει βαθύτερος πυρὴν, μία βαθυτέρα ἱστορικὴ οὐσία. Ἡ ἱστορικότης δέν εἶναι διὰ τὸν ἄνθρωπον κάτι τὸ ἐπιπρόσθετον, ἀλλὰ ἀποτελεῖ ὄντολογικὸν δι' αὐτὸν χαρακτηριστικόν. Ὅταν λέγωμεν ἱστορικὴν διείσδυσιν δέν νοοῦμεν διαπίστωσιν ἱστορικῶν γεγονότων, ἀλλὰ πραγματικὴν διείσδυσιν εἰς τὴν ὄντολογικὴν οὐσίαν τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος.

Ὅταν κάμνωμεν ἱστορικὴν ἀναδρομὴν δέν παραπλανόμεθα εἰς μίαν μακρινὴν περιοχὴν, ἥτις δέν ἔχει σημασίαν διὰ τὴν σύγχρονον πραγματικότητα, ἀλλὰ διεισδύομεν εἰς αὐτὰς τὰς ρίζας τῆς πραγματικότητος. Μόνον μία τοιαύτη ἀναδρομὴ μᾶς κάμνει φανερόν τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἰστάμεθα. Ἡ κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν νοουμένη ἱστορικότης συνετέλεσεν ὥστε νὰ ἐπέλθῃ ἡ σημειωθεῖσα ἀνωτέρω συμπληρίασις ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τῆς ἱστορικῆς καὶ συστηματικῆς ἐρεῦνης. Ἀνεγνωρίσθη ὅτι τὸ γνησίως φιλοσοφεῖν δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἀναδρομὴ εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐλληνικὴν φιλοσοφίαν, ἐφ' ὅσον ἐκεῖ εὕρισκονται τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ἱστορικῆς υπάρξεως τοῦ πολιτισμένου πνευματικοῦ κόσμου. Ὁ Κάντιος, ὅστις ἐζησεν εἰς ἓνα αἰῶνα ὅστις ἐστερεῖτο τῆς ἱκανότητος νὰ αἰσθανθῇ τί εἶναι ἱστορία, ἐξεφράσθη περιφρονητικῶς ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας. Διέκρινε τοὺς φιλοσοφοῦντας εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ὡς μόνην φιλοσοφίαν των «τὴν ἱστορίαν τῆς φιλοσοφίας» καὶ εἰς ἐκείνους «οἵτινες ἀντλοῦν ἀπ' αὐτὰς τὰς ἰδίας τὰς πηγὰς τοῦ λόγου». Ἡ κρίσις αὕτη τοῦ Καντίου ἦτο δικαιολογημένη, διότι εἰς τὴν ἐποχὴν του ἡ ἱστορία τῆς φιλοσοφίας ἦτο ἀπλὴ συγκόλλησις εἰδήσεων. Σήμερον τὰ πράγματα ἔχουν ἀλλάξει. Κατενοήθη ὅτι ἡ ἱστορικότης εἶναι κάτι τὸ ὁποῖον ζῇ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ὁποῖον καθορίζει τὴν ἐν γένει εἰς τὴν ζωὴν στάσιν του. Ὅσον βαθυτέρα καὶ εἰλικρινεστέρα εἶναι ἡ αἴσθησις τῆς ἱστορικότητος, τόσον μεγαλυτέρα εἶναι ἡ πληρότης τῆς προσωπικότητος. Αἱ συστηματικαὶ φιλοσοφικαὶ ἐρευναι ἐδείξαν ὅτι ἡ ἐλληνικὴ φιλοσοφία δέν εἶναι μία ἰδιαιτέρα παραλλαγή τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως, ἀλλ' εἶναι «ἡ κατ' ἐξοχὴν φιλοσοφία». Μύησις εἰς τὴν φιλοσοφίαν δέν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ἂν δέν βασισθῇ εἰς τὴν γνωριμίαν μέ τὰ φιλοσοφικά προβλήματα ὅπως τὰ ἔθεσαν οἱ Ἕλληνες. Μύησις δὲ εἰς τὴν φιλοσοφίαν κατὰ τὴν ἐλληνικὴν ἀποψιν δέν σημαίνει ἀλαζονικὴν ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν κατοχὴν πλήθους γνώσεων. **Φιλοσοφία εἶναι συγχρόνως διὰ τοὺς Ἕλληνας καὶ παιδεία, ἐξύψωσις τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἀληθινόν του ἀξίωμα.**





ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΟΡΦΕΑ

Σ. ΝΑΓΟΥ

Μία από τις λαμπρότερες ημέρες του έτους, τις οποίες πρέπει να εορτάζω ή ανθρωπότητας είναι εκείνη της Έαρινης ισημερίας. Κατά την ημέρα αυτή, μύστες των παρελθουσών γενεών, μύστες των Θείων λειτουργιών της Φύσεως ετέλουν επίσημες εορτές, αναφερόμενες στην οργανική και πνευματική τους λειτουργία. Στις ελληνικές μάλιστα χώρες, στις Ίσημερίες και τις Τροπές του Ήλιου απέδιδαν σπουδαία σημασία.

Ομιλών και εγώ σήμερα πράττω τοῦτο, όχι διότι προτίθεμαι να εξισώσω το πνεῦμα μου προς τα μεγάλα του παρελθόντος πνεύματα. Πάντοτε πίστευσα ότι το δικό μου πνεῦμα παραβαλλόμενο προς το πνεῦμα των αρχαίων μυστών, παρουσιάζει την ὄψη την οποία δύναται να παρέχει χαμόκλαδο παραβαλλόμενο προς ὑψηλούς και μεγαλοπρεπείς Πλατάνους. Τόις μεγαλοπρεπείς αὐτοῖς Πλατάνους, ὑπὸ τὴν εὐεργετικὴν σκιά των οποίων ἐγαλουχήθησαν και ἐφωτίσθησαν ὅλες οἱ πρὸς τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου ἀτενίσασες ψυχές, θέλω διὰ τῆς ὁμιλίας μου αὐτῆς νὰ ὑμνήσω.

Τὰ Θεία αὐτὰ πνεύματα τοῦ παρελθόντος ἔχουν ἀνάγκη τοῦ ὕμνου αὐτοῦ διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο δύνανται νὰ ἀναζήσουν στίς ἀντιλήψεις των νέων ἐρμηνευτῶν τῆς Φύσεως καὶ νὰ χρησιμεύσουν σὲ αὐτοὺς ὡς Ἱεροφάντες τῶν ἀποκαλύψεων τῶν Θείων μυστικῶν τῆς, τὰ ὁποῖα ἡ Φύσις φιλόστοργα κρατεῖ στὰ βάθη των ἐνεργειῶν τῆς, ὅπως μὴ τὰ προσβάλλουν ἀνθρώπινα βλέμματα βέβηλα καὶ ἐδισμένα νὰ βλέπουν σὲ διαφορά. Ἐάν τὸ πνεῦμα μας τὸ ἀποτελούμενο ἀπὸ τὰ στοιχεῖα τὰ ὁποῖα ἀποκαλοῦμε διάνοια, μὲ ἐπιμονὴ ζητοῦσε νὰ ἐρευνήσῃ τὸ μυστήριον τῆς συνθέσεώς του καὶ τὴν βάση ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξορμάται σὲ ἐνέργειες, τὴν ψυχὴ του δηλαδή, πολλὰ θὰ μπορούσε νὰ πληροφορηθῇ ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς. Ἰδοὺ τί μὲ χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς σκεπτομένους μόνον μὲ τις δυνάμεις τῆς σημερινῆς τους διανοίας καὶ ἰδοὺ τί εἶναι ἐκεῖνο ποὺ φέρει τὸν νοῦ μου πρὸς ἐπισκόπηση τοῦ ἔργου των παρελθουσῶν μεγάλων ψυχῶν. Ὁ Πυθαγόρας καὶ οἱ Ἱεροφάντες τῆς Ἐλευσίως εἶχαν μία κρυμμένη ἔννοια περὶ τῆς σημασίας των ἡμερῶν αὐτῶν καὶ τὴν μετέδιδαν μόνον πρὸς ὁσες ψυχές ἔβλεπαν ὅτι ἀγαποῦσαν τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου καὶ ἀπέδιδαν πρὸς τὸ φῶς τοῦτο τὴν ἱερώτερη σημασία.

Ἦδη τὸ πνεῦμα μου μὲ μεταφέρει ἀπομακρύνοντάς με ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνη πρὸς ἄλλη δόξα, τῆς ὁποίας Θεῖες ἔννοιες θέλω νὰ ὑμνήσω σήμερα. Μὲ μεταφέρει πρὸς τὸν Θεῖον Ὀρφέα, πρὸς τὸν τιμημένο τοῦτο ἱεροφάντη τῆς Φύσεως, ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ τις ιδέες τοῦ ὁποίου θὰ ἀντλήσω, γιὰ νὰ σὰς εἶπω περὶ τῆς Ἐαρινῆς ισημερίας.

Ο Θεῖος Ὀρφεύς ὁ ἱερός σύζυγος τῆς Εὐρυδίκης καὶ ὁ κληροδοτήσας Θεῖες ἀλήθειες πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐμύησε στίς ιδέες του ἀποκαλοῦσε τὴν Ἐαρινὴ Ἰσημερίαν Θεῖα Νύμφη, κατερχομένη ἐξ Οὐρανοῦ ἀνὰ ἔτος γιὰ νὰ ἐξαγνίσῃ τις ψυχές τοῦ Ἄδου. Ἄνευ τῆς Νύμφης αὐτῆς, ἄνευ τῆς ἐξ Οὐρανοῦ καταβάσεώς της, οἱ ψυχές τοῦ Ἄδου θὰ χάνονταν στὸ μέγα του ἔρεβος καὶ συνειδήσῃ καὶ χαρὰ στὴν Γῆ δὲν θὰ γεννιόταν. Ἄνευ τοῦ φωτὸς τῆς Οὐρανίας αὐτῆς Νύμφης, οὐδὲ ἄρωμα οὐδὲ ζωὴ θὰ ἐξελίσσετο ἐπὶ τῆς Γῆς, οὐδὲ ιδέα τῆς ἁρμονίας θὰ ὑπῆρχε. Ἄν καὶ ἓνα μόνον ἔτος δὲν κατερχόταν στὴν Γῆ, ἡ θλίψις των ψυχῶν τῆς θὰ γενικευόταν καὶ οἱ ἁρμονίες των διανοῶν πρὸς τις ψυχές θὰ διεσαλευόταν. Ἐάν ἡ Θεῖα Οὐρανία Νύμφη ἐγκατέλειπε τὸ ἔργο τῆς μεταδόσεως τῆς ἀγάπης τῆς πρὸς τὴν Γῆ, μῖσος γενικὸ θὰ περιέβαλλε ὅλες τις ἀνθρώπινες ψυχές καὶ κανένα αἶσθημα ἁρμονίας πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀπὸ καμμία θὰ ἐκδηλωνόταν.

Ὅταν κατέρχεται καὶ μᾶς περιβάλλῃ, ἡ ψυχὴ μας μεταβάλλεται σὲ φῶς, τὸ φῶς τοῦτο ἐκδηλώνει τὴν χαρὰ. Χαρὰ εἶναι ὁ ἔρως, ἔρως εἶναι ὁ νόμος τῆς ζωῆς μας, ὁ νόμος ὁ ἀνυψῶν καὶ ἀφομοιών τὴν ψυχὴ μας πρὸς τὸ Φῶς τοῦ Ἡλίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς Οὐρανίας Νύμφης ταξινομοῦνται σὲ Θεῖα Ἄρμονία. Ὅταν κατέρχεται ἡ Θεῖα αὐτὴ Νύμφη, καὶ μᾶς εὐρίσκει σὲ ἐκεῖνον τὸν χρόνον τῆς ζωῆς ὁ ὁποῖος ἐξασφαλίζει τὴν γενικὴ ἁρμονία των ὀργάνων τοῦ οργανισμοῦ μας, τότε προσδέτει καὶ τὴν δική της ἁρμονία καὶ τότε συντελεῖται ὁ Θεῖος ἀσπασμὸς τῆς γῆνης ψυχῆς πρὸς τὸ κράτος ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐξορμάται τὸ φῶς τοῦ Ἡλίου. Ἀλλὰ καὶ ὅταν, ἔλεγε ὁ Ὀρφεύς, ὁ οργανισμὸς μας ἀπέβαλε τὴν ἐνεργητικότητά των νεύρων του καὶ μᾶς ψαύει ἡ Θεῖα Οὐρανία Νύμφη, μᾶς γεννᾷ ἀμέσως τὸ αἶσθημα τῆς ζωῆς καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ιδέα τοῦ Θανάτου. Στὰ κέντρα των ἐνεργειῶν τῆς Θεῖας αὐτῆς Νύμφης εὐρίσκεται τὸ Θεῖο μυστικὸ τῆς αἰώ-

νίου νεότητος των ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Τὰ μυστήρια τοῦ Ὀρφέως τὰ ὁποῖα ὑπῆρχαν καθαρῶς φυσιολατρικά, ἐξελίσσονταν σὲ εἰκόνες διάφορες οἱ ὁποῖες διαδιβάζονται ἀπὸ ἐκεῖνον στὴν Γῆ.

Τὴν πρώτη εἰκόνα ἀκολουθοῦσε δεύτερη. Σὲ αὐτὴν τὴν δεύτερη εἰκόνα, ἡ Οὐρανία Νύμφη γυμνόπους ψαύει τὴν Γῆ, ὅπου βλέπει αὐτὴν ὁ Ἥλιος. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως ἡ περιβολὴ τῆς Νύμφης ἐξελίσσεται σὲ χρωματισμούς. Οἱ χρωματισμοὶ τῆς ἐκπέμπουν ἀρώματα. Τὰ ἀρώματα αὐτὰ μεθοῦν μὲ τὴν ἁρμονία τους τις ψυχές λησμονῶντας τις κακίες ἐκείνες τις ὁποῖες τοὺς ἐδώρισε ὁ Χειμῶνας, γοργῶς σπεύδουν νὰ ἐνωθῶν ἀκούγοντας τις Οὐράνιες Χάριτες. Διπλὴ σημασία ἐνείχε ἡ εἰκόνα αὐτὴ. Ἀπ' ἐνός ζητοῦσε νὰ σύρῃ πρὸς τὰ ἄνω τις ψυχές τοῦ Ἄδου καὶ ἀπ' ἐτέρου νὰ καλλωπίσῃ τὴν ἐπιφάνειά τῆς Γῆς. Ἐπὶ ἐνενήντα περίπου ἡμέρες, τις ἡμέρες τοῦ ὅλου Ἔαρος, κατέρχετο ἡ Οὐρανία Νύμφη καὶ ἔψαυε τὴν Γῆ μὲ τὰ θεῖα της πόδια, σκορπίζοντας σὲ αὐτὴν χρώματα καὶ μύρα. Ποτὲ δὲν ἀπομακρυνόταν ἀπὸ τὸ ἄρμα τοῦ Ἡλίου. Ἀπὸ ἐκεῖ ἀντλοῦσε τις δυνάμεις τῆς καὶ ἐκεῖνος ἀντλοῦσε τις δικές του δυνάμεις ἀπὸ τις Οὐράνιες ἐκείνες μοῖρες μὲ τις ὁποῖες ἐφάπτεται καθ' ὅλον τὸν χρόνον τοῦ Ἔαρος. Ἡ Θεῖα αὐτὴ εἰκόνα, ἡ ἐξελισσομένη σὲ τόσους χρωματισμούς καὶ ἐκπέμπουσα τόσα ἀρώματα, ἐνέπνευσε τὸν Θεῖον Ὀρφέα νὰ συλλάβῃ τὴν ἔννοια τῆς ἁρμονίας, διὰ τῆς παντοδυναμίας τοῦ πνεύματός της. Πρὸ τοῦ συμβολισμοῦ τῆς δευτέρας εἰκόνας, δὲν μπορούσε νὰ νοηθῇ ἡ ὑπαρξὴ τῆς Θερμότητος τῆς Γῆς, ἡ ὁποία τόσο πολὺ συντελεῖ στὸ νὰ περιβάλλῃ αὐτὴν μὲ τὴν πολυχρωμὴ καὶ ἀρωματώδη περιβολὴ τῆς.

Γιὰ τὸ πνεῦμα τῆς Γῆς ἡ Οὐρανία Νύμφη εἶναι ὁ Προμηθεύς. Γιὰ τὴν Γῆ εἶναι ὁ ἁρμονικὸς Πᾶν. Καὶ ὁ Προμηθεύς καὶ ὁ Πᾶν εἶναι θεῖοι συμβολισμοί. Ὁ Προμηθεύς δίδει τὸ Φῶς στὸ Πνεῦμα τὸ εὐρισκόμενον σὲ ἁρμονικὴ σχέσιν πρὸς τὸ σύνολο τοῦ Ἀείρου, ἐνῶ ὁ Θεῖος Πᾶν συμβολίζει ὅτι στὴν Γῆ ἐφθασαν οἱ δυνάμεις τοῦ Ἀείρου καὶ ἀποτελεῖ μετ' αὐτοῦ ἁρμονίαν. Ἡ ἐξέλεξις τῆς ζωῆς τῆς, εἶναι ἐξέλεξις διὰ μέσου τῆς ἁρμονίας τῆς Γῆς, των δυνάμεων τοῦ Ἀείρου. Διάμεσος μετὰ τοῦ Ἀείρου καὶ τῆς Γῆς εἶναι ὁ Ἥλιος. Ἡ ὑπαρξὴ τοῦ Ἡλίου ἐξασφαλίζει τὴν αἰωνιότητα τῆς Γῆς καὶ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς τῆς. Ἀλλὰ ἡ παραγωγὴ τῆς Θεῖας αὐτῆς ἁρμονίας ἐπὶ τῆς Γῆς συντελεῖται τὸ Ἔαρ (τὴν Ἀνοιξή). Τὸ Ἔαρ κατὰ πρῶτον φέρει καὶ ἀφομοιώνει τὴν Γῆ πρὸς τις ἐνέργειες τοῦ φωτὸς τοῦ Ἡλίου. Τὸ χρονικὸ διάστημα ποὺ μεσολαβεῖ ἀπὸ τὴν Ἐαρινὴ Ἰσημερίαν μέχρι τὴν θερινὴ Τροπὴ τοῦ Ἡλίου, εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν γονιμοποιὸς ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία τὸ ἐρχόμενο διὰ τοῦ φωτὸς τοῦ Ἡλίου σπέρμα Αὐτοῦ, ἀναβλαστάνει ὑπὸ νέα μορφή στὴν Γῆ καὶ ἐξελίσσεται στὰ χρώματα καὶ στὰ ἀρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸ σύνολο τῆς ἐπίσημης γῆνης περιβολῆς. Οἱ διάφορες μορφές τῆς Γῆς, κατὰ τὸ χρονικὸ τοῦτο διάστημα, συντρέχουν νὰ ἐκδηλώνουν τις δυνάμεις τους καὶ νὰ ἔρχονται σὲ γενικὴ ἐπιμειξία ἀπὸ τὴν ὁποία προκύπτει ἡ ἁρμονία τους. Ἡ

Γῆ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτο χαίρει. Ἡ ἐκδήλωση αὐτῆς τῆς χαρᾶς τῆς εἶναι ἐγγύηση τῆς προαγωγῆς τῆς σὲ φωτεινὴ. Ὅταν ἐκδηλώσῃ τὸ φῶς τῆς, τότε θὰ καταστῇ μεσά-ζουσα μετὰ τοῦ Οὐρανοῦ καὶ σωμάτων σκοτεινῶν περὶ αὐτῆς εὐρισκόμενων. Τότε τὸ Πνεῦμα τῆς, θὰ καταστῇ ἄπειρο στίς δυνάμεις καὶ στὴν ἁρμονία, θὰ καταστῇ Νύμφη δηλαδή, δίδοντας φῶς.

Τὴν δεύτερη εἰκόνα τῆς Ἐαρινῆς Νύμφης τοῦ Οὐρανοῦ στὰ μυστήρια τοῦ Ὀρφέως ἀκολουθοῦσε καὶ ἄλλη. Ἡ τρίτη εἰκόνα παριστᾷ τὴν ἴδια Νύμφη κρατοῦσα Λύρα. Ὑπεράνω αὐτῆς φωτεινὸς Ἀπόλλων ἄνευ οὐδεμίας πανόπλιος τείνει πρὸς Αὐτὴν μὲ χάρι τὰ χέρια του καὶ ἐκφράζει Θεῖο μεῖδιωμα, τὸ ὁποῖο φαίνεται ὅτι δέχεται ἡ Οὐρανία Νύμφη μὲ ἀφατὴ εὐγνωμοσύνη. Ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Ἀπόλλωνος ἐξέρχονται πολυχρωμὲς φωτεινὲς γραμμὲς, οἱ ὁποῖες ψαύουν ὅλο τὸ σῶμα Αὐτῆς. Κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῆς, νεαρός Παῖς τείνει τὰ χέρια του ζητώντας νὰ δοθῇ σὲ αὐτὸν ἡ κρατούμενη ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Οὐρανίας Νύμφης Λύρα. Ἡ εἰκόνα αὐτὴ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς διευθετίσεως των δυνάμεων σὲ ἓνα σύνολο ἀπὸ τὸν Θεῖο Ἥλιο. Οἱ δυνάμεις ἐνενήντα περίπου μοιρῶν τοῦ Οὐρανοῦ ἀποτελοῦν τὸ σύνολο τοῦτο. Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ συνόλου τοῦτου εἶναι ἡ Λύρα, τὴν ὁποία τὸ Πνεῦμα τῆς Γῆς τείνει νὰ λάβῃ, γιὰ νὰ κινήσῃ τις χορδές τῆς καὶ νὰ τοῦ δοθῇ ἡ ἀντιληψὴ τῆς ἁρμονίας.

Τὰ ἀρώματα ἀποτελοῦν κατὰ τὸν χρόνον τῆς Ἐαρινῆς Ἰσημερίας ἁρμονία, τὰ χρώματα ἐπίσης, ἀλλὰ ἡ ἔννοια αὐτῶν δὲν εἶναι γνωστὴ στὸ Πνεῦμα τῆς Γῆς. Ὁ Ὀρφεύς ἀναλαμβάνοντας ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Νύμφης τὴν Λύρα πηλῆττει τις χορδές τῆς καὶ μεταδίδει στὸ Πνεῦμα τῆς Γῆς τὴν ἔννοια. Τὰ χρώματα στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ ἐξεληχθήσαν σὲ ἤχους καὶ οἱ ἤχοι σὲ ἔννοια, ἡ ὁποία προάγει ἐφ' ἑξῆς τὴν ψυχὴ νὰ ζητήσῃ, τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο θὰ τὴν μεταφέρῃ στὸ κράτος τοῦ Φοῖβου Ἀπόλλωνος. Κατὰ τὸν ἔαρινόν χρόνον τοῦ ἔτους οἱ εἰκόνες ποὺ παριστοῦν τὴν Οὐρανία Νύμφη ἐξελίσσονται σὲ μεγαλύτερα σχήματα καὶ σὲ μεγαλύτερες δυνάμεις. Ἀλλὰ ἰδοὺ φθάνει ἡ δόξα τοῦ Ἡλίου. Ἐργεταὶ πρὸς τὸ ὕψιστό του σημεῖο, ἔλκει πρὸς τὰ ἄνω τὴν Νύμφη καὶ τὴν ἀφομοιώνει πρὸς τὸ Θεῖο τοῦ Ἄρμα. Τότε ἡ Γῆ μεταμορφώνει τὰ χρώματά της σὲ Θεῖους καρπούς, σὲ συνθετικὸ λόγον των ὁποίων μεταμορφώνονται τὰ ἀρώματα.

Νέα ἐδῶ εἰκόνα παρτάσσεται στὰ μυστήρια τοῦ Ὀρφέως. Ἡ Νύμφη ἀνπακθίσταται ἀπὸ Ἐφῆβο. Ὁ Ἐφῆβος παριστᾷ ὅτι φέρει τὴν εὐθυμία ἀπὸ τὸν Οὐρανὸ νὰ τὴν μεταδώσῃ στὴν Γῆ. Εἶναι ὅλος χαρὰ καὶ ὅποια ψυχὴ προσεγγίζει τὴν μεταβάλλει σὲ Φῶς. Ἡ θερμότης του εἶναι μεγάλη, κατακαίει ὅλες τις σάρκες ὄλων των ψυχῶν των ὁποίων οἱ δυνάμεις δὲν ἔχουν σχέσιν μὲ τὸν χειμῶνα. Ὅσες μετέβαλαν τοὺς χρωματισμούς τοῦ Ἔαρος σὲ φωτεινὸ σύνολο ἁρμονικοῦ καρποῦ, προσεγγίζουν τὸν Ἐφῆβο καὶ λαμβάνουν ἀπὸ αὐτὸν κάτι τὸ ὁποῖο πυρπολεῖ τὸ σύνολο αὐτῶν καὶ τὸ μεταβάλλει σὲ ἓνα θεῖο χρωματισμὸ, ὁμοῖος τοῦ ὁποίου τὸ Ἔαρ δὲν παρήχθη. Ὁ χρωματισμὸς αὐτός εἶναι

απροσδιόριστος στήν ὄψη καί τήν ἐνέργεια. Ὁμοιάζει κατά προσέγγιση μέ τόν χρωματισμό κυανοῦ χυμοῦ σταφυλῆς. Εἶναι χρωματισμός Πνεύματος καί ὄχι Γῆνης μορφῆς.

Ο Ἐφήβος εἶναι ὁ Διόνυσος, εἶναι ἡ συμβολική παράσταση τῆς θείας Ἑλευσίνας, ἡ σώζουσα τήν κόρη τῆς Δήμητρος ἀπό τίς ἐπιρροές τοῦ Πλούτωνος. Εἶναι τό φῶς τό προσεγγίζουν ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, τό ὁποῖον ἀφοῦ πρότερον κατακαύσῃ, τι θνητό ὑπάρχει σέ αὐτές, τίς φέρει στήν Ἑστία ἐκείνη τοῦ Οὐρανοῦ ἀπό τήν ὁποία παρήχθη.

Η θεία αὐτή εἰκόνα τοῦ Ὁρφέως συμβολίζει τά γενόμενα κατά τόν χρόνο τοῦ Θέρου. Οἱ καρποὶ τότε ὠριμάζουν, ἡ σταφυλή παράγει τόν χυμό της, ὁ χυμός αὐτός εἶναι ἡ ἐρχομένη ἀπό τόν Οὐρανὸ στήν Γῆ εὐθυμία. Ἡ εὐθυμία ἡ διαλύουσα τά σκότη τά ὁποῖα παρήχθησαν στίς ψυχές κατά τίς ὥρες τοῦ Χειμῶνος. Ὁ ἥλιος κατά τήν ὥρα τοῦ Θέρου εὐρίσκεται στίς ἀγκάλες τοῦ Πατρός του καί οἱ δυνάμεις τίς ὁποῖες μεταβιβάζει ἐπὶ τῆς Γῆς εἶναι καρπὸς γόνιμος. Ὁ καρπὸς αὐτός ἀποτελεῖ μία θαυμασία διαβάθμιση, διότι σέ τοῦτο συμμετέχουν καί ὅλες οἱ λοιπές δυνάμεις τοῦ Οὐρανοῦ.

Ο σίτος διαφέρει τῆς σταφυλῆς, εἶναι τοῦτο κάτι, τό ὁποῖο ὁ θεὸς Ὁρφεύς ἐσυμβόλιζε μέ ἔννοια τήν ὁποία οὐδέποτε δυνάμεθα νά μεταφέρωμε σέ βέβηλο γλῶσσα. Προηγήθηκε ὁμοῦς ὁ καρπὸς τοῦ σίτου. Πρὶν φανῇ ἡ δόξα τοῦ Ἑλίου, ὁ καρπὸς ὠριμάζει, καί τότε ἡ σταφυλή ἀρχίζει νά μεταβάλλεται σέ καρπό. Μία ἐπιπλέον δύναμη ἐνυπάρχει στήν σταφυλή, δύναμη μέ τήν ὁποία τρέφονται οἱ Θεοί.

Εδῶ παρίσταται νέα εἰκόνα τοῦ Ὁρφέως. Ὁ Ἐφήβος στέφεται μέ κλάδους ἀμπέλου καί κρατεῖ Νεάνιδα στίς ἀγκάλες του. Θεῖον μεῖδιμα στίς μορφές καί τῶν δύο διακρίνεται. Ὁ Ἐφήβος ὑπερέχει κατά τό ἀνάστημα τῆς Νεάνιδος. Τοῦτο προφαίνει τήν Οὐρανία καταγωγή του. Ἀλλά καί τῆς Νεάνιδος ἡ μορφή λάμπει ἀπὸ χαρά. Κοντὰ ὑπάρχει πινακίδα ὑπαγορεύουσα νά βλέπῃ διαρκῶς ἡ Νεάνις πρὸς τόν Ἐφήβο, πρὸς τὸ πρόσωπό του. Τοῦτο μετὰ χαρᾶς ἡ Νεάνις πράττει.

Επεταί ἄλλη εἰκόνα κατά τήν ὁποία ὁ Ἐφήβος περιβάλλει τήν πρὶν ἄνευ ἐνδύματος Νεάνιδα μέ ἐσθῆτα χρώματος κυανοῦ. Ἡ περιβολὴ αὕτη εἶναι περιβολὴ Νύμφης. Προσεγγίζει πλέον ὁ γάμος της. Νύμφες πολλές μέ ὅμοιες ἐσθῆτες κομίζουν ὑδρίες γεμάτες μέ Θεῖο ποτό. Τὸ ποτὸ εἶναι οἶνος. Ἡ σταφυλή πλέον στήν Γῆ ὠρίμασε καί ὁ γάμος πρέπει νά γίνη. Γενικὴ χαρὰ στὰ μυστήρια ἐπικρατεῖ. Προσέρχονται ἐπὶ σκηνῆς ὅλοι οἱ Οὐράνιοι μύστες περιβεβλημένοι μέ κλάδους ἀμπέλου στίς κεφαλές. Ἡ χαρὰ, ἡ εὐθυμία κορυφώνονται.

Ο ἥλιος ὁλοένα διέρχεται τοὺς ἀστερισμοὺς τοῦ θέρους, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ἀντλεῖ τίς δυνάμεις τῆς εὐθυμίας. Ἀλλὰ ἰδοὺ προσεγγίζει διὰ τήν Γῆ τὸ πέρας τοῦ θέρους. Τότε οἱ μύστες τοῦ Ὁρφέως ἀνυψώνονται ὑπεράνω



τῆς Γῆς ἀκολουθώντας τὸ ἄρμα τῶν νυμφῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ζήσουν πλέον στὸ Φῶς. Μία μόνη παραγγελία ἀφήνουν ἐπὶ τῶν Γῆνων ὑπάρξεων. Νὰ συλλέξουν τοὺς καρποὺς τοῦ θέρους διὰ τῶν ὁποίων καί μόνον θὰ ζήσουν κατά τίς ὥρες τοῦ Φθινοπώρου καί τοῦ Χειμῶνος. Ὁ ἥλιος ἀκολουθώντας τήν τροχιά του θὰ ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τῆς Γῆς νά ρίψῃ νέο σπέρμα, ὥστε τοῦτο ἀργότερα θὰ ἐξελιχθῇ σέ ἄνθος, σέ ἄρωμα καί σέ καρπό. Κατὰ τόν χρόνο τοῦ Χειμῶνος οἱ ψυχές πρέπει νά ζήσουν. Ἡ ζωὴ τους θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ θέρους καί ὅσες ἐπιμελῶς δὲν συλλέξουν αὐτούς, ὑπόκεινται στὸν θάνατο. Ἡ παραγγελία εἶναι ἐπιτακτικὴ γιὰ ἐκείνες οἱ ὁποῖες θέλουν νά ζήσουν. Ἐντεῦθεν ὁ Θεὸς Ὁρφεύς παριστᾷ διὰ εἰκόνας τήν σύνεση, ἀπὸ τήν ὁποία δὲν πρέπει νά ἀποχωρισθοῦν οἱ ψυχές. Εἶναι ἡ σωτηρία τους. Ἡ εἰκόνα τῆς συνέσεως παριστᾷ γυναῖκα περιβεβλημένη μέ ἔνδυμα ἄνευ οὐδενὸς εἰδικοῦ χρώματος. Τὸ ἔνδυμα προφυλάσσει αὐτὴν ἀπὸ τὸ ψῦχος, ἀλλὰ ταυτοχρόνως κρατεῖ στὰ χέρια της τοὺς καρποὺς, τοὺς καρποὺς τοῦ θέρους. Ἀντλεῖ ἀπὸ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς δυνάμεις, δυνάμεις περιέχουσες θερμότητα δυνάμενη νά ἀντιδρᾷ κατὰ τοῦ ψύχους.

Ο ἥλιος κατὰ τόν χρόνο τοῦτο, οὐδὲν μεταβιβάζει στίς ψυχές, εἶναι ἀσθενὴς ἡ ἐπίδρασή του. Ὅ,τι ἀντλεῖ ἀπὸ τοὺς ἀστερισμοὺς τοὺς ὁποῖους διέρχεται, εἶναι ὑποτύπωμα σπέρματος, τὸ ὁποῖο διαρκῶς μετατρέπεται γιὰ νά τὸ καταστήσῃ πυρῆνα καί νά τὸν ἐναποθέσῃ ἐπὶ τῆς Γῆς, ὥστε ἀργότερα νά τοῦ μεταβιβάσῃ νέες δυνάμεις καί νά ἐκδηλωθῇ σέ ἄνθος. Τὸ ἄνθος εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐμφάνσεως τοῦ Ἑλιακοῦ σπέρματος σέ καρπό. Ἡ εὐτυχία τῶν Ὁρφικῶν καταπαύει τὸν Χειμῶνα ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἐναπέμειναν ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἀναμένουν τὸ Ἑαρ γιὰ νά αἰσθανθοῦν τὸ ἄρωμά του. Τὸ ἄρωμα τοὺς ὑπενθυμίζει τὸ Κράτος τοῦ Οὐρανοῦ, τὸ ὁποῖο ἔρχεται γιὰ νά τοὺς μεταδώσῃ τὴν αἰώνια ζωή.

Α μα τῇ ἐμφάνεισιν τοῦ ὑποδέχονται τοῦτο μέ θεῖες τελετές. Κατὰ τὸ Ἑαρ γενικὴ ἐπιμειξία τελεῖται μεταξὺ τῶν δυνάμεων τῆς Γῆς καί ἐκείνων τοῦ Οὐρανοῦ. Τοῦτο δὲν διαφεύγει τῆς προσοχῆς τους. Ἀντλοῦν δυνάμεις καί προχωροῦν μέ βεβαία τὴν πίστι, ὅτι δὲν θὰ ἐπανεέλθουν ἐπὶ τοῦ Χειμῶνος. Κατὰ τίς τελετὲς αὐτὲς ἡ Λύρα τοῦ Ὁρφέως ὑπενθυμίζει τὴν ἁρμονία. Οἱ ἥχοι αὐτῆς εἶναι παραγγελία τοῦ Οὐρανοῦ. Σπεύδουν νά ἐννοήσουν τοῦτο καί προχωροῦν νά χαιρετίσουν τὸ θέρους, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀναμένουν τὴν σωτηρία τους. Τέτοια εἶναι ἡ ἔννοια τὴν ὁποία ἐφρόντισα νά σᾶς μεταδώσω, τὴν ὁποία οἱ μεγάλοι τῆς Φύσεως Μύστες ἀπέδιδαν στίς ὥρες τοῦ ἔτους.

Ο μολογῶ ὅτι ὑπῆρξα ἀσθενὲς ὄργανο καί τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν μπόρεσα νά σᾶς μεταδώσω πλήρως τὴν ἔννοια αὕτη. Ἄς εὐχηθούμε ὅπως οἱ ψυχές μας ἀποκτήσουν τὸ μέσον νά ἔλθουν μέ διαυγὲς βλέμμα νά ἐπισκοπήσουν τὸ παρελθὸν καί ἀντλήσουν ἀπὸ τίς μεγάλες τοῦ ψυχῆς, τὰ Θεῖα ἰδανικά τους, τὰ ὁποῖα εἶναι νά μυσταγωγηθοῦν ὅλες οἱ ψυχές τῆς Γῆς στίς Θεῖες ιδέες τους.



ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΣ

ΑΝΤ. ΔΔΡΙΔΝΟΠΟΥΛΟΥ

Αλλά γιατί να επικαλεσθῶ ἄλλην Μοῦσαν, ἀφοῦ Σὺ ἡ Ἰῶν, ἡ Ἐλευθερία, εἶσαι Βασίλισσα Μουσῶν καὶ διὰ τῆς μεγάλης πνοῆς Σου, ἀνυψῶνεις τὶς γενναῖες ψυχὰς εἰς τοῦ αἰθέρος τὰ ὕψη, παρέχεις σὲ αὐτὲς τὴν ἀθανασία καὶ τὶς ἀποθεῶνεις;

Ὁ ὕμνος Σου, ὦ Ἐλευθερία, δὲν δύναται νὰ τονισθῇ διὰ λέξεων, δὲν διατυπώνεται σὲ στίχους, καμμία μουσική δὲν δύναται νὰ ἐκφράσῃ τὴν βαθυτάτη καὶ ὑψίστη ἔννοιάν Σου.

Ὁ ὕμνος Σου γράφεται μόνον μὲ αἶμα, μὲ τὸ αἶμα ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι προσφέρουν τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς ὁλοκαυτώματα στὸν θεῖο βωμὸ Σου, γιὰ νὰ ἀποκτήσουν οἱ λαοί, ἢ νὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησία τους, τὴν αὐτονομία τους, τὴν θέσιν τους ὑπὸ τὸν ἥλιο ἐπὶ τῆς μητέρας γῆς, τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι κύριοι τῶν τυχῶν τους, μόνον κύριοι ἑαυτῶν.

Καὶ Σὺ, ὦ Ἑλλάς, ἄλλη Μοῦσα ἐμπνέουσα τὶς μεγάλες ψυχὰς πρὸς τὴν σύλληψιν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ὠραίου, πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου, πρὸς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀνθρωπισμοῦ, δηλαδὴ πρὸς τὴν συμπάθεια πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν γενικῶς, πρὸς τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας καὶ τῶν δικαιωμάτων της.

Σὺ ἀνύψωσες τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν μέχρι τοῦ θεοῦ καὶ παρέστησες τοὺς θεοὺς Σου, δηλαδὴ, πᾶν ὅ,τι τελειότερο ὑπάρχει ἐν τῇ φύσει σὲ ἀνθρώπινες μορφές ὑπερόχου κάλλους καὶ τελειότητος. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ σύγχρονοί μας δὲν βλέπουν καὶ δὲν θαυμάζουν παρὰ τὰ ἐκταφέντα ἐκ τῶν κόλπων σου λείψανα τῆς ὑπερόχου συλλήψεως τέχνης τῶν τέκνων Σου καὶ δὲν διακρίνουν τὸ θεῖο πνεῦμα σου ποῦ τὰ ἐνέπνευσε καὶ τὰ ἐνσάρκωσε, δὲν διακρίνουν τὶς μεγάλες ιδέες, τὶς τελειότερες ἐμπνεύσεις, οἱ ὁποῖες ὑπαγόρευαν τὴν ὅλη ἐκδήλωση ἐκείνων τῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἀπετέλεσαν τὸ Ἑλληνικὸ θαῦμα.

Τὰ ὑποδείγματα ποῦ εἶχες ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνατολικούς λαοὺς δὲν σοῦ ἐχρησίμεισαν γιὰ νὰ διατυπώσης τὸ τέλειον.

Σὺ ἐνεπνεύσθης τὶς ιδέες σου ὅχι ἀπὸ τὰ ἔργα τους, ἀλλ' ἀπ' εὐθείας ἀπὸ τὴν φύσιν καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ἀρχετύπων, ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν θεῶν.

Τὰ πολιτεύματά τους ἐνεπνεύσθησαν ἀπὸ μία ὀλιγάριθμη σχετικῶς τάξιν, ἡ ὁποία μετεχειρίζετο τὶς μεγάλες λαϊκὰς μάζας γιὰ τὴν ὁποία πραγμάτωση τῶν βουλῶν της, εἴτε πυραμίδες ἤθελαν νὰ ἐγείρουν, εἴτε κατακτητικούς πολέμους νὰ διεξαγάγουν.

Σὺ ὅμως αἰωνία Ἑλλάς, στηριζομένη στὴν ἀναγνώριση τῆς ἀξίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου, συγκρότησες ἰσοπολιτεῖες ἐλευθέρων ἀνδρῶν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν συνείδησιν τῶν δικαιωμάτων τους καὶ ἐλευθέρῳ σκέψει καὶ βουλήσει ὑπὸ τὴν συναίσθησιν τοῦ καθήκοντος συνέβαλαν στὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας στὴν πόλιν καὶ προέτασαν τὰ στήθη τους κατὰ παντός, ὁ ὁποῖος ἤθελε προσβάλλει τὴν ἀνεξαρτησίαν τους, τὴν ἐλευθερίαν τους.

Αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἀνατάσεως τῶν ψυχῶν πρὸς τὰ ἀνώτερα ἰδανικά, πρὸς τὸν θεῖον κόσμον ἀνήγειρε τὶς πόλεις, ἐκτιζε ναοὺς, ἐσμύλευε στὸν λίθον... ποίησιν, μουσική, τὰ μεγάλα ἔργα, ποῦ τιμοῦν οἱ αἰῶνες.

Εἶναι τὸ θεῖον ἀρχέτυπον καὶ τὸ ὑπόδειγμα πρὸς συγκρότησιν καὶ ὀργάνωσιν.

Ἄν στὴν φύσιν ὅλων τῶν ἀνθρώπων εἶναι νὰ θαυμάζουν καὶ ν' ἀγαποῦν τὸ κάλλος, στοὺς Ἕλληνες αὐτοὺς ὁ θαυμασμός μεταβαλλόταν πολλὰς φορὰς σὲ ἐνθουσιασμό καὶ σχεδὸν λατρεία τοῦ κάλλους.

Ὁ Λεωνίδας μὲ τοὺς 300 του καὶ ὁ Ἀθανάσιος Διάκος μὲ τὸν ἡρωισμό καὶ τὴν αὐτοθυσίαν τους, ὅχι μόνον ἔδωσαν ἀμίμητο παράδειγμα τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ καθήκοντος πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀλλὰ εἰσήλθαν στὴν ἀθανασία καταστάντες διδάσκαλοι καὶ ὑμνητὲς τῆς ἐλευθερίας στὸν αἰῶνα.

Ὡ Ἑλλάς, χώρα τοῦ ὠραίου, τοῦ τελείου, τοῦ ὑποδείγματος, τοῦ κλασσικοῦ. Σὲ τί ἄραγε ὀφείλεται τὸ μεγαλεῖο Σου τοῦτο; Στὸν γαλανὸ Οὐρανὸ Σου, στὴν γαλανὴ θάλασσα ποῦ σὲ περιβάλλει, στὸν αἶθέρα ποῦ ἀναπνέουν οἱ κάτοικοί σου, ἢ στῶν ἀστρῶν τοῦ Οὐρανοῦ τὶς ἐπιδράσεις; Τὸ κάλλος καὶ τὸ μεγαλεῖο Σου ἀποτελεῖ μυστήριον γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

Συγχώρεσε ἓνα τῶν ἐλαχίστων τέκνων Σου νὰ ἀποκαλύψῃ μία πτυχή τοῦ μυστηρίου Σου τούτου.

Τὸ μυστήριον τοῦ Ἑλληνικοῦ θαύματος, ὀφείλεται στὴν Ἐλευθερίαν ποῦ ἀνέπτυξε τὸ πνεῦμα τῶν τέκνων Σου. Ἀδέσμευτο, μὴ περιοριζόμενο ἀπὸ κανένα δεσμό, ἐξωτερικευμένο ἐξέπεμψε τὶς ἀκτῖνες τοῦ καὶ αὐτὲς συνάντησαν τὴν φύσιν, μητέρα καὶ πηγὴ τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ὠραίου καὶ μὲ αὐτὰ συνδέθηκε, αὐτὰ ἀφομοίωσε καὶ αὐτὰ κατόρθωσε νὰ μεταφέρει στὸν κόσμον μας τὸν πεπερασμένο καὶ τοῦ ἔδωσε τὴν ἀπεραντοσύνην καὶ τὸ μεγαλεῖόν τοῦ ἀπείρου. Ἔτσι ὅλα τὰ ἔργα τῆς μεγάλης τοῦς διανοίας, ὅλα τὰ τεχνουργήματα τῆς σμύλης καὶ τοῦ χρωστήρος τοῦς ἔφεραν τὴν σφραγίδα τῆς γλαυκώπιδος θεᾶς τῆς Σοφίας, ἡ ὁποία στοὺς ὀφθαλμούς της ἀντικατόπτριζε τὸ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ τῆς ἀθάνατης κατοικίας της. Ἐὰν ἐλάμβαναν τὰ ὑποδείγματα τοῦς ἀπὸ τὸν κόσμον τὸν δικόν μας, τὸν ὕλικόν καὶ ἀνθρώπινον, τότε καὶ τὰ ἔργα τοῦς θὰ εἶχαν τὴν σφραγίδα τοῦ ἀνθρώπινου, τοῦ πεπερασμένου, τοῦ μικροῦ, τοῦ ἀτελοῦς, τοῦ στενόχωρου. Ἀλλὰ τὸ μυστικὸν τοῦς ἐνέκειτο ἀκριβῶς σὲ τοῦτο. Τὸ χρυσοπτερό πνεῦμα τοῦς πέταξε ψηλὰ στὸν κόσμον τοῦ ἰδανικοῦ, τοῦ ὠραίου, τοῦ θεοῦ καὶ αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ μυστικὸν τοῦ πολιτισμοῦ τοῦς. Αὐτὸ ἐνέπνευσε στὸ πνεῦμα τοῦς τὴν ἔννοιαν τοῦ μέτρου, τῆς ἀναλογίας, τῆς ἁρμονίας, τὴν ὁποία μετέφεραν στὰ ἔργα τοῦς ὑπὸ μορφὴν αἰσθητῆ. Καὶ αὐτῶν τὴν ἔννοιαν βρῆκαν στὴν περιβάλλουσα ἐμᾶς ὠραία φύσιν, τὴν ὁποία ἀγάπησαν, ἐμελέτησαν, ἐσπούδασαν καὶ ἔτσι βρῆκαν τὸ μυστικὸν τοῦς, τὸ ὁποῖον ἐγίνε καὶ δικόν τοῦς μυστικόν.

Ἑλλάς, χώρα τοῦ πνεύματος! Ἐὰν ἡ πνευματικότης τῆς μητέρας, σὲ Σένα θὰ τὴν εὕρῃ. Διότι τὰ τέκνα Σου ἐσπούδασαν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ, ἀνεκάλυψαν τὶς μυστικὰς λειτουργίας τοῦ καὶ τὶς ἀγνωστες ιδιότητές τοῦ, τὶς καλλιέργησαν καὶ τὶς ἀνέπτυξαν στὸν μέγιστον βαθμὸ ἀναπτύξεως. Σὺ ὦ Ἑλλάς ἐγαλούχησες τὸ πνεῦμα τῆς Γῆς, τὸ ἀνέστησες, τὸ ἀνδρώσες καὶ τὸ ἀνέδειξες σὲ ἡρωικὰ πνεύματα, σὲ ἥρωες, σὲ θεοὺς.

Αὐτὴν τὴν ἰκανότητα Σοῦ μετέδωσε μία ἄλλη μητέρα, ἡ Δήμητρα, ἡ Μήτηρ Γῆ, τὴν ὁποία δέχθηκε καὶ φιλοξένησες, τὴν ὁποία ἐλάτρευες καὶ ἀπὸ ἐκείνη δέχθηκες τὰ θεῖα δῶρα, ποῦ ἐπέτρεψαν στοὺς κατοίκους Σου νὰ ἀποβάλουν τὴν βαρβαρότητα, νὰ μάθουν τὴν ὑψηλὴ καὶ εὐγενὴ ζωὴ καὶ μὲ αὐτὴν νὰ ζήσουν καὶ νὰ μεγαλώσουν. Ὅ,τι χρειαζόνταν πλέον γιὰ νὰ ζήσουν τὴν ὑψηλὴ αὐτὴ ζωὴ, τὸ ἔμαθαν καὶ τὸ εἶχαν: τὴν καλλιέργειαν τῆς Γῆς, τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος.

Μὲ τὴν πρώτην ἀπέκτησαν τὰ μέσα μιᾶς ζωῆς ἀνετης, ἐξευγενισμένης, μὲ τὴν δευτέραν κατέστησαν τὸ πνεῦμα τοῦς ὑψιπετές, τοῦ ἔδωσαν ὀφθαλμούς νὰ διακρίνῃ γύρω τοῦς τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως αὐτῶν, νὰ τὰ σπουδάζῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τὴν πραγματικότητα ὁλοκληρωμένη, νὰ διδάσκει τὴν ἀλήθειαν.

Ἔτσι ἐδημιουργήθηκαν τὰ μεγάλα ἑλληνικὰ πνεύματα, οἱ γίγαντες ἐκεῖνοι τῆς διανοήσεως, οἱ ὁποῖοι ἔθεσαν τὰ θεμέλια τοῦ μεγαλουργήματος ἐκείνου, ποῦ ὀνομάσθηκε Ἑλληνικὸν θαῦμα.

Ὁ ἄνθρωπος γιὰ αὐτοὺς δὲν ἦταν πλέον τὸ πεπερασμένο καὶ εὐτελές ὄν, τὸ ὁποῖον κατεχόταν ἀπὸ δέος γιὰ τὰ συμβαίνοντα γύρω τοῦ φυσικὰ φαινόμενα, ἀλλὰ ὄν παντοδύναμον, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο νὰ κατακτήσῃ τὸν Οὐρανόν.

Ἐσμύλευσαν πρῶτα τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴ καὶ μὲ αὐτὴν ὡς κίνητρο καὶ ὡς δημιουργὸν τύπον διέπλασαν τὰ πάγκαλα σώματα, ποῦ θαυμάζομε στὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ στὴν ζωφόρον τοῦ Παρθενῶνος.

Ἐγνώρισαν, ὅτι τὸ πνεῦμα κινεῖ καὶ διαμορφώνει τὴν ὕλη, σύμφωνα μὲ τὰ πρότυπα ποῦ ἀνευρίσκει στὸν κόσμον τοῦ ἰδανικοῦ καὶ ἔτσι κατόρθωσαν νὰ ἀνυψώσουν τὴν ἀνθρωπίνην μορφὴν μέχρι θεοποιήσεως.

Ἡ ὕλη, ἂν ἀφεθῇ μόνῃ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν μηχανικῶν νόμων ποῦ διέπουν τὴν ἀψυχὴ φύσιν, δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν βαθμίδα τοῦ φυτοῦ (καὶ τοῦ ζώου).

Ἐκεῖνο ποῦ δύναται νὰ δημιουργήσῃ ἓναν κόσμον ἰδανικόν καὶ τὰ πρότυπα τῶν ἡρώων καὶ τῶν ἡμθέων εἶναι τὸ καλλιεργούμενον, τὸ ὑψιπετές πνεῦμα καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μυσ-

τικὸν τῶν προγόνων μας: νὰ δίδουν στὸ πνεῦμα πτερὰ!

Αἰῶνες ἐπεσώρευσαν σκότος καὶ ἀμάθεια στὸν προνομιοῦχο αὐτὸν τόπον, ποῦ λέγεται Ἑλλάς. Ἡ ἐξωτερικὴ μορφή ἀλλάξε, ἐρμώθηκε, κατέπεσε σὲ ἐρείπια. Ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικόν, ἡ ψυχὴ, ὑπὸ τῶν μυστικῶν πνοῶν τῆς Μητέρας μας, διεσώθη.

Δὲν ἐγνώριζε πλέον τὸ μυστικὸν νὰ διαπλάσῃ ἥρωες καὶ ἡμθέους, ἀλλὰ ἔστω ἀκαλλιέργητος διετήρησε τὶς μυστικὰς ιδιότητες τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Καὶ ὁ ἔρως τῆς μαθήσεως ἐξεδήλωσε καθ' ὅλες τὶς ἐποχὰς μεγάλους διδασκάλους τοῦ Γένους καὶ ὁ ἔρως τῆς Ἐλευθερίας ἐδημιούργησε τὴν κλεφτοσυρία καὶ ἐφούσκωνε τὰ στήθη τῶν ἡρώων τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821, καὶ ἐὰν ἀπέμαθε τὸ μυστικὸν νὰ διαπλάσῃ ἡμθέους, διετήρησε ὅμως τὴν δύναμιν νὰ ἐκδηλώσῃ ἥρωες καὶ ὁλοκαυτώματα. Ἡ αὐτοθυσία, τὴν ὁποία ἐπέδειξε στὸν Ζάλογγον, στὸ

Κοῦγκι, στὸ Ἀρκάδι, στὸ Μεσολόγγι εἶναι ἐνδειχὴ τοῦ μεγαλείου τῆς ψυχῆς τῶν προσφερόντων τὴν ζωὴν τοῦς ὁλοκαύτωμα στὸν βωμὸ τῆς Ἐλευθερίας καὶ τῆς Πατρίδος.

Αὕτη ἡ πνοή Σου, Μητέρα Ἑλλάς, ἐξακολουθεῖ νὰ πυρπολῇ αἰωνίως τὴν Ἑλληνικὴν ψυχὴν.

Ἡ βασιλικὴ σου πορφύρα ἔπαυσε νὰ σελαγίζῃ στὸν ὀρίζοντα τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἐξωτερικὴ σου ἐμφάνισιν ὑπέστη μία καταστροφή. Ἀλλὰ ἡ πνοή σου θερμαίνει ἀκόμη τὰ στήθη τῶν τέκνων Σου.

Θὰ προσπαθῶσωμε

νὰ σὲ ἀνεύρωμε μέσα στὰ εἰρήπια Σου, θὰ εὕρωμε ὅλα τὰ συντρίμμια τῆς δόξας Σου ἓνα πρὸς ἓνα, θὰ ἀποκαταστήσωμε τὴν πορφύραν Σου φωτεινὴν καὶ λαμπρὴν, θὰ σὲ σπουδάσωμε καὶ ἀφοῦ σὲ γνωρίσωμε ἐμεῖς, θὰ σὲ ἐμφανίσωμε καὶ στοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Γῆς μεγαλειώδη, ὠραία, σελαγίζουσα ὡς βασίλισσα τοῦ παγκοσμίου πνεύματος καὶ φωτίζουσα μὲ τὴν θείαν δαδάν σου τὴν δόδ τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν ἀνώτερον πολιτισμόν, τὴν πρόδο καὶ τὴν εὐημερίαν.

*** ΟΜΝΥΩΜΕΝ ***



Ὁ Πλάτων στὸν "Κρατύλο" βάζει τὸν Σωκράτη νὰ διδάσκη τὸν Ἑρμογένη:

Σωκράτης: Δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἡμίθεοι οἱ ἥρωες; Ἑρμογένης: Πῶς δηλαδὴ;

Σωκράτης: Γιατὶ ὅλοι οἱ ἥρωες ἔχουν γεννηθῇ ἀπὸ ἔνωση Θεοῦ καὶ θνητῆς ἢ θνητοῦ καὶ Θεᾶς.

Στὸ τελευταῖο τοῦ ἔργο, τοὺς "Νόμους", ὁ θεὸς Πλάτων ἐπανέρχεται γιὰ νὰ μᾶς πῇ ὅτι γιορτὲς καὶ θυσίες ἔχουν θεσπίσει γιὰ τοὺς ἥρωες τὰ ἱερὰ μαντεῖα τῶν Δελφῶν καὶ Δωδώνης καὶ ὅτι κανένας ἄνθρωπος μὲ νοῦ δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ θίξῃ ὅσα ἐκεῖνα ἐθέσπισαν.

"...οὐδεὶς ἐπιχειρήσει κινεῖν, νοῦν ἔχων".

Ἡ ἡρωογονία λοιπὸν τῆς Ἑλλάδος καὶ πανάρχαια εἶναι καὶ πανταχοῦ παροῦσα.

Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ συνύπαρξη στὴν ἡρωικὴ ἐποποιία τοῦ '21 ἐξευγενισμένων καὶ σπουδασμένων μορφῶν, ὅπως τῶν Ὑψηλάντηδων καὶ τοῦ Καποδίστρια μὲ τοὺς σκληροτράχηλους "τουρκοφάγους" ἀγωνιστὲς, ὅπως ὁ Ἀνδρουτσός, ὁ Νικηταρᾶς, ὁ Κολοκοτρώνης, ὁ Παπαφλέσσας καὶ ἄλλοι.

Φαίνεται πῶς ὑπάρχουν ἀόρατοι ἀγωγοὶ τῆς ψυχῆς ποὺ συναδελφώνουν στὰ ψυχογενῆ πεδία τὸν ἀρχηγέτη τῆς Τραγωδίας Αἰσχύλο μὲ τὸν ἀπαίδευτο, κυριολεκτικὰ ἀπελέκητο στὰ γράμματα, Μακρυγιάννη.



Ἔτσι ὁ Αἰσχύλος παραμέρισε τὴν ποιητικὴ τοῦ διάστασης καὶ λάξευσε στὸ μνῆμα τοῦ στὸ Πυροφόρειο Γέλας τῆς Σικελίας ὡς πεμπτουσία τῆς γηϊνῆς συνεισφοράς του ὅτι πολέμησε στὸν Μαραθῶνα τοὺς Πέρσες μὲ μεγάλο ἥρωισμό:

"Ἀλκμὴν δὲ εὐδόκιμον Μαραθῶνιον Ἄλσος ἂν εἶποι καὶ βαθυχαπὴς Μῆδος ἐπιστάμενος".

Γιὰ τὴν μεγάλη μου ἀνδρεία θὰ σᾶς πῇ τὸ Μαραθῶνιο ἄλσος καὶ ὁ μακρυμάλλης Μῆδος ποὺ τὴν γνώρισε καλά".

Νὰ εἶσαι Αἰσχύλος, νὰ ἔχῃς δώσει τὴν κορυφαία τραγικὴ γραφὴ ποὺ γνώρισε ἡ ἀνθρώπινη νοόσφαιρα καὶ ἀποχαιρετῶντας στὸ τέλος τοῦ βίου σου τοὺς θνητοὺς νὰ θυμίζῃς ὅτι ὑπῆρξες ἥρωας πολεμῶντας τοὺς Πέρσες στὸν Μαραθῶνα, σημαίνει νὰ διδάσκῃς ὅτι ἡ ὑπεράσπιση τῆς μεγάλης Πατρίδος ποὺ εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτερη προσφορά στὴν ἀνθρωπότητα.

Γιατὶ χωρὶς Ἑλλάδα ἐλεύθερη δὲν θὰ ὑπῆρχε οὔτε Παρθενῶν οὔτε Πλάτων οὔτε ἡ πλειάδα τῶν μεγαλοφυῶν ποὺ μὲ τὸ φῶς τῆς σκέψεώς τους διέλυσαν τὰ σκοτάδια τῆς ἀγνοίας. Χωρὶς Ἑλλάδα ἐλεύθερη δὲν θὰ ὑπῆρχε Ἀναγέννηση καὶ Εὐρωπαϊκὸς Πολιτισμός.

Γι' αὐτὸ ὁ μέγας Αἰσχύλος προτίμησε λίγο πρὶν πάη νὰ συναντήσῃ τὸν Μίνωα, τὸν Αἰακὸ καὶ τὸν Ραδάμανθυ νὰ γράψῃ στὸ μάρμαρο: πολέμησα γιὰ τὴν πατρίδα σμίγοντας ἔτσι μὲ τὸν Μακρυγιάννη ποὺ κι ἐκεῖνος γράφει:

"Ἀπάνω στὴν Ἀλήθεια μου πεθαίνω".

Ἐννέα χρόνια κράτησε ὁ ἡρωικὸς Ἀγῶνας τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ: Ἀπὸ τότε ποὺ ὁ ἀρχηγὸς τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης κυκλοφόρησε στὸ ἴσιο τῆς Μολδαβίας τὴν ἀγωνιστικὴ του προκήρυξη "Ἡ ὥρα ἦλθεν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες" μέχρι τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1830, ὅταν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν τριῶν συμμαχικῶν Δυνάμεων ὑπέγραψαν τὸ Πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου γιὰ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἀνεξαρτήτου Ἑλληνικοῦ Κράτους.

Ἐννέα ὑπῆρξαν οἱ Μοῦσες τῶν Ἑλλήνων καὶ χρειάστηκε ἡ συνεισφορά ὅλων γιὰ νὰ κατακτηθῇ ἡ ἀκριβοπληρωμένη λευτεριά μας. Γιατὶ ποὶς μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ Τερψιχόρη ἐγκαταλείποντας τὶς πλαγιὲς τοῦ Ὀλύμπου καὶ τοῦ Κιθαιρώνα ντύθηκε κι αὐτὴ τὴν Ζαλογγίτικη φορεσιά της καὶ χόρεψε τὸν ἡρωικὸ χορὸ μαζί μὲ τὶς Ἑλληνίδες μανάδες.

Ποὶς μπορεῖ νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι δὲν ἦταν παροῦσα ἡ Ἐρατώ μὲ τὸν ἔνθεο ζῆλο ποὺ ἐμπνέει καὶ ποὺ τὸν ἐπιδικνύουν μόνο γνήσιοι ἀσκητὲς καὶ γνήσιοι ἐπαναστάτες;

Ποὶς μπορεῖ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι ἡ Τραγωδία ποὺ ἐκπροσωπεῖ ἡ Μελοποιμένη δὲν ἔγραψε περιλαμπρὲς σελίδες;

Οἱ μεγάλες στιγμὲς τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν γράφτηκαν ποτὲ ἀπὸ φορεῖς ταπεινῶν καὶ ἰδιοτελῶν κινήτρων. Γράφτηκαν ὅταν ἡ Ἀριθμοκίνητη Ψυχὴ (ὅπως τὴν ἀποκαλοῦν οἱ Πυθαγόρειοι) ἀψήφησε τοὺς ποσοτικούς ἀριθμούς γιὰτὶ γνώριζε τὴν ἄρρητη δυναμικότητα τῶν ὀλίγων μπροστὰ στὴν δυσκίνητη πολλαπλότητα.

Γιατὶ, τί θὰ μπορούσε νὰ ὑποκινήσῃ τοὺς Ἕλληνες ἐμ-

πόρους τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας μὲ τὸν ἐξασφαλισμένο ὁπλοῦς ποτε ἐπιούσιο; Τί θὰ μπορούσε νὰ συνεπάρῃ τὸν Ὑπουργὸ Ἐξωτερικῶν τῆς Ρωσίας Καποδίστρια νὰ θυσίασῃ τὴν περιλαμπρὴ θέση του στὸν βωμὸ τῆς Πατρίδας; Ποιὰ τυπικὴ λογικὴ τοῦ 2+2=4 θὰ μπορούσε νὰ εὐφλογίσῃ τὸν στρατηγὸ καὶ ὑπασπιστὴ τοῦ Τσάρου, Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη, νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν καριέρα του γιὰ νὰ ὀδηγηθῇ, σὰν ἐλάφι τῆς Ἀρτέμιδος, στὸ αἱματόβρεχτο θυσιαστήριο τῆς ἱερῆς Πατρίδος;

Καμμιὰ ἐξωτερικὴ ἐπιβολή, καμμιὰ αὐταρχικότητα δὲν μπορεῖ νὰ δώσῃ αὐτὰ τὰ θαυμαστὰ ἀποτελέσματα. Τὸ ἱστορικὸ Κάλεσμα εἶναι μαγνητικῆς προελεύσεως, σημαίνει ἔξοδο ἀπὸ τὸ ἐγώ, ὑπέρβαση ὅλων τῶν μικροτήτων, ἰδεοφόρο Μύση. Καὶ πραγματικὰ αὐτὴ ἀκριβῶς τὴν λέξη τῶν Καβειρίων, τῶν Ἑλευσινίων καὶ τῶν Χριστιανικῶν Μυστηρίων, τὴν λέξη Μύση, χρησιμοποιοῦσαν οἱ Φιλικοὶ γιὰ τοὺς χρισμένους "Ὑπὲρ Πίστεως καὶ Πατρίδος" ὅπως ἀκριβῶς ἔλεγαν καὶ ἔγραφαν.

Ἔχει θεμελιακὴ σημασία νὰ κατανοήσουμε τὰ βαθύτερα κίνητρα ἐκείνων ποὺ θυσιάστηκαν γιὰ νὰ μᾶς προσφέρουν μιὰ ἐλεύθερη πατρίδα.

Τί λόγο εἶχαν νὰ πρωτοστατήσουν σ' ἓνα ἐπικινδυνωδέστατο ἐγχείρημα, γιὰ τοὺς ἴδιους καὶ τὶς οἰκογένειες τους, οἱ ἀπόδημοι Ἕλληνες, ἂν τὰ κίνητρα δὲν ἦσαν ψυχογενῆ, εὐρύθωρα καὶ ἐθνικά;

Τί λόγο εἶχε ὁ Λόρδος Βύρων νὰ ἀφήσῃ τὴν κοινωνικὴ του θέση, τὴν ἀνεση, τὴν ποιήσῃ του γιὰ νὰ σβῆσῃ στὴν ἀγκαλιὰ τῆς λιμνοθάλασσας καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἂν δὲν τὴν θεωροῦσε πνευματικὴ του Μητέρα;

Τὰ ἴδια τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια, αὐτὲς οἱ ἀνώνυμες ἀλλὰ ἀδιάψευστες λαϊκὲς μαρτυρίες, ἐπιβεβαιώνουν τὴν ἀλήθεια: "Βασίλη κάτσε φρόνιμα, νὰ γίνῃς νοικοκύρης" λέει ἡ ἀνώνυμη μητέρα, ἐκπρόσωπος τῆς οἰκογενειακῆς σωφροσύνης καὶ ἡ ἀπάντησή κάθε κλεφτόπουλου μὲ τὸ στόμα τοῦ Βασίλη εἶναι πασίγνωστη: "Δὲν μπορῶ μάνα, δὲν μπορῶ τοὺς Τούρκους νὰ δουλεύω".

Ἡ Ἑλληνικώτατη αὐτὴ ἀπάντησή τοῦ μικροῦ κλεφτοπούλου ποὺ πῆγαινε σὲ βέβαιο θάνατο, τὸ διασυνδέει, μέσω τῶν τηλεγραμμῶν τῆς ἱστορίας, κατ' εὐθεῖαν μὲ τὸν Λεωνίδα καὶ τὴν ἀπάντησή του στὴν δελεαστικὴ πρόταση τοῦ Ξέρξη. Θυμίζω, ὅτι ὁ Πέρσης βασιλιάς πρότεινε στὸν Λεωνίδα πῶς ἂν ἐγκατέλειπε τὴν χωρὶς ἐλπίδα ἐπιτυχίας ἀντίστασή του θὰ τὸν ἔχριζε μονάρχη ὅλης τῆς Ἑλλάδος. Κι ὁ Λεωνίδας ἔδωσε τότε τὴν ἴδια κατὰ βάθος ἀπάντησή μὲ τὸ μικρὸ κλεφτόπουλο:

"εἰ τὰ καλὰ τοῦ βίου γινώσκεις ἀπέστης ἂν τῆς τῶν ἁλλοτρίων ἐπιθυμίας. Ἐμοὶ δὲ κρείσσων ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θάνατος τοῦ μοναρχεῖν τῶν ὁμοφύλων"

(ἂν γνωρίζες τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς δὲν θὰ ἐπιθυμοῦσες τὰ ἀγαθὰ ἄλλων. Ὅσο γιὰ μένα εἶναι προτιμότερο νὰ πεθάνω ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος παρὰ νὰ γίνω μονάρχης τῶν ὁμοφύλων μου).

Νὰ τώρα καὶ ἡ ἀπάντησή τοῦ Καποδίστρια πρὸς τὴν

Αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσίας ὅταν προσπαθοῦσε νὰ τὸν ἀποτρέψῃ νὰ κατέβῃ στὴν Ἑλλάδα, ἐκφράζοντας φόβους γιὰ τὴν ζωὴ του:

"Κυρία, ἐὰν ἐγὼ ἀρνηθῶ καὶ ἡ Ἑλλὰς καταπέσῃ, τί θὰ εἰποῦν περὶ ἐμοῦ; Ἰδοὺ ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἠδύνατο νὰ τὴν σώσῃ καὶ ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησεν ἐπιφανῆ θέσιν εἰς τὴν Ρωσίαν παρὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν πατρίδα του ἢ ὁποία καὶ ἔχασθῃ. Ἀλλωστε, Κυρία μου, καθὼς ἀφιέρωσα τὴν νεότητά μου εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐνδόξου εὐεργέτου μου, μακαρίτου υἱοῦ τῆς αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητός σας, ὁμοίως δύναμαι κάλλιστα νὰ προσφέρω εἰς τὴν Ἑλλάδα θυσίαν τὸ γηραλέον μου σῶμα".

Καὶ τὸ προσέφερε! Προσέφερε τὴν ζωὴ του ἀπαράλλαχτα σὰν τὸ μικρὸ κλεφτόπουλο, μὲ μιὰ βασικὴ διαφορὰ, εἶχε πέσει ἀπὸ Ἑλληνικὸ χέρι!

Αὐτὴ ἡ ντροπὴ τῆς φυλῆς μας ποὺ ἀφήνει στὴν μέση ἓναν Παρθενῶνα, γιὰ νὰ βάψῃ τὰ χέρια ποὺ λάξεψαν ἀγάλματα τῆς ζωφόρου μὲ ἀδελφικὸ αἷμα.

Ὅμως, ἀκόμα καὶ μ' ὅλες τὶς ἀντιφάσεις της, ἡ ψυχαγκάλη τῆς Πατρίδος εἶναι ἀναντικατάστατη γιὰ κάθε Ἕλληνα.

Ἔτσι, ἡ πανστρατιά τῶν ἡρώων τοῦ '21 σχηματίσθηκε ἀπ' ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ κοινωνικὰ στρώματα:

Ἀπὸ τοὺς ἀνώνυμους λαϊκοὺς ἀγωνιστὲς ποὺ μὲ μυριάδες θυσίες ἔτρεξαν στὸ σάλπισμα τῆς σταυρωμένης Πατρίδος.

Τοὺς ἱερεῖς ποὺ τὸ χρῶμα τοῦ ράσου τους ἄλλαξε σὲ πορφυρὸ βαμμένο στὸ αἷμα μὲ τὸ ὁποῖο γέμισαν τὰ Δισκοπότηρα τοῦ Γένους.

Τοὺς διανοούμενους ποὺ ἄφησαν τοὺς διαλογιστικούς τους ἐφησυχασμούς καὶ τὴν ἀπομόνωση γιὰ νὰ θέλουν τὴν μάχημ πένα τους στὴν μεγάλη Ὑπηρεσία τῆς Ἀγωνιζόμενης Πατρίδος.

Τοὺς Ἀπόδημους Ἕλληνες ποὺ ἀπὸ τὸ Βουκουρέστι, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ρωσία καὶ ὅπου-δήποτε ἄλλου εἶχαν συγκεντρωθῇ, ἐνίσχυσαν μὲ ὅλες τοὺς τὶς δυνάμεις τὸ μαχόμενο Γένος τους. Οἱ ἀπόδημοι αὐτοὶ Ἕλληνες διδάξαν πῶς ἡ προσφορά χρημάτων γιὰ χάρη ὑψηλοτέρων ἰδανικῶν ἀνοίγει τὶς πύλες τῆς ψυχῆς καὶ τῆς εὐρύτερης συνειδήσεως.

Ἡ ἴδια ἐξ ἄλλου ἡ Ἑλληνικὴ ἀρχαιότητα ἤθελε τὸν Θεὸ Ἑρμῆ ὡς θεὸ τοῦ Ἐμπορίου, ἐπονομαζόμενο Κερδῶ Ἑρμῆ καὶ ταυτόχρονα Ἀγγελιαφόρο τῶν Θεῶν καὶ Ψυχοπομπό. Μὲ αὐτὸ δίδασκαν ὅτι ἡ ἴδια δύναμη, ὁ ἴδιος "θεός" ποὺ στρέφεται πρὸς τὰ κάτω, μπορεῖ νὰ στραφῇ καὶ πρὸς τὰ πάνω.

Τὴν ὑψίστη αὐτὴ διδαχὴ, σφραγισμένη καὶ ὑπογεγραμμένη μὲ τὸ αἷμα τους, μᾶς στέλνουν, κάθε Μάρτιο οἱ ἥρωες τοῦ '21.

Ἡ ἰαχὴ τους "Ἐλευθερία ἢ Θάνατος" προσφέρει τὴν αὐθεντικὴ ἐρμηνεία τῶν ψυχικῶν τους κινήτρων. Αὐτὲς οἱ δύο λέξεις ἰσοζυγιάζονταν στὴν συνειδησιακὴ καὶ ἱστορικὴ ζυγαριὰ τοῦ σκλαβωμένου Ἑλληνισμοῦ ἐπὶ 4 ὁλόκληρους αἰῶνες. Ὡσπου ἡ ζυγαριὰ τίναξε στὸν ἀέρα

τὸν θάνατο.

“Ὡσπου τὸ μπαρούτι καὶ τὰ βόλια λάλησαν σὲ βουνὰ καὶ ρεματιές.

“Ὡσπου τὰ ποιητικὰ ἀηδόνια Ρήγας, Κάλβος, Σολωμὸς ἄρχισαν τοὺς ἀγωνιστικούς ὕμνους τους.

“Ὡσπου ὁ μεγάλος Ρῶσος ποιητὴς Πούσκιν, βροντοφώνηξε μὲ τὴν συνοδεία τῆς λύρας του: “Ἐμπρὸς Ἑλλάδα Ἐπαναστάτισσα!”

“Ὡσπου, τέλος, γιὰ ν’ ἀναφερθοῦμε ἐνδεικτικὰ σ’ ἓνα μόνο ἀγωνιστή, ὁ Γιάννης Μακρυγιάννης, μὲ τὸ σπαθὶ στὸ ἓνα χέρι καὶ τὴν ἀποκαλυπτικὴ πένα του στὸ ἄλλο, νὰ γράψῃ ἐκείνες τὶς λαξευμένες ὑποθήκες στὰ κιονόκρανα τῆς φυλετικῆς μας μνήμης: “Γιατὶ ἐγίναμε πουλιὰ καὶ πιά στὸ τσόφλι δὲ χωρᾶμε” καὶ “ὅλοι μαζί ἐλευθερώσαμε τὴν Πατρίδα”.

“Ἔτσι, ἔπειτα ἀπὸ ἓνα πολύμαχο, πολύμοχθο καὶ πολυώδυνο ἐννεαετῆ κύκλο, ἡ περιπόθητη λευτεριά ἦλθε καὶ πάλι στὰ ἱερά Πατρικά μας χῶματα.

Ἀποδεικνύοντας ὅτι ἡ Ψυχὴ τοῦ Ἀνθρώπου, αὐτὴ ἡ αἰθερόεσσα Κρήνη, χρειάζεται τὸ Οὐράνιο Τόξο τῶν Ἰδανικῶν γιὰ νὰ προσφερθῇ.

Χρειάζεται τὴν ἐπίσκεψη τῶν Προγονικῶν Ἰσκιων γιὰ νὰ ἐνθαρρυνθῇ.

Χρειάζεται τὴν εὐλογία τῆς Ἐθνικῆς Κατήχησης γιὰ νὰ συνεπαρθῇ.

Χρειάζεται τὶς Χάριτες καὶ τὶς Μοῖρες γιὰ νὰ ἐκστασιασθῇ.

Χρειάζεται τὸ Κηρύκειο Ραβδί τοῦ Ἑρμῆ γιὰ νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ χελώνειο περίβλημα τῆς καθημερινότητος καὶ νὰ μετατραπῇ σὲ ἐπτάχορδο λυρικὸ θάμβος.

Χρειάζονται, τέλος, καὶ τὰ ἀπολλώνεια βέλη τῶν ραγιάδων προγόνων μας, ποὺ τὸ 1821 ἔρριξαν κατὰστηθα στὸν πύθωνα τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ μὲ τὴν ἥρωικὴ ἰαχὴ “ἦ Ἑλλάδα ἦ Στάχτη”.

Στὴν συνηθισμένη ζωὴ οἱ ἥρωες εἶναι σπάνιοι ἀφοῦ στὴν καθημερινότητα ὅλα συμβάλλουν σ’ ἓναν ἀντιηρωισμό. Ἡρωικὲς πράξεις, καὶ μάλιστα ὁμαδικές, εἶναι πρόνομιο ἰδιαιτέρων καιρῶν ποὺ μποροῦν ν’ ἀποσπάσουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ συνηθισμένο ἐπίπεδο διαβίωσης. Καὶ στὴν ἐποποιία τοῦ ’21 ἔλαβαν μέρος καὶ πρωτοστάτησαν πλούσιοι καὶ φτωχοί, ἀγράμματοι καὶ σπουδασμένοι, λαϊκοὶ καὶ κληρικοί. Κι αὕτῃ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες διδασχὲς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως: Ἡ ὁμαδικὴ δηλαδὴ ἐξοδος ἀπὸ τὴν σκλαβιά ποὺ λέγεται ἀτομικὸ συμφέρον, μικρόψυχη ἰδιότητα καὶ διαιρετότητα.

Κι ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιὰ μας ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὰ διδάγματα αὐτὰ τοῦ ἥρωισμοῦ καὶ τῆς ἀνιδιοτέλειας ποὺ μᾶς ἔδωσε τὸ ’21.

Αὐτὸ ὅμως σημαίνει ὅτι ἐμεῖς θὰ πρέπει νὰ βιώνουμε σὲ κάποιο τουλάχιστον βαθμὸ τὶς ἀρετὲς αὐτές. Διαφορετικὰ τί νόημα ἔχει νὰ προβαίνουμε σὲ ἑορτασμούς ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἔργα μεγαλοψυχίας ἀν’ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι δὲν εἴμαστε μεγαλόψυχοι; Καὶ ἡ μεγαλοψυχία δὲν νοεῖται χωρὶς Ἐνότητα καὶ Ἐθνικὴ Ὁμοψυχία.

“Ὅταν ὁ Ἐθνικός μας ποιητὴς λέῃ ὅτι ἡ Ἐλευθερία βγῆκε ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά, ἐπισημαίνει μιὰ ἱστορικὴ ἀλήθεια κι ἓνα βιοφυλετικὸ γεγονός. Γιατὶ ἔπρεπε πραγματικὰ οἱ σκληροτράχηλοι ἀγωνιστὲς τοῦ ’21 νὰ κομίζουν τὴν Ἐλευθερία στὰ ἴδια τὰ κύτταρά τους, μέσα στὰ “κόκκαλά τους” γιὰ νὰ τὴν ἀναζητήσουν μὲ τόσο πάθος καὶ τέτοια ὁμαδικὴ ἀδιαλλαξία.

Ἄν πρόκειται ἑορτασμοὶ σὰν τὸν σημερινὸ ν’ ἀναδυθοῦν ἀπὸ τὶς τυπικὲς συμβατότητες καὶ νὰ προσλάβουν τὸ συμβολικὸ καὶ σημαντικὸ βάρος ποὺ ἀληθινὰ τοὺς ἀξίζει, πρέπει νὰ ἀφυπνισθῇ μέσα στὸν καθένα μας ἡ ἀρχέγονη Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

Γιατὶ ἀπὸ τὴν πανάρχαια μήτρα τῆς ἀείζωνης Ἑλληνικῆς ψυχῆς ἀντλοῦσαν τὴν διάπυρη ἀνδρεία τους οἱ σκληροτράχηλοι ἥρωες τοῦ ’21. Τὴν ψυχὴ αὐτὴ ποὺ τὴν κυοφόρησαν μέσα στὴν νύχτα τοῦ χρόνου οἱ Κάβειροι καὶ οἱ Σαοί, ὁ Δάρδανος, ὁ Κάδμος καὶ ὁ Ὀρφέας γιὰ νὰ ἀναδυθῇ μέσα ἀπὸ τὸν Ὀμηρο καὶ τὸν Αἰσχύλο, μέσα ἀπὸ Μαραθῶνες καὶ Θερμοπύλες στοὺς Ἰάμβους καὶ Ἀναπαίστους τῶν Καριοφυλιῶν τοῦ ’21, στοὺς χοροὺς τοῦ Ζαλόγγου, στοὺς κανονιοβολισμοὺς τοῦ Μεσολογγίου, στοὺς ἐπινίκιους ὕμνους τῆς Ἀγίας Λαύρας.

Στὸ θησαυροφυλάκιο τῆς ἀτομικῆς καὶ ἐθνικῆς μας μνήμης παρελαύνουν εὐλαβικὲς μορφὲς μοναδικοῦ θάρρους, ἀγωνιστικότητος καὶ αὐτοθυσίας. Γιατὶ ἡ Ἑλλάδα ἀπέδειξε μέσα στοὺς περιτελλόμενους κύκλους τοῦ χρόνου ὅτι ξέρει νὰ γεννᾷ τὸ μύρο τῶν μύρων αὐτῆς τῆς Γῆς: Ἡρώες.

Τὸ 1821, γιὰ τὴν ἀνάσταση τοῦ Γένους, ἄλλοι ἔδωσαν ὅλα τους τὰ υπάρχοντα, ἄλλοι ὅλη τους τὴν ζωὴ.

Ἡ ἐπισήμανση ὅμως τοῦ θριάμβου καὶ τῆς ἥρωικῆς πνοῆς τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ ’21 δὲν πρέπει νὰ μᾶς κἀνὴ νὰ παραβλέψουμε ὅτι ἡ Ἀχιλλεῖος πτέρνα τους ὑπῆρξε πάντοτε ἡ διχόνοια ποὺ σὰν ἄλλος ὄφας τοὺς ἐστέρησε συχνότατα ἀπὸ τοὺς παραδείσιους καρποὺς τῶν μόχθων καὶ τῶν θυσιῶν τους. Τόσο ἐμεῖς ὅσο καὶ τὰ παιδιὰ μας πρέπει νὰ διδασθοῦμε πολλὰ ἀπ’ αὐτά τους τὰ παθήματα γιατί ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ δὲν ἔπαψε ποτὲ νὰ κινδυνεύῃ ἀπὸ τὸν πανάρχαιο αὐτὸν ἐχθρό.

Μὲ τὴν διχόνοια τῶν Ἑλλήνων Ἀρχηγῶν ποὺ σὲ καιρὸ ἐκστρατείας ἐφθειραν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ἀρχίζει τὴν ποιητικὴ του ἐξιστόρηση ὁ μεγάλος Ὀμηρος. Ἡ διχόνοια δηλητηρίασε τὸν Σωκράτη, ἐξόρισε τὸν Αἰσχύλο, τὸν Ἀριστείδη, τὸν Ἀναξαγόρα, γιὰ νὰ μείνουμε μόνο στοὺς ἀρχαίους. Ἀνέκαθεν ὅσοι ἤθελαν τὸ κακὸ τῆς φυλῆς τὴν διχόνοια ὑπέθαλπαν καὶ σ’ αὐτὴν ἐστήριζαν τὶς ἐθνοκτόνες προσδοκίες τους.

Τὰ δισκοπότηρα εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ Ἀνδρούτσου, τοῦ Καραϊσκάκη, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Μακρυγιάννη, τοῦ Καποδίστρια. Εἶναι τὸ ἀθάνατο κρασί τοῦ ’21. Ἄς πῶμε ἐξ αὐτοῦ πάντες καὶ ἂς διατηρήσουμε τὴν ἐθνικὴ μας ὁμοψυχία γιὰ νὰ μὴν ἀνοίξουν ποτὲ πιά οἱ ἀδελφοκτόνοι κρουνοί.

ΖΗΤΩ Η ΑΙΩΝΙΑ ΕΛΛΑΣ!

SENECA DE DE BREVITATE VITAE

Περὶ τῆς βραχύτητος τοῦ Βίου

Απόδοση Κώστας Συνοδινός

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῶν ἀνθρώπων, Παυλῖνε, παρὰ πονεῖται γιὰ τὴν κακία τῆς φύσεως, ἐπειδὴ γεννιόμαστε γιὰ νὰ ζήσουμε λίγο χρόνο, γιατί τὰ χρονικά διαστήματα ποὺ μᾶς δόθηκαν περνοῦν τόσο γρήγορα, τόσο ραγδαῖα, ἔτσι, ὥστε, μὲ λίγες ἐξαιρέσεις, οἱ ὑπολοίποι νὰ τελειώνουν τὴν ζωὴ τους κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἀναπτύξεώς της. Αὐτὸ δὲν ἀποτελεῖ παράπονο μόνο τοῦ ἀμαθοῦς ὄχλου ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν. Ἀπὸ ἐκεῖ ἐξάγεται καὶ ἡ διαπίστωση τῶν ἱατρῶν «ὅτι ὁ βίος εἶναι βραχύς ἢ τέχνη ὅμως (τοῦ βίου) εἶναι μακρά».

Δὲν ἔχουμε λίγο χρόνο, ἀλλὰ (ἀντίθετα) χάνουμε πολὺ. Ἡ ζωὴ εἶναι ἀρκετὰ μακρὰ καὶ ἀφθονη μᾶς ἔχει δοθῇ γιὰ τὴν ὁλοκλήρωση σπουδαίων πραγμάτων, ἐάν ὁλόκληρη σωστὰ διετίθετο. Ὅταν ὅμως περνᾷ μέσα ἀπὸ τὴν χλιδὴ καὶ τὴν ἀδιαφορία, ὅταν δὲν δαπανᾶται γιὰ κανένα καλὸ πρᾶγμα, δὲν καταλαβαίνουμε πῶς πέρασε, ἀλλὰ ἀπλᾶ, ὅτι πέρασε. Δὲν ἔχουμε βραχὺ βίον ἀλλὰ εἴμαστε σπάταλοι. Ὅπως τὰ τολμηρὰ βασιλικά πλοῦτη, μόλις περιέλθουν σὲ ἀνάξιο κύριο διασκορπίζονται ἀμέσως, ἐνῶ τὰ λίγα, ἂν δοθοῦν σὲ καλὸ φύλακα, αὐξάνονται, ἔτσι καὶ ἡ ζωὴ μας πολὺ ἐπεκτείνεται γι’ αὐτὸν ποὺ τὴν διαθέτει καλὰ.

Γιατὶ παραπονιόμαστε γιὰ τὴν φύση τῶν πραγμάτων; Ἡ ζωὴ, ἐάν γνωρίζης νὰ τὴν χρησιμοποιήσης, εἶναι μακρὰ. Ἀλλὰ ἄλλον τὸν κυριεύει ἡ ἀκόρεστη φιλαργυρία, ἄλλον ἡ φροντίδα γιὰ μάταιους μόχθους, ἄλλος μεθάει μὲ κρασί, ἄλλος ναρκώνεται ἀπὸ τὴν ὁδράνεια, ἄλλον καταπονεῖ ἡ φιλοδοξία, ποὺ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ξένες κρίσεις, ἄλλον τὸν κυριεύει σφοδρὴ ἐπιθυμία τοῦ ἐμπορίου καὶ γυρίζει ὅλες τὶς θάλασσες μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ κέρδους· κάποιους τοὺς βασανίζει ὁ πόθος τῆς ἐκστρατείας καὶ ἀγωνιοῦν γιὰ τοὺς ξένους κινδύνους παρὰ γιὰ τὰ δικά τους· ὑπάρχουν μερικοὶ ποὺ ἀναλίσκονται σὲ νὰ ἐξυπηρετοῦν μὲ δουλοπρέπεια τοὺς ἀνωτέρους τους. Πολλοὺς τοὺς ἀπασχολεῖ ὁ φθόνος τῆς ξένης περιουσίας ἢ ἡ μεμψιμοιρία γιὰ τὴν δική τους. Πολλοὶ ποὺ δὲν ἐπιδιώκουν τίποτε ἢ ἀνοησία τοὺς ὁδηγεῖ σὲ νεωτεριστικὲς ἐπαναστατικὲς ἀντιλήψεις.

Κάποιοι δὲν ἔχουν ποῦ νὰ κατευθύνουν τὴν πορεία τους καὶ παραμένουν ἀδρανεῖς, τοὺς βρίσκει ἔτσι ἡ μοῖρα ὥστε νὰ ἐπαληθεύουν τὴν ἀποψη «μικρὸ εἶναι τὸ μέρος τοῦ βίου, σὲ ὅποιο πρᾶγματι ζοῦμε».

Τοὺς πιέζει καὶ περικυκλώνει ἡ κακία, δὲν τοὺς ἐπιτρέπει νὰ σηκωθοῦν, νὰ ἀνυψώσουν τὰ μάτια τους στὴν ἐπισκόπηση τῆς ἀλήθειας καταπιεσμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία. Οὐδέποτε τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ ἀνατρέξουν στοὺς

ἑαυτοὺς τους. Κι ἂν ἀκόμα κάποτε, τυχαῖα, ἔλθῃ κάποια περίοδος ἡσυχίας, σὰν σὲ βαθειὰ ἀνήσυχη θάλασσα, κλυδωνίζονται καὶ δὲν ἡσυχάζουν ἀπὸ τὶς πολλὲς ἐπιθυμίες τους. Παρατήρησε ἐκείνους ποὺ καταδιώκουν τὴν εὐτυχία μὲ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ. Στραγγαλίζονται ἀπὸ αὐτά. Σὲ πόσο πολλοὺς ἐπαχθὴς εἶναι ὁ πλοῦτος! Πόσο πολλοὶ τυραννιῶνται ἀπὸ τὴν ρητορεία καὶ τὴν καθημερινὴ ἐπίδειξη τοῦ πνεύματός τους! Πόσο πολλοὶ εἶναι ὠχροὶ ἀπὸ τὶς συνεχεῖς ἡδονές! Σὲ πόσο πολλοὺς καμμία ἐλευθερία δὲν ἀφήνει τὸ πλῆθος τῶν πελατῶν τους!...

Παράλογη εἶναι ἡ ἀγανάκτηση μερικῶν μὲ τοὺς ἀνωτέρους, ποὺ δὲν τοὺς ἔδωσαν τὸν χρόνο νὰ τοὺς πλησιάσουν. Μήπως καὶ οἱ ἴδιοι τελικὰ δὲν κατὰδέχθηκαν νὰ ἀτενίσουν τοὺς ἴδιους τοὺς ἑαυτοὺς τους;

Καὶ ἐνῶ κανεῖς δὲν δέχεται νὰ μοιρασθῇ τὴν περιουσία του, τὴν ἴδια τὴν ζωὴ του τὴν μοιράζεται μὲ πολλοὺς. Ἄν ρωτήσουμε κάποιον ποὺ ἔφτασε τὰ 100 χρόνια πόσο χρόνο τοῦ ἀφαίρεσε ὁ πιστωτής, ἡ φίλη, ὁ πελάτης, ἡ συζυγικὴ διένεξη, οἱ διαδρομές, οἱ ἀσθένειες, πόσο τοῦ ἀφαίρεσε ὁ μάταιος κόπος, ἡ ἀνόητη ἀγαλλίαση, ἡ ἀπληστη ἐπιθυμία, ἡ συναναστροφή γιὰ τὴν κολακεία, τί ἔμεινε τελικὰ γι’ αὐτόν; Τότε θὰ καταλάβῃς ὅτι πεθαίνεις πρόωρα. Ζῆς σὰν νὰ πρόκειται νὰ ζῆς γιὰ πάντα, δὲν παρατηρεῖς πόσος χρόνος πέρασε, δὲν καταλαβαίνεις ὅτι ἴσως αὕτῃ ἡ μέρα νὰ εἶναι ἡ τελευταία. Τὰ πάντα φοβᾶσαι ὡς θνητός, τὰ πάντα ζητᾶς ὡς ἀθάνατος.

Θὰ ἀκούσης τοὺς περισσότερους νὰ λένε: «Στά πενήντα μου θὰ ἀποχωρῶ πρὸς ἀνάπαυση, ἐνῶ στὰ ἐξήντα θὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ κάθε καθῆκον». Ἀλλὰ ποιός σοῦ ἐγγυᾶται ὅτι θὰ ζήσης περισσότερο; Πόσο ἀργοπορημένο εἶναι νὰ ἀρχίσῃ κάποιος νὰ ζῇ, ὅταν πρέπει νὰ παύσῃ!

(Στὴν συνέχεια ἀναφέρεται σὲ ἐπιφανεῖς ἄνδρες οἱ ὁποῖοι ἐνῶ εὖχονται τὴν ἀπραγμοσύνη καὶ ἐγκωμιάζουν τὴν ἡρεμία καὶ τὴν προτιμοῦν ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τους, δὲν ἔχουν ἀπὸ τὰ παιδικὰ τους χρόνια ξεκουρασθῇ ποτέ, ἢ ἄλλους ποὺ τοὺς ἐνδιαφέρει ἀποκλειστικὰ τὸ κρασί καὶ οἱ διασκεδάσεις ὑποκινούμενοι ἀπὸ χαμηλὲς ἐπιδιώξεις).

.....Πόσοι σπουδαῖοι ἄνδρες, ἀφοῦ παραμέρισαν ὅλα τὰ ἐμπόδια, ἀφοῦ παραιτήθηκαν ἀπὸ τὰ πλοῦτη, τὰ ἀξιώματα καὶ τὶς ἡδονές αὐτὸ ἔκαναν μέχρι τὴν τελευταία ἡμέρα, νὰ μάθουν νὰ ζοῦν. Ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία ὅμως ἔφυγε ἀπὸ τὴν ζωὴ χωρὶς οὔτε τότε νὰ μάθῃ....

Κάποιοι διαμαρτύρονται λέγοντας: «Δὲν μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ζήσω». Πόσες ἡμέρες δὲν μοῦ ἀφῆρεσε ὁ ὑπόδικος, ὁ ὑποψήφιος, ὁ ἰσχυρὸς φίλος; Μὴ νομίζης ὅτι

κάποιος λόγω τών ρυτίδων ή τών άσπρων μαλλιών έζησε πολύ. Αύτός επί μακρόν υπήρξε. Άκριβώς όπως κάποιος πού νομίζεται ότι ταξίδεψε πολύ, ενώ άγρια τρικυμία τόν άρπαξε από τό λιμάνι καί μέσα από μαινόμενους άνέμους τόν γύρισε όλο τόν κόσμο. Αύτός τελικά δέν ταξίδεψε πολύ αλλά ρίχτηκε έδω καί εκεί επί πολύ.

Παίζουν όλοι μέ αυτό τό πολυτιμότερο πράγμα, τόν χρόνο, γιατί τούς έξαπατά έπειδή είναι άυλος, δέν υποπίπτει στίς αισθήσεις μας καί θεωρείται εύτελέστατος ως πρός τήν αξία του. Οί άνθρωποι δέχονται μέ μεγάλη εύχαρίστηση μισθούς έτήσιους, επιδόματα σέ είδος καί δίνουν γι' αυτά μόχθο, εργασία ή έπιμέλεια. Κανείς όμως δέν εκτιμά τόν χρόνο, τόν χρησιμοποιεί χαλαρά, δωρεάν. Άλλά βλέπεις τούς άσθενείς, εάν κοντά έχη πλησιάσει ό κίνδυνος του θανάτου, νά πιάνουν τά γόνατα τών ιατρών καί νά είναι έτοιμοι νά δώσουν όλη τήν παρουσία τους γιά νά ζήσουν. **Τόση διάσταση συναισθημάτων ύπάρχει σ' αυτούς** διότι, εάν μπορούσε νά τεθή μπροστά τους ό αριθμός τών έτών τους, όσοι θά έβλεπαν ότι λίγα απομένουν πόσο θά φοβόνταν καί μέ ποιό τρόπο θά τά φρόντιζαν...

Συνηθίζουν νά λένε σ' αυτούς πού πολύ αγαπούν, ότι είναι έτοιμοι νά δώσουν μέρος τών έτών τους. Όμως κανείς δέν θά αποκαταστήση τά έτη σου, κανείς δέν θά σου τά επιστρέψη. Η ήλικία σου σιωπηρά θά διολισθήση, πουθενά δέν θά καθυστερήση, κανείς ούτε ή έντολή του βασιλέως, ούτε ή εύνοια του λαού, θά τήν παρατεινή.

Ύπάρχουν καί αυτοί πού σχεδιάζουν τήν ζωή ξεοδεύοντάς την· έτσι μεγάλη ζημιά του βίου είναι ή άναβολή, πού άρπάζει τό παρόν καί άπλά δίνει υπόσχεση γιά τό μέλλον πού πράγματι αποβλέπει; Όλα όσα πρόκειται νά έλθουν είναι άβέβαια. Λέει ό ποιητής: «Κάθε άριστη ήμέρα πρώτη ξεφεύγει από τούς δυστυχισμένους θνητούς. Γιατί δέν τήν κρατάτε; άν δέν τήν πάσετε, φεύγει». **Πρέπει λοιπόν νά αγωνίζεσαι** μέ ταχύτητα καί νά άντλῃς από τόν όρμητικό καταρράκτη, πού δέν πρόκειται νά ρέη γιά πάντα. Μήπως μπορεί κανείς νά άμφιβάλλη ότι κάθε άριστη μέρα, πρώτη ξεφεύγει από τούς δυστυχισμένους πολυπράγμονες; Τίς παιδικές ψυχές τους καταπιέζει τό γήρας, στό όποιο φθάνουν άπροετοίμαστοι καί άοπλοι, χωρίς νά πάρουν καμμία πρόνοια. **Συνήθιζε νά λήη ό φιλόσοφος Φαβιανός:**

«Κατά τών παθών πρέπει νά αγωνίζεται κανείς μέ όρμή καί χωρίς διστακτικότητα, ώστε νά διαλύεται ή παράταξή τους». **Σέ τρείς χρόνους διαιρείται ή ζωή σ' αυτόν πού υπήρξε, σ' αυτόν πού ύπάρχει** τώρα καί σ' αυτόν πού θά ύπάρξη στό μέλλον. Στόν πρώτο, τό παρελθόν, ή δικαιοδοσία της τύχης έληξε, αυτόν έχασαν μέ τά πάθη τους οί πολυπράγμονες, πού δέν εύκαιρούν νά τόν αναπολήσουν καί, άν εύκαιρήσουν, δυσάρεστη θά είναι ή ανάμνησή του, πού ξαναφέρνει κακίες, πάθη, εφήμερες ήδονές. Έκείνος πού πολλά επεθύμησε μέ φι-

λοδοξία, καταφρόνησε μέ άλαζονία, ύπουλα έξαπάτησε, άπληστα άρπαξε καί χωρίς μέτρο ξόδεψε, φοβάται τήν ανάμνηση αυτή. Μόνον αύτός πού έπραττε μέ αυτοέλεγχο γυρνάει άφοβα στό παρελθόν. Διαφορετικά ή ζωή τών πολυπραγμόνων βυθίζεται στόν πυθμένα, δέν ώφελεί κανένα. **Ό παρών χρόνος είναι βραχύτατος,** σέ πολ-λούς φαίνεται μηδαμινός γιατί γρήγορα ρέει σάν τούς άστέρες, πού ή κίνησή τους δέν σταματά σέ κάποιο σημείο. Στούς πολυπράγμονες ανήκει μόνον ό παρών χρόνος, ό τόσο λίγος. Κοίταξε πόσο επιθυμούν νά ζήσουν περισσότερο αυτόι.

Οί πολύ ήλικιωμένοι ζητούν παράταση λίγων έτών φαντάζονται μικρότερους τούς έαυτούς τους στήν ήλικία· μέ ψέματα κολακεύονται καί αυτοαπατώνται. Όταν κάποια άσθένεια τούς υπενθυμίση ότι είναι θνητοί τόσο στενοχωρημένοι πεθαίνουν όχι σάν νά βγαίνουν από τήν ζωή αλλά σάν νά αποσπώνται από αυτήν. Κραυγάζουν ότι ήσαν άνόητοι, γιατί δέν έχουν ζήσει καί, εάν θεραπευθούν, θά ζήσουν σέ ήρεμία. Τότε σκέπτονται πόσο μάταια έτοίμασαν αυτά, πού δέν χάρηκαν, πόσο κενός ήταν ό μόχθος τους. **Μόνον ή ζωή εκείνων πού ήρεμα κυλά είναι μακροχρόνια, δέν σπαταλάται, δέν σκορπίζεται, δέν δίνεται στήν τύχη, δέν καταστρέφεται από τήν άμέλεια, τήν σπατάλη, τό περιττό.** Όσο μικρή κι αν είναι, επαρκεί μέ τήν άφθονία της και όταν θά έλθη ή έσχάτη ήμέρα δέν θά διστάση ό σοφός μέ σταθερό βήμα νά βαδίση πρός τόν θάνατο.

(Στήν συνέχεια διαπιστώνει ότι άπράγμονες, ήρεμοι καί ώραιοι είναι αυτοί πού καθοδηγούνται από τούς σοφούς καί τούς φιλοσόφους όπως τόν Πυθαγόρα, τόν Δημόκριτο, τόν Άριστοτέλη πού θά διδάξουν καί θά προσθέσουν σ' αυτόν, θά τόν συμβουλευσουν, θά τόν επαινέσουν χωρίς κολακεία, θά διαπλάσσουν τόν έαυτό τους σύμφωνα μέ τίς άρχές τών σοφών αυτών).

Συνηθίζουμε νά λέμε ότι δέν εξαρτάται από έμās ποιούς έχουμε γονείς, όμως σέ μάς επιτρέπεται νά γεννιόμαστε σύμφωνα μέ τήν θέλησή μας· διάλεξε, σέ ποιά οικογένεια εύγενεστάτων πνευμάτων θέλεις νά γίνης δεκτός; όχι νά υιοθετηθής μόνον ως πρός τό όνομα αλλά ως πρός τά ιδανικά, τά όποια μέ προσοχή πρέπει νά διαφυλαχθούν, νά γίνουν μεγαλύτερα γιά νά τά μοιράσης σέ όσο γίνεται περισσότερους. Αυτοί θά δώσουν σέ σένα τήν πορεία προς τήν αιωνιότητα καί θά σέ άνυψώσουν «σέ εκείνη τήν θέση, από όπου κανείς δέν καταρρίπτεται». **Αύτός είναι ό μόνος τρόπος νά παρατείνεται τό θνητό μέρος, νά κάνης τό μέλλον άθάνατο.**

Τά αξιώματα, τά μνημεία πού άνήγειρε ή φιλοδοξία ταχύτατα υποσκάπτονται καί παλιώνουν. Έκείνα πού καθέρωσε ή σοφία καμμία έποχή δέν θά άφανισή ή θά μειώση. Του σοφού επιμηκύνεται ό βίος, δέν περιχαρκώνεται από τούς νόμους του ανθρώπινου γένους. **Ό περασμένος χρόνος του, αναλύεται από τήν ανάμνηση.** Τό παρόν του, τό χρησιμοποιεί. Τό μέλλον τό προκα-

θορίζει· βραχύτατος είναι ό βίος αυτών πού λησμονούν τό παρελθόν, παραμελούν τό παρόν, φοβούνται τό μέλλον. Όταν έλθη τό τέλος άργά καταλαβαίνουν οί δυστυχείς ότι, ενώ τίποτε ούσιαστικό δέν έκαναν, επί τόσο μακρό χρόνο υπήρξαν πολυπράγμονες. **Τόν θάνατο πολλές φορές εύχονται, έπειδή φοβούνται. Κάθε άναβολή αυτού πού περιμένουν είναι μακρά αλλά ό χρόνος γίνεται βραχύς, όρμητικός από τό πολύ πάθος τους. Οί χαρές τους είναι γεμάτες τρόμο** γιατί δέν στηρίζονται σέ σταθερές βάσεις αλλά ταρασσονται από τήν ματαιοδοξία, πού τίς προκαλεί. Διότι, ό,τι κατά τύχη έπετεύχθη, είναι άσταθές, ό,τι ύψηλότατα άνεγέρθη είναι επιρρεπές στερο γιά τήν πτώση. Κανένα δέν ικανοποιούν αυτά πού πρόκειται νά καταρρεύσουν.

Είναι λοιπόν όχι μόνο βραχύτατος αλλά καί άθλιώτατος ό βίος αυτών πού μέ πολύ μόχθο παρασκευάζουν εκείνοι πού κατέχουν μέ μεγάλο τίμημα. Μέ επιμονή επιδιώκουν αυτά πού θέλουν, μέ άγωνία τά κατέχουν καί νέες άπασχολήσεις άντικαθιστούν τίς παλιές, ή μία έλπίδα προκαλεί άλλη έλπίδα, ή μία φιλοδοξία γεννά μία άλλη.

Έτσι αγαπητέ μου Παυλίνα, νά εξαιρεθής από τήν αντίληψη τών πολλών καί νά ύποχωρήσης σέ ήσυχότερο λιμάνι. Σκέψου πόσα κύματα υπέστης, πόσες τρικυμίες υπέμεινες· νά δοκιμάσης τί γίνεται στην ήρεμία. **Άς έχη δοθῇ τό μεγαλύτερο μέρος της ζωής σου, άσφαλώς τό καλύτερο, στήν πολιτεία.** Δέν σέ καλῶ σέ νωθρή καί άδρανῇ ήσυχία ή στό νά καταβυθισής όπιδῃποτε ύπάρχει στήν δραστήρια φύση σου στόν ύπνο καί τίς ήδονές. **Αυτό δέν είναι ήρεμία.** Θά βρῇς σπουδαιότερα έργα νά κάνης άπ' όσα μέχρι τώρα επιτέλεσες άναπαυόμενος καί άφρων. Είναι προτιμότερο, πιστεψέ με, νά γνωρίζη κανείς τήν αίτία της ζωής. **Προχώρησε πρός τά άσφαλέστερα καί τά μεγαλύτερα, νά μάθης ποιά είναι ή ούσία του Θεού, ποιά κατάσταση αναμένει τήν ψυχή σου, πού θά μάς έναποθέση ή φύση όταν άποχωριστούμε από τά σώματα, τί είναι εκείνο πού βαστάζει τόν κόσμο, κινεί τά άστέρια.** Θέλεις έσύ νά άναβλέψης πρός αυτά μέ τόν νοῦ; **Τώρα, πού είναι άκόμη ζεστό τό αίμα μας** πρέπει νά πᾶμε πρός αυτά. **Σέ αναμένει σ' αυτό τό είδος της ζωής μέγα μέρος τών καλών τεχνών, ή άγάπη της άρετης, ή άσκησις καί ή λησμονία τών επιθυμιών, ή γνώση του νά ζῇς καί νά πεθαίνης, ή βαθειά ήσυχία τών πραγμάτων.** Έτσι, εάν νομίζης ότι κάποιος πολλές φορές άνέλαβε ύψηλό αξίωμα, όταν ένδοξο είναι τό όνομά του στήν αγορά, νά μή φθονήσης. Αυτά προκαλούν ζημιά στόν βίο του **όλοι αυτοί άπλά εργάσθηκαν γιά μία επιτύμβια επιγραφή κινούμενοι από τήν ματαιόδοξη άφιέρωση δημοσίων μνημείων καί μεγαλόπρεπων κηδεϊών.**

Άλλά, μά τόν Θεό, αυτοί τελικά έλάχιστα έζησαν.

ΛΕΥΚΙΟΣ ΣΕΝΕΚΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ



Γεννήθηκε στην Κορδούη της Ισπανίας λίγο πρό της γεννήσεως του Χριστού. Σπούδασε στην Ρώμη Ρητορική καί φιλοσοφία έχοντας ως δασκάλους τόν Φαβιανό, τόν Άτταλα καί τόν Σωτίωνα, του όποίου άκολουθώντας τίς παραινέσεις ζούσε ως χορτοφάγος.

Γιά μερικά χρόνια έζησε στην Αίγυπτο κοντά σέ μία θεία του της όποιας ό σύζυγος ήταν ό διοικητής της χώρας. Όταν επανήλθε στην Ρώμη έγινε ταμίας επί αυτοκράτορος Καλιγούλα.

Επί Κλαυδίου (41 μ.Χ.) εξορίσθηκε στην Κορσική μέ την κατηγορία ότι διατηρούσε έρωτικές σχέσεις μέ τήν άδελφή του Καλλιγούλα Ιουλία Λιβίλα. Κατόπιν ενεργειών της Αγριππίνας (μητέρας του Νέρωνος) άνεκληθή από τήν εξορία καί ανέλαβε τήν διαπαιδαγώγησι του Νέρωνος. Όταν ό Νέρων έστέφθη αυτοκράτωρ ό Σενέκας όρίσθηκε ύπατος. Γρήγορα όμως έχασε τήν εύνοια του Νέρωνος καί προσπάθησε νά άποχωρήση έθελουσίως από τήν αύλή θέλοντας νά σώση τήν ζωή του. Τούτο δέν τό κατόρθωσε καί κατηγορηθείς ότι ενεχόταν σέ συνωμοσία κατά του τυράννου Πισωνος, ύποχρεώθηκε νά αυτοκτονήση.

Ο Σενέκας ήταν στωικός, κατά τόν Ποσειδώνιο, μέ επιρροές από τά δόγματα του Έπικούρου. Θεωρείται ως ό μεγαλύτερος μετά τόν Κικέρωνα Λατίνος συγγραφέυς φιλοσοφικών έργων. Γενικώς ή συγγραφική του παραγωγή υπήρξε μεγάλη. Παιητικά του έργα είναι έννεα τραγωδίες, πού έχουν διασωθῇ όλες, καί αποτελούν ελεύθερες διασκευές ελληνικών προτύπων μέ άφθονες φιλοσοφικές του γνώμες καί άρκετη χρήση ρητορικής. Οί τραγωδίες αυτές είναι «Ηρακλής μαινόμενος», «Τρωάδες», «Φοίνισσαι», «Μήδεια», «Φαίδρα», «Οιδίπους», «Αγαμέμνων», «Ορέστης», «Ηρακλής επί της Οίτης».

Στον Σενέκα αποδίδεται από μερικούς καί ή μόνη τραγωδία ρωμαϊκής έμπνεύσεως, ή «Οκταβία», μέ υπόθεση τήν ζωή της κόρης του Κλαυδίου, έτεροθαλούς άδελφής καί έπειτα συζύγου του Νέρωνος.

Τούτο όμως δέν φαίνεται πιθανό διότι στήν έν λόγω τραγωδία ύπάρχουν κάποιοι ύπαινηγοί οί όποιοι προϋποθέτουν γνώση τών γεγονότων πού έλαβαν χώρα κατά τόν θάνατο του Νέρωνος. Ωστόσο στόν Σενέκα ανήκει τό σατιρικό ποίημα «Θείου Κλαυδίου αποκολοκύντωσις».

Στά πεζά του συγγράμματα πραγματεύεται περί διαφόρων φιλοσοφικών θεμάτων καί συζητεί αυτά είτε μέ τήν μορφή διαλόγων είτε φανταζόμενος κάποιο άλλο πρόσωπο πού υποβάλλει στα λεγόμενα του φιλοσόφου άπορίες ή αντιλογίες, δίδοντας τήν άφορμή νά άναπτύξη περισσότερο τό θέμα του.

Επίσης έγραψε «Φυσικά ζητήματα» σε επτά βιβλία ως έπίσης καί είκοσι βιβλία περιέχοντα ήθικές έπιστολές. Τό έργο τούτο του Σενέκα είναι καί τό πιο σημαντικό από όλα του τά έργα. Εκτός από τά προαναφερθέντα έργα μνημονεύονται καί άλλα τά όποια δέν έχουν διασωθῇ, όπως λόγιοι καί έπιστολές, ιστορικά καί γεωγραφικά κ.ά.

Η ΕΛΕΝΗ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ

Την Τυνδαρίδα Έλενη τήν είδα τήν εύωλενη, από τή Σπάρτη στό Μυστρά καί σ'αυτήν τόν καιρό τ'ά σείστρα. Κι ήρθε τόν κόσμο σ'αυτήν, και μ. ήρθε ο κόσμος ποιητή.

Η Έλενη της Σπάρτης είναι η ανάγνωση του ωραίου. Είναι η βίβλος γενέσεως και η βίβλος μελέτης του κόσμου, της φύσης, και των ανθρώπων. Εκείνοι που την είδαν και την άκουσαν, και οι άλλοι που την εκάλεσαν και την έψηλαφησαν, έγιναν την κόρη που της μοιάζει. Και με τό φίλι που της πήρανε, από τό μεσάνυχτα ως τή χαράυνη, ήπανε τό θάνατο νερό. Έτσι την είδε, για παράδειγμα, ο Άλβερτος Αϊνστάιν. Και καβάλησε την αχτίνα του άστρου, για νά χυθί στο άπειρο. Με ταχύτητα κίνησης εκατό φορές την απόσταση Αθήνας Λονδίνου στο δευτερόλεπτο. Έτσι την έδαγκωσε μηλόστομη ένα πρωί ο Νεύτων. Και έζυγισε τό πολύτιμο φορτίο που έχει. Εμέτρησε την ουράνια έλξη της με τή δύναμη της χρυσής αλυσίδας που δένει τους πλανήτες, τά άστρα, και τους γαλαξίες. Για νά στέκονται στο κενό χορευτικά, και νά μη γκρεμίζονται στο χάος ανηγμένο. Έτσι βαθιά στο μάτια την έκοίταξαν ο Ράδερφορντ, ο Λευκιππος, ο Μπορ. Και μέσα στο σωματικό της ύλης αποκάλυψαν την Ίριδα του πάθους της. Καθώς την αντίκρυσαν νά πηδάει από τή μία στοιβάδα στην άλλη με τή λυγεράδα των φωτονίων. Έτσι έχάιδεψε νωχελική και λαλέουσα την μεταμόρφωση του κορμιού της ο Άναξίμανδρος και ο Δαρβίνος. Τό φωτερό της σείσμα μέσα στο σκοτάδι της κοσμικής λήθης τους όδηγησε και έχάραξαν τό δρόμο της γένεσης και του θανάτου των όντων.

Αποκρυπτογράφησαν τό χαμένο χρόνο, και αναστύλωσαν την καταγωγή των ειδών. Έτσι ο Φρόντ και ο Σοφοκλής διηύθυναν τή μουσική, τις συμφωνίες, και τις ζυγιές τά όργανα στα όνειρα του ύπνου της. Και τά βαφτίσανε αναστενάρηδες στη θράκα και πυρίχιο χορό, όργασμό του σύμπαντος, και θάνατο και λιβιδώ. Έτσι αψηλοκοίταξε από μακριά ο Έβερεστ τα βυζάκια της. Άνθισμένα στη λευκή παγωνιά των κορυφών, και στην πυρή καταλαμπή της θυέλλας. Και έμέτρησε με τις πευκοβερόνες τό μπάι της γής. Έτσι ο Φρειδερίκος Νίτσε, στις αρχές του άγνου Ιανουάριου, απομαγνήτισε την τρέλα της, την προσκυνήτη και την πάνσεπτη. Και από τότε ο καημός του πλοηγεί τή γνώση μας στο μεγάλο κινδυνώνα.

Γιατί η Έλενη της Σπάρτης είναι τό πρώτο και τό μέγα γιατί. Είναι τό πότε και τό ποῦ, που ξεκινούν από τό παντού και τό πάντα, και τελειώνουν στο πούθενά και στο ποτέ. Αυτή με τό βελούδο του χεριού της άκραγγίζει τό άδυσώπητο πέλμα του πάνθηρα. Όταν όρμαίει και διαδίνεται στις σαβάνες με τή βία της σιγής και της φήμης. Όσο νά προφτάξει τόν ιπτάμενο τρόπο της δορκάδας, και νά σπάσει σφοδρά τόν τράχηλό της. Και εξαντλημένος ύστερα νά σταθεί νά τη βλέπει χαινωμένα, όσο νά ξεψυχήσει. Η Έλενη και η άχորταγη γνώμη της, με την πεθυμία που σέρνει ξωπίσω της στην ούρα των κομητών και των υδάτων, ανοίγει τη σκατεινή ενοχη της Κλυταιμνήστρας στο νυχτοπάτη φαλλό, τόν κλέφτη. Και δέν ήσυχάζει τή λάβρα της, παρά σάν καταπιεί όλες τις θάλασσες του Αισχύλου.

Όταν εξαντλήσει τό βαθύ χρώμα της πορφύρας στην κόψη του σπαθιού του Όρέστη. Περνά η Έλενη, και πέρα μακριά διαβαίνουν οι καταγίδες της τροπόςφαιρας. Η λάβα

των ήφαιστειών της περιλιώνει τό μανδύα των πετρωμάτων της γής. Οι ήρωες και οι πιστοί της εξορύσσουν τά ψηγάτα της ανθρώπινης μοίρας από τά σπλάχνα των κρατήρων και τά έγκατα των ανοίξεων. Και η διχαλωτή αστραπή της σπάζει τά μάτια των ανθρώπων σε χίλια κομμάτια έβενου. Μπροστά στις πύλες της Θήβας και στο Διρκάια ρείθρο. Αχ! ποιός κορυδαλλός έτραγούδησε την Έλενη με την περιπόθεια του Ρωμαίου στη Βερόνα. Ποιός νηπενθής έθρήνησε την αίτια της με τό θρήνο του πρίγκιπα Άμλετ μέσα στο χαντάκι του τάφου. Ποιά δρόσος κατασκήνωσε μαζί της στο καμίνι της Ναστάσιας Φιλίπποβνας. Με τή φωτιά σαράντα πήχες ψηλός. Όποιος την έρώτησε καταμεσής στη ρούγα του χωριού «-Μά ποιός είναι μπροστά μου ο νεκρός;» υποθήκεψε την ύπαρξή του με τή φρικτή της άπόκριση: «-Τής μάνας σου ο γιός». Και όσοι, στα λυχναύματα, αγγίζανε την παρυφή του ρούχου της, λίγο πριν ξεμερώσει ψιθύρισαν αχνά την ευχή της αρχαίας αποτροπής:

«-Ω που νά μην είχα γεννηθεί!».

Όλα του λόγου μας, και τό άλλα και τό πολλά, λαλούν ανεκλάλητα την Έλενη. Και λογαριάζονται λύτερα στην λαμπή της, και λιτριδια στον ήλιο. Όλα δηλώνουν τά δέματα και τά δώρα της, και τά άδρά της δοσίματα. Και με δίχως τό δράμα της, ουδείς δικαστής θά δυνότανε νά δικαιώσει τό μηδέν και τό δέν, που άδίακοπα μās δένουν στη δίνη και στο δαρμό του δικίου τους. Στα όρη τό συνετό φεγγάρι φωτίζει τά σφυρά της. Στους κάμπους πιασμένη χέρι χέρι με την άνοιξη διαβαίνει η προσδοκία της. Στις θάλασσες οι σπάσμοι και ο ίχώρας της σπιθίζουν την κόψη των κυμάτων με τό μενεξεδένιο ιώδιο του μυχού των μηνών της. Στα δερβένια και στα περάσματα η άλκυονίδα μέρα του χιτώνα της κατασταίνει τό χειμώνα ελάχιστο.

Η Έλενη που πλάσανε οι Έλληνες καθρεφτίζει την έμορφιά του θεού. Είναι ο νοῦς και ο νόμος της φύσης. Σαρκώνει τό δαχτυλικό άποτύπωμα της προέλασης των ώρων. Αντιδονεί τό δόνακα της φωνής των φαινομένων. Κάτω εκεί στους καλαμιώνες του ποταμού Εύρώτα, τό άγνό σπέρμα του Δία έχυθηκε στην άγνη γαστέρα της Λήδας. Και ο καιρός έφερε στο φώς την Έλενη. Καταγγελία και μήνυση της έμορφιάς και της λύπης του κόσμου.

Όλοι τραγουδούν και όλοι τη συμπαλεύουν. Άλλα ποτέ δέ φτάνουν νά την τελειώσουν. Ο Όμηρος και ο Σηΐσχορος, ο Ευριπίδης και ο Πλάτων, ο Γοργίας, ο Γκαίτε και ο Σολωμός. Όλοι την τραγουδούν και όλοι την συμπαλεύουν. Κι όλους τους διαλύει με τή λύρα και με τή λάμψη της. Τόν Ύακινθο και τόν Ίαλεμο, τό Ληναίο και τό Λίνο, τό Φάνητα και τό Φανία, έσένα κι έμένα. Θα μένουμε, όσο μένει. Νά τραγουδάμε τό τραγούδι της.

Στους δρόμους που γκιζέριζα, καθώς γιουδαίοι και αταίγγανοι, ό,τι έσπερνες έθερίζα, άβαγιανούς και ρίγανη.

Έστρωνες τό κρεβάτι μου στα χέρια σου
και στα σπαθιά, κι έγερνα εγώ και τ' άτι μου,
βαθύζωνη κι αλοταριά.

Δημήτρης Λιαντίνης

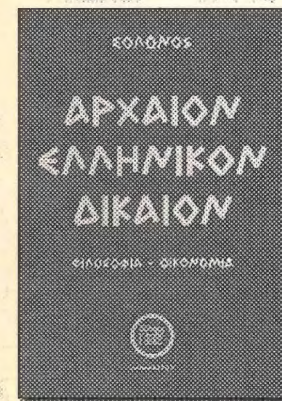


εκδόσεις * 'Ιδεο-Θέατρον

Στουρνάρη 57 Τηλ.: 52.37.543

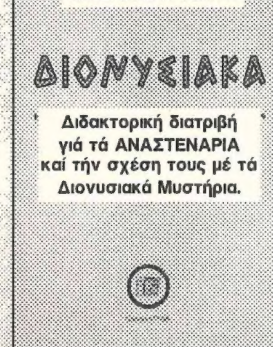
ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΣ



5.000 δρχ.

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ



5.000 δρχ.

Ο καθ'ής Φιλοσοφίας του Παν/μίου Αθηνών
Γ. Σακελλαρίου
αναλύει όλο τό μυητικό
και εκπαιδευτικό σύστημα του
ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ

Πώς μπορούμε νά εφαρμόσουμε
σήμερα τό ήθικό του σύστημα.
Τό μοναδικό πρακτικόν
έγχειρίδιον αὐτογνωσίας
και πνευματικής ανέλιξης
διὰ μέσου της
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
ΕΧΕΙΣ ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ-ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ

5.500 δρχ.

**Ο ΧΑΡΗΣ
ΤΟΥ ΘΕΑΓΕΝΗ**

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

Ο Χάρης, ένα νέο άγόρι
μās ξεναγεί στην κλασική Ελλάδα
μέσα από την περιπετειώδη ζωή του.
**ΕΝΑ ΟΛΟΖΩΝΤΑΝΟ
ΜΑΘΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ**
που περιγράφει επίσης αναλυτικά
και τόν τρόπο εκπαίδευσως των νέων
στην Αθήνα αλλά και στην Σπάρτη.
Ένα πολύ ευχάριστο άνάγνωσμα.
Ένα βιβλίο που πρέπει
νά διαβάσουν όλα τά Έλληνόπουλα.

3.500 δρχ.

**ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΕΝΕΣ ΘΕΑΤΡΙΚΕΣ ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
μέ τόν ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗ**

Α. Ασημακόπουλου
**ΚΟΣΜΟΓΟΝΙΑ
ΟΡΕΞΕΤΗ**

Πλάτωνος
**ΑΠΟΛΟΓΙΑ
ΕΣΚΡΑΤΟΥΣ**

Πλάτωνος
**ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ
ΦΑΙΔΡΟΣ**



3.000 δρχ. έκαστη κοστίει

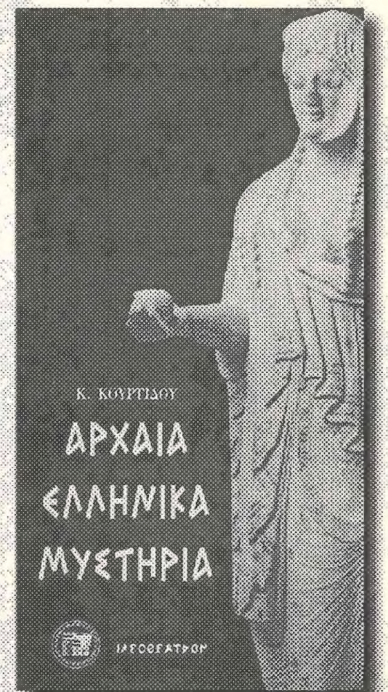
Η πλέον
έγκυρος
και
έπιστημονική
μελέτη για τά
Μυστήρια.
Περιλαμβάνει όλα
τά άποσπάσματα
της αρχαίας
έλληνικής
γραμματείας
για τά

**ΟΡΦΙΚΑ
ΚΑΒΕΙΡΙΑ
ΔΙΟΝΥΣΙΑ
ΕΛΕΥΣΙΝΙΑ**

4.000 δρχ.

Τό 'Ιδεο-Θέατρον
παρουσιάζει τό πρώτο
βιβλίο της ΑΛΤΑΝΗ
μέ θέμα τόν άποκαλυπτικό
συμβολισμό της Θόλου.

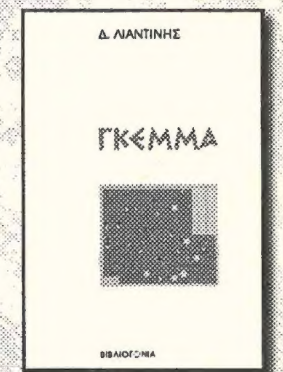
Αναλογίες, αρχιτεκτονικά
στοιχεία, γλυπτά
και 360 σταυροί
φέρουν στο προσκήνιο
του 2.000
τών θαμμένη
2.000+360 χρόνια
άπόρρητο Μυσταγωγία
του ΛΟΓΟΥ



ΑΛΤΑΝΗ
**ΑΡΡΗΤΟΙ
ΛΟΓΟΙ**
ΒΙΒΛΙΟΝ 1^{ον}
ΕΠΙΔΑΥΡΟΣ
ΦΟΛΟΥ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ
ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ



**ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ
ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ**
Μιά έπιστημονική μελέτη
της Δ/τριας του Κέντρου
Φιλοσοφίας της Ακαδημίας Αθηνών
ANNA ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ



Τό έρώτημα που τέθηκε
στον Λιαντίνη στο δρόμο:
**ΚΑΘΩΣ ΚΟΙΤΑΣ ΤΟ ΜΗΔΕΝ
ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ, ΔΥΝΕΣΑΙ
ΝΑ ΜΗΝ ΑΠΟΚΑΡΤΕΡΗΣΕΙΣ;**



ΣΑΛΟΥΣΤΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΚΟΣΜΟΥ
Σύνοψις των βασικών αρχών της
ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ
καί της Μυστηριακής και Μεταφυσικής
διδασκαλίας περί θεών και κόσμου,
άνθρώπου, ψυχής και ειραρμένης.
1.500 δρχ.



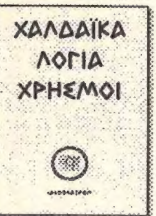
Jean Mallinger
ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ
ΤΩΝ ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ
ΤΑ ΑΠΟΡΡΗΤΑ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΝ
3.500 δρχ.



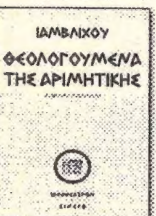
ΙΟΥΛΙΑΝΟΥ
ΕΙΣ ΜΗΤΕΡΑ ΘΕΩΝ
ΕΙΣ ΒΑΣΙΛΕΑ ΗΛΙΟΝ
3.000 δρχ.



ΠΥΘΑΓΟΡΕΙΩΝ
ΑΚΟΥΣΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΛΑ
1.500 δρχ.



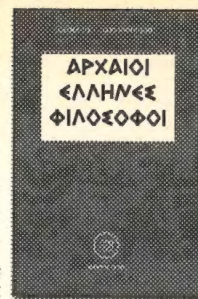
ΧΑΛΔΑΪΚΑ ΛΟΓΙΑ
Το βιβλίο
που συνεβουλευόντο όλοι
οί Έλληνες φιλόσοφοι
4.500 δρχ.



ΙΑΜΒΛΙΧΟΥ
ΤΑ ΘΕΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ
ΤΗΣ
ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ
3.500 δρχ.



Π. ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ
ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ
Η ΜΥΣΤΙΚΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ
ΠΥΘΑΓΟΡΙΣΜΟΥ
12.000 δρχ.



ΓΝΩΡΙΣΤΕ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΟΦΟΥΣ
Α. ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ
Μία μοναδική πραγματεία
και έσωτερική ανάλυση
των διδασκάλων της ανθρωπότητας
ΟΡΦΕΥΣ - ΘΑΛΗΣ
ΑΝΔΕΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΑΝΔΕΙΜΕΝΗΣ - ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ
ΞΕΝΟΦΑΝΗΣ - ΠΑΡΜΕΝΙΔΗΣ
ΖΗΝΩΝ - ΕΜΠΕΔΟΚΛΗΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ - ΑΜΑΞΑΓΟΡΑΣ
ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ - ΣΩΚΡΑΤΗΣ
ΠΛΑΤΩΝ - ΕΠΙΚΛΕΙΤΟΣ
5.500 δρχ.



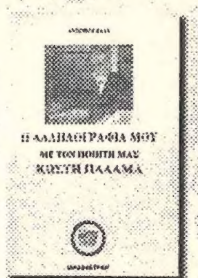
Φιλοσοφική προσέγγιση
της ΑΡΜΟΝΙΑΣ
του ΣΥΜΠΑΝΤΟΣ
καί των ΟΝΤΩΝ
μέ ΜΟΥΣΙΚΗ
καί ΧΟΡΟ
2.500 δρχ.



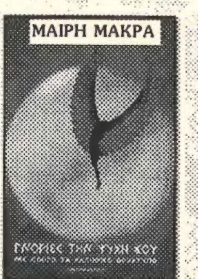
Μ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ
ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ
(Διήγησις Μυθολογική)
Μέ ένα μοναδικό αφηγηματικό τρόπο
παρουσιάζονται όλα τα μυθολογικά
στοιχεία που αφορούν την περίφημη
'Αργοναυτική' εκστρατεία.
'Από την προετοιμασία των 'Αργοναυτών
μέ τον Κένταυρο Χείρωνα
έως την αποθέωση τους
1.500 δρχ.



ΕΛΕΝΗ ΔΑΓΙΟΥ
ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ
ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ
Οι ιπτάμενοι δίσκοι που εμφανίζονται
στην Γη αφήνουν γραπτές μαρτυρίες
ότι είναι απόγονοι των 'Ελλήνων,
που ζούν εντός ατράκτου. Διέφυγαν
στο διάστημα μετά την Τιτανομαχία.
Το πλήρωμα του χρόνου όμως
έφθασε και ...
ΟΙ ΑΡΓΟΝΑΥΤΕΣ
ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΥΝ
4.500 δρχ.



Α. ΧΑΛΑ
Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΟΥ
ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ
ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ
"Ένα βιβλίο που αποκαλύπτει
τις βαθύτατες έσωτερικές
γνώσεις του μεγάλου ποιητού.
3.000 δρχ.



ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ
'Οδηγός αυτογνωσίας
αλλά και ψυχολογικής
αναλύσεως της Μυθολογίας
2.500 δρχ.

ΓΚΕΜΜΑ - ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ - ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΟ (ΕΤΟΑ ΚΑΙ
ΡΩΜΗ) - ΝΥΦΟΜΑΝΗΣ (ΞΕΦΕΡΗΣ) - ΧΑΣΜΑ ΣΕΙΣΜΟΥ
(ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ) - ΕΞΥΠΝΙΟΝ ΕΝΥΠΝΙΟΝ
(ΡΙΛΚΕ) ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ - Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ



ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
'Αρχαίο κείμενο - μετάφραση
'Επιπλέον το βιβλίο περιλαμβάνει: την ζωή και τό έργο
του Σωκράτους, την σχέση του μέ τον Πλάτωνα, τό
ιστορικό πλαίσιο της δίκης, τούς λόγους που καταδικάστηκε
σε θάνατο, ποιό ήταν τό δαιμόνιό του. Σχόλια:
Διογένης Λαέρτιου, Χρ. Μαλεβίτη, Ρ. Α. 'Αναστασάκη,
'Α. 'Ασημακόπουλου, F. Nietzsche.
2.500 δρχ.



ΠΟΡΦΥΡΙΟΥ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΟΔΥΣΣΕΙΑ
ΤΩΝ ΝΥΦΩΝ ΑΝΤΡΟΥ
'Αρχαίο κείμενο - μετάφραση - σχόλια ανάλυσης
φιλοσοφίας Πορφυρίου 'Αγίς και Παν. Μαρίνη
Κυκλοφορεί για πρώτη φορά τό κορυφαίο φιλοσοφικό-
θεολογικό του Πορφυρίου. Γέμει Μυστηριακών και άπορρη-
των άληθειών για την πορεία της ψυχής μετά θάνατον, άποσυμ-
βολίζοντας μέρος της μυστικής διδασκαλίας του 'Ομήρου.
2.500 δρχ.



ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ
ΜΙΑ ΑΛΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ
ΤΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΗΝ ΣΕΛΗΝΗ
ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ
ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ
1.500 δρχ.



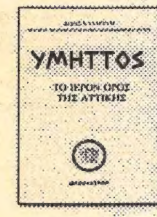
Διδώς Καλλέρην
MEMBER OF THE INTERNATIONAL PYTHAGOREAN PHILOSOPHICAL SOCIETY
'Η σημαντικότερη έρμηνεία για Δωδεκάθεο
ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ - ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ - ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ
ΟΙ ΔΩΔΕΚΑ
ΟΛΥΜΠΙΟΙ ΘΕΟΙ
3.500 δρχ.



Διδώς Καλλέρην
MEMBER OF THE INTERNATIONAL PYTHAGOREAN PHILOSOPHICAL SOCIETY
Τι είναι κατά τούς Πυθαγορείους
Ο ΝΟΥΣ, Η ΓΝΩΣΗ
Η ΨΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ
1.800 δρχ.



Διδώς Καλλέρην
MEMBER OF THE INTERNATIONAL PYTHAGOREAN PHILOSOPHICAL SOCIETY
ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ
'Η πνευματική κληρονομιά της 'Ελλάδος
ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΡΕΑΣ-ΓΗΣ
ΤΟΥ ΙΔΑΙΟΥ ΔΙΑ-ΚΟΡΥΒΑΝΤΙΚΑ-ΛΑΒΥΡΥΝΘΙΚΑ
ΟΛΥΜΠΙΑ - ΔΕΛΦΟΙ - ΔΩΔΩΝΗ - ΑΡΓΟΣ * ΜΑΝΤΕΙΑ-ΧΡΗΣΤΗΡΙΑ
2.000 δρχ.

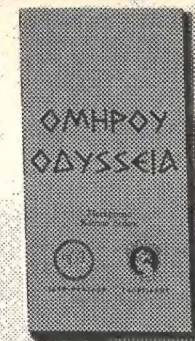
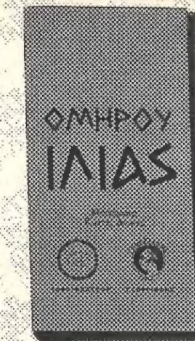


Διδώς Καλλέρην
MEMBER OF THE INTERNATIONAL PYTHAGOREAN PHILOSOPHICAL SOCIETY
ΥΜΗΤΤΟΣ
ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
'Η ιστορία του 'Υμηττού
από τά Πελασγικά χρόνια έως σήμερα
1.500 δρχ.



Σπύρου Πιμπλή
ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ
Πώς έτελούντο - 'Ο συμβολισμός -
'Η διαμόρφωσις και οργάνωσις των
Παναθηναίων - 'Αγώνες και Πομπή
2.000 δρχ.

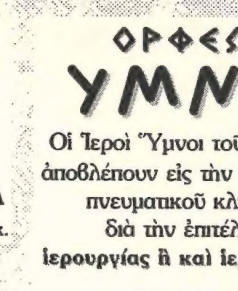
ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ



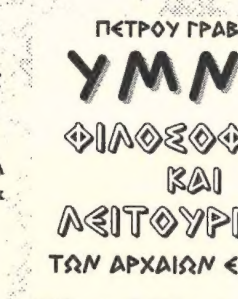
Νέα μετάφραση με προσέγγιση
της 'Ομηρικής διαλέκτου του Κώστα Δούκα
Μία ιστορική έκδοσις
Με την συνεργασία του οίκου "Γεωργιάδη" 14.000 δρχ.



ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ
'Ανασάση 'Ασημακόπουλου
'Εσωτερική ανάλυση,
άποσυμβολισμός και συνέχεια
του
ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΤΥΡΑΝΝΟΥ
ΟΙΔΙΠΟΔΑ ΕΠΙ ΚΟΛΩΝΩ
του Σοφοκλέους
δραματουργική επεξεργασία
Ραδάμανθυ 'Αναστασάκη
2.000 δρχ.



ΟΡΦΕΩΣ
ΥΜΝΟΙ
Οι 'Ιεροι 'Υμνοι του 'Ορφέως
αποβλέπουν εις την δημιουργία
πνευματικού κλίματος,
διά την έπιτέλεσιν
ιερουργίας ή και ιεροφανείας
3.500 δρχ.



ΠΕΤΡΟΥ ΓΡΑΒΙΓΓΕΡ
ΥΜΝΟΙ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ
ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΙ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
3.500 δρχ.



ΟΡΦΕΩΣ
ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΑ
ΛΙΘΙΚΑ
('Η χρήση των λίθων από τον 'Ορφέα)
'Αρχαίο κείμενο - μετάφραση
'Επιπλέον αναλυτική παρουσίαση
της 'Αργοναυτικής εκστρατείας
- πίνακες και άποσυμβολισμός.
3.000 δρχ.

Τό 'Ιδεο-θέατρον διαθέτει
όλα τά βιβλία του καθηγητή
Δημήτηρ Λιαντίνη:

ΑΠΟΣΤΕΛΛΟΝΤΑΙ ΔΙΑ ΑΝΤΙΚΑΤΑΒΟΛΗΣ * ΤΗΛ.: 52.37.543

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΥ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ '99

Μάιος

Ίούνιος

Κυριακή 6:30 μ.μ.

Κυριακή 6:30 μ.μ.

2 ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΑΡΜΟΝΙΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΒΟΥΛΑ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΠΡΟΒΟΛΗ ΤΑΙΜΙΑΣ ΜΕ ΤΑ

"ΧΟΡΙΚΑ"

ΤΗΣ ΖΟΥΖΟΥΕ ΜΙΚΟΛΟΥΔΗ

9 ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΟΣ

Ο ΘΕΟΛΟΓΙΚΟΣ
ΜΕΤΑΕΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΕΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΠΡΟΚΛΟΥ
ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ
ΧΡΗΣΤΟ ΤΕΡΕΣΗ

16

ΤΟ ΣΥΜΠΑΝ ΠΟΥ ΑΓΑΠΗΣΑ

ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΠΙΚ. ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ
ΤΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΑΝΟ ΔΑΝΕΣΗ
ΣΤΡΑΤΟ ΘΕΟΔΩΡΙΟΥ

23

ΙΑΤΡΟΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ Η ΙΑΤΡΙΚΗ ΑΣΤΡΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΤΟΥ ΠΑΝ/ΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΑΙ ΜΑΘΗΤΡΙΑ ΤΟΥ ΑΣΤΡΟΝΟΜΟΥ ΧΑΛΑΠΗ
ΜΑΡΩ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

6

ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ ΜΕΤΑ

ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗ

ΔΗΜΗΤΡΗ
ΛΙΑΝΤΙΝΗ

20

ΘΕΡΙΝΟΝ ΗΛΙΟΣΤΑΣΙΟΝ

ΜΕ ΤΟΝ

ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ ΑΝΔΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΠΡΟΓΟΝΙΚΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ
ΕΣ ΕΥΝΕΡΓΕΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΔΕΔΑΕΟ.

ΙΔΕΟΘΕΑΤΡΟΝ

ΡΑΔΑΜΑΝΘΥ Α. ΑΝΔΑΣΤΑΣΑΚΗ

ΕΤΟΥΡΝΑΡΗ 57 ΑΘΗΝΑΙ, ΤΗΛ.: 52.37.543

Στ' ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν νηπιακὴ ἡλικία, τὰ μικρὰ παιδιὰ, πού μόλις ἀρχίζουν νά μαθαίνουν, ἔχουν γιὰ τροφὴ τὴν διδασκαλία τοῦ Ὁμήρου. Σάν νά ἔχουμε σπαργανωθῇ μέ τὰ ἔπη του, ποτίζουμε τίς ψυχές μας μέ τό γάλα τῶν στίχων του. Στέκεται δίπλα σὸν καθένα ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀλλά καί στὰ χρόνια κατὰ τὰ ὁποῖα σιγὰ σιγὰ ἀνδρώνεται. Γνωρίζει δέ τὴν μεγαλύτερη ἀκμὴ κατὰ τὴν ἡλικία τῆς ὁλοκλήρωσης τοῦ καθενός καί μέχρι τὰ γηρατειά δέν ὑπάρχει ὁ παραμικρὸς κορεσμός, ἀλλὰ σταματῶντας γιὰ λίγο, διψᾷμε πάλι γι' αὐτόν.

Γενικά, μποροῦμε νά ποῦμε πὼς μέ τὸν Ὅμηρο τελειώνει κανεὶς, ὅταν τελειώνει καί μέ τὴν ζωὴ του.

Ἡράκλειτος 1ος μ.χ. «Ὀμηρικὰ Προβλήματα»

Τό Ἴδεοθέατρον θέλοντας νά συμβάλλῃ στὴν παρουσίαση τῆς Κλασικῆς Ἑλληνικῆς Παιδείας στό θέατρο, δημιούργησε τὴν ΟΜΗΡΟΥΠΑΙΔΕΙΑ

Ἕνα θεατρικὸ ἐπιμορφωτικὸ δρώμενο
μέ στόχο τὴν οὐσιαστικὴ γνῶση
τῶν Ὀμηρικῶν Ἐπῶν καί διὰ τῆς
θεατρικῆς μιμήσεως τὴν δημιουργία
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Διδάσκονται:

ΚΙΝΗΣΙΟΛΟΓΙΑ - ΥΠΟΚΡΙΤΙΚΗ
ΚΑΛΙΕΡΓΕΙΑ ΤΗΣ ΜΝΗΜΗΣ
ΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ - ΟΡΘΟΦΩΝΙΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ
ΙΛΙΑΣ - ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΟΜΗΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑ

ΤΜΗΜΑΤΑ:

ΠΑΙΔΩΝ - ΕΦΗΒΩΝ - ΕΝΗΛΙΚΩΝ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ: ΤΗΛ.: 52.37.543

ΚΑΘΕ ΤΡΙΤΗ 8 Μ.Μ.:

ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΤΡΙΑ ΤΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΙ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΑΝΝΑ ΚΕΛΕΣΙΔΟΥ

ΚΑΘΕ ΤΕΤΑΡΤΗ 8 Μ.Μ.:

ΜΕ ΤΟΝ ΗΛΕΚΤΡΟΜΙΚΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΗ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟ

ΤΟ ΑΠΟΡΡΗΤΟ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΛΕΥΤΕΡΗ ΣΑΡΑΓΑ

ΚΑΘΕ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 8 Μ.Μ.:

ΜΕ ΤΗΝ ΘΕΡΑΠΕΥΤΡΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ - ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ

ΓΝΩΡΙΞΕ ΤΗΝ ΨΥΧΗ ΣΟΥ

ΜΕ ΟΔΗΓΟ ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΡΧΕΤΥΠΑ

ΜΑΙΡΗ ΜΑΚΡΑ

ΔΙΔΑΣΚΕΙ Ο ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΣ Α. ΑΝΔΑΣΤΑΣΑΚΗΣ